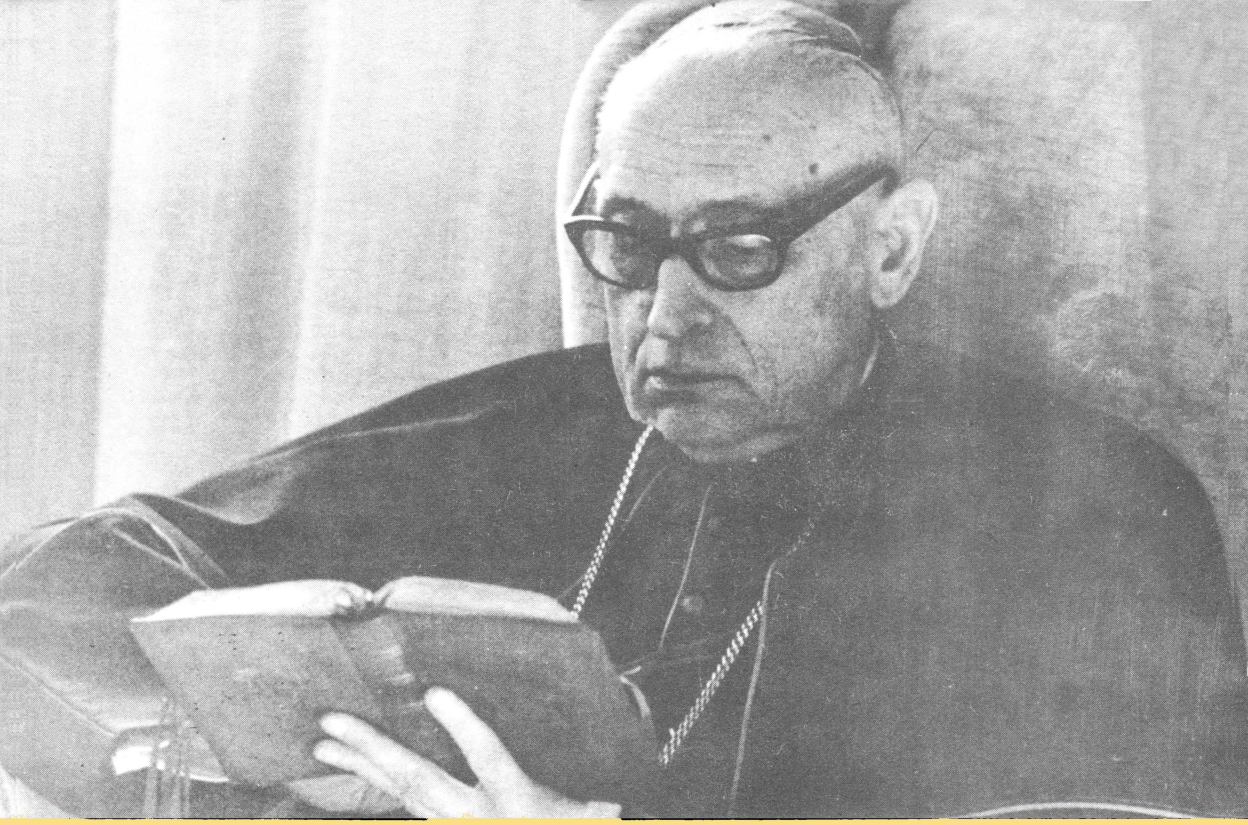

MINDSZENTY JÓZSEF BIBOROS
Magyarország hercegprimása

HISTÓRIÁS KALENDÁRIUM

1973

KATOLIKUS MAGYAROK VASÁRNAPJA

1973. évi

HISTÓRIÁS KALENDÁRIUMA

Szerkesztette:

ESZTERHÁS ISTVÁN

KÉSZÜLT A KATOLIKUS MAGYAROK VASÁRNAPJA NYOMDÁJÁBAN
1739 MAHONING AVENUE, YOUNGSTOWN, OHIO, 44509, U.S.A.

Mit tehetünk mi a Nagyasszonyért?

A HALDOKLÓ SZENT ISTVÁN felajánlotta a szent koronát és az országot Isten Anyjának. Nem egy magánjelenet volt ez, hanem együtt voltak az egyháznak tíz vezetője és a világi főtisztviselők, tehát közjogi keretben történt a felajánlás.

Szent István hosszú életén át nemcsak dolgozott, de töprengett is e nemzetnek a jövőjén. Bölcsen felmérte a helyzetet. Mi a föld legveszélyesebb pontján telepedtünk le. Kelet átjáróháza volt ez Nyugat felé. Mint ahogy az estennen kigyúlt fény felé a legyek százai és ezrei surrannak be a szobába és ott éldegélnek e fény körül, a keletnek hátramaradt világa éppen úgy érdeklődött afelől, ami nyugaton van. Bőséges népáradatban rázúdult a nyugatra. Nevezi a történelem népvándorlásnak, de aztán voltak olyan idők is, amikor már a történelmi népvándorlás elmúlt, de az áradások nem szűntek meg délről és keletről. Azt is tudta szent István, hogy mi ehhez a feladathoz kevesen vagyunk, és nincs az a sok ami el nem fogy, hát még a kevés.

NÉGYSZÁZEZER EMBER MARADT a magyarságból addig, amíg az Uraltól idáig elérkezett és még útközben is nagy ütközése volt az erősebb besenyőkkel és 100.000 embert elvesztett még közvetlen a történelmi Magyarország határain kívül.

Szent István gondolata az, hogy ez a nép kevés erre a küzdelemre. Nyugatnak a védelmére és önmagának a megtartására. Már ismerte nyugatot, hogy az sem fog nagyon kiállni emellett az érte küzdő nemzet mellett, hiszen Konrád császárt ő már belefojtotta egész seregével együtt a Hanságnak a mocsaraiba. Nem bízott a délen, Konstantinápolyban, Bizáncban székelő keleti birodalomban, azért nem is nyugattól, azért nem is ettől a császártól kért koronát a maga számára, mert a függetlenségét meg akarta őrizni. Hanem a pápától kérte a koronát, ami új gesztus volt az ő részéről. A pápák részben messzebb vannak, mint ezek a császárok, részben pedig lelkiségben élve nem arra törekednek, hogy elnyomjanak egy népet. És ezt tette. Semmit el nem mulasztott, s közben folyton gyötrődött.

NINCS MEGÍRVA az, hogy mosolygott volna valaha életében. Ő ezt az ezer évet átgyötrődve, a maga negyven esztendős uralkodása alatt. Egyetlen egyszer mosolygott, amikor az ő növekvő reményét,

a fiát, szent Imre herceget látta a palota deszkahasadékán keresztül átszellemülten imádkozni. És Isten elvette tőle még ezt is, amikor már elébe lépett volna. Egy másik koronát szánt az isteni Gondviselés neki, mert a magyar ifjúságnak több kellett mint egy király, eszménykép kellett.

ELJUTOTT A HALÁLOS ÁGYIG. Meghívta Nagyboldogasszony ünnepén a vezetőket és összeszedte utolsó erejét és a szent koronát felemelte a Szűzanya képe elé: „Vedd Nagyasszony és légy a mi Pátronánk. Emberekben nincs segítség, Benned van csak minden reménység."

Azóta mi ünnepeljük nem is annyira a Nagyasszonynak mennybevitelét, inkább a Magyarok Nagyasszonyának az ünnepét, mint Nagyboldogasszony ünnepét. Később aztán október 8.-ára, amikor a töröktől fölszabadultunk Róma engedélyezte a Magyarok Nagyasszonyának az ünnepét, úgy ahogy Buda felszabadulása emlékére a világegyház számára is engedélyezte szeptember 2.-ára Szent István ünnepét, amit mi mindjárt Nagyboldogasszony után, augusztus 20.-án ünnepelünk.

MA EZ, TUDJUK, EL VAN CSŰFÍTVA: lett belőle kenyér ünnepe mikor nem volt kenyér, mikor a padlásokat is kisöpörték, még a vatőmagot is elvitték, ami sohasem történt meg a magyar történelemben. Aztán csináltak belőle olyan alkotmány ünnepet, amely alkotmány zsúfolásig tölti a börtönöket és emberi szabadságért rettegnek az emberek, nem mernek a saját templomukba menni, hanem a külvárosi megy a belvárosiba, a belvárosi a külvárosiba. A falusi megy a városi templomba, mert reméli, hogy ott nem ismerik a detektívek, a titkos rendőrök.

VISZONT MI MA az eredeti Magyarok Nagyasszonya ünnepét ünnepeljük és éppen úgy Szent Istvánt is.

Fontos dolog, hogy Magyarországon elsőnek történt meg a Szűzanyának való felajánlás. Van Nagyasszonya más népeknek is, van például Dániának, Franciaországnak, van Németországnak, Spanyolországnak, és így tovább. lengyeleknek. Azonban a magyar felajánlás volt az első a történelemben és közjogi keretben történt, nem valami magán ájtatosságban történt. Így kell értékelnünk ezt a mai ünnepet.

A magyar nép folytatja tovább, 1317-ben az Anjou királyok idejében, Róbert Károly idejéből van egy képünk, ahogy térdel együtt Róbert Károly, a király és a királyné, a lengyel Piast Erzsébet és ezeknek a Szent Koronát — különös gondolat — a Magyarok Nagyasszonya teszi a prímással együtt a királynak és a királynénak a fejére, illetőleg a vállára. Ez volt a második felajánlás.

A HARMADIK VOLT 1609-ben éppen mikor a temesi Bánságot kivéve Magyarországnak a Szent István-i területe felszabadult, sőt mikor Szent László korabeli Horvátország területe is szabad lett. És az utolsó nagy felajánlás volt 1896-ban a millennium évében és nemcsak az előkelők ünnepe ez, az egész nemzeté. Van egy katona nótánk, ahol azt énekelik: „él még a jó Isten anyja, nem hagyja a magyart soha." És a búcsújáró helyeken megemlékeznek szüntelen erről a Nagyboldogasszonyról.

AZ A KÉRDÉS, mit tehetünk mi a Nagyasszonyért. Azt, hogy egyének és családok és az egész menekült társadalom élénken tartja a vele való kapcsolatot. És a magyarságunkat és a gyermekeink magyarságát is a Nagyasszonyért őrizzük, és az ezeresztendős örökséget szentül megtartjuk.

(Mindszenty József biboros hercegprimás beszéde 1972. október 8.-án a Magyarok Nagyasszonya ünnepén Bécsben, a Pázmáneum kápolnájában mondott szentmisén.)

NÉMETH ERNŐ:

Égi réten

Tünődve nézem, mint festi az alkony
halvány szinekkel a fáradt eget,
leáldozik a nap, de szinaranyból
a dombhátra még fátylat tereget.

Esti szél támad árnyak hűvösében,
a felhők fodrán fények játszanak,
már elborít az éjszaka egészen,
s az ég alján egy csillag átszalad.

Tünődve nézem, mint festi az éjjel
biborból sötétkékre az eget,
parázs szemét a hold felnyitja éppen,
sápadtan villog a domhát felett.

S mig fekszem a réten a nyilt ég alatt,
friss szénaillat a szivemre száll,
békés csöndjével élvezem a nyarat,
s az égi réten csillagfény kaszál.



JANUÁR

JÉZUS NEVE HÓNAPJA

ISTEN ANYJA, SZŰZ MÁRIA	1	UJÉV, KISKARÁCSONY
Kedd	2	Naz. Sz. Gergely
Szerda	3	Gyenovéva szüz (Gyöngyvér)
Csütörtök	4	Titus püspök; B. Angyéla
1. Péntek. Bünbánat, önmegtagadás	5	Bld. Newm. János
Szombat	6	Gáspár; Menyhárt; Boldizsár
VIZKERESZT VASÁRNAP	7	Lucián; Január (Gyopárka)
Hétfő	8	Szörény; Péter (Tas)
Kedd	9	Julián; Vitályos
Szerda	10	Vilmos pk.; X. Gergely p.
Csütörtök	11	Higyin p.; Teodóz: Dózsa
Péntek: Bűnbánat, önmegtagadás	12	Ernő ap; Tigrius (Kaplony) vt
Szombat	13	Szt. Hilár
Évközi 2. VASÁRNAP	14	Vidor et; Bódog vt.
Hétfő	15	Remete Szent Pál (Kicsind)
Kedd	16	Marcell vt. p.: Marcal (Mácsa)
Szerda	17	Antal; Béke Knője (Békés, -di)
Csütörtök	18	Piroska vértanu szüz
Péntek: Bűnbánat, önmegtagadás	19	Szent Margit (Gyöngyi)
Szombat	20	Fábián; Sebestyén; Özséb
Évközi 3. VASÁRNAP	21	Szent Ágnes (Báránka)
Hétfő	22	Vince; Anastáz (Enyed)
Kedd	23	B.A. eljegyzése (Aracsa)
Szerda	24	Szal. Szt. Ferenc
Csütörtök	25	Pál; Bretannió (Boltyán)
Péntek: Bűnbánat, önmegtagadás	26	Timót és Titus
Szombat	27	Merici Szt. Angela
Évközi 4. VASÁRNAP	28	Nol. Péter; Valér (Erőd)
Hétfő	29	Szalézi Ferenc (Szalók)
Kedd	30	Mártonka szüz
Szerda	31	Bo. János; Péter ps. (Zalán)

JANUÁR

	GÖRÖG KATOLIKUS NAPTÁR		PROTESTÁNS NAPTÁR
1	UJÉV. Sz. Vazul	Hétfő	UJÉV
2	Szilveszter: Sorostély	Kedd	Ábel, Béla
3	Malakiás próféta	Szerda	Béni, Énok
4	Hetven Apostol tanitvány	Csütörtök	Leona, Titus
5	Teónás; Teopompus (Tompos)	Péntek	Simon, Alma
6	EPIFÁNIA	Szombat	VIZKERESZT
7	Ker. János: Iván	VASÁRNAP	Atilla
8	György: Gyerő	Hétfő	Szörény
9	Polieuktes vt.	Kedd	Marcel
10	Nisszai Gergely pk.	Szerda	Melánia
11	Teodóz: Dózsa ap.	Csütörtök	Ágota, Anikó
12	Taciána vt.	Péntek	Ernő
13	Sztratónikus vt. (Csongor)	Szombat	Veronka, Vidor
14	Sinai atyák	VASÁRNAP	Bódog
15	Pál és János remete	Hétfő	Lóránt
16	Szent Péter lánca	Kedd	Gusztáv
17	N. Antal ap., rem.	Szerda	Antal
18	Nagy Atanázs et; Cirill	Csütörtök	Piroska
19	Makár remete; Fruzsina	Péntek	Sára H.-bergi Káté
20	Eutimus ap. (Ötömös)	Szombat	Fábián, Sebő
21	Miksa és Ágnes	VASÁRNAP	Ágnes
22	Timót, Anastáz	Hétfő	Artur, Vince
23	Kelemen vt. pk.-Agathangelusz	Kedd	Zelma, Ányos
24	Xénia, Eusébia	Szerda	Timót, Tádé
25	Naz. Gergely: Gecső ea.	Csütörtök	Pál
26	Xenofon Nagy vt.	Péntek	Vanda
27	Krizosztom (Karád)	Szombat	Lotár
28	Efrém szir egyháztanító	VASÁRNAP	Károly
29	Ignác ereklyéi átvitele	Hétfő	Adél, Odola
30	Triódium: 3 szent pk.	Kedd	Mártonka
31	Cirus (Csörsz) és János	Szerda	Virgyil

A Hold fényváltozásai:

Újhold	4-én
Első negyed	12-én
Holdtölte	18-án
Utolsó negyed	26-án

	A Nap kel	A nap nyugszik
1-én	7 óra 14 perc	4 óra 21 perc
11-én	7 óra 13 perc	4 óra 31 perc
21-én	7 óra 08 perc	4 óra 43 perc

Megjegyzés: A napi szent neve után zárójelben következő név ősmagyar személynév, melynek védszentjéül az előzőleg említett Szentet választotta a magyarság. — A kettősponttal összekötött nevek közül a második az elsőnek magyarosabb változata. — A név kicsinyitése sokszor leánynevet jelent: Györgyi, Dénike, Elődke.



FEBRUÁR

LURDI SZŰZ HÓNAPJA

Csütörtök	1	Ignác vt. pk.; Szevér: Sövér
1. P.: Bűnbánat, önmegtagadás	2	Gyertysz. BA (Fényő, Fényőke)
Első szombat	3	Balázs; Celerin (Csapó); Zákoly
Évközi 5. VASÁRNAP	4	Korzini András: Endrőd
Hétfő	5	Ágota; Avitus (Ösöny, Ösönke)
Kedd	6	Dorottya; Sümegi BA (Sümeg)
Szerda	7	Romuáld; Juliána (Jávorka)
Csütörtök	8	M. János; Honorát (Becsend)
Péntek: Bűnbánat, önmegtagadás	9	Alexandriai Cirill (Cseder)
Szombat	10	Skolasztika: Kolostya
Évközi 6. VASÁRNAP	11	Lurdi "Áldó B.A." (Áldáska)
Hétfő	12	Krisztinus
Kedd	13	R. Katalin; Benignus (Bényőke)
Szerda	14	Cyril és Method
Csütörtök	15	Kolos; Erdélyi Siró BA
Péntek: Bűnbánat, önmegtagadás	16	Juliána; Pálfalvi BA (Felhőke)
Szombat	17	Szervita 7 Alapító
Évközi 7. VASÁRNAP	18	Simeon: Semjén
Hétfő	19	Konrád; Mansvét (Szende)
Kedd	20	Eleutér (Aladár)
Szerda	21	Damiáni Péter pk.
Csütörtök	22	Péter székfogl; Kort. Margit
Péntek: Bűnbánat, önmegtagadás	23	D. Péter; Szenerót (Szemere)
Szombat	24	Mátyás; Montán (Dobó)
Évközi 8. VASÁRNAP	25	Nicefor (Géza; Taráz (Tarcal)
Hétfő	26	Viktor (Győző)
Kedd	27	Leánder: Lándor; Passz, Gábor
Szerda	28	Román, Pupulus (Árvád,-cska)

FEBRUAR

GÖRÖG KATOLIKUS NAPTÁR		PROTESTÁNS NAPTÁR
1 Trifon (Turány) vt.	Csütörtök ...	Ignác, Benkő
2 Jézus tal. Simeonnal	Péntek	Karolina
3 Simon és Anna	Szombat	Balázs
4 Izidor: Szidor	VASÁRNAP	Rákel, Veronka
5 Ágota; Teodula (Toldoska)	Hétfő	Ágota
6 Bukolus	Kedd	Dorottya, Jób
7 Parténius pk. vagy Pertényes	Szerda	Tódor, Benő
8 Tivadar vt. Zakarjás pr.	Csütörtök ...	Aranka, Salamon
9 Nicefor vértanu	Péntek	Apollónia
10 Karalampiás	Szombat	Elvira, Árpád
11 Balázs vt.; Teodóra	VASÁRNAP	Bertót, Dezső
12 Melécius pk. (Vécs)	Hétfő	Lidia, Lili
13 Martinián és Zoé	Kedd	Ella, Gabi
14 Auxencius rem.	Szerda	Bálint
15 Onézimus vt.	Csütörtök ...	Emese, Bogdán
16 Pamfil vértanu	Péntek	Juliánna, Dacó
17 Tódor (Somodor)	Szombat	Donát, Konstantin
18 Leó pápa	VASÁRNAP	Konrád, Simon
19 Árkippus	Hétfő	Zsuzsánna
20 Kataniai Leó főpap	Kedd	Álmos, Aladár
21 Timót rem.	Szerda	Nóra, Eleonóra
22 Eugánei vtk. ereklyéi	Csütörtök ...	Gerzson
23 Polikárp (Balambér)	Péntek	Alfréd
24 János feje megtalálása	Szombat	Elemér
25 Taráz pk. (Tarcal)	VASÁRNAP	Mátyás
26 Porfir pk. (Szederkény)	Hétfő	Géza, Gejza
27 Prokóp	Kedd	Sándor, Lándor
28 Vazul (Vászoly)	Szerda	Ákos

A Hold fényváltozásai:			A Nap kel	A nap nyugszik
Újhold	3-án			
Első negyed	10-én	1-én	6 óra 59 perc	4 óra 57 perc
Holdtölte	17-án	11-én	6 óra 47 perc	5 óra 10 perc
Utolsó negyed	24-én	21-én	6 óra 32 perc	5 óra 23 perc







MÁRCIUS

SZENT JÓZSEF HÓNAPJA

Csütörtök	1	Albin pk.; Leó (Arszlán)
1. P.: Bűnbánat, önmegtagadás	2	Szimplicius pápa (Somló)
Első szombat	3	Kunigunda: Kinga
Évközi 9. VASÁRNAP	4	Kázmér; Elpid (Ete)
Hétfő	5	Özséb vt; Adorján vt
Kedd	6	Perpétua és Felicitás
Hamvazó Szerda, Szigorú böjt	7	Akvinói Tamás et.
Csütörtök	8	János; Szilván (Zoltán, Zsolt)
Péntek: Bűnbánat, önmegtagadás	9	Franciska: Fanni; Gergely
Szombat	10	40 vértanu
BÖJT 1. VASÁRNAPJA	11	Konstantin (Szilárd)
Hétfő	12	N. Gergely p.; Ince p. (Ináncs)
Kedd	13	Szabin; Nimfodóra (Sellő)
Szerda	14	Matild: Tilda
Csütörtök	15	1848-as Magy. Nemz. Ünnep
Péntek: Bűnbánat, önmegtagadás	16	Geréb; Ábrahám: Ibrány
Szombat	17	Patrik(Abos); A. József: Izsép
BÖJT 2. VASÁRNAPJA	18	Sándor (Kászon); Cirill
Hétfő	19	JÓZSEF (Munkács, Forgács)
Kedd	20	B. Csák Mór dömés; Martos
Szerda	21	Benedek: Bekény (Bendegüz)
Csütörtök	22	Gy. Katalin; Benvenut(Cséka)
Péntek: Bűnbánat, önmegtagadás	23	Viktorján; Frumenc (Magod)
Szombat	24	Berta; Svéd Katalin
BÖJT 3. VASÁRNAPJA	25	Ernő, Ireneus
Hétfő	26	Gy. oltó B. Asszony
Kedd	27	Damaszkusi János et.
Szerda	28	Kap. Ján.; Vitályos (Elemér)
Csütörtök	29	Auguszta: Ágosta szüz
Péntek	30	Kerény; Domnin vt. (Urkony)
Szombat	31	Erzsébet; Guidó: Vid; Amos

MARCIUS

GÖRÖG KATOLIKUS NAPTÁR		PROTESTÁNS NAPTÁR
1 Eudoxia vt.: Dóka	Csütörtök	Albin
2 Teodót püspök	Péntek	Lujza
3 Eutrópius vértanu	Szombat	Kornélia, Nelli
4 Gerázimus apát (Ősze)	VASÁRNAP	Kázmér
5 Kónon vértanu	Hétfő	Adorján
6 Tódor és 41 tsa.: Amori vtk.	Kedd	Gotlib, Jenő
7 Vazul: Vászoly vt.	Szerda	Tamás
8 Teofilaktus pk.	Csütörtök ...	Zoltán
9 Szebastéi 40 vt.	Péntek	Franciska, Fanni
10 Kodrát vt. (Karancs)	Szombat	Olimpia
11 Szofron pk.	VASÁRNAP	Aladár
12 Gergely pápa, Teofán	Hétfő	Gergely
13 Nicefor pk. (Géza)	Kedd	Krisztián
14 Benedek atya	Szerda	Matild
15 Agápius	1848-as MAGY. NEMZETI ÜNN.	
16 Szabin vt.; Sándor pk.	Péntek	Geréb, Henrika
17 Elek	Szombat	Gertrud
18 Jeruzsálemi Cirill pk.	VASÁRNAP	Sándor, Ede
19 József, Krizsán és Dária	Hétfő	József
20 Szabbási kolostor vt.-i	Kedd	Hubert
21 Jakab vt.	Szerda	Benedek
22 Vazul vt.; Izsák	Csütörtök ...	Oktavián
23 Nikon vértanu	Péntek	Ottó, Bartimeus
24 Zakár	Szombat	Gábor, Dániel
25 Sz. Mária, Istenanyja	VASÁRNAP	Mária, Iréne
26. Gábor főangyal	Hétfő	Manó
27. Matróna vt.	Kedd	Hajnalka
28. Hilarion	Szerda	Gedeon, Gida
29. Márk pk.	Csütörtök ...	Ciril, Gusztáv
30 Lajtorjás János pk.	Péntek	Mária és Márta
31 Hipácius (Huba)	Szombat	Árpád

A Hold fényváltozásai:

Újhold	4-én
Első negyed	11-én
Holdtölte	18-én
Utolsó negyed	26-án

	A Nap kel	A nap nyugszik
1-én	6 óra 21 perc	5 óra 33 perc
11-én	6 óra 04 perc	5 óra 45 perc
21-én	5 óra 46 perc	5 óra 57 perc



ÁPRILIS

OLTÁRISZENTSÉG HÓNAPJA

BÖJT 4. VASÁRNAPJA	1	Hugó pk.; Makár apát
Hétfő	2	Paulai Ferenc; Orbán pk. (Iba)
Kedd	3	Rikárd pk.; Sixtus: Sükösd
Szerda	4	Izidor et (Turdos)
Csütörtök	5	Ferréri Vince (Vasárd)
1. P.: Bűnbánat, önmegtagadás	6	Marcellin
Szombat	7	H. József; Afrátes (Árpád)
BÖJT 5. VASÁRNAPJA	8	Dénes; Radnai B.A. (Réde)
Hétfő	9	Konrád; Deszignát (Szecsőd)
Kedd	10	Ezékiel; Geján vt (Gyalán, -ta)
Szerda	11	N. Leó p; (Dalia); Benedek ps
Csütörtök	12	Gyula p.; Damján: Demők
Péntek: Bűnbánat, önmegtagadás	13	Ida; Kvintilián (Ötény)
Szombat	14	Justin; Tibor és Valerián vtk
VIRÁGVASÁRNAP	15	Eutiches (Etés, -di) vt.
Hétfő	16	Bernadetta; Enkrátisz (Enikő)
Szent Antal kilenced, 1. kedd	17	Anicét (Etecsény); Rezső vt.
Nagyszerda	18	Amadé szervita
Nagycsütörtök	19	Besnyői BA (Besnyő, Besnyőke)
Nagypéntek: Bűnbánat, önmegt.	20	Tivadar; Krizófora (Kincső)
Nagyszombat	21	Anzelm: Enzsel; Parzh. Konrád
HUSVÉT VASÁRNAP	22	Zsótér; Leonidás vt (Legénd)
Hétfő	23	Béla; Achilles: Ehellős
Szent Antal kilenced, 2 kedd	24	György vt.; Fidél (Hived)
Szerda	25	Márk ev; Ányos: Angyán pk.
Csütörtök	26	Tanácsadó BA; Kilit (Kollő)
Péntek: Bűnbánat, önmegtagadás	27	Kanizius Péter; Zita szüz
Szombat	28	Ker. Pál; Vitályos (Elemér)
HUSVÉT U. 2. VASÁRNAP	29	Ver. Péter; Róbert (Robogány)
Hétfő	30	Szt. V. Pius pp.

ÁPRILIS

	GÖRÖG KATOLIKUS NAPTÁR		PROTESTÁNS NAPTÁR
1	Egyiptomi Mária remete	VASÁRNAP	Hugó
2	Titus, Amfián és Edézius	Hétfő	Áron
3	Nicétás apát	Kedd	Keresztély, Ambrus
4	József vértanu	Szerda	Izidor
5	Kolos; Teodul (Toldos)	Csütörtök ...	Vince
6	Eutikius vt. (Etes)	Péntek	Celesztin
7	György: Györös főpap	Szombat	Hermány
8	Heródion vértanu	VASÁRNAP	Lidia, Dénes
9	Eupszik vértanu	Hétfő	Ágost
10	Terencius vt. (Csizér)	Kedd	Zsolt
11	Antipás vt. pk.	Szerda	Leó
12	Vazul pk.	Csütörtök ...	Gyula
13	Tamás apostol	Péntek	Ida
14	Gyula p.; Damján	Szombat	Tibor, Jusztin
15	Aristárkos vt. és tsai	VASÁRNAP	Tas, Atala
16	Iréne vagy Jerne	Hétfő	Lampért
17	Agapit (Ádok) pápa; Semjén	Kedd	Rezső, Anicét
18	János remete: Jóka	Nagyszerda	Ilma
19	Pafnucius vt.; János remete	Nagycsüt.	Kocsárd
20	Tivadar: Tiva remete	Nagypéntek	Tivadar
21	Január vt. pk.	Nagyszombat	Anzelm, Aladár
22	Szikeotus Tódor (Arda)	HUSVÉT V.	Csilla, Szilárd
23	György: Gyerő: Gyorkos	Hétfő	Béla
24	Szabbás: Sebők vt.	Kedd	György, Gyerő
25	Szent Márk evangélista	Szerda	Márk, Márkus
26	Vazul: Vászoly vt. pk.	Csütörtök ...	Áron
27	Simeon: Semjén	Péntek	Arisztid, Rebeka
28	Józson; Szozipáter	Szombat	Valéria
29	9 cyzikusi vt.; Memnon	VASÁRNAP	Péter
30	ifj. Jakab apostol	Hétfő	Katalin

A Hold fényváltozásai:		A Nap kel	A nap nyugszik
Újhold	3-án		
Első negyed	9-án	1-én 5 óra 27 perc	6 óra 10 perc
Holdtölte	17-án	11-én 5 óra 09 perc	6 óra 21 perc
Utolsó negyed	25-án	21-én 4 óra 54 perc	6 óra 32 perc



MÁJUS

SZŰZ MÁRIA HÓNAPJA

Sz. Antal kilenced, 3. kedd	1	Munkás Szent József
Szerda	2	Atanázs et; Szádok; Márk
Csütörtök	3	Fülöp és Jakab App.
1. P.: Bűnbánat, önmegtagadás	4	Monika; Flórián: Fóris
Első szombat	5	V. Pius pápa; Vid (Nyirjes)
HUSVÉT U. 3. VASÁRNAP	6	Árpádházi B. Erzsébet: Zsóka
Hétfő	7	B. Gizella; Domitilla (Dalma)
Szent Antal kilenced, 4. kedd	8	Szaniszló (Salló, Sallóka)
Szerda	9	Naz. Gergely
Csütörtök	10	Antonin (Altagur); Jób pátr.
Péntek: Bűnbánat, önmegtagadás	11	Fülöp és Jakab apostolok
Szombat	12	Pongrác vt.; Imelda
HUSVÉT U. 4. VASÁRNAP	13	Bell. Róbert; Anyák Napja
Hétfő	14	Bonifác; Pakómius (Bakony)
Szent Antal kilenced, 5. kedd	15	L. S. János; Szt. Izidor
Szerda	16	Nep. János; Sz.Simon(Botond)
Csütörtök	17	Paskál (Husvéd, Husvédka)
Péntek: Bűnbánat, önmegtagadás	18	Venánc (Vadad); János: Jóka
Szombat	19	Celestyén; Pudens (Buda)
HUSVÉT U. 5. VASÁRNAP	20	Bernaldin; Akvila (Alattyán)
Hétfő	21	Bobola András: Andocs
Szent Antal kilenced, 6. kedd	22	Julia (Gyulácska); Rita
Szerda	23	Dezső; Eutichius (Tékes)
Csütörtök	24	HadsegitőBA(Hadad,Hadossa)
Péntek: Bűnbánat, önmegtagadás	25	VII. Gergely p.; Orbán p.
Szombat.	26	Néri Fülöp; Fugác (Füged)
VASÁRNAP	27	Béda; Pelbárt (Béld, Tömös)
Hétfő. Hősök Napja	28	Hősök Napja
Szent Antal kilenced, 7. kedd	29	Nicétás (Nyék)
Szerda	30	A.Janka; Sz.Jobb (Kézd, Kézdi)
ÁLDOZÓ CSÜTÖRTÖK	31	Királynő BA (Tábor, Décse)

MÁJUS

GÖRÖG KATOLIKUS NAPTÁR		PROTESTÁNS NAPTÁR
1 Jeremiás próféta	Kedd	Fülöp, Jakab
2 Nagy Atanázs egyháztanitó	Szerda	Zsigmond
3 Tódor, Timót és Móra vtk.	Csütörtök	Irma
4 Pelágyia vt. sz.	Péntek	Flórián
5 Iréne: Jerne vt.	Szombat	Irén, Gothárd
6 Jób pátriárka	VASÁRNAP	Janka, Frida
7 Sz. Kereszt megjelenése	Hétfő	Aquila, Alattyán
8 János apostol és evangélista	Kedd	Mihály, Géza
9 Izaiás: Ézsiás próféta	Szerda	Gergely, Fodor
10 Buzgó vagy Zelóta Simon ap.	Csütörtök	Ármin, Ildikó
11 Methód és Cirill pk.	Péntek	Flóra
12 Epifánius pk.; Gyarmán pátr.	Szombat	Pongrác
13 Glicéria (Édeske); Szervác	VASÁRNAP	Szervác
14 Izidor vt. (Uzor)	Hétfő	Bonifác
15 Pakómius remete (Bakony)	Kedd	Zsófia
16 Teodor: Tivadar	Szerda	Mózes, Majsa
17 Andornok, Junia pannon vtk.	Csütörtök	Paszkál, Ubul
18 Pető és Dénes; Teodót	Péntek	Erik
19 Patrók v. Pátricius vt. pk.	Szombat	Előd, Sarolta
20 Talaléus vt.	VASÁRNAP	Bernát
21 Konstantin és Ilona	Hétfő	Konstantin
22 Baziliszkus vt.; (Basagur)	Kedd	Julia, Ilka
23 Mihály: Mikes pk.	Szerda	Dezső
24 Oszlopos Simon: Semjén	Csütörtök	Eszter
25 Ker. János fej-ereklyéje	Péntek	Orbán
26 Kárpos	Szombat	Fülöp, Ede
27 Therapont vt. pap	VASÁRNAP	Béda, Magda
28. Hősök Napja	Hétfő	Hősök Napja
29 Nicétás (Nyék)	Kedd	Emil
30 Izsák szerz.; Niceai atyák	Szerda	Lóránt
31 Hermás vt. (Hargos)	Áld. Csüt. ..	Petronella

A Hold fényváltozásai:		A Nap kel	A nap nyugszik
Újhold	2-én		
Első negyed	9-én		
Holdtölte	16-én	1-én 4 óra 39 perc	6 óra 43 perc
Utolsó negyed	25-án	11-én 4 óra 26 perc	6 óra 54 perc
Újhold	31-én	21-én 4 óra 17 perc	7 óra 06 perc



JUNIUS

JÉZUS SZIVE HÓNAPJA

1. Péntek. Bünbánat, önmegtagadás	1	Angyéla; Szt. Jusztin vt.
Első szombat	2	BA (Ildikó); Attalus (Etele)
HUSVÉT U. 7. VASÁRNAP	3	Klotild; Cecilius (Csellő)
Hétfő	4	Kerény; Rutilus (Szőny, -ike)
Szent Antal kilenced, 8. kedd	5	Bonifác; Szancius (Csány)
Szerda	6	Norbert: Norbát; Kolos (Káld)
Csütörtök	7	Róbert (Rasd); Bold. Hedvig
Péntek: Bünbánat, önmegtagadás	8	Medárd (Medes) pk.
Szombat	9	Primus és Felicián: Felcény
PÜNSKÖD VASÁRNAP	10	Margit(Vérike);D.János(Bács)
Hétfő	11	Barnabás apostol
Szent Antal kilenced, 9. kedd	12	F. János; Antónia (Adonka)
Szerda	13	Páduai Szent Antal
Csütörtök	14	Nagy Vazul: Vászoly; Elizeus
Péntek: Bűnbánat, önmegtagadás	15	Jolánta; Gyermána (Öcse)
Szombat	16	Ferenc; Ferreolus(Tömörkény)
SZENTHÁROMSÁG VASÁR.	17	Ba. Gergely; Apák Napja
Hétfő	18	Efrém et; Teodul (Told)
Kedd	19	Gyárfás; Sz. Romuáld
Szerda	20	Szilvér (Solymár); Pál, Cirjék
Csütörtök	21	G. Alajos; Terencius (Csizér)
Péntek: Bűnbánat, önmegtagadás	22	Paulin pk.; Akácius (Ákos)
Szombat	23	Ediltrud (Édua); Józsiás
ÚRNAPJA VASÁRNAP	24	Ker. János; Hérosz (Levente)
Hétfő	25	Vilmos; Maxim (Mágocs, -a)
Kedd	26	János, Pál; Vigyilius (Örs)
Szerda	27	László kir. (Csitár, Hados)
Csütörtök	28	B. Kálmán Szt. Ireneus pk. vt.
Péntek: Bűnbánat, önmegtagadás	29	PÉTER-PÁL; Kasszius (Kesző)
Szombat	30	Az első Mártirok

JUNIUS

	GÖRÖG KATOLIKUS NAPTÁR		PROTESTÁNS NAPTÁR
1	Justin vt.	Péntek	Tünde, Arnold
2	Nicefor pátriárka	Szombat	Anna, Blanka
3	Lucilián vt.; Paula vt. és trsai	VASÁRNAP	Klotild
4	Metrofán püspök	Hétfő	Bulcsu, Kerény
5	Tirusi Dorót	Kedd	Józsa, Angela
6	Besszárion, Hilárion	Szerda	Norbert, Szidonia
7	Teodót vértanu	Csütörtök ...	Róbert
8	Tivadar nagyvt. ereklyéi	Péntek	Medárd
9	Alex. Cirill és Atanázs	Szombat	Félix, Felekes
10	Sándor; Timót vt. pk.	PÜNKÖSD	Margit
11	Bertalan és Barnabás apk.	Hétfő	Barnabás, Barna
12	Onufrius remete	Kedd	Villő, Jób
13	Akvilina vt. szüz (Ölvedke)	Szerda	Tóbiás
14	Metód konst. pátr.	Csütörtök ...	Zaránd, Vazul
15	Ámos próféta	Péntek	Jolán, Vid
16	Tikon püspök	Szombat	Jusztina
17	Szábel vt. (Szabolcs)	VASÁRNAP	Laura, Töhötöm
18	Leoncius vt. (Levente)	Hétfő	Arnold
19	Judás-Tádé apostol	Kedd	Gyárfás
20	Metód vt. pk.	Szerda	Ráfael
21	Julián vértanu (Jávor)	Csütörtök ...	Alajos
22	Özséb vt. pk.	Péntek	Paulina
23	Agrippina vt. (Örkéndi)	Szombat	Zoltán
24	Ker. Szent János: Iván	VASÁRNAP	Iván
25	Febrónia vt. sz.	Hétfő	Vilmos
26	Dávid remete	Kedd	János, Pál
27	Sámson pap	Szerda	László
28	Cirus és János ereklyéi	Csütörtök ...	Levente, Arszlán
29	PÉTER-PÁL:	Péntek	Péter, Pál
30	12 apostol	Szombat	Pál, Pósa

A Hold fényváltozásai:		A Nap kel	A nap nyugszik
Újhold	30-án		
Első negyed	7-én	1-én 4 óra 09 perc	7 óra 15 perc
Holdtölte	15-án	11-én 4 óra 05 perc	7 óra 22 perc
Utolsó negyed	23-án	21-én 4 óra 06 perc	7 óra 25 perc







JULIUS

KRISZTUS VÉRE HÓNAPJA

JÉZUS SZIVE VASÁRNAP	1	Jézus Drágalátos Vére
Hétfő	2	Sarlós BA (Sallód, Sallódi)
Kedd	3	Minden sz. p.; Tamás ap.
Szerda	4	Ulrik püspök: Oldor
Csütörtök	5	Z. Antal: Antos; Berta özv.
1. P.: Bűnbánat, önmegtagadás	6	Mórus Tamás vt., Gor. Mária
Szombat, Pünkösd vigilia	7	Sz. Mária szepl. Szíve
Évközi 14. VASÁRNAP	8	Erzsébet: Izabella
Hétfő	9	Veronka;
Kedd	10	Amália; Szekunda (Zenedő)
Szerda	11	Szt. Benedek apát
Csütörtök	12	G. János; Paternián (Abony)
Péntek: Bűnbánat, önmegtagadás	13	Henrik császár
Szombat	14	Bonaventura: Bónis
Évközi 15. VASÁRNAP	15	Cyrjék
Hétfő	16	Kármelh. BA (Szőllős, -ke)
Kedd	17	Elek; Szórád András remete
Szerda	18	Kamill (Kadán); Frigyes
Csütörtök	19	Páli Vince; Rufina (Biborka)
Péntek: Bűnbánat, önmegtagadás	20	E. Jeromos ra; Margit vt.
Szombat	21	B. Lőrinc; Praxédes: Paráska
Évközi 16. VASÁRNAP	22	Mária Magdolna
Hétfő	23	Szent Brigitta
Kedd	24	Kinga (Csönge); B. Szalómé
Szerda	25	Jakab apostol; Kristóf vt.
Csütörtök	26	Joákim és Anna
Péntek: Bűnbánat, önmegtagadás	27	Pentele vt.; Aurél (Ajtony)
Szombat	28	Ince p.; Bartuzius (Bars)
Évközi 17. VASÁRNAP	29	Márta; László k. hal. (Torda)
Hétfő	30	Chrysolog Péter
Kedd	31	Loyola Szent Ignác ra.

JULIUS

GÖRÖG KATOLIKUS NAPTÁR		PROTESTÁNS NAPTÁR
1 Kozma és Damján vtk.	VASÁRNAP	Tibold
2 Boldogasszony palástja	Hétfő	Ottokár
3 Anatol pátr.; Jácint vt.	Kedd	Kornél, Soma
4 Krétai András püspök	Szerda	Ulrik
5 Ciril és Metód	Csütörtök	Enese
6 Nagy Szizoés rem.	Péntek	Csaba, Ézsiás
7 Tamás és Ákos	Szombat	Ciril, Metód
8 Prokóp vértanu	VASÁRNAP	Teréz, Marót
9 Pongrác: Pongor	Hétfő	Lukrécia
10 Leoncius vt. (Levente)	Kedd	Amália
11 Eufémia: Fémike	Szerda	Lilla, Lili
12 Hilárion és Proklus vtk.	Csütörtök	Izabella
13 Gábor arkangyal	Péntek	Jenő
14 Akvila (Turul) és Onézimus	Szombat	Örs, Eörs
15 Cirjék vagy Kirik vtk.	VASÁRNAP	Henrik, Ruth
16 Athenogénes (Atány)	Hétfő	Valter
17 Marina vértanu szüz	Kedd	Elek
18 Jácint vértanu: Acintos	Szerda	Frigyes
19 Makrina szüz	Csütörtök	Emilia
20 Illés próféta (Élesd)	Péntek	Illés
21 Simeon remete: Semjén	Szombat	Dániel
22 Mária Magdolna: Lenke	VASÁRNAP	Magdolna, Oszkár
23 Trofim és Teofil vtk.	Hétfő	Lenke
24 Krisztina v. Kiriska vt. szüz	Kedd	Krisztina
25 Anna asszony	Szerda	Jakab
26 Hermolaus; Paraszkéva vt.	Csütörtök	Anna
27 Pantaleon vt.: Pentele	Péntek	Olga
28 Prokórus és Nikánor	Szombat	Ince, Szabolcs
29 Kallinik vt.: Kálnok; Teodóta	VASÁRNAP	Márta
30 Szilás és Szilván ősker.	Hétfő	Judit
31 Eudocimus	Kedd	Oszkár, Ignác

Első negyed	7-án	1-én	4 óra 10 perc 7 óra 26 perc
Holdtölte	15-án	11-én	4 óra 16 perc 7 óra 22 perc
Utolsó negyed	22-án	21-én	4 óra 25 perc 7 óra 16 perc
Újhold	29-én		





AUGUSZTUS

BOLDOGASSZONY HÓNAPJA

Szerda	1	Lig. Alfonz pk. egyht.
Csütörtök	2	Porciunkulai bucsu
1. P.: Bűnbánat, önmegtagadás	3	B. Gazotti Ágoston pk.
Első szombat	4	Vianney János
Évközi 18. VASÁRNAP	5	Havas BA; Emigdius (Emőd)
Hétfő	6	Ur Szinevált: 1456 emléke
Kedd	7	Domonkos
Szerda	8	Kajetán
Csütörtök	9	Rusztikus (Csedén, Csedénke)
Péntek: Bűnbánat, önmegtagadás	10	Lőrinc; Astéria (Csilla); Blanka
Szombat	11	Zsuzsánna; B. eml. Hunyad
Évközi 19. VASÁRNAP	12	Klára; Krescencián
Hétfő	13	János; Ipoly (Ibolya)
Kedd	14	Özséb; Anastáz érsek
Nagyboldogasszony	15	Tarzicius (Tarcsa)
Csütörtök	16	Sz. Marad
Péntek: Bűnbánat, önmegtagadás	17	Jácint; Szeptim (Hetény)
Szombat	18	Ilona; Laura (Borostyán)
Évközi 20. VASÁRNAP	19	Lajos; E. János (Ozdor)
Hétfő	20	ISTVÁN KIRÁLY (Vajk)
Kedd	21	X. Szt. Pius
Szerda	22	Mária Szeplt. Szive (Boglárka)
Csütörtök	23	Limai Szt. Róza
Péntek: Bűnbánat, önmegtagadás	24	Bertalan ap. (Badacsony)
Szombat	25	Lajos k; Pereglény (Várdok)
Évközi 21. VASÁRNAP	26	Zefirin (Szegfü); Pálos BA.
Hétfő	27	Monika
Kedd	28	Ágoston; Lukács (Bánd)
Szerda	29	K. János fv; Hipácius (Huba)
Csütörtök	30	....
Péntek	31	Rajmund (Nimród)

AUGUSZTUS

GÖRÖG KATOLIKUS NAPTÁR		PROTESTÁNS NAPTÁR
1 Sz. Kereszt diadalmenete	Szerda	Péter, Melinda
2 István első vt. ereklyéi	Csütörtök ...	Lehel, Alfonz
3 Izsák; Fausztus: Fástos	Péntek	Hermina
4 Efézsomi 7 gyermek vt.	Szombat	Domonkos
5 Fábius; Euszignius vt.	VASÁRNAP	Osvát, Melitta
6 Ur Szineváltozása	Hétfő	Berta
7 Pulkéria csnő; Doméc vt.	Kedd	Ibolya
8 Emilián püspök	Szerda	László
9 Mátyás vt. apostol	Csütörtök ...	Emőd
10 Lőrinc vértanu	Péntek	Lőrinc
11 Euplus szerpap vt.	Szombat	Zsuzsa, Tiborc
12 Anicét vt. (Etecsény)	VASÁRNAP	Klára
13 Maxim v. Miksa szerzetes	Hétfő	Ipoly
14 Mikeás próféta: Mike	Kedd	Özséb
15 NAGYBOLDOGASSZONY	Szerda	Mária
16 Diomédes vértanu	Csütörtök ...	Ábrahám
17 Miron vértanu pap	Péntek	Jácint, Anastáz
18 Flórus és Laurus vtk.	Szombat	Ilona
19 András vt. és 2500 katona	VASÁRNAP	Huba
20 SZENT ISTVÁN KIRÁLY	Hétfő	ISTVÁN KIRÁLY
21 Tádé	Kedd	Sámuel
22 Agatonikus vértanu és tsai	Szerda	Menyhért
23 Kálnok; Lupus vt. (Farkas)	Csütörtök ...	Farkas
24 Eutikius vt. (Tékes) ősker.	Péntek	Bertalan
25 Bertalan apostol	Szombat	Lajos
26 Adorján és Natália vtk.	VASÁRNAP	Izsó
27 Poimén	Hétfő	Gibárt, József
28 Mózes vértanu: Majsa	Kedd	Ágoston
29 Ker. Szent János fővétele	Szerda	Erika
30 Sándor, János, ifj. Pál. pátr.-k.	Csütörtök ...	Róza
31 Boldogasszony öve erekly.	Péntek	Ernesztin

A Hold fényváltozásai:

		A Nap kel	A nap nyugszik
Első negyed	5-án		
Holdtölte	13-án	1-én 4 óra 35 perc	7 óra 04 perc
Utolsó negyed	21-én	11-én 4 óra 46 perc	6 óra 51 perc
Újhold	27-én	21-én 4 óra 57 perc	6 óra 37 perc







SZEPTEMBER

ÖRANGYALOK HÓNAPJA

Első szombat	1	Egyed apát; Anna próf: Anikó
Évközi 22. VASÁRNAP	2	István kir; Konkord (Kökénd)
Hétfő	3	Nagy Szt. Gergely
Kedd	4	Rozál: Rozsálka; B. ida
Szerda	5	Lőrinc; Árkonc (Tárkány)
Csütörtök	6	Ida; Prezidius (Harka)
1. P.: Bűnbánat, önmegtagadás	7	Kassai vtk. (Kossa, Kassád)
Szombat	8	Kis BA (Kücsid, Kücsike)
Évközi 23. VASÁRNAP	9	Kláver Péter; Severjén vt.
Hétfő	10	Miklós: Mikó;Teodárd(Tardos)
Kedd	11	Prótus és Jácint vtk (Bogor)
Szerda	12	Mária Neve (Gyüd, Gyüdike)
Csütörtök	13	Aranysz. Szt. János
Péntek: Bűnbánat, önmegtagadás	14	Kereszt felm; Kornél (Somos)
Szombat	15	Hétfájd. BA (Hete, Szomor)
Évközi 24. VASÁRNAP	16	Kornél (Somogy); Ciprián
Hétfő	17	Szent Ferenc sebhelyei
Kedd	18	Kup. József; Ferreol (Tömörke)
Szerda	19	Január; Szabbác (Szabolcs)
Csütörtök	20	Euszták; Teodóra (Tündér)
Péntek: Bűnbánat, önmegtagadás	21	Máté aps: Mátyus; Jónás pr.
Szombat	22	Móric; Exupér vt. (Csegző)
Évközi 25. VASÁRNAP	23	Tekla; Szózius (Somoró)
Hétfő	24	Fogolyv. BA; Pacifik (Békés)
Kedd	25	Gellért (Gyimes)
Szerda	26	Kozma és Damján
Csütörtök	27	Páli Szt. Vince
Péntek: Bűnbánat, önmegtagadás	28	Vencel; B. Salamon király
Szombat	29	Mihály. Gábor, Rafael ark.
Évközi 26. VASÁRNAP	30	Jeromos; Leopárdus (Barca)

SZEPTEMBER

	GÖRÖG KATOLIKUS NAPTÁR		PROTESTÁNS NAPTÁR
1	Évkezdet; Oszlopos Simon	Szombat	Egyed
2	Mammás vt. remete	VASÁRNAP	Levente, Rébék
3	Teoktiszt, Antim	Hétfő	Gergely
4	Babilás (Bebős) érsek	Kedd	Rozália, Pálma
5	Zakariás főpap	Szerda	Viktor, Petur
6	Mihály arkangyal csodája	Csütörtök	Ida, Zakariás
7	Szózon vértanu	Péntek	Regina, Radó
8	KISBOLDOGASSZONY	Szombat	Mária
9	Joákim és Anna	VASÁRNAP	Ádám
10	Menodóra vt. sz.	Hétfő	Erik
11	Teodóra bünbánó (Tündér)	Kedd	Teodóra
12	Autonóm vt. püspök	Szerda	Mária, Vid, Riza
13	Sz. Sir templ. felsz.; Kornél	Csütörtök	Ludovika
14	Sz. Kereszt felmagasztalása	Péntek	Szerénke
15	Nicetás nagy vt.	Szombat	Enikő, Nikoméd
16	Eufémia vt. szüz	VASÁRNAP	Edit
17	Zsófia vértanu és 3 leánya	Hétfő	Ludmilla, Ottó
18	Eumén püspök (Enyég)	Kedd	Diána, Tamás
19	Trofim vt.; Szabbác vt.	Szerda	Vilma, Mina
20	Euszták vt.: Lestár	Csütörtök	Friderika
21	Kodrát v. Kvadrát pk.	Péntek	Máté
22	Fókás vértanu (Fekecs)	Szombat	Móric
23	Ker. Szent János fogantatása	VASÁRNAP	Tekla
24	Tekla szüz vt.	Hétfő	Gellért
25	Eufrozina: Fruzsina vt. sz.	Kedd	Töhötöm, Virág
26	Nilus (Nyilas); János ev. hal.	Szerda	Jusztina
27	Kallistrát és 50 katona vt.	Csütörtök	Adalbert
28	Baruk próféta; Kariton vt.	Péntek	Vencel
29	Cirjék remete	Szombat	Mihály
30	Örmény világositó Gergely	VASÁRNAP	Jeromos

A Hold fényváltozásai:

Első negyed	4-én
Holdtölte	12-én
Utolsó negyed	19-én
Újhold	26-én

	A Nap kel	A nap nyugszik
1-én	5 óra 08 perc	6 óra 19 perc
11-én	5 óra 19 perc	6 óra 01 perc
21-én	5 óra 30 perc	5 óra 44 perc







OKTÓBER

RÓZSAFÜZÉR HÓNAPJA

Hétfő	1	Kis Sz. Teréz; Gellért: Gyirót
Kedd	2	Őrangyalok (Örs, Öröske)
Szerda	3	Remigy; Krescens vt.(Kel.)
Csütörtök	4	Asszizi Szent Ferenc rendalap.
1. P.: Bűnbánat, önmegtagadás	5	Placid; Pálma; Atilla pk.
Aradi magyar vértanuk emlékezete	6	Brunó(Berény);Erotisz(Ercse)
Évközi 27. VASÁRNAP	7	Rózsaf. Királynéje (Esenke)
Hétfő	8	Magyarok Nagyasszonya
Kedd	9	Dénes; Göntér; Ábrahám pátr.
Szerda	10	Bo. Ferenc; Gereon: Gedő vt.
Csütörtök	11	BA anyasága; Placidia (Puzsa)
Péntek: Bűnbánat, önmegtagadás	12	Miksa vt.; Monás pk. (Nánás)
Szombat	13	Kálmán; Edvárd: Ede; Teofil
Évközi 28. VASÁRNAP	14	Kalliszt; Burghard (Bogárd)
Hétfő	15	N. Teréz; Aurélia bc (Aranka)
Kedd	16	Tiszt. BA (Arika); Lehel
Szerda	17	Antioch. Szt. Ignác
Csütörtök	18	Lukács evangélista
1956-os szab-harc emlékezete	19	Szt. Izsák és tsai Amerikai vt.
Szombat	20	Vendel; Artémius: Tihamér
Évközi 29. VASÁRNAP	21	Orsolya; Viátor pk. (Vétes)
Hétfő	22	Kordula vértanu (Karaldi)
Kedd	23	Kap. Sz. János (Koppány, -nka)
Szerda	24	Maglór (Káldor)
Csütörtök	25	Mór pk.; Krizsán (Örkönd)
Péntek: Bűnbánat, önmegtagadás	26	Evariszt; Dömötör: Dömös
Szombat	27	Szabina; Elezbán (Besnyőd)
Évközi 30. VASÁRNAP	28	Simon Tádé apsk.
Hétfő	29	Nárcisz; Tódor; Melinda
Kedd	30	R. Alfonz; Luperkus(Farkasd)
Szerda	31	Farkas pk; Sztakisz (Csekez)

OKTÓBER

	GÖRÖG KATOLIKUS NAPTÁR		PROTESTÁNS NAPTÁR
1	Boldogasszony védelme	Hétfő	Malvin
2	Ciprián: Coborján vt. pk.	Kedd	Petra, Lucián
3	Areopagita Dénes vt.	Szerda	Helga, Teréz
4	Jerót athéni püspök	Csütörtök	Ferenc
5	Karitina vt. sz.	Péntek	Aurél
6	Tamás apostol	Szombat	Brunó, Elfrida
7	Szergius vt.: Sergyes	VASÁRNAP	Amália
8	Pelágia: Pelágyia bünbánó	Hétfő	Etelka
9	ifj. Jakab apostol	Kedd	Dénes
10	Eulamp (Fényőke, Hajnalka)	Szerda	Gedeon
11	Fülöp szerpap	Csütörtök	Brigitta
12	Andornok vértanu	Péntek	Miksa
13	Papilás és Kárpus vtk.	Szombat	Kálmán, Ede
14	Názár, Gyárfás, Prótás vtk.	VASÁRNAP	Helén, Lívia
15	Lucián vértanu	Hétfő	Teréz
16	Longyinus vértanu	Kedd	Gál
17	Ózeás próféta	Szerda	Hedvig
18	Lukács evangélista	Csütörtök	Lukács
19	Jóel próféta; Kleopátra özv.	Péntek	Péter, Lucius
20	Artémius vértanu: Tihamér	Szombat	Iréne, Jerne
21	Hilárion apát	VASÁRNAP	Orsolya
22	Abercius püspök	Hétfő	Előd
23	Jakab apostol, Ignác pátr.	Kedd	Gyöngyi, Gyöngyvér
24	Proklus vt.	Szerda	Salamon
25	Marcián és Martélyos vtk.	Csütörtök	Blanka
26	Dömötör vértanu: Demők	Péntek	Dömötör
27	Nesztor	Szombat	Szabina
28	Terenc (Csizér) vt.	VASÁRNAP	Simon
29	Anastázia vértanu (Neste)	Hétfő	Zénó
30	Zenóbius (Zsember) és Zenóbia	Kedd	Kolos, Alfonz
31	Epimákus vt.	Szerda	Ref. Emléke, Farkas

A Hold fényváltozásai:

Első negyed	4-én
Holdtölte	11-én
Utolsó negyed	18-án
Újhold	25-én

	A Nap kel	A nap nyugszik
1-én	5 óra 40 perc	5 óra 26 perc
11-én	5 óra 52 perc	5 óra 09 perc
21-én	6 óra 04 perc	4 óra 54 perc



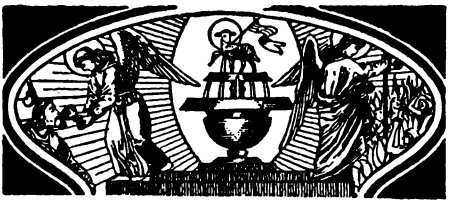



NOVEMBER

SZENVEDŐ LELKEK HÓNAPJA

Csütörtök	1	MINDENSZENTEK (Ügyek)
1. P.: Bűnbánat, önmegtagadás	2	HALOTTAK NAPJA
Első szombat	3	Porresi Szt. Márton
Évközi 31. VASÁRNAP	4	Bo. Károly (Sar.), B. Ján. dom.
Hétfő	5	Szent Imre (Téteny, Tétenke)
Kedd	6	Szent Lénárd (Lovád)
Szerda	7	Engelbert (Csenger)
Csütörtök	8	4 kor. vt. (Zombor); Godofréd
Péntek: Bűnbánat, önmegtagadás	9	Lateráni Bazilika évf.
Szombat	10	Avel. András; Nimfa (Tünde)
Évközi 32. VASÁRNAP	11	Turi Szent Márton püspök
Hétfő	12	Márton: Martos vt. p.; Asztrik
Kedd	13	Cabr. Szt. Franciska
Szerda	14	Jozsafát; Pócsi BA (Nyirjes)
Csütörtök	15	N. Albert; Samonás (Csoma);
Péntek: Bűnbánat, önmegtagadás	16	Ödön pk.; Otmár (Ötemér) ap.
Szombat	17	Cs. Gergely; Gertrud: Gyertód
Évközi 33. VASÁRNAP	18	Péter-Pál baz; Jenő; Odó
Hétfő	19	Magyar Sz. Erzsébet (Berénke)
Kedd	20	Félix(Bódog);Szolutor(Bulcsu)
Szerda	21	BA bemutatása(Bércsény-nke)
Csütörtök. Hálaadás ünnepe USA	22	Cecilia: Cicelle (Csellőke)
Péntek: Bűnbánat, önmegtagadás	23	Kelemen; Amfilok (Bokod)
Szombat	24	Ker. János; Krizsogon (Zalkod)
KRISZTUS KIRÁLY VASÁRNAP	25	Alex. Katalin vt.; Rézmán vt.
Hétfő	26	Leonárd; Berch. János; Vác r.
Kedd	27	Ármes Szüz Mária (Vezekény)
Szerda	28	Jakab: Ják; Kreskon (Tényő)
Csütörtök	29	Szaturnin; Balázs (Balmaz)
Novéna kezd. Szepl. Fog. előtt	30	András aps.: Endre (Almás)

NOVEMBER

GÖRÖG KATOLIKUS NAPTÁR		PROTESTÁNS NAPTÁR
1 Kozma és Demjén vtk.	Csütörtök	Marianna
2 Acindin vt. (Öcsigür)	Péntek	Ehellős, Győző
3 Acempszimás pk. vt.	Szombat	Ida, Hubert
4 Joannicius remete	VASÁRNAP	Károly
5 Galaktion és Episztémisz vtk.	Hétfő	Imre, Vilma
6 Pál pk. vt.: Pósa	Kedd	Lénárd
7 Hieron vértanu, Lázár	Szerda	Rezső
8 Mihály arkangyal	Csütörtök ...	Godofréd
9 Matróna; Onézifor vt.	Péntek	Tivadar
10 Erásztus, Olimpus vtk.	Szombat	András, Luther
11 Vince, Ménás, Viktor vtk.	VASÁRNAP	Márton
12 Alamizsnás Szent János	Hétfő	Jónás, Tihamér
13 Aranyszáju Szent János et.	Kedd	Szaniszló
14 Szent Fülöp apostol	Szerda	Klementin, Benő
15 Szamonás vértanu (Csoma)	Csütörtök ...	Lipót, Albert
16 Szent Máté evangélista	Péntek	Ödön, Otmár
17 Csodatevő Szent Gergely	Szombat	Hortenzia
18 Román és Plátó vtk.	VASÁRNAP	Jenő
19 Abdiás próféta	Hétfő	Erzsébet
20 Dekapolisi Sz. Gergely vt.	Kedd	Amália, Jolán
21 Boldogasszony felajánlása	Szerda	Olivér, Ilona
22 Filémon és Cecilia vtk.	Csütörtök ...	Cecilia
23 Amfilok püspök (Bokod)	Péntek	Kelemen
24 Alexandriai Szent Katalin vt.	Szombat	Emma, Flóra
25 Szent Kelemen pápa vt.	VASÁRNAP	Katinka
26 Alipius remete	Hétfő	Virág, Milos
27 Perzsa Szent Jakab	Kedd	Szidónia, Kont
28 Irenárk (Irnák) vt.	Szerda	Stefánia, Piroska
29 Paramon vértanu	Csütörtök ...	Takson, Nóé
30 Szent András apostol (Almás)	Péntek	Endre, András

A Hold fényváltozásai:		A Nap kel	A nap nyugszik
Első negyed	3-án		
Holdtölte	10-án	1-én 6 óra 17 perc	4 óra 36 perc
Utolsó negyed	17-én	11-én 6 óra 30 perc	4 óra 26 perc
Újhold	24-én	21-én 6 óra 43 perc	4 óra 17 perc







DECEMBER

KARÁCSONY HÓNAPJA

Első szombat	1	Elegy; Diodór (Ozondur)
ADVENT 1. VASÁRNAPJA	2	Bibiána; Aurélia vt. (Aranka)
Hétfő	3	Xav. Ferenc (Zovárd, Zovárka)
Kedd	4	Borbála vt. sz.: Ozmund (Ózd)
Szerda	5	Szabbás apát: Sebők (Csaba)
Csütörtök	6	Szent Miklós püspök
1. P.: Bűnbánat, önmegtagadás	7	Ambrus (Babar); Polikárp
SZEPLŐTELEN FOGANTATÁS	8	IMMAKULÁTA (Emőke)
ADVENT 2. VASÁRNAPJA	9	F. Péter; Bassián (Vázsony)
Hétfő	10	Melkiás; Lorétomi BA (Lakod)
Kedd	11	Damocsa; Fuscián vt (Pakocs)
Szerda	12	Gvadalupei BA; Dénike
Csütörtök	13	Luca; Jodók: Józsa; Tasziló
Péntek: Bűnbánat, önmegtagadás	14	Keresztes Szt. János, egy. t.
Szombat	15	Valér; Mária Crocifissa
ADVENT 3. VASÁRNAPJA	16	Adelheid (Etelka); Albina
Hétfő	17	Lázár; Sturmius (Burány)
Kedd	18	Urváró BA (Várod); Teotim
Szerda	19	Pelágyia; B. Pál pálos (Bólya)
Csütörtök	20	Timót; Döme; Dénes (Dés, -ike)
Péntek: Bűnbánat, önmegtagadás	21	Canisius Péter
Szombat	22	Zénó (Zigánd); Demeter vt.
ADVENT 4. VASÁRNAPJA	23	Viktória vt.; Umbert (Ampod)
Hétfő	24	Ádám, Éva (Ősed, Őse)
NAGYKARÁCSONY	25	JÉZUS SZÜLETÉSE (Zaránd)
Szerda	26	SZ. ISTVÁN I. VT. (Előd, -ke)
Csütörtök	27	Boráldó Sz. János (Böjte)
Péntek	28	Aprószentek (Apor, -di, Fiád)
Szombat	29	Beket Szent Tamás (Bökény)
VASÁRNAP	30	Szent Család
Hétfő	31	Szilveszter; Szerotina (Estike)

DECEMBER

GÖRÖG KATOLIKUS NAPTÁR		PROTESTÁNS NAPTÁR	
1	Náhum próféta	Szombat	Elza, Natália
2	Habakuk próféta	VASÁRNAP	Aranka
3	Sofóniás próféta	Hétfő	Olivia
4	Borbála vértanu szüz	Kedd	Borbála
5	Szabbás apát (Csaba)	Szerda	Vilma
6	SZENT MIKLÓS PÜSPÖK	Csütörtök	Miklós
7	Szent Ambrus egyháztanitó	Péntek	Ambrus
8	Patápius remete	Szombat	Mária
9	BOLDOGASSZONY FOGANT.	VASÁRNAP	Natália, Joákim
10	Mennás vértanu (Nánás)	Hétfő	Judit
11	Oszlopos Szent Dániel remete	Kedd	Árpád, Lehel
12	Spiridion püspök	Szerda	Gabriella
13	Eustrát vt (Seregöly); Luca vt	Csütörtök	Luca
14	Tirzus és vt. tsai	Péntek	Szilárda, Benő
15	Eleutér vt. pk. (Aladár)	Szombat	Janka
16	Aggeus próféta	VASÁRNAP	Etelka
17	Dániel próféta	Hétfő	Lázár
18	Sebő és trsai vt. katonák	Kedd	Ágosta
19	Bonifác vértanu	Szerda	Viola
20	Ignác vértanu	Csütörtök	Teofil
21	Juliána (Jávorka) vt. szüz	Péntek	Tamás
22	Anastázia vértanu (Neste)	Szombat	Anikó, Zénó
23	Viktória vt; Tiz krétai vt.	VASÁRNAP	Viktória
24	Szentatyák; Eugyénia vt.	Hétfő	Ádám, Éva
25	NAGYKARÁCSONY	Kedd	KARÁCSONY
26	ISTENSZÜLŐ B.A. JÓZSEF	Szerda	ISTVÁN
27	Szent István fővértanu	Csütörtök	János
28	Többezer nikomédiai vt.	Péntek	Kamilla, Bet. kisd.
29	Aprószentek	Szombat	Dávid
30	Anizia vértanu: Anikó	VASÁRNAP	Zoárd, Szabin
31	Melánia, Szilveszter	Hétfő	Szilveszter

A Hold fényváltozásai:

Első negyed	2-án
Holdtölte	9-án
Utolsó negyed	16-én
Újhold	24-én

	A Nap kel	A nap nyugszik
1-én	6 óra 54 perc	4 óra 12 perc
11-én	7 óra 04 perc	4 óra 11 perc
21-én	7 óra 09 perc	4 óra 14 perc

Tudnivalók az 1973-as év ünnepeiről

*Ujév	jan.	1
Vizkereszt	jan.	7
Árpádházi Sz. Margit	jan.	19
Gyertyaszentelő B.A.	febr.	2
Hamvazószerda	már.	7
1848-as magyar ünnep	már.	15
Szent József	már.	19
Virágvasárnap	ápr.	15
Gyümölcsoltó B. A.	már.	26
Nagycsütörtök	ápr.	19
Nagypéntek	ápr.	20
Nagyszombat	ápr.	21
Húsvétvasárnap	ápr.	22
Sz. Antal kilenced kezdete	ápr.	17
Keresztjáró napok:	máj.	28, 29, 30
*Áldozócsütörtök	máj.	31
Édesanyák napja	máj.	13
Hősök napja	máj.	28
Pünkösdvasárnap	jún.	10
Szentháromság vasárnap	jún.	17
Úrnapja	jún.	24
Jézus Szent Szíve ünnepe	júl.	1
Édesapák napja	júl.	17
Szent László király	jun.	27
Magyar Hősök, Vértanuk	jun.	27
Szent Péter és Sz. Pál	jun.	29
Függetlenség ünnepe USA	jul.	4
Kármelhegyi B.A.	jul.	16
Porciunkula	aug.	2
*Nagyboldogasszony	aug.	15
Szent István király	aug.	20
Mária Szeplőtelen Szive	aug.	22
Munka ünnepe	szept.	3
Kisasszony napja	szep.	8
Szent Kereszt felm.	szep.	14
Hétfájdalmas Szüz	szep.	15
Szent Mihály ark.	szep.	29
Assziszi Szent Ferenc	okt.	4
Aradi 13 magyar vt.	okt.	6
Magyarok Nagyasszonya	okt.	8
Kapisztrán Sz. János	okt.	23
1956-os Szabadságharc	okt.	23
*Mindenszentek	nov.	1
Halottak napja	nov.	2
Szent Imre herceg	nov.	5
Magyar Szent Erzsébet	nov.	19
Szüz Mária bemutatása	nov.	21
Krisztus király ünnepe	nov.	25
Hálaadási ünnep: U.S.A.	nov.	22
Advent első vasárnapja	dec.	2
*Szeplőtelen Fogantatás	dec.	8
*Karácsony	dec.	25

(*) Kötelező ünnepnapok

Az 1973-as év ünnepi és böjtjei

Fő-, vagyis sátoros ünnepek:

Húsvét: ápr. 22; Pünkösd: jún. 10; Karácsony: december 25.

Parancsolt ünnepnapok, melyeken a szentmise-hallgatás és a szolgai munkától való tartózkodás kötelező:

Minden vasárnap; Kiskarácsony, vagy Ujév: január 1; Áldozócsütörtök: május 31; Nagyboldogasszony: augusztus 15; Mindenszentek ünnepe: november 1; Szeplőtelen fogantatás napja: december 8; Karácsony: december 25.

A husvéti gyónás és áldozás ideje:

E szentségekhez nagyböjt első vasárnapja és Szentháromság vasárnapja között kell járulnunk; tehát márc. 11. és jún. 17. között. Aki ennek a kötelezettségnek nem tesz eleget, ezzel a mulasztással is sulyos bünt követ el és köteles azt minél előbb elvégezni.

Tiltott idő:

1. A nagyböjti tiltott idő Hamvazószardától Husvét vasárnapig tart, tehát márc. 7-tól április 22.

A tiltott idő alatt nyilvános, zajos mulatságokon résztvenni, ünnepélyes lakodalmat tartani nem szabad.

Önmegtagadási nap az év péntekein

A római katolikus hivek megehetik a hust a pénteki napokon. kivéve a nagyböjti időben. Ezzel szemben önként kell vállalniok más önmegtagadást pénteki napokon, hogy igy a keresztény életnek szép példáját nyujtsák mindennapi lelkiismeretes munkájukkal, a felebaráti szeretet testi és lelki segitő cselekedeteivel és életük őszinte bünbánatával.

Természetesen önkéntes önmegtagadásnak számit az időnként megtartott hustalan nap is pénteken. Még szebb, ha ezt az egész család is megtartja önként némely pénteken.

A lelkiismeretben is szigoruan kötelező önmegtagadások közé tartozik mindennap orvosunk előirása életmódunkra (eltiltott cigaretta, ételek) mert életünk drága nemcsak önmagunknak, környezetünknek, hanem hazánknak is.

Hogy legalább az emléke maradjon meg a bőjtnek, az Egyház előir két böjtöt is az év folyamán. Ugymint itt következik:

Böjt és husevési tilalom:

Böjti nap a betöltött 21-ik évük után és a 60-ikat még el nem ért római katolikusokat kötelezi. — Az böjtöl, aki napjában csak háromszor étkezik hus nélkül és csak egyszer lakik jól. — Böjti nap csak kettő van az egész évben: **hamvazószerda és nagypéntek.**

A husevési-tilalom csak a 14-ik betöltött év után kötelez. Husevési tilalom van hamvazószerdán és a nagyböjt péntekein.

Bujdosó Bálint:

A hetvennyolcadik zsoltár

Örökségedbe, Istenünk, pogányok jöttenek.
Megfertőzék hajlékidat s a szentséges helyet,
és romhalmazzá tették Jeruzsálemet.

Szolgáid testét ételül veték
az égi madaraknak,
szentjeid húsát a földi vadaknak.
A vérük víz gyanánt kiönteték
Jeruzsálem falai alatt,
s ki eltmesse őket, nem akadt.

Szomszédaink előtt gyalázott szégyenszózat,
csúfság, nevetség lőn nevünk a körüllakozóknak.
Meddig lobogtatod Uram, haragod üszkét?
Még meddig gerjed féltő szerelmed tűzként?

A pogányokra öntsd ki bosszúságod,
kik nem ismernek Tégedet.
Szenvedjék ama vad országok,
kik segítségül nem hívják neved.

Ne emlegesd föl gonosz tetteinket,
előzzön meg a Te irgalmad minket,
mert oly fölötte megnyomorodánk . . .

Segíts mirajtunk, szabadító Istenünk,
Neved dicsőségéért küldj csodát!
A népedet óh mentsed, védd,
s bocsásd meg vétkeink a Nevedért!

Ne mondhassák a pogányok között:
hol vagyon hát az Istenük?
Lásd, szolgáidnak vére földet öntözött:
hadd lássa már nyilvános bosszúd a szemünk!

Jusson bilincsbe vertek jajszava elődbe,
a halni szántakat védő karoddal född be!
Rádszórt szidalmikat hétszerte omlasd vissza
szomszédjaink ölébe, s gúnyos orcáikra.

De mi, de mi, még ugy-e a Te néped?
a legelődnek juhai?

Hadd áldjunk mindörökre Téged,
s dicséreted, míg élnek nemzedékek,
hadd tudjuk vígan el-elmondani.

(1955)

Templom és iskola

Írta: REMÉNYIK SÁNDOR

Ti nem akartok semmi rosszat
Isten a tanútok reá,
De nincsen aki közöttetek
E szent harcot ne állaná.
Ehhez Isten mindannyitoknak
Vitathatatlan jogot ád:
Ne hagyjátok a templomot,
A templomot s az iskolát.

Ti megbecsültök minden rendet,
Melyen a béke alapul,
De ne halljátok soha többé
Isten igéjét magyarul?
S gyermeketek az iskolában
Ne hallja szülője szavát?!
Ne hagyjátok a templomot,
A templomot s az iskolát.

A templom s iskola között
Futkostam én is egykoron,
S hűtöttem a templom falán
Kigyulladt gyermek-homlokom.
Azóta hányszor éltem át ott
Lelkem zsenge tavasz-korát,
Ne hagyjátok a templomot,
A templomot s az iskolát!

A koldusnak, a páriának,
A jöttmentnek is van joga
Istenéhez apái módján
É nyelvén fohászkodnia.
Csak nektek ajánlgatják templomul
Az út szélét s az égbolt sátorát?
Ne hagyjátok a templomot,
A templomot s az iskolát!

Kicsi, fehér templomotokba
Most minden erők tömörülnek,
Kicsi fehér templom-padokba
A holtak is mellétek ülnek.
A nagyapáink, nagyanyáink,
Szemükben bíztatás, vagy vád:
Ne hagyjátok a templomot,
A templomot s az iskolát!

Nagy Boldogasszony

FEHÉR RUHÁBAN és kék palástban látjuk Őt a szelíd kis vidéki templomok oltárai fölött. Fején csillagkoszorú, ajkán édes, boldog mosoly, mert boldog asszony Ő. A fia Isten és kitárt karja nyomán, kék palástja körül arany záporban hull az áldás.

Gyakran meglátogat bennűnket.

Szereti a hullámos, zsenge tájakat és a gyümölcsökkel díszített érett földeket. Amikor még alig indul a tavasz és a hegyek tetején az Ő ruhájának fehérségét utánozza a hó, végiglibeg a kerteken, hogy felköltse az alvó gyümölcsfákat. Karcsú ujjaival, amelyek egykor Betlehemben patyolattá mosták a gyermek szegény ingét, megérinti a nedvektől feszülő fagallyakat és az ujja nyomán nemes lesz a termés. Palástja mögött úszik a tavasz, ibolyák, nárciszok, jácintok, tulipánok pattannak ki a fagyos földből. Ekkor márciust írnak az emberek, Gyümölcsoltó Boldogasszony napját.

* * *

AMIKOR ÚJRA ÚTRA INDUL, a nyár már befejezte munkáját. A fákon kövér almák pirulnak és árad az érett körte arany szaga. Napfényből lett szőlőszemek ragyognak a beléjük zárt cseppnyi mámortól és a szilvák forró lila testén ezüstös a hamvasság. A tarlók üresek, a búzaszem magtárban pihen, a fák már remegnek valami bujkáló üzenettől. A tubarózsa kinyílott, vad, sikoltó illata belehasít a pihegő kék csendbe.

A táj megmozdul. Várja Őt. Várja a búcsúztató áldást és dícséretet. És Ő, a Boldog Anya, megsímogatja égi kezével a koratermő földeket, a gyümölccsel mosolygó kerteket, az érett, terméssel teli boldog anyatermészetet.

A nap ferde aranysugarain angyalok pengetnek égi muzsikát és a rózsák gyorsan, lázas-gyorsan harmadik virágzásba kezdenek. Nagy Boldogasszony megáldja a nyarat, aztán eltűnik, elfoszlik, mint az édes zeneszó.

* * *

A TÁJ belezuhan az őszbe. De az ég kék, mint az Ő palástja és mint az Ő ruhája, fehérek a könnyű, tiszta felhők . . .



ELÉKEZZÜNK

Janus Pannoniusra

(500 ÉVE HALT MEG)

Csezmicei János, latin nevén Janus Pannonius, a magyar világi líra első képviselője volt.

Korán árvaságra jut, de nagybátyja, Vitéz János püspök támogatásával tanulmányait Ferrarában (Olaszország), Guarino híres humanista iskolájában végezheti. Itt sokoldalúan képezi magát. Olvassa a világirodalom klasszikusait, diplomáciát tanulmányoz, epigrammákat, dicsérő énekeket ír.

Néhány év alatt Itália-szerte ismertté válik neve. 20 éves korában már Nagyvárad őrkanonoka. Egy év múlva a Padovai egyetemen jogból doktorál. Ekkor köt szoros barátságot Galeotto Marzióval, aki később Mátyás király bölcs mondásait, tréfáit és cselekedeteit örökítette meg.

1459-ben kinevezik pécsi püspöknek. Egész életében vonzza őt az irodalom és a politika. Felelős állami és udvari tisztségeket tölt be. Verseiben a török és a német-római császár elleni harcra buzdít, dicsőíti Mátyás tetteit, maga is fegyverrel vesz részt a harcokban.

Mindezek ellenére nem ért egyet a király nyugati háborúival és az egyházi főembereket sújtó adókkal és ezért a Mátyás király elleni összeesküvésben vezető szerepet játszik.

Az összeesküvés leleplezése után Itália felé menekül. Betegsége annyira legyengíti, hogy a Zágráb melletti Medvevárat már nem tudja elhagyni és 1472. március 27-én meghal.

Mátyás, az igazságos, a lázadó testét nagy pompával temetteti el Pécset, műveit összegyűjtette, díszesen beköttette és a híres Corvinák közé helyezte.

Pannonius költészete latin nyelvű, de a magyar irodalom gyors fejlődése az ő nevéhez fűződik. Költészete kiemelkedést jelentett, témáját saját életének és környezetének mozzanataiból és a reneszánsz értékekből merítette.

Jelesek a haza szeretetét éneklő elégiái. Legszebb versei azok, melyekben saját életének változásait írja le.

Művei a XVI. századtól kezdve számos kiadást értek meg, és iránymutatóként álltak az utána következő humanista költőgenerációk előtt.

(Z. J.)

Pannónia dicsérete

Eddig Itália földjén termettek csak a könyvek,
S most Pannónia is ontja a szép dalokat.
Sokan becsülnek már, a hazám is büszke lehet rám,
Szellemem egyre dicsőbb, s általa híres e föld!

(Berczeli Anzelm Károly fordítása)

Önmagáról

Híres régi poéták, nem tagadom, hogy irigyen
Szemléltem hajdan pályafutástokat.
Nálatok egyformán tündöklik a tárgy meg a stílus,
Újkori költő még csak nyomotokba sem ért.
Ámde azóta dicsőségtek fele része miénk lett:
Stílusban tietek, tárgyban enyém a babér.

(Kálnoky László fordítása)

Egyik leghiresebb latin költeményének kétféle magyar fordítását közöljük:

Bucsu Váradtól

Még mély hó települ a téli földre,
Erdőn, mely csak a zöld levélre büszke,
Szürke súly a ködös fagy zúzmarája,
S el kell hagyni a szép Körös vidékét
És sietni Dunánk felé, urunkhoz.
Hajrá, fogyjon az út, társak, siessünk.

Nem tart vissza folyó s az ingovány sem,
Mert fagy fogja hideg vizét keményen,
Hol nemrég evezett a föld lakója
S félt, — most hetyke bizalmú, fürge lábbal,
Megdermedt habokat fitymálva, lépked.
Hajrá, fogyjon az út, társak, siessünk.

Nem siklik soha úgy a lenge csónak
Jó sodrásban, erős lapát-csapástól,
Még akkor se, ha fodrozó Zephyrus
Biborszínűre festi át a tengert,
Mint ahogy lovaink a szánt repítik.
Hajrá, fogyjon az út, társak, siessünk.

Hőforrás-vizeink, az Isten áldjon,
Itt nem ront levegőt a kén-lehellet,
Jó timsó vegyül itt a tiszta vízbe,
Mely gyógyítja szemed, ha fáj s ha gyenge,
És nem sérti az orrodat szagával.
Hajrá, fogyjon az út, társak, siessünk.

Könyvtár, ég veled, itt a búcsúóra,
Híres könyvei drága régieknek,
Már Phoebus Patarat elhagyta s itt él;
Költők isteni pártfogói: Múzsák
Többé nem szeretik Castaliát már.
Hajrá, fogyjon az út, társak, siessünk.

Isten áldjon, aranyba vont királyok,
Kiknek még a gonosz tűzvész sem ártott,
Sem roppanva dűlő fal omladéka,
Míg tűz-láng dühe pusztított a várban,
S szürke pernye repült a kormos égre.
Hajrá, fogyjon az út, társak, siessünk.

S rőt fegyvert viselő lovas királyunk,
Hős, ki bárdot emelsz a jobbkezedben
— Márvány oszlopokon pihenve egykor
Bő nektárt verítékezett a tested —
Utunkban, te nemes lovag, segíts meg.
Hajrá, fogyjon az út, társak, siessünk.

(Áprily Lajos fordítása)

Távoztán jót kiván Várad szent királyinak

Míg mély hóba merül már az egész föld,
S lombjaira minap oly büszke erdőn
Szürke dér nehezül, minket paranccsal
Hívnak odahagyni szép Körösünket,
S innét urunkhoz a Dunához szállni.
Keljünk hát mielőbb, ó, társak, útra.

Nem tart vissza folyó, mocsárvidék sem,
Minden pocsétán vad fagyok feszülnek.
Hol tegnap csónakán félve lapátolt,
Dölyfös lábbal tapos mostan a bátor
Földmívelő fagyott hullámok hátán.
Keljünk hát mielőbb, ó, társak, útra.

Ladik sem röppen úgy tova a lengén
Örvénylő vizeken szárnyas lapáttal,
Ha éledő Zefír a fodros tengert
Lágy fuvallatával bíborra festi,
Mint a lovak a szánt tova röpítik.
Keljünk hát mielőbb, ó, társak, útra.

Hőforrások, ti is vegyétek búcsúm,
A kén súlyos szaga nem száll fölétek,
De a fénylő vízben föloldott timsó,
Noha nem sérti az orrot, a fényre
Egészségesebb szem nézését nyitja.
Keljünk hát mielőbb, ó, társak, útra.

Te is, a régiek bölcs műveitől
Duzzadozó könyvtár, halld búcsúszómat,
Elhagyta Patarát Phoebus, ő gondoz,
S Kasztália hűsét sem kedvelik már
Költők istennői, a Mnemon-lányok.
Keljünk hát mielőbb, ó, társak, útra.

Ég veletek, arany díszű királyok,
Kiket gyalázó tűz nem pusztított el,
S nem érintett romok vad zuhanása,
Midőn a városon tűzvész lett úrrá,
S szürke pernye mögé bújt el az égbolt.
Keljünk hát mielőbb, ó, társak, útra.

Te meg, lovag, aki rőt vértezetben
Jobboddal csóválod a harci bárdot,
Kinek márvány oszlop módján sugárzó
Teste illó nektárt izzadt magából,
Kísérj utunk során szíves segéllyel.
Keljünk hát mielőbb, ó. társak, útra.

(Szemlér Ferenc fordítása)

Piros hazatér

(Kisregény.)

Irta: BIBÓ LAJOS

ÚGY TŰZÖTT A NAP, hogy valósággal verte a földet. Az ég nehéz, fehér fényben szikrázott, s a megszorult hőség megülepedett a levegőben. Felhő még az ég alján sem mutatkozott, szél nem járt, a rögök hangtalanul hasadoztak.

Pedig még csak május volt, a vetés eltikkadva is zöldellt, de eső már olyan régen esett, hogy a kubikgödrök sara is megrepedezett. A kutyák kifeküdtek az eperfák alá, a rucák szuszogva tollászkodtak a vályuk körül, ott pedig, ahol szik vagy homok borította a földet, a roppant csöndben cicindélák legelésztek.

Az asszony, Piros, az országúton haladt. A fejkendőjét megoldotta az álla alatt, mert a meleg kezdett ránehezedni a tarkójára is. Hajnal óta gyalogolt, valamerre Dorozsma felé igyekezett, az urához, Jánoshoz, aki még a télen elszegődött kubikmunkára. Nagy terhet vitt. Egyet az ölében, a másikat a szívében. Az ölében karonülő kisded szunyókált, a másik a nagyobbik, a kezébe fogódzkodva topogott mellette. A szívében pedig a kétségbeesés és gyász szorongott.

Nagy ritkán kocsi jött velük szembe, ilyenkor letért az út menti kemény csapásra, és gyengéden maga után rántotta a gyereket.

— Gyere! — mondta.

I.

A fiúcska már zihált a fáradtságtól, vörhenyesre égett arcán a láz fénye csillogott, s hogy az anyja megszólalt, bátorságra kapott, és szítt az orrocskáján.

— Meddig mönyünk még? — szakadt ki belőle a gyámoltalan panasz.

Hajnal óta már vagy ötször kérdezte ezt, s az anyja most is csak csitításképpen felelt.

— Majd mögalszunk valahun, aztán hónap ilyenkor mán ott löszünk.

A gyereknek már kezdett zsibbadni a lába, hát tovább firtatta.

— Hun?

— Apádnál.

— Apám hun van?

— Bakó. Mondtam mán, ott, ahun dógozik.

— Hun dógozik?

A kocsi, ami elöl kitértek, elhaladt. Az asszony nem felelt, visszakanyarodott a keréknyomra. A gyerek megpróbálta sírásra fogni.

— Üjjünk lé! — húzatta magát.

Az asszony sóhajtott. Ha nem szorítja, holnapután hajnal előtt nem érnek Dorozsma alá. A karonülő addig talán el is alél, aztán úgy lehet, hiába is élesztgetik.

Meggyorsította a lépteit, s megint ennyit mondott csak:

— Gyere!

Azért később félórácskára leültek az árok partján egy fa alá. De hogy a gyerek tovább batramoskodott, a karonülő meg nyöszörögni kezdett, az asszony oda-odaszólt a kukoricakapálóknak.

— Ez az út visz Dorozsmának?

— Ez — feleltek vissza. — Hanem a még . . .

Azt akarták mondani, hogy az még messze van, de látták az asszony arcán a fájdalmas ijedtséget, és elharapták a szót.

Valahogy azért leáldozott a nap, s megállottak egy kiszáradt kanális zsilipjénél. Távolabb tanya húzódott meg egy kis akácos mögött, az út mellett, olyan szegényforma vizsgálta a szemhatárt.

Amikor meglátta az idegen asszonyt, áttolta a pipáját a szája bal sarkába, aztán köhintett.

Az asszony megvárta, amíg megnézi, aztán most már szándékkal feladta a szót.

— Dorozsmára igyeköznénk.

Az ember, Kóti, pislantott egyet.

— Dorozsmára?

— Oda.

— Hát akkor jól jönnek, mer erre van. Csak át köll mönni a Tiszán.

Az asszony a szoknyája mellé húzta a gyereket, a karonülőt pedig a mellére ölelte.

— Át?

— Át. Oszt még onnan is jókora út.

Az asszony vergődött.

— Hanem hát nem mindönki bírja.

Kóti bólintott.

— Nem.

— Mer ez a gyerök dél úta rí.

Kóti nem felelt, hanem megint szemügyre vette őket. Most már megnézte mind a hármójukat, nagy sokára szólalt csak meg.

— Hát möghálni mindönütt löhet — mondta csöndesen.

— Löhet mindönütt.

— Oszt az ilyen öklömnyi ott hunyja le a szömit, ahova létöszik.

— Ott.

— Mer helyet akárki adhat.

— Adhat akárki.

— Magam is. Mer vackon, mög födél alatt mégis jobb.

— Jobb.

Messzebb fölzavart vércse visított, s a félős hangra libagágogás felelt a tanyából.

— Na! — mondta az ember, és megfordult.

A vetés mellett haladtak, úgy értek be a tanyába.

Kóti az eresz alatt megállott, és az istálló felé kiáltott.

— Pétör!

— Hallom.

— Gyüjjék kend.

Az istállóból motoszkálás hallatszott. Alacsony, borostás arcú vénember kerülközött elő. Amikor meglátta a jövevényeket, csodálkozva megtörülte a szemét.

— Na fene? — hitetlenkedett.

Az asszony most már tudta, milyen tanyába került. Azért illendőségből megjegyezte.

— Köszönnék mán, de úgy látom, nincs kinek.

— Nincs.

— Lány sé?

— A sé.

Piros egyszerre megkönnyebbült. Az ember tehát özvegy, nincs fehérszemély a tanyában. Így azután igazán jó. Legalább nem faggatja, meg nem mustrálja fel senki. A testét hirtelen jóleső langymeleg járta át, s a fáradtság egyszerre felengedett a tagjaiban. Lezökkentette a batyút a hátáról, nekitámasztotta a falnak, a karonülőt lefektette a vacokra, a másikat eltolta magától, s boldog lélegzéssel simította ki a haját a homlokából.

— Jaj Istenöm! — mondta hangos szóval, hálás sóhajtással.

Az öreg Pétör is elébb jött, a koloncos, lompos kutya pedig az udvar közepéről nézte őket.

A gazda szólalt meg.

— Itatott kend?

— Itattam — felelt az öreg.

Kóti az arcára nézett. Hm! — lepődött meg. De mély az a két ránc az öregnek a szája fölött. A szemöldöke meg olyan bozontos meg kemény, akár a sündisznó tüskéje. Igaz ugyan, hogy az öreg a kilencvenedik esztendejét tapossa, hanem hát azt a két mély barázdát eddig még nem vette észre az arcán. Pedig ott lehetett eddig is, csak ő nem nézte meg látó szemmel.

A fejével mutatott Pirosra.

— Erre a jó asszonyra mög ráestelödött.

Az öreg száraz, szőrös kezével elkente fakó bajuszát.

— Mörre igyekszik?

— Dorozsmának.

Az asszony már mozgott, a szeme meg a keze kereste a munkát, s miközben eligazította a karonülő alatt a takarót, szapora szóval felelt.

— Oda mönnék. Az uramhon. Hanem hát én most mán majd csak odaérök valahogy. Kendtök mög végezzék.

Kóti a pitvar felé fordult.

— Majd akkor mék, oszt inkább csutkát hozok.

Az asszony benézett a pitvarba, és összecsapta a kezét.

— A hétön tán még nem is öttek meleg ételt?

Kóti felelt.

— Nem. Még az azelőtt valón sé.

Piros rosszallólag csóválta a fejét.

— Látom, mer rozsdás itt mindön. Még a kisbográcsis. A' csuda, hogy tücsök nem lakik a fazékakba.

Már futott is. Fölgyűrte korcba a szoknyáját, vizet hozott a kútról, és begyújtott a katlanba. Füst csapott ki a katlan repedésén, s a jó illat egyszerre átjárta a levegőt. Piros kipirult a buzgalomtól, s most már úgy dolgozott, mintha otthon lett volna. Tarhonya, szalonna került elő, s az ételszag megcsiklandozta a bensőket.

A két ember kint ült az eresz alatt. Kóti előrekönyökölt az asztalon, és nézte az ég alját. A kutya előbátorkodott, leheveredett a vacok alá, s táguló orrcimpával leste a macskát, mikor sündörgődzik oda az asszonyhoz.

A katlanban lobogott a tűz, a víz zubogott, a serpenyőben sercegve pirult a szalonna.

— Na — mondta Piros. — Most jól lösz ez is. Röggel mög majd berántok egy kis levest.

Kóti leemelte fejéről a kalapját, és leeresztette a szék mellé a földre.

— Előbb a kicsiknek, aztán té mög majd magadnak.

Piros két kis tányért hozott ki. Merített a kemény tarhonyából, aztán az asztal közepére tolta a tálat.

— Megköszönnyük. Fogyasszák el kigyelmetők egészséggel.

Hátrahúzódott a gyerekekhez. Az egyik tányért letette a nagyobbik elé, a karonülőnek pedig maga adott.

Hallgattak. Nem hallatszott más, csupán csöndes csámcsogásuk. Az égen már felhalványlottak a csillagok, s a hűvöses esti pára szagokat kergetett a tanya felé.

Mire a két ember jóllakott, Piros is végzett a gyerekekkel. A nagyobbik még szorította a kanalat, de a feje már félrebillent, s ölében a tányérral, a szender édesded félálmában pihegett. Piros felfektette a vacokra, eligazította őket. Aztán megkérdezte.

— Lisztyük van-é?

— Fél könyérre valót talán tanálsz még a kamrában.

Kevés ideig nézegélték még, aztán az öreg elment és lefeküdt. Lassan álom ereszkedett Kótinak a pillájára is, s elballagott ő is az istállóba.

— Aztán majd pihenj lé té is — szólt oda búcsúzóul az asszonynak.

Az jókedvűen felelt.

— Csak mönnyön kend.

A kenyértészta már csattogott a keze alatt. Jó órát dagasztott, akkor, hogy a tészta már nem ragadt, abbahagyta a munkát.

— Hej! — mondta félhangon.

A tanyára gondolt, milyen szép vagyon, aztán a két magának való ember mellett nemsokára talán még a szobát is felveti a gyom meg a gaz.

— Ugyan kifélék löhetnek? — kérdezte magától, amikor letette a fejéről a kendőjét, és odaheveredett a két gyerek mellé. — Ugyan mifélék löhetnek — ismételte most már csak gondolatban. — Annyit se mondtak, hogy eső kéne.

A többi már ködbe veszett, mert meglepte az álom. A mély alvás után pihent testtel érzett fel hajnalban. Az eget még opálos

párák fátyolozták, de a fecskék már kint villogtak a fészkük mellett.

Magára kapta a rokolyáját, aztán szaladt szalmáért meg csutkáért. Mire bevetette a kenyeret, már Péter is vezetett kifelé egy csontsovány lovat.

Piros feléje fordult, s most tekintett csak körül az udvaron. Szólni akart, de csak a szívére szorította a kezét. Az épületek roskadoztak, vadon nőtt fű és szétszórt trágya borította mindenütt a földet. Gereblye, ásó, söprű — gondos kéz — évek óta nem szorgoskodott a tanya körül, s buja, elvadult burjánzás uralt mindent. A magára hagyott, kibomlott televény csaknem félelmetes erővel túrta kifelé magából az életet. A kert bedőlt kerítése előtt egy kotló karattyolt, a kútnál néhány ruca meg liba várta a vizet, a félig beomlott tanya kéményén gólyacsalád tollászkodott.

Pirost elszomorította a látvány. Igyekezett vissza a pitvarba, és rántott levest készített. Később meszet is talált a konyhában, s amíg az esti étel megfőtt, kimeszelte a szobát, kint meg elhúzta a fal tövét.

Kóti este, amikor jóllaktak, meg is jegyezte az öregnek.

— Dógos asszonynak láccik.

— Annak — bólintott rá Péter.

Piroshoz nemigen szóltak. Nem volt mit, meg ráhagyták, hogy végezze, ahogy jónak látja.

Másnapra mintha mást is mutatott volna a tanya, harmadnapra megtisztult az udvar, s a baromfiólnak neki volt támasztva a létra. A legyek bekaptak megint a konyhára, a kutya pedig kiállt a tanya elé, s megugatta az országúton elhaladó kocsikat.

Piros a negyedik nap korábban kelt. Megmosdatta a gyerekeket, s amikor később föladta a két embernek a levest, megállott az asztal előtt.

— Hát akkor én mög most mán mék... — mondta csöndesen.

Péter nézett föl rá.

— Mégy?

— Mék, aztán köszönöm is a jóságukat.

Kóti előrenyújtotta a lábát az asztal alatt.

— Az uradhon?

— Ahhon.

— Hát így jó. Mer vár bizonyosan.

Piros elköszönt és megindult.

A két ember darabig még nézett utána, amikor aztán el-

tűntek a hajlat mögött, Péter elmázolta kezefejével az orra alját.

— Elmönt . . . — mondta csendesen.

Kóti még nézte a messzeséget. Kevés ideig még így maradt, akkor megfordult.

— El.

II.

ALKONYODOTT, amikor Dorozsma alá értek.

Pirosnak megdobbant a szíve. Hát most már itt van, aztán ki tudja, hogy óra múlva nem mérheti-e megint az utat. Mert az ura nagytermészetű, a szárazbetegség is kínozza, könnyen elfoghatja a harag, amikor meglátja. Pedig még azt is meg kell mondania, hogy nem jókedvéből jött, hanem a baj hajtotta. Hízóval maradt otthon, amit januárban fogtak be, s a disznó, reménységük, egész vagyonuk, éltető melegük az elkövetkező télre, megdöglött. Az urak bélyeget nyomtak rá, még szappannak se adták ki. Azt mondták, el kell ásni.

Megindult a lapos felé.

A szíve lüktetve vert, s nagyon hosszúnak találta az utat. Amikor fölért az emelkedésre, elszoruló kebellel állott meg. A laposon árkoltak, s a kubikokban legalább kétszáz ember dolgozott. Elöl fabódé állott. Abban laktak az urak.

Piros a kubikosok felől került. A legelső gödör szélén megállott.

Az egyik kubikos felnézett. Csak pillantást vetett rá, aztán ásott tovább.

Piros keveset várt. Elsimította a homlokát.

— Ide gyüttem . . . — mondta bátortalanul.

A hangra a másik fiatal kubikos is fölnézett. Látta, asszony áll a parton, takaros, fehér arcú, nagy szemű menyecske, s letörölte a verítéket az arcáról.

— Asszony-é, na? — tréfálkozott, mintha nem hitt volna a szemének.

Piros kapott a barátságos szón.

— A vónék. Ha mögtalálnám a párom. Mert űt keresném.

A legény elmosolyodott.

— Aztán melyiket? A vótat-é, vagy aki csak eztán kér csókot?

— A vótat. Mer apjuk — mutatott a két gyerekre. — Oszt úgy mondták, itt van.

— Ha itt van, akkor itt mög is tanájja.

— Csak azt nem tom, hogy mőre.

A legény nevetett.

— Hát? — mutatott el a távoli füzes felé. — Arra van egy szarkafészök. Abbul hallom a csipogást.

Pirosnak a szívén fájdalmas öröm suhant át.

— Nem csörgős az, sé nem lopós, inkább nagyon is magának való. A neve mög Meszli. Meszlényi Pál. Írásba így szokták fölvönni.

A legény egyszerre megcsendesedett. A másik, az öregebbik is felütötte a fejét, és hátrább vonta a kalapját.

— Hogy mondta?

Piros megrezzent.

— Meszli.

— Meszlényi Pál?

— Úgy hijják.

A két ember összenézett. Az idősebb felelt.

— Na, csak mönnyön akkor oda az irodába. Ott vannak az urak. Majd azok fölvilágosíttyák.

Piros nem tudta miért, de a lélegzete elszorult. Megfordult, s most már egyenesen az irodának tartott. Amikor odaért, eleresztette a nagyobbik gyerek kezét, s mialatt elsimította a ruháját, kémlő, nyugtalan tekintettel kutatott a bódén. Pillanatig maradt csak így, akkor olyan hevességgel, mintha idáig futott volna, előrelépett. Amikor megállt az ajtó előtt, nem köszönt, csupán a fejével biccentett.

A deszkából ácsolt irodában két mérnök dolgozott. Hallották, hogy valaki megállott az ajtó előtt, de nem néztek föl. Piros percig várt, akkor megszólalt.

— Aszonták, ide gyüjjek — mondta szívdobogva.

Az asszonyi hangra a két mérnök egyszerre emelte föl a fejét. Csodálkozva tekintettek Pirosra. Nem értették, honnan került ide.

— Eltévedt, menyecske? — kérdezte az, amelyik az ajtóval szemben ült.

Piros közelebb húzta magához a gyerekeket.

— Nem. Ide gyüttem. Ide igazítottak. Az uramat keresném, ha itt vóna.

A mérnök egyszerre elkedvetlenedett.

— Az urát?

— Azt.

— Itt nincs helye asszonynak, lelkem. Asszonynak tilos az itt-tartózkodás.

Piros reszketve mondta.

— Meszlényi Pálnak hijják. Oszt baj ért. Azér gyüttem.

A mérnök felállott. Morgott valamit, és félrevonta a vállát.

— Mi nem tehetünk semmit, menyecske. Ami járt, azt elküldtük.

Piros nem értette, forróság csapott el az arca előtt, aztán nagy hideg futott végig a hátán.

— Mönnék mán... — nyögte — de nem tudom, hun találom mög.

A mérnök nagy szemet meresztett. Most már értette. Odament Piroshoz.

— Nem kapta meg az értesítést?

Piros rázta a fejét.

— Nem.

A mérnök habozott.

— Nézze, menyecske... Hogy is mondjam? De hiszen mi pontosan elintéztünk mindent. A maga ura nincs már itt. Meghalt még a múlt hónapban.

Piros megtántorodott. Olyan irtózatos volt az, amit a mérnök mondott, olyan hihetetlenül hangzott, hogy nem tudta fölfogni a szavak értelmét.

— Hogy mondta?

A mérnök odalépett hozzá, és vállára tette a kezét.

— Meszlényi Pált keresi, ugye?

— Azt.

— Nahát, itt csak egy Meszlényi Pál dolgozott. Az meghalt. Nem értesítette a hatóság?

Pirossal fordult a világ. A füle hirtelen zúgni kezdett. Nem tudott szólni, csak nézte a mérnököt, de nem látott semmit. Ereje egyszerre elhagyta, és megingott.

A mérnök hozzákapott.

— Ejnye, na! Uralkodjék magán. Így ni. No, jöjjön, üljön le. Hát nem gazemberség! — fenyegetődzött. — Nem értesítették. Ez az. Így bízzon valamit az ember a mi közigazgatásunkban. A hivatalnok urakban. Útnak eresztik ezt a szegény asszonyt.

Piros féldélig nem hallott, nem látott semmit. Akkor a zsibbadás meg a rémület felengedett benne, s megjelent az első könnycsepp a szemében. Az iroda falának támaszkodva ült. Olyan erőtlennek érezte magát, hogy nem mert fölkelni. Most döbbent csak rá, hol van. A hízó otthon, az út, Kóti düledező tanyája, mindez álomnak tetszett előtte, amely most hirtelen

szétfoszlott. Jajveszékelni akart, de az egyedülvalóság megdermesztette benne a fájdalmat és a kétségbeesést.

Kuncogva, szűkölő sírással emelkedett föl, s futott a kubikhoz. A két kubikos már messziről meglátta, s amikor hozzájuk ért, az idősebbik elmutatott Dorozsma felé.

— Ott van. Ott nyugszik. Ott mögtanálhattya.

Piros csak ezt akarta tudni. Meg sem állt, nekivágott egyenesen a töltésnek.

Óra múlva elérte a temetőt. A temetőcsősz úgy nézte meg, mintha már várta volna. Nem szólt, nem kérdezett tőle semmit. Megindult vele szépen az elköltözött sírja felé.

III.

A VEZETŐ MÉRNÖK ERŐSKÖDÖTT, hogy nem. A fegyelem az első. Ő azt nem engedi megbontani.

— Asszonynak nincs helye ebben a táborban. Engem csapnak el, ha megtudják! — jelentette ki.

Olasz, az öreg, meg a másik három kubikos levett kalappal állottak előtte.

Arcukon, amelyet bronzszínűre égetett a nap, nyugalom és méltóság ült. Egy vonásuk sem mozdult, csupán a szempillájuk rebbent. Ez azt mondta, ha nem, akkor nem. Ámbár Piros azért mégis maradhatna, ha már itt van. Ha már idefáradt, mert nem tudta, hogy az embere meghalt. De hát a parancs, az parancs, az ellen nem tehetnek. Pedig az asszony már reggel óta dolgozott az elhalt ember kordéjával.

A mérnök már nem is nekik beszélt. Magát akarta meggyőzni. Részvevő szívvel volt az asszony iránt, de tartott a rendkívüli eset következményeitől.

Félt, hogy az asszony jelenléte megzavarja a munka egyhangú ütemét, és üszköt hullat a nehéz robot tompa csöndjébe.

— Nem. Nem lehet. Nem engedhetem meg! — védekezett a szánalmával szemben. — Menjenek kendtek dolgukra.

De még mindig küzdött magával. Látta az asszonyt a két gyerekkel, és szörnyű kiabálások között behívta az irodába az öreg kubikust.

— Kinek a keze alá akar dolgozni? — förmedt rá, mintha meg akarta volna enni.

Az öreg látta, hogy megenyhült, azért lármázik csak, hogy elrejtse az engedékenységét. Rántott hát a gatyája korcán.

— Sönki alá sé. Magának.

— Magának? — hökkent meg a mérnök.

— Magának. Fiatal mög erős. Annyit, amennyi köll, elbír.

A mérnök még mindig hitetlenkedett.

— De hiszen szerszáma sincs?

— Van. Odaadtunk neki mindönt, ami az uráé vót.

A mérnök zsebre gyűrte a kezét. Végigsétált néhányszor az irodán, és rágta a szája szélét. Nagy sokára szólalt csak meg.

— Hát nem bánom, küldjék akkor ide. De ha baj lesz, maguk isszák meg a levét.

Piros jött. Megállott az ajtó előtt.

— Aszonták, gyüjjek ide.

A mérnök már ült.

— Hogy hívják?

Piros megrebbent.

— Engöm?

A mérnök félrehúzta a száját.

— Maga ne kérdezzen, hanem feleljen, mert így sohasem leszünk készen. Fölveszem munkára, érti?

Kiállította a munkalapot. Amikor elkészült, figyelmeztette Pirost.

— Aztán ügyeljen, elő ne adja a legkisebb is magát, mert akkor mehet. Remélem, tudja, mire gondolok. Ez itt tábor. Maga fiatal is, takaros is. Ezek meg itt már hónapok óta nem láttak asszonyt. Én sem. Hát azért mondom. Most pedig mehet, aztán az után kap, amit végez.

Piros szédelegve támolygott vissza a kubikjához. Az emberek jól beszéltek. Maradhat. Estig fáradtság nélkül talicskázott, akkor futott a gyerekekhez. A tábor sarkán vert maguknak vackot, s meghúzódtak szépen a rongyaikon.

A legény, akivel reggel beszélt, később arra került.

— Na! — mondta, és leült a közelükben egy kupacra.

Az asszony a gyerekekkel foglalatoskodott.

A legény keveset várt, aztán megint megszólalt.

— Adni kék nekik.

Piros megnyugtatta.

— Előbb röndbe töszöm üket éccakára.

Az öreg bukkant föl a hajlatnál. Tele tarisznyát meg nagy csajka krumplilevest hozott.

Piros megvárta, amíg hozzájuk ért, akkor megállította.

— Ugyan mán, na. Majd möglöszünk mink a magunkén is.

Az öreg letette a csajkát a földre, a tarisznyából pedig tarhonyát, sót, paprikát, hagymát rakott ki.

— Addig is... — mondta. — Hónapig nem gyün a markotányos.

Így zökkentek a dolgok kerèknyomra.

A munka nappal dohogott, este pedig, amikor kigyulladtak a tüzek, s az ételszag kezdett szállni a levegőben, a fiatalabbak hanyatt feküdtek, és nézték a csillagokat. Föntről fény szitált alá, ebben a különös, fátyolos világosságban Pirosnak az arca halványlott. A nyughatatlanabbja néha ilyenkor sóhajtozott, hasra fordult, de mert így sem esett jól a fekvés, föltápászkodtak, és elkerültek Piros felé.

Szót váltottak vele, lopva elgyönyörködtek, milyen karcsú a dereka, mennyire könnyű a ringása, az arca pedig piros meg fehér, mintha nem is a nap színá munka közben, aztán csöndes szóval elköszöntek tőle, elmentek és lepihentek.

Néha tréfa is esett, s ha valamelyik legény túlságosan csiklandósan kacagott, az öregek közbeszóltak.

— Nacsak! Nyughassatok!

— Mer ez asszony.

— Az.

— Ilyet keresni köll.

— Keresni. Oszt, szöröncsére, lösz, aki mögtanálja.

A harmadik héten aztán az egyik kubikos, Tandari, alapos megfontolás után, este maga is Piros felé került. Csontos, száraz ember volt, özvegy, gondtól meg munkától elnyűtt, de innen még az ötvenen.

Piros éppen a gyerekeket etette, amikor a helyükhöz ért. Nem ült le. Megállott.

— Jól ösznek? — kezdte.

— Jól — felelte Piros.

Csönd következett.

— Akkor jó. Ámbátor...

Piros felnézett rá, látta, az ember mondani akar valamit, hát megjegyezte.

— Kettő nem sok annak, aki bírja a dógot.

Tandari szítt a pipáján.

— Nem. Olyan asszonynak, mint té, nem sok. Csak nehéz.

— Majd lösz könnyebb is.

— Té tudod.

Összenéztek. Olvastak az egymás tiszta tekintetében.

Piros elkezdte mosni a bográcsot meg a kanalakat.

— Tudom. Azér mondom. Úgy még nagyobb gond.

Mármint hármasban, emberrel. Mert lám, az övé is meghalt.

Tandari előretette a jobb lábát.

— Mer nem mindön embör égyforma. Van egészségös is.

— Van.

— Oszt én még az vagyok.

— De embör kend?

— Az. Csakhogy özvegy.

Piros lehajolt, hogy ne lássa az arcát.

— Mögköszönöm a tisztösségit. De mög nem hálálhatom.

Hallgattak. A láthatár már sötétedett. Körülöttük halkan neszelt az éjszaka.

Tandari elindult.

— Hát én szóltam, aztán gondold mög. Karó köll a gyönge fának, az árváknak mög oltalmazó.

Elballagott. Nem érte szégyen, jóllehet az asszony világosan beszélt. Jobb is szerette így. Az ilyesmit meg kell gondolni. Mert pénzbe kerül. Sem a törvény, sem a pap nem esket ingyen.

Lassan elterült a nyár. A bogarak zümmögtek, a talicskák nyikorogtak, a lovak dobogtak, s a megrekedt csöndben és hőségben hang nélkül folyt a munka. De a nap korongja már vörösödött, a föld mélyéről hűs pára verte fel éjjelenként magát, s mire elkövetkezett szeptember, a munka is véget ért. Az utolsó nap délelőttjén már csak a fiatalja dolgozott. Másnap reggel idegen urak jöttek, felmérték a munkát, ebéd után a mérnök fizetett, majd egy másik beszédet tartott, s azzal végezte, hogy mehet ki-ki hazafelé.

Tandari, amikor elkészült, odament Piroshoz.

— Gondolom, vót időd.

— Vót. Oszt avval vagyok, jobb, ha elköszönünk egymástul.

Tandari az arcát nézte.

— Jobb?

— Jobb.

— Hát akkor Isten álgyon mög.

— Isten álgya kendet.

Tandari elfordult és megindult. A zsiliptől szólt vissza.

— Mer én erre mék! — mutatott észak felé. Cöglédnek.

Nem várt választ. Ment.

IV.

A KARAVÁN este indult el. Piros gyerekeit a kordé vitte. Hosszú volt az éjszaka, de nagy út állott előttük. Piros egész idő alatt magába mélyedve gondolkozott.

Nehéz gondjaiban elkerülte a fáradtság, meg az álom is. Csak lépkedett lehajtott fejjel a kordéja után, s akkor tért csak magához, amikor a taliga előtte megbillent. Fák szegélyezték ezen a részen az országutat, a vezető megállást vezényelt.

Piros tétován emelte fel a tekintetét. A szíve hirtelen megdobbant. Megismerte a helyet. Kóti tanyája iránt állottak meg.

A karaván lepihent az út mellé. A lovak fejére felhúzták az abrakos tarisznyát, aztán ki-ki előkotorászta, amije volt. Az egyik almát, a másik szalonnát. Nagy étvággyal láttak neki a falatozásnak.

Piros a tanya felé fordult. A koloncos kutya már rég észrevette őket, s látva, hogy megálltak, hangos ugatással szaladt feléjük. Az árok partjára érve megtorpant, s ahogy nem szólt rá senki, hördült egyet, aztán csupa illendőségből újra ugatni kezdett. De most már nem vicsorogva, hanem csak vakogva.

Piros rászólt.

— Bodri. Te. Nem hallgacc!

A kutya rátekintett, s furcsán, mintha fülelt volna, félrefordította a fejét.

— Tán üsmerős? — kérdezte az egyik kubikos.

— Üsmerős — felelte Piros. — Idevaló, ebbe a tanyába.

— Abba?

— Abba.

Piros darabig még várakozott, akkor ijedten kapott magához. A gyerekeknek még nem is adott enni. Kibontotta a vászonkendőt, előhúzta a zacskót, kenyeret szelt, túrót kent rá jó vastagon, aztán felült a kordéba a gyerekek mellé, és falatozni kezdtek. Elöl már mozogtak, amikor megint bekötötte a zacskó száját. Gyorsan rendbe tette a két gyereket, és leereszkedett a kordéról.

— Aggyon Isten!

Piros ijedten fordult meg.

A parton Kóti állott.

Piros nem tudott szólni.

A kutya szorongva leste őket. Nem bírt tovább magával, előreszűkölt, s odafutva Piroshoz, vinnyogva nyargalászta körül.

Kóti megszólalt.

— Hát té?

Piros érezte, rögtön elönti a szemét a könny. A lélegzete is elnehezült, s a keble megemelkedett.

— Möggyüttem.

Mást akart mondani, nem azt, s maga sem tudta, hogyan szaladt ki a szó a száján.

Kóti is ilyenformán lehetett, mert anélkül, hogy tudta volna, mit cselekszik, odament a kordéhoz, és leemelte a nagyobbik gyereket.

— Ne te — korholta tréfás csodálkozással. — Neköd mög nemsoká csákó köll, mög kard, úgy mögnöttél.

Pirost elöntötte a meleg.

— Mögnőtt, ugyé?

— Mög ez. Hát a másik?

A kicsit már Piros vette le.

— Ez is. Mán jár.

Elöl megindultak a kordék. Az emberek már ott állottak az úton.

— Sebösen. Mönnyünk — szólt rá Pirosra az egyik kubikos.

Kóti előretekintett.

— Hát az embör? — kérdezte kicsit fulladt hangon.

Piros a földet nézte.

— Nincs. Elmönt.

Kóti hátradöbbent.

— El?

— El. Mire odaértem, akkorra mán el is temették.

Egyszerre megkönnyebbült, hogy kimondta, s most már engedte, hogy a könnycseppek végigperegjenek arcán.

A kutya szoknyájához kapott, és rángatni kezdte.

— Nem méssz!

— Arrébb, te!

A nagyobbik gyerek szólt rájuk.

— Ne báncsa, édös. Húzza kendet.

Kóti megfogta a gyerek kezét.

— Az ám. Húz. Befelé.

Az előttük álló kordé megindult. Kóti Piroshoz fordult.

— Ez a tied? — mutatott Piros taligájára.

Piros úgy reszketett, akár a nyárfalevél. Látta, Kóti mit akar, és egyszerre elhagyta az ereje.

Felkapta a kicsit, hogy földobja a kordéra, de Kóti már megelőzte. Kivezette a lovat a kordéval a karaván ból.

— Hát akkor így lösz jobb — mondta.

A lovak lehajtott fejjel, fáradt cammogással haladtak el mellettük. Az egyik kubikos odakiáltott Pirosnak.

— Na? Mögérköztél?

Piros égő szemmel nézte. Kóti felelt helyette.

— Mög. Mán most itthon van.

PAUL CLAUDEL:

Bensőségünk Pátriárkája

Hogy lámpánk fénye
ki ne lobbantsa a Te fényességed

Hogy lármánk
el ne nyelje szavad

Hogy országod és akaratod
útjába ne álljunk

Hogy visszataláljunk
eredetünk édes mélységeihez

Hogy elcsöndesedjék a tenger
s népe konokságát
megtörve, Mária elinduljon

Bensőségünk nagy Pátriárkája, József
nyerd vissza nekünk
a csönd kegyelmét!

(ford. Vasadi Péter)



Pünkösd

(Régen.)

Irta: RÁKOSI JENŐ

★ A SZÉP PIROS PÜNKÖSD NAPJÁNAK üdvözletére készül ez a cikk. A pünkösd az egyház tanítása szerint a Szent Lélek ünnepe, a megvilágosodásé, amikor a csüggedt apostolok megszállatván az isteni tűz által, megbátorodtak, megihlettettek és elindultak Krisztus birodalmának megalakítására. Szabad-e vajon ezt a tanítást világi érzelemmé átfordítani s annak az óhajtásnak kifejezést adni, vajha a világra nézve is a megvilágoso-

dás, a megokosodás ünnepe tudna lenni a szép piros pünkösd napja.

★ MERT RÁNK FÉRNE, minden népekre és minden emberekre egy kis megokosodás. Egy kis lángnyelv az elménkbe gyertyának; egy kis lángnyelv a szívünkbe melegebbre fűteni két kamaráját; egy kis lángnyelv ide, egy kis lángnyelv oda, mert soha nagyobb ellentétek nem tarkázták az életet, mint manapság. Korunk szelleme konstruktív: fenomenális gépeket szerkesztünk meg; akrobata produkciókat csinálunk a levegőben rajtok: hajmeresztő gyorsasággal tudunk a világ egyik végétől a másikig száguldani; az északi sarkon keresztülrepülni semmiség; az Atlanti-óceánon a levegőben átkelni közönséges sporttá kezd válni. Hogy Pesten hallgatjuk a Párizsban elmondott beszédet a Trokadero-beli nagy koncerttel, az ma olyan természetes már, mint régen az volt, hogy a jó gyermeknek este nyolc órakor ágyban kell lennie. Szóval oly grandiózus találmányok teszik tökéletessé az életet, a fizikai életet, hogy az ember kénytelen magától azt kérdezni: vajon az erkölcsi, a politikai és a művészeti élet züllése és lazulása nincsen-e oki összefüggésben a technikai és természettudományok óriási fejlődésével, nincsen-e belső kapcsolat köztük?

★ ÓH, SZÉP PIROS PÜNKÖSD NAPJA, ha így megyünk tovább, attól félek, elmaradsz gyönyörű jelzőid nélkül. Nem fognak mondani sem szépnek, sem pirosnak. Akad valamely tudós, aki reformálni fogja a kalendáriumot s gyakorlati szempontból úgy ide-oda tologatja az ünnepeket is, hogy a pünkösd esetleg őszre esik, a karácsony pedig májusra. A pünkösd csak pünkösd lenne akkor is, a karácsony csak karácsony. De miféle pünkösd lenne az, melyet elszakítanak a tavasztól, és milyen karácsony hó, hosszú esték és róráté-misés advent nélkül, amikor az öregasszoyok oly boldogan mennek hajnali misére, viszik a viaszgyertya-kötegecskét és imádságos könyvüket, benne a pápaszemmel, és oly buzgón tudnak fohászkodni és köhögni a viaszgyertyácska remegő lángja mellett. Ez ugyan kalendáriumi karácsony volna akkor is, de nem álmaink, szelid babonáink misztikus karácsonya, amely nem lehet el a tél, a hosszú éjszaka, a ropogó hó, a süvöltő szél, a zöld karácsonyfa és a kis Jézus bensőséges hite nélkül.

★ MERT EZ AZ: ami a zamatját, a bűbáját, a belső értékét adja mindennek. És az amit életünkből kezd kikergetni a

repülőgép éktelen berregése és a rádiónak csappal, dróttal, kristállyal szabályozható misztériuma. Minden művészetünk is csupa józanság, csupa számítás, csupa szenzáció és technika és semmi más. Közéletünkben csupa protekció, csupa hatalom, csupa formalizmus és semmi a régi hitből, amit szabadságnak, testvériségnek és egyenlőségnek neveztek. Akkor sem igen volt más a világ mint ma, de másnak látszott, mert megvolt hozzá a hit.

★ MOST FOLYT LE A CSALÁDVÉDŐ KONGRESSZUS. Ott voltak a nőegyesületek, a prímás, a kultuszminiszter, nagy politikusok és minden. És mondtak szép beszédeket. Mert a család szent, a család az alapformációja az államnak, stb. De az öngyilkosokat, a válópereket elfelejtették. Ellenben mindenféle törvényt és intézményt javasoltak a család védelmére. Óh, mily súlyos tévedések! A család tudvalevőleg a — *nő*. Az anya és a hitves. A nő pedig nem az iskolákban nevelődik, hanem az anya mellett. Nem tudok bolondabb dolgot, mint a háztartási iskolát. Háztartást nem lehet iskolában tanulni, hanem csak háztartásban. Főzni sem lehet megtanulni iskolában, hanem csak otthon a mamától. A cserkészlány is szép, a futó bajnoknő is szép, a hölgy is szép, aki átúszta a gibraltári szorost és most készül a La Manche-csatorna átúszására, minden tudomány szép, de ezeken a háztartási iskola nem segít. Mert a főznitudás és háztartás rendbentartása mind olyan tudomány, amihez tradició, passzió és hogy több idegen szót ide ne írjak, — szeretet kell, amit csak a mama példáján lehet megtanulni és azután szerelem, amire ember tanít meg, olyan ember, akivel szemben majd meghalunk, hogy kedves, jó, ízletes ebéddel, vacsorával és reggelivel magunkhoz láncoljuk szerető szívét nem a mézeshetekre vagy a mézeshónapokra, hanem a mézes évekre, a mézes örökévalóságra. Az idealizmus nem tud megélni csak anyaghoz kötve. A tiszta fogalmak, a legszebbek is, mint hűség, barátság, szeretet: az öreg Szokratesz szerint mind csak valahol a felhők felett vannak. Itt lenn mindenik egy kicsit meg van festve, egy kicsit meg van fertőztetve, az élet reális szükségeitől, ezért mulandó. És itt minden, a legtartósabb boldogság is csak pünkösdi királyság.

★ A RÉGI POGÁNY NÉPEK minden esztendőben nagy tavaszi ünnepeket rendeztek s ez ünnepek nyoma maradt meg a mi pünkösdünkben is, de ebben van egy felsőbbrendű tartalom is. A régiek csak a téli álmából fölébredt természetet, a ter-

mészet megujhodását ünnepelték. Mi az emberiség megujhodását dicsőitjük pünkösdi himnuszainkban, mert ez az a nap, amikor a Szent Lélek tüzétől megihletten útrakeltek azok a tanítások, amelyeken egy új civilizáció épült fel, a mienk. Mi gyönyörködünk a természet megujhodásában is, de a Pünkösd nekünk a megváltott ember megujhodását jelenti igazában. A Szentírás a világ titkát Igének mondja. Karácsonykor az Ige testté lett, husvét nagypéntekén a test meghalt, pünkösdkor az Ige tűznyelvek alakjában fejünk fölé ereszkedett, hogy felfegyverezzen újra a test — az anyag — s az Ige — a lélek — állandó és örök harcára. Az Ige az ég felé tör, ahonnan leszállt, a test a földbe vágyik, ahonnan vétetett. Az *Ige* pedig — semmi más nyelvben a magyaron kívül nincsen meg ez a belső rokonság — *Igéret*, mely betelik, ha a lélek győzedelmeskedik a testen. Minden, ami velünk, általunk, körülöttünk történik, csak ennek a harcnak eleje, közepe vagy vége. Az ember minden rendeltetése pedig csak az, hogy e harcot megvívja, a test nyugodtan térhessen vissza az anyagba, a lélek pedig hittel emelkedjék fel az Ige birodalmába.

★ A PÜNKÖSD SZELÍD ÜNNEPE pedig és a természet feltámadása erre a harcra s erre az útra készít elő és fegyverez fel bennünket.

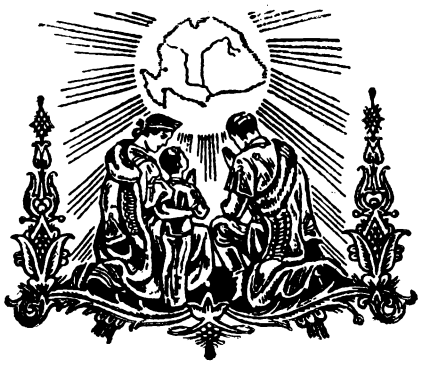

Ne feledd a magyar gyermekjátékot idegenben sem

JÁTSZOTTAM,

mint más gyermek. Aztán elfelejtettem játszani. Valamikor — nemsokára húsz éve lesz — kezembe került egy könyv: Hont Ferenc eltűnt színjátékunkat kereste benne, és sokáig elidőzött a gyermekjátékoknál, mint ősi drámánk őrzőinél. Így kezdtem ismét a játékra figyelni, és később azt is sejtegetni, hogy többet is őriznek, mint eltűnt színjátékunkat.

Madarak voltunk, földre szálltunk. A gyermek a madárra pillant és megnyugszik, ő is volt madár, csak most éppen nem az ágak közt röpköd, mint a cinege, két kavicsökrét hajtogatja, vagy a bojtorjánok közepiben kuksol, hogy meg ne lelje a hunyó.

A VILÁG ÉRTHETŐ;

vénasszonyaival, burungózva vonuló cserebogaraival, melyeket a seprűvel lekaphat, a seprűvel, amit a kicsi gyermek ágya mellé szoktak állítani, hogy az ördög ki ne cserélje — az egértől sem kell félni, fél az eléggé tőlünk, elszalad, de a béka, aminek a nevét a világért sem ejtené ki a vénasszony, csak izécskének mondja, a varangy már félelmetesebb, mert csúful megnéz a szemével.

HOVÁ TART

a zöld ágak, zöld levelek közt bujkáló? Merre visz az aranykapu? A fordított világ péntekjétől dob szerdáig? Sípparddobbal, bűvölő-bájoló, gyógyítgató világ — szegény gólya, gilice, vagdalkozó török kölykök, nád közt bújó, pincét járó emberiség. Szakálla volt kender, cserefa csizmája, bükkfa harisnyája. Tavasszal a vizek partján mezge mozdulását lesi a gyermek, s míg indulnak a nedvek, sokszor próbálja, késsel kopolgatja a fűzfák ágait, válik-e a kéreg, szólhat-e töröksíp, tilinka, kéregduda: duvadj, duvadj, tilinka! Bokrok közt bujkál, szól, mint a madár — a világgal eljátszik. Vasvillás ördög, aranypálcás angyal virágot keres, és a végén a szitálás, ördög s angyal karjai közt: *Nézz az égre, köpj a földre! / Fordulj hármat, s ne nevess, angyal lesz a te neved!*

NYÚJTÓZKODJUNK EGYET:

Táguló világ a növekvő sebesség korában. Évezrednyit tágul vissza az időbe, a terek is nyújtózkodnak, a holdon túl kocog sok kóré ökröcske, ott röpdösnek a furcsa, esetlen madarak. Búzaszemet kapirgáló madaraink. Nem mászhatunk most az égig érő fára, pedig az is megvan, nem mese, játszottak még vele, csak bicska s néhány kampó kellett hozzá — aki utolsónak ért az égbe, az kellett vizet vigyen társainak.

GYERMEKKORUNKAT

magunkkal hurcoljuk. A bűbájos világ ott kísért a szépírásban, a művészetekben — kilcs-kulcs, be van zárva konvenció működik egy-egy kielemezhetetlen képben, fordulatban, a cserepeire hullt hiedelemvilág segít a sorok, színek, vonalak mögé látni. Aki nem volt madár, nem játszotta végig a sípal-dobbal szóló, Lengyel Lászlós, aranymedencés világot, kevesebbet ért, egyhangúbb, zörejesebb számára a szépirodalmi szöveg, akár a csak két e hangot halló olvasónak. Örvendjen, aki "madár" volt!

A JÁTÉKRÓL

komolyan lehet és kell is írni. A magyar tájat, népet nem tudod idegenbe gyermekednek elhozni. De a magyar gyermekjátékot ide tudod varázsolni. És bennük gyermeked a te gyermekkorodat viszi magával — tovább.

FORRÓ LÁSZLÓ

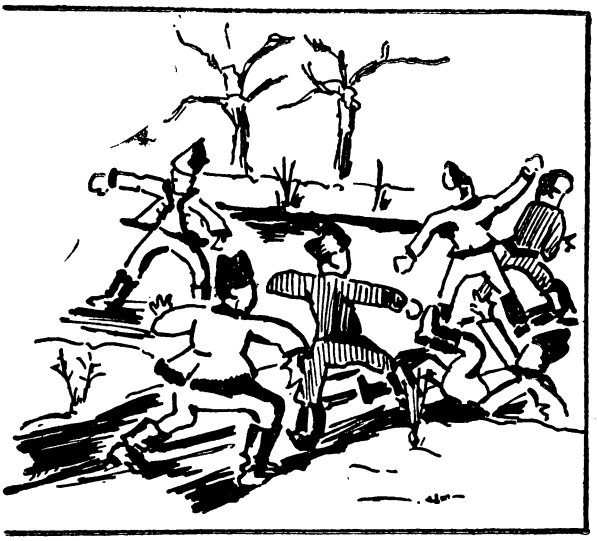

EGYEKI MÁRIA:

A pap

Itt jár közöttünk. Édesanyja is van.
Köszöntik hálás, tisztelő szavak.
Kis házikója, kertje is virágos,
De mégis, mindig, mindenütt magányos,
Mert ő: a pap.

Nincs senkije. Nincs semmi földi vágya,
Neki az Isten egyedül elég.
Az ő országa minden boldogsága,
Csak azért fárad, magát nem sajnálja
A lelkekért.

Élete: hid-sors, a földtől az égig,
Melyen át hozzánk jön az irgalom.
Hétpecsétes forrás kútfejének őre,
Mások panaszának örök temetője
Hallgatagon.

Ellene mondott a hírnek, a pénznek,
Szabad a lelke: akár a madár.
Életének titka: Jézusnak szerelme,
Ezt őrzi a csendben és ezt szórja szerte,
Amerre jár.

S mire sötét haja szép ezüstbe fordul,
Az egykori szikra oly magasra csap,
Hogy élete: Krisztus életének mása,
Rá lehet ismerni vonásról vonásra,
Mert ő: a pap.



Pünkösd

(Réges-régen.)

Írta: JAJCZAY JÁNOS

● 1510-et ÍRTAK

és a csíkszentléleki templomocska főoltárára még gótikus ízlésben készült képet helyeztek. Raffael, Michelangelo, Leonardo da Vinci már a beteljesüléshez közeledtek, de a magyar műveltség távoli végváraiba az a festői felfogás, amely már vagy kétszáz éve alakul Itáliában, még nem jutott el. A csíkszentléleki szárnyasoltárnak — ma a Szépművészeti Múzeum tulajdonában van — középső részén a Szentlélek eljövetelét ábrázolta a kezdetleges tudású festő. A primitív művésznek ez a nehezen kifejezhető, elvont gondolat, nem okozhatott nehézséget, mert tőle ott Csíkszentlélekfalván négyszáz egynéhány évvel ezelőtt, senki sem várta, hogy formailag tökéleteset alkosson. Ezzel szemben viszont igen is, mindenki megkövetelte az oltárképtől, hogy könnyen érthetően közvetítse, látvánnyá alakítva, a Szentlélek eljövetelének misztikumát. Az egyszerű, majdnem mesteremberszámba menő festő sok találékonysággal, bensőséges meggyőződéssel ki tudta fejezni, a fohászkodó apostolok arcára oda írta azt, amit Pünkösd ünnepén kicsinyek és nagyok, olyan lélekből fakadó áhítattal énekeltek már akkor is a csúcsíves templomocskában:

Jőjj Szentlélek-isten, jőjj,
S áraszd ki a mennyekből
Fényességed sugarát!

● ÉS VALÓBAN ÚGY LÁTJUK,

Szűzmáriára és az apostolokra, a Tizenkettők csapatára árad, sugárzik, csaknem zúdul a földöntúli malaszt. Igen, ez a naiv magyar mester a Pünkösdöt, azaz a világosság, a hit győzelmének a gondolatát ezzel az igazán művészi szempontból nem nagy teljesítményű képpel is érzékeltetni tudta. S az ünnep alkalmával, mialatt a könyörgő ének az ég felé szállt — ott akkor az volt a szokás — felülről, a tüzes nyelvek szimboluma-

ként, égő kóccsomókat, virágot és ostyát szórtak a nép közé. Az evangélium előtt pedig megszólaltak a kürtök, jelezve a Szentlélek eljövetelét kísérő szél zúgását, míg fehér galambokat eresztettek a hívők közé.

● A PÜNKÖSD,

görögül Pentekoste, azaz az ötvenedik nap, az aratás hálaadó ünnepe volt az Ótestamentum szerint. A kereszténveknél a lélek újjászületésének és kezdetben a keresztelésnek napja. A belső, a lélek regenerálódása egybeesik — nem minden célzás nélkül — a természet újjászületésével. Pünkösd táján nem tudunk betelni a természet megújhodásával. Tiszta örömmel, mindég újra és újra csodáljuk, újra felfedezzük a világot, a fénylő füvet, a sötét árnyékú fát, a pompázó mezőt, a részegítő táncot járó lepkét... Ó, hányszor, de hányszor megénekelték a költők az újjászületést és mennyire nem sikerült szavakba foglalni! Ez a bennünk élő, de sikertelen kifejezési kísérlet és a Szentlélek eljövetelének képzőművészeti megoldása, amely hasonlóan mindeddig csak meddő próbálkozás volt, majdnem azt a hitet kelti bennünk, hogy a Mindenség- és a Lélek-tavasza kifejezhetetlen, szóval és ecsettel egyaránt. A Pünkösd érzékeltetése így a szobrászatnak és a festészetnek még nyitvaálló problémája.

● AZ EGYHÁZMŰVÉSZET

nehéz feladatait már sok művész — majdnem azt mondhatnók — maradéktalanul meg tudta oldani. Az Utolsó-vacsorát például Leonardo óta, az ő elgondolásánál újszerűbben senki sem tudta elénk vetíteni, mint ahogy Michelangelo Utolsó-ítéletének megfestése óta más, jobb megoldással sem foglalkozott művész. A Pünkösdnek még nem jött el a nagy festője. Ez azonban nem annyit jelent, mintha a kiváló mesterek nem próbálkoztak volna az Egyház ez egyik legrégibb, az apostolok idejében is már ünnepelt ünnepnek látványkénti kifejezésével. A titokzatos csodával az ókeresztény művészek sohasem kísérleteztek. A katakombákban nyoma sincs. A legelső képszerű ábrázolása egy Firenzében levő, Sziriából eredő kéziratban maradt ránk. Ez a miniatura a VI. században készülhetett. Látjuk Máriát az Apostolok között, akikre tüzes nyelvek alakjában a Szentlélek száll. Sok századdal később, a velencei Szent Márk templom főkupolájának dísze a Szentlélek misztikuma. Üvegdarabkákból összerakva, tündöklő arany alapon ábrázolta a mozaikos mester. Az, hogy a kegyelemtől megszállva az apostolok minden nyelven

beszélnek, nyilvánvaló itt, mert körülöttük ott látjuk a tanításukat csodálkozva hallgató médeket, egyiptomiakat, arabokat és más népeket. Giottonál a tanítványok egy csúcsíves helyiségben ülnek, amikor megszállja őket a Szentlélek. A sienai Duccio, Taddeo Gaddi, majd Beato Angelico, a firenzei Battistero bronz ajtajának kiváló mestere: Ghiberti és még sokan mások kísérlik meg a magasztos feladat képzőművészeti megoldását. Mindközött talán Tiziáné a legmonumentálisabb. Az "Égikegyelem" osztása, a léleknek pünkösd ünnepén való megtermékenyítése — amint vázlataiból is látjuk — sokszor foglalkoztatta. A velencei Santa Maria della Salute-beli pompás, már-már majdnem barokkos extázissal teli képén letagadhatatlanul mi is érezzük azt, amit a mi magyar pünkösdölőink verse így fejez ki:

"A Szentlélek malasztja, a Szent Apostolok szívét megerősítette."

A nyelv és az ember

● MINDENNEMŰ EMBERI FEJLŐDÉSNEK egyik legfőbb feltétele és tényezője a gondolatok és érzelmek kicserélésének mindennapi használatú eszköze, a nyelv. Alapvető fontosságban nincs még egy, mely vetekedhetne a nyelvvel. Emberinek nevezhető társadalmat, akár a legkezdetlegesebb fokon, nem lehet elképzelni, valamelyes nyelv nélkül. Ennek a ténynek két vonatkozását kell kiemelnünk. Az egyik az, hogy minden egyes nemzedéknek, sőt minden egyes embernek azért nem kell az elején kezdenie a valóság, a világ meghódítását, mert a nyelv segítségével a növekvő tapasztalatok felhalmozhatók és átadhatók. A másik vonatkozás az előbbinek a következménye: ezt az eszközt, a nyelvet, mai változataiban, nemzedékek végeláthatatlan sora teremtette, alakította, csiszolta, idomította a szüntelenül változó, alakuló és fejlődő élet megállás nélkül módosuló szükségleteihez, évezredek, sőt évtízezredeken keresztül. Ezért mondjuk, hogy a nyelv "történelmi kategória", mely igen jelentős mértékben gondolkodásunk formáit és tartalmát is meghatározza.

● A NYELV, lassabban, gyorsabban, de változik. Tehát: folyton-folyvást javul és romlik. Ez a nyelv élete. Fejlődése folyamán nyelvtani szerkezete is módosulásokat szenved, elég

sok — szabályain verejtékező diákok a megmondhatói! — látszólagos logikátlanságot, s főleg számos, nehezen megmagyarázható kivételt teremve és teremtve. A szavak is születnek, pusztulnak, elhalnak, sőt még tetszhalott állapotuk is lehetséges, melyet "feltámadás" követ. Lényegében, ha a folyamat alaptendenciáit vizsgáljuk, a nyelv szavai gazdagodnak, sokasodnak a kommunikációs életképességek fenntartásáért vívott küzdelemben. Gyarapodás alatt — egyebek mellett — a gyakori átvételre gondolunk (pl. a tudományos és technikai szókincs esetében), más, idegen nyelvekből történő kölcsönzésre, mely szükségszerű velejárója a fejlődésnek, viszont nem közömbösíti az anyanyelv tisztaságának védelméért állandóan időszerű, sürgetett, fokozódást követelő erőfeszítéseket. De alighanem igaza van Goethének abban, hogy "egy nyelv erejét nem az teszi, mily mértékben utasítja el, hanem, hogy milyen mértékben fogadja be a tőle idegen szavakat." S tegyük hozzá megállapításához, a nyelv életképességét az is bizonyítja, hogy milyen mértékben tudja saját szükségleteihez idomítani, alkalmazni a jövevényt, amelynek nincs hű anyanyelvi szómegfelelője. Ez az átvétel, nemegyszer, kanonizált, fetisizált állapotok erélyes felszámolását követeli meg, — a makacs puristák ilyenkor szisszennek föl! — éppenséggel a nyelv élettani fejlődése érdekében.

● A VÁZLATOSAN ELMONDOTTAKBÓL immár megfogalmazatlanul is az következik, hogy egy nyelv ismerete nem merül ki szabályainak mechanikus megtanulásával, a személyes szótári készlet (esetleg a szakszótári készlet) bővítésével, hanem feltételezi a miértekre, a hogyanokra, a mikéntre és a honnanra adandó válaszokat; feltételezi a nyelv fejlődéstörvényeinek és élettörténetének ismeretét is. Hitem szerint, ez hozzátartozik az általános műveltséghez.

A nyelvvel kapcsolatos ismeretszerzés csak a dolgokban nagyon járatlan ember számára tűnik elvont, szikkadt, fakó érdektelen valaminek. Valójában a nyelv roppant színes és vonzó téma, hiszen — szinte mint a kövületek — megőrizte egy nép sok százados múltját, viszontagságos történetét. A nyelvi tényekben évszázadok gazdasági, társadalmi, tudományos tapasztalatai halmozódtak föl. Ugyanakkor hű kifejezői sajátos lelki alkatának, anyagi és gondolkodásbeli műveltségének, ezek változásának. A nyelv kérdései nem pusztán szakemberekre tartozó, úgymond, műhelykérdések, hanem önmagunk igazi voltának — mint nép, nemzet, nemzetiség és egyes ember is — gyökereire utalnak. Az ember teremti a nyelvet — az írók önállóbban és kompetenseb-

ben, mint más hivatásúak — de egy bizonyos elvonatkoztatásban a nyelv is teremti, reprodukálja az embert, értelmileg éppoly fontos, mint biológikumában például nemisége, melyről a modern világban indokoltnál több szó esik, s nem mindég megnyugtató módon.

● A NYELV, mint minden élő emberi alkotás ugyan folytonosan változik, mégis vannak bizonyos törvényszerűségek, melyek a nyelv fejlődésének irányát megszabják, fejlesztését irányítják, a kanyargó-forrongó változás menetét szabályozzák. Ezeknek a törvényszerűségeknek ismerete és betartása a nyelvi öntudatosság, a nyelvi lelkiismeret köréhez tartozik. Az anyanyelv hibátlan használata nagymértékben erkölcsi kérdés is, mely kifejezi az egyén viszonyát a világhoz, melyben él, a néphez, nemzethez, nemzetiséghez, melyhez tartozik. Kifejezője szellemiségének, törekvéseinek, igényeinek és igényességének, végső soron értelmességének és műveltségének. Ugyanakkor egy másik, idegen nyelv megtanulásának is döntő előfeltétele az anyanyelv biztonságos ismerete.

● MI EBBEN A VONATKOZÁSBAN az állandó, mindenkire tartozó teendő? Anyanyelvünk épségének megóvása, szépségének, kifejező képességének kiaknázása, szavaink hibátlan használata, az idegenszerűségek kigyomlálása, a nyelvi modorosságok, ízléstelenségek kitessékelése, a nyelv szellemével ellentétes fattyúhajtások szüntelen nyesegetése, a nyelvi közömbösség és nemtörődömség leküzdése. Anyanyelvünk használatában a legnagyobb lelkiismeretességet és gondosságot sem szabad fölösleges túlzásnak tartanunk. Annál kevésbé, mert naponta — közbeszédben, társas érintkezésben, hivatali tevékenységben, gyűléseken, kiadványokban stb. — ezer jel figyelmeztet arra, hogy anyanyelvünk romlik, kopik, szegényedik. Ápolást, védelmet, gondozást követel.

Tüz, viz, lobogó

(Gyermekjáték.)

Ezt a játékot csoportosan kell játszani. A játékosok kört alakítanak, egy helyben megállnak és énekelnek. Mialatt énekelnek, ezalatt egy játékos a kört körbe járja és egy zsebkendőt elrejt egy játékos lába mellett, úgy, hogy az ne vegye észre. Ha nem veszi észre a játékos addig, amíg vissza nem ér az, aki elrejtette a zsebkendőt, akkor be kell menjen az, aki nem vette észre a zsebkendőt a lába mellett, a kör közepébe kotlónak. Ha észreveszi, akkor felkapja a zsebkendőt és kergeti azt, aki odadobta a lába mellé. Ha elkerüli, akkor visszamegy a helyére, de a zsebkendőt egyszer el kell rejtse. Ha nem kerüli el, akkor akit kergetett, az áll be az ő helyére. Játék közben ezt éneklik.

Tűz, víz, lobogó, tüzet viszek ne lássátok,
Ha lássátok se mondjátok, ég a ruhám ne hagyjatok.
Ne nézzetek hátra, mert az ördög lássa,
Beledug a zsákba, elvisz a vásárra.

Csiki László

Ne rohanj emberke!

(MAJD NEM TUDSZ MEGÁLLNI)

A technológia önellátó, s önmagát szüntelenül gyarapítja. Erről igazán nem nehéz meggyőződni, elegendő szemügyre venni az újítás folyamatát, amely három — önmagát felerősítő ciklust alkotó — szakaszból tevődik össze. Az első szakasz a termékeny gondolat, a megvalósítható ötlet. Ez utóbbi gyakorlati alkalmazása jelenti a második szakaszt. A harmadik a gyakorlatba átültetett elgondolás elterjedése.

☆ ÚJ ELGONDOLÁS ÚJ ESZMÉKET SZÜL

A folyamat akkor válik teljessé, a kör csak akkor zárul be, amikor az új elgondolást megtestesítő technológia terjedése a

maga során új, alkotó eszmék világrajöttét segíti elő. Manapság már nyilvánvaló, hogy jelentősen lerövidült az említett ciklus különböző szakaszai között eltelő idő.

Tehát nemcsak az a sokat emlegetett tény figyelemre méltó, hogy a mindenkori tudósok kilencven százaléka éppen napjainkban tevékenykedik, s hogy mostanában már nap mint nap új tudományos felfedezések születnek, hanem az is, hogy az új elgondolások sokkal hamarabb válnak hatékonnyá, mint bármikor a történelem folyamán. Alaposan lecsökkent a gondolat megszületése és hatékony erővé válása között eltelő idő.

☆ MILYEN LASSAN HAT AZ ÚJ GONDOLAT?

Ez a mi korunkat az őseinktől megkülönböztető nagy jellemzők egyike. Apollóniosz Pergaiosz felfedezte a kúpszeletet, de felfedezését csak 2000 év múlva hasznosíthatták a műszaki tudományok. Évszázadok teltek el, amíg a sebészetben alkalmazni kezdték Paracelsus felismerését, amely szerint az éter érzéstelenítésre használható.

De nem föltétlenül szükséges ilyen régi példákra hivatkoznunk az alkalmazások késlekedésének szemléltetésére. 1836-ban feltaláltak egy önmozgó gépet, amely csépelt, kévézett, s a magot zsákba töltötte. E masina működési elvei már akkoriban, legalább száz esztendeje ismertek voltak. S mégis csupán további száz esztendő elteltével, a harmincas években kezdték a kombájnt általánosan használni. Az írógép első angliai szabadalma 1714-ből való. De az írógépek kereskedelmi forgalomba csak másfél évszázaddal később kerültek. Miután Nicholas Appert felfedezte a konzervgyártás technikáját, még egy évszázad telt el, amíg az élelmiszeriparban valóban számottevővé vált a konzervgyártás.

☆ MILYEN GYORSAN HAT AZ ÚJ GONDOLAT?

Manapság már szinte elképzelhetetlen az ilyen nagy időköz az elgondolás és az alkalmazás között. S ez a lerövidülés nem annak tulajdonítható, hogy mi ügyesebbek vagy kevésbé lusták volnánk, mint eleink, hanem inkább annak, hogy az idők során társadalmi méretekben sikerült olyan jártasságra szert tennünk, amely lehetővé teszi az alkalmazási folyamat felgyorsítását. Az újítási ciklus első és második szakasza — vagyis az ötlet és az alkalmazás — között eltelő idő radikálisan csökkent. Frank Lynn, aki a kérdést húsz fontos találmány viszonylatában tanulmányozta (például: mélyhűtött élelem, antibiotikumok, in-

tegrált áramkörök, műbőr) megállapította: az évszázad kezdete óta több mint hatvan százalékkal lerövidült az az átlagos időszak, amely valamely jelentős tudományos felfedezés technológiai hasznosításához szükséges. Napjainkban a kutatás és a fejlesztés nagy és egyre nagyobb ipara teljes tudatossággal igyekszik a késlekedéseket kiküszöbölni. (. . .)

A felfedezés, az alkalmazás s az elterjedés akcelerációja a ciklus további gyorsulásának a feltétele. Ugyanis az új gépek és az új technikák a friss, alkotó gondolkodásnak nem csupán termékei, hanem egyben forrásai is.

☆ MINDEN ÚJ GÉP MÉG UJABB GÉPET EREDMÉNYEZ

Minden egyes új gép vagy új technikai eljárás — minthogy lehetővé teszi számunkra a gépek vagy technikák újabb kombinálását — bizonyos értelemben módosít, továbbfejleszt minden addig létezett gépet és technikát. Az új gépek és technikai eljárások száma számtani, a lehetséges kombinációké pedig mértani haladvány szerint növekszik. Valójában minden új kombináció új szupergépnek is tekinthető.

☆ AZ EMBER URA LESZ A GÉPNEK VAGY SZOLGÁJA?

A számítógép lehetővé tette a bonyolult űrkutatást. Finom műszerekkel, hírközlési berendezésekkel és erőtelepekkel összekapcsoltan a számítógép egyetlen új szupergépet alkotó — a Kozmoszba való kiszállásra és kozmikus kutatásra alkalmas — aggregátum részévé vált. A gépek és a technikai eljárások újszerű kombinálásai megkövetelik, hogy módosítsuk, adaptáljuk, tökéletesítsük e gépeket és technikákat, valamiképpen változtassunk rajtuk. Így aztán a gépek szupergépekké integrálásának kísérletei újabb technológiai újításokra sarkallnak.

Nagyon fontos azonfelül azt is felmérnünk, hogy a technológiai újítások nem csupán a gépek és a technikai eljárások további kombinációit és újrakombinálásait teszik lehetővé. A valóban jelentős új gépek hatása nem korlátozódik arra, hogy más gépek módosítását is szükségessé teszi; társadalmi, bölcseleti, személyes vonatkozásban valósággal magával ragadja az embert, ha lelkileg nem elég erős az új gépek feletti uralomra. A lelkileg erőtlen ember nem ura lesz a gépnek, hanem szolgája.

☆ A KÖNYV VOLT A NAGY GYORSULÁS

Tízezer esztendeje növekszik a sebesség, amellyel az ember önmagáról és a világmindenségről való hasznos tudását gyarapítja. Hirtelen gyorsulás következett be az írás feltalálásakor, ám még utána is évszázadokig kínosan lassú maradt. A következő nagy ugrás a tudáshalmozásban csak akkor következett be, amikor Gutenberg és mások a XV. században feltalálták a könyvnyomtatást. Európában 1500 előtt a legoptimisztikusabb becslések szerint is évenként mindössze ezer könyvcím jelent meg. A könyvtermelés négy és fél század leforgása alatt oly gyorsan emelkedett, hogy 1950-ben Európában már 120.000 cím látott napvilágot. Amihez régen egy évszázad kellett, ahhoz most már elegendő volt tíz hónap. S mindössze egyetlen évtizeddel később, 1960-ban Európa ismét nagyobb sebességre kapcsolt, s most már hét és fél hónap alatt elvégezhető egy régebbi évszázad munkája. S a hatvanas évek közepe táján világviszonylatban ezer könyvcím jelent meg — naponta!

Nem merném állítani, hogy minden egyes megjelenő könyv tiszta haszon a tudás haladása szempontjából. Az azonban egészen biztos, hogy a könyvkiadás gyarapodását jelző görbe emelkedése párhuzamos az új tudás halmozásával. Példaként megemlítem, hogy Gutenberg előtt mindössze 11 kémiai elemet ismertek. Az antimont, a tizenkettediket, körülbelül akkoriban fedezték fel, amikor ő a sajtó előállításán fáradozott. Ha a felfedezések egymás után következésének akkori ritmusa érvényben maradt volna továbbra is, Gutenberg kora óta mindössze két-három elemmel gyarapíthattuk volna a periódusos rendszer táblázatát. Ehelyett azonban az eltelt 450 esztendőben már mintegy hetven elemet fedeztek fel. 1900 óta a táblázat még üres helyeit már nem évszázadonként, hanem háromévenként egészítettük ki egy-egy felfedezéssel.

☆ A TUDÁS NEMCSAK HATALOM, HANEM VÁLTOZÁS

Francis Bacon után mondják, hogy a tudás — hatalom. Ezt napjaink adottságainak megfelelően azzal egészíthetjük ki, hogy a tudás — változás is; a gyorsuló ütemben halmozódó tudás még gyorsabb változásokat eredményez.

Vannak, akiket vonz a nagyon felgyorsult ritmusú élet, elébe mennek, keresik, s nyugtalanok, idegesek, rosszul érzik magukat, ha lassul az ütem. Minden igyekezetük arra irányul,

hogy "mindig a cselekvések sűrűjében" legyenek. (Sokan nem is nagyon törődnek azzal, hogy mi a cselekvés célja, csak legyen elég gyors ütemű.)

Míg egyeseknek kedves az új, gyors ütem, mások ádázul ellenzik, s szándékosan rendkívül lassan haladnak, hogy "kimaradhassanak a buliból". Ők jól tudják, hogy aki "vállalja" a kialakuló szuper-ipari társadalmat, az eladta a lelkét egy olyan világban, amely gyorsabb sodrású, mint amit még emberinek lehet mondani. Hogy tudunk lelassudni, hogy életünk újból emberivé legyen?



GYERMEKRIGMUSOK

Szólj síp, szójjal,
síp tilinka, szójjal.
Szólj, szólj tilinka,
Mint a mogyoró ficfa: tyü, tyü . . .

* * *

Repülj, repülj, cserebogár,
Hátadnál üget a tatár!
Ha nem repülsz, megbánod,
Nézd csak: itt áll a barátod!

Hogyan emlékezik Nagyszalonta népe Arany János és Petőfi találkozására

A néphagyományokban, dalokban, mesékben és mondákban oly gazdag Nagyszalonta egy életre szóló folklórélménnyel bocsátotta útjára legjelesebb szülöttét. Bár az eltelt másfél század alatt a más jellegű életforma hatására megcsappant a népi epika hömpölygő áradata, forrása teljességgel el nem apadt.

Így örökítette meg a népi emlékezés azt a nagy pillanatot, amikor —, hogy Simon István költői szavaival éljek — "tüzes szemébe nézett / Toldi Miklós János vitéznek." Igaz, egymástól eltérő módon látták, hallották s adták tovább a két költő találkozását, de ez nem zavarja a folkloristát. Számunkra a legfontosabb annak az érdeklődésnek, szeretetnek, figyelmességnek az észlelése, amellyel az egyszerű emberek övezték és ma is övezik Petőfi és Arany alakját.

Éppen e június eleji napokban telt be 125 esztendő azóta, hogy ez az irodalomtörténeti találkozás létrejött — a családban fennmaradt hagyomány szerint — a nótárius úr "fáskertjében", a napjainkban Arany nevét viselő szőlőskertben. De figyeljük csak, hogyan tudja ezt a nép.

ÉRTE KÜLDTEK A HIVATALÁBA

Petőfi csak úgy váratlanul toppant be Szalontára. Költőtársa otthon sem volt, csupán Aranyné foglalatoskodott a ház előtt, amikor egy idegen ember lépett elébe, hogy:

— Idehaza van-e a nótárius úr?

— Férjem nincs itthon, de érte küldök hivatalába — mondta Aranyné.

Petőfi így tudta meg, hogy éppen kedves barátjának felesége áll előtte. Egykettőre homlokon csókolta, s bemutatkozott. Nemsokára Arany is megérkezett, s bár annakelőtte személyesen soha nem találkoztak, egymásra ismertek s összeölelkeztek.

(Népi emlékezésként közli Kolozsvári Aladár, egykori szalontai tanár ARANY JÁNOS ÉLETE című monográfiájában. Gyűjtötte a 90-es években.)

HÁROM EMBER KÖZÖTT A KÖZBÜLSŐ

Petőfi június 1-én érkezett Nagyszalontára, s az utcai járókelőktől kérdezősködött barátja után, aki két más társával éppen előttük haladt.

— Amoda, a három ember között a közbülső, az a csólé bajszú a nótárius úr — felelték neki.

Petőfi odasietett, és se szó, se beszéd, összeölelte-csókolta a csólé bajszút.

(Lovassy Andor elbeszélésére hivatkozva közölte H. Fekete Péter a szalontai Polgári Leányiskola 1916/17. évi értesítőjében.)

Hogy miként töltötte a két jó barát a szalontai napokat, meglehetős részletességgel megtudjuk Petőfinek Kerényihez írott útileveleiből, vagy még inkább az irodalomtörténeti monográfiákból. A helybeliek emlékezete szerint Petőfi nemigen barátkozott az emberekkel. Meg is mondta Aranynak, hogy ittlétéről senkinek se szóljon.

"KENDET!"

Arany ekkor is pontosan megjelent hivatalában, de egy mukkot sem szólt kedves barátjáról. Öröme, boldogsága mégis kiült az arcára. Csendben mosolygott. Balogh szenátor, a "kisnótárius" hivatali társa — aki szerfelett vágyott a híres költővel találkozni — ezt észrevette, s már ki is találta, hogy megérkezett Petőfi. Ott hagyott csapot-papot, hivatalt és nótáriust s Arany lakására sietett.

Éppen akkor lépett be a kapun, amikor Petőfi a kertbe igyekezett. Erre visszafordult és dobbantva kérdezte:

— Kit keres kend?

— Kendet — volt a kurta válasz.

Csak néhány szót váltottak egymással, majd kezet szorítottak. Balogh boldogan indult vissza hivatalába. Csak később mesélte el Aranynak a találkozást.

(Népi eredetre hivatkozva mesélte e sorok írójának 1956-ban Mikó Pál ny. tanító.)

Irodalomtörténeti megfigyelés, hogy a nép a bordalok költőit italt kedvelőkként, ha nem éppen részegesekként tudja elképzelni. Így volt ezzel a szalontai Jámbor család is — Arany János legközelebbi rokonsága Sára ágán —, amelynek egyik leszármazottjától jegyeztem le az alábbi történetet. Még egy előzetes megjegyzést: Petőfi köztudottan bornemissza volt.

"ROSSZ A TE GYOMROD, SÁNDOR!"

Arany János jegyző korában sokat járt a mi házunknál, mármint dédanyámnál, az ő édes nénjénél. Akkor is eljött, amikor Petőfi a vendégük volt. Őt is magukkal hozták. Nem kellett szégyenkezni nagyapó miatt, mert okos ember hírében állott. Már abban a régi időben hat osztályt járt, még latinul is tudott írni, olvasni.

No, csak eljött ehhez a házhoz Petőfi, aki nagyon szerette a bort. Itt is dicsekedett: milyen jól tud ő inni. Erre nagyapó megtréfálta. Addig töltötték neki a szalontai bort, pedig ez nem mondható valami jónak, míg az asztal alá itták.

Este volt már. Aranyék hazamentek, Petőfit meg itt fektették le.

Reggel, amikor felserkent nagyapó, Petőfi ágya szélére ült és az orra alá fújta a füstöt. Így ébresztgette. Az ágy mellé sült kolbászt tétetett meleg borral, hogy azt früstükölje, hiszen a kutyaharapást is a szőrivel gyógyítják.

De Petőfinek bizony nem ízlett a meleg bor.

— Rossz a te gyomrod, Sándor! — mondta neki nagyapó. — Nem tér abba az ital.

De ha látta, nem állta. Mint a verse, olyan volt ő maga is.

(Elmondta özv. Molnár Istvánné, Jámbor Erzsébet, 77 éves, 1967-ben. Lejegyezte Dánielisz Endre.)

Bizonyos, hogy Petőfiről más helységekben is mesélnek, igaz és kitalált történeteket adnak tovább. Az irodalomtudományt, az irodalmi folklórt egyik is, másik is érdekli. Legyen ez a most közelgő születési évforduló alkalom a megemlékezésre.

DÁNIELISZ ENDRE

OLGA NÉNI MESÉJE:

A gyöngykönnyü királyleány

1.

Élt egyszer egy király, s annak volt egy gyönyörűséges lánya, aki egész áldott nap csak üldögélt és sírdogált, miközben a szeméből igazgyöngyök hullottak. Az udvari bölcsek azt rebesget-

ték, hogy amikor a királykisasszony született, egy tündérféle mászkált a palotában. Hogy mit csinálhatott, nem tudták biztosan, de gyanították, hogy a sok pityergés és igazgyöngy csak az ő keze munkája lehet. A királyi családnak kellemetlen volt a sok hüppögést hallgatnia, de nem volt, mit tenni, meg aztán az igazgyöngy jól is hozott a házhoz.

2.

Igen ám, de ennek a birodalomnak a szomszédságában is élt egy sárkány, amely állandóan ijesztgette a szegény királyt, meg az embereket. Amikor hírét vette az igazgyöngyöknek, megüzente, hogy minden szemet magának követel, és ha nem kapja meg, akkor, még nem tudja hogyan, de az biztos, az egész birodalmat elpusztítja. Megijedt a király, mert ugye, sosem lehet tudni, mi telik ki egy sárkánytól, s ezért mindennap rendre elküldözgette a gyöngyöket. S így, neki nem maradt egyéb, mint a szipogást hallgatnia, ami persze, elég kellemetlen volt.

3.

Kihirdette a birodalomban, hogy annak adja a lányát, minden igazgyöngyével együtt, aki megöli a sárkányt. Még fele királyságot is mellékel hozzá. Jöttek is hetedhét országból az ügyesebbnél ügyesebb királyfiak, mind, aki csak hírét hallotta a gyönyörűséges királykisasszonynak. Köztük volt a legkisebb és legügyesebb királyfi is, kit ahogy a sárkány meglátott, már tudta, hogy ütött az utolsó órája. Egy hatalmasat ordított, s még mielőtt a királyfi levághatta volna a fejét, szörnyethalt ijedtében.

4.

A királykisasszony, ahogy meghallotta a sárkányordítást, rögtön tudta, hogy a királyfi győzött. S hogy, hogy nem, abban a pillanatban elfelejtett sírni. Hiába mind nyomkodta szemét zsebkendőjével, hiába ivott vizet, hogy induljanak meg a könnyei, egyetlen igazgyöngy sem pottyant a szeméből.

Mikor ezt megtudta a király, rettenetesen elkeseredett, s most ő kezdett el sírni, de a szégyentől. Mit gondol majd az ő vőre lévendője róla, ha nem tudja megtartani az ígéretét. Mihelyt meghallotta ezt a királyfi ő is sírva fakadt, mert hogy is képzelheti azt róla a jövendőbeli apósa, hogy csak az igazgyöngyökért akarja feleségül venni a gyönyörűséges királykisasszonyt.

5.

Amikor meglátta a királykisasszony bölcs királyatyját és a hős királyfit egymás nyakába borulva zokogni, úgy el kezdett kacagni, hogy csak úgy dülöngélt tőle. Hát amint nevetett, csupa rózsa hullott a szájából, s mire abbahagyta, egy egész rózsáskert virított körülötte. Lehet, hogy ez is még annak a tündérfélének volt a műve. Annyi bizonyos, hogy a királyfi, ha eddig szerette is, most, hogy kacagni látta, százszorta megszerette és nyomban feleségül vette.

Mert azt tartotta, a sírás, még ha igazgyöngyöt fakaszt is, nem ér fel a kacagással. Akkor sem, ha ennek nyomán nem nyílik mindig rózsa.

Régi világban

ha megjött a vonat

Irta: FÖLDI ISTVÁN

1.

Az idegen, aki életében először járt Kézdivásárhelyen, csalódottan nézett körül, amikor leszállott a Brassótól Kézdivásárhelyig közel öt órát cammogó vicinálisról. A vasútállomás szűk helyiségeiben mindig nagy volt a forgalom, a peronról alig lehetett kijutni az előtérbe azért, mert a keskenyre szabott kijárati ajtót teljes egészében eltorlaszolta egy nagyhasú málházó s könyörtelenül követelte a lejárt jegyek beszolgáltatását.

— Both bácsi, én továbbutazom, csak egy fröccsre szaladok át az Emklbe — mentegették magukat a Bereck felé utazók, s az öreg málházó egyet lendített a pocakján, szabaddá tette az utat s közben mindenkit a nevén szólított, menyecskékkel évelődött, öregekkel a gyermekekről, csikókról, borjakról tárgyalt, s Brassótól Bereckig még azt is tudta, hogy kinél hányat malacozott a koca.

— Hallom, eladta az almásszürkét?... Ugye megmondtam, hogy Uzonban 20 koronával többet kap érte... Jaj, Kati lelkem, hogy megnyúlt az a gömbölyű arcocskád! Minek ke-

reszteltétek a leánykát? Rózsáné, jó, hogy látom. Hozott-e vajat a főnök úrnak? Jó meleg időnk van, főjegyző uram... Nnnna! Kérem a menetjegyeket leadni! — szólt az idegen utasra, akit tetőtől talpig szemrevételezett, hogy vajon ki lehet az a jöttment, akit még sohasem látott Vásárhelyen.

2.

A "jöttment" pedig nagy nehezen kikecmergett az előtérbe és ott örömmel fedezte fel, hogy mégiscsak városban van, mert az állomás kijáratánál ott sorakoztak a fiákerek s az egyiknél a Vigadó szállóba invitálták fennhangon az utast, a másik kocsi bakján pedig mindig unottan ült egy szikár, deres hajú ember, aki azonban egyáltalán nem volt kocsis kinézésű, valami lecsúszott úrfélét sejtetett a külső. Az öreg Goczmann, maga is jöttment, tönkrement kávéházas, hangtalanul szemlélte a vendégeket, időnként meghúzta a csupa csont-bőr gebe gyeplőszárát, amikor az utas ledöccent a vedlett rugózatú bőrülésre, anélkül, hogy hátrafordult volna, odaszólt:

— Hová hajtsak, kérem?

5.

Aki gyalog indult, az szaporán ment a kőszénsalakkal beszórt, és hellyel-közzel békanyálas pocsolyákkal tarkított gyalogjárón, a kocsik pedig lassan befordultak a Vasút-utcába.

Elöl a Vigadó, közbül még néhány magánfuvaros kocsija és leghátul az öreg Goczmann, a két gebével. A kocsik, ha szép idő volt, sűrű füstfelhőszerü port kavartak, ha pár óráig eső áztatta a földet, akkor bokáig érő sártengerben fröcskölték a gyalogosok ruházatát.

4.

— Megjött a vonat — újságolták egymásnak a Vasút utcai lakók, amikor meghallották a kocsik sajátos zötyögését és a kíváncsiság mindenkit az ablakokhoz, kapuk rácsaihoz vonzott. Ezt azonban diszkréten tették, csak éppen megpattintották az ablakot, kicsit félrehúzták a függönyöket, vagy fél szemmel kukucskáltak ki a kapuk nyílásain, hogy pontos tájékozottságot szerezzenek. S tényleg számon tartották, hogy hány vigéc (utazó) ült a kocsikon és az egész Vasút utca tudta, hogy ki mit végzett Brassóban, Sepsiszentgyörgyön, vagy pláné Budapesten, mert az arcokról úgy tudtak olvasni, mint a bibliából.

3.

Végül, amikor a gyalogos részleg már mind elvonult, nagy zörgéssel bebaktatott a postakocsi. A magas, ládaszerű alkotmány hajtóülésén, a kocsis mellől, jobbra, balra integetett Málnási, Köter vagy András bácsi, a helybeli postahivatal közismert altisztje és már útközben "avizálták", hogy csomag érkezett, itt a láda a kocsiban, s lehet a postára jönni érte.

6.

A kaszárnya mellett, a szinte sikátorszerűen összeszűkült utcarészen kellemes, friss kenyérillat szállt a por- vagy sártenger fölött s a helyzettel ismerős közelvidékiek gyorsan bekerültek Kupánnéhoz egy-egy hófehér vakarúért. Nem csináltak titkot belőle, hogy inycsiklandozó ez a vásárhelyi különlegesség s még jóformán ki sem léptek az utcára, máris beleharaptak a vekniszerű, meleg kenyérbe, nagyokat nyeltek, hogy csak úgy dagadt az ádámcsutkájuk s fél arcuk úgy nézett ki, mintha fogfájósok lettek volna.

7.

A városi és a "messzünnen" jött utasok azonban minél előbb a piacra igyekeztek és ott a sarkon, a Csiszárok boltja előtt oszlottak három különböző irányba. A Kanta felé, Csernáton felé vagy hátra, a keleti Kertmege keskenyke utcáiba.

A vigécek akár gyalog, akár kocsin jöttek, csaknem valamennyien a piac keleti oldalán levő szállóban kötöttek ki. Az egyemeletes épületnek a piactérre csak szűkös portája volt. Nagy, egyetlen táblás kirakatféle és az ajtó, amelyre fehér betűkkel az volt írva, hogy KÁVÉHÁZ, és egy szűk, gangszerű bejáró nyelte el a böröndös embereket, akiket a kávéházban hangos szóval fogadott Zsilinszky, a bérlő.

8.

Zsilinszky érdekes ember volt s jellegzetes figurája Vásárhelynek. Ferenczy József szabású szakállt viselt, kicsit idegen, lengyeles kiejtéssel beszélt és mindig úgy nézett ki, mintha haragos lenne valamiért. Vendégeit is olyan morcos arccal fogadta, mint a laktanyába lépő újoncot a zupás őrmester, de a zordon kinézés alatt kedélyes, barátságos egyéniség lapult s egész egyéni módon nyilvánult meg.

— Na, vén csavargó vigéc, már megint itt vagy?... Mi a

fenének jössz Vásárhelyre?... Nahát? Azt hittem, régen Vácon ülsz s íme megjelentél... — dörmögte a dús pofaszakálla alól a vendégek felé.

S azok ahelyett, hogy megsértődtek volna, csaknem repültek az öreg lengyel széles mellére s majdnem elsírták magukat a boldog viszontlátás feletti örömükben.

Megjött a vonat...

GYERMEK VERS

SZOMJAZTATÓ:

Sűrü erdő,
Kopasz mező,
Pillogtató,
Szippogtató,
Hápogtató,
Itt lemönyön,
Itt mögáll,
Itt a csorgó,
Itt igyál.

Mit tudsz az öregedésről?

Az öregedéstanban, mint sok más összegező tudományágban, jól felismerhetők a tudományos gondolkodásnak és a tudomány fejlődésének törvényszerűségei. Ok és okozat kölcsönös összefüggése és meghatározottsága, a tényszerű megfigyelés és elvonatkoztató okfejtés, a kísérletes elemzés és intuitív megsejtés, a korszerű módszerekkel mélyülő részletkutatás és a kor szemléletének megfelelő elméleti következtetés, a korábbi feltételezéseknek mind tökéletesebb adatismerettel alátámasztott ismételt visszatérése — a biológiának ezen a területén mindezek sajátos módon érvényesülnek. A gerontológia tárgyában, az öregedésben, a kutató elem önmaga sorsát fürkészi, és keresi a változtatás lehetőségeit. Ez ad ennek az ókori elmélkedések homályából kibontakozó tudománynak az emberiség fejlődésével, a népesség szaporodásával és összetételének megváltozásával, s főként a lehetőségek és kényszerűségek közötti ellentmondás fokozatos felismerésével együtt növekvő jelentőséget.

★ MAGYARÁZNI MAGYARÁZZÁK DE MEGELŐZNI NEM TUDJÁK

Az öregedés okára vonatkozó elképzelések kezdettől fogva egybefonódtak az öregedés folyamatának, megelőzésének és gyógyításának kérdéseivel. Ezek tisztázásának egyik alapfeltétele — bár mind a mai napig nem történt meg kielégítő módon — szétválasztásuk. Az okság elvét azonban szüntelenül veszélyezteti a célszerűség elve, az oki magyarázatokról minduntalan kiderül, hogy okozatra vonatkoznak, a szintézis és végérvényesség igényével fellépő elméleteket egy-egy újabb részletfelfedezés ingat meg és túlélésüket — megváltozott alakban — csak további kutatások biztosíthatják.

Az öregedés okai elvileg rég ismeretesek. "Szervezetünk öregkori felborulásának okai részben velünk születettek, részben külsőek; a veleszületettek kísérőink a sírig. A külsők naponta csatlakoznak hozzánk, és ha módunkban áll is egyiket-másikat elhárítani magunktól, a megszámlálhatatlan külső veszélyt lehetetlen távol tartanunk. Öregedésünk e kettő munkájának eredménye" — írta ezelőtt közel 400 évvel Andreas Laurentius.

Az öregedő testnek és működéseinek hanyatlása alapján

érthető, hogy a kezdeti oki magyarázatok az élő anyag és az életerő elhasználódásában, kopásában és károsodásában keresték a kiindulő pontot. Hippokratész a "pneuma", vagy öröklött hő, Rubner és Hufeland az "életerő", Spencer az "életerő-tőke", Böschli a "vitális ferment" csökkenésével magyarázta az öregedést.

★ SELYE ÉS KORÁNYI PROFESSZOROK

Módosult alakban ezek a vitalista elméletek később is felbukkantak. Ilyen pl. Selye munka-hipotézisként kiválóan értékes felfogása, mely szerint a szervezet bizonyos "adaptációs energiával" rendelkezik, ami az állandó igénybevétel, s a stressz-hatások következtében fokozatosan kimerül. Mint empirikus megállapítások, ezek kétségkívül rendelkeznek némi valóságalappal, de mivel legjobb esetben is csak működési sajátosságokra vonatkoznak, az oki alapot nem fedik fel. Korányi megállapítása, hogy az öregedés egyik fő tünete az alkalmazkodási képesség beszűkülése — a fentieknek célszerű értelmezést ad.

★ SELYE ÉS A "STRESSZ" ÉS A KOPÁS

A mechanikus kopási-károsodási elmélet (bár annak a biológia törvényeivel ellentmondásban lévő jellegét a gerontológia egyik legnevesebb képviselője, Max Bürger is kimutatta) kísérleti és elméleti adatokkal bővült, korszerű változatban szintén újra megjelent. Több évtizedes kutatásai során Selye ugyanis azt észlelte, hogy a különböző károsító behatásoknak kitett patkányok szervezetében ugyanolyan elváltozások lépnek fel, mint az öregedés során. Pavlov idegélettani kutatásaival, Benetato pedig mellékveseirtott állatok szöveti fehérjéit illetően mutatta ki ugyanazt. A stressz-hatások káros, életet rövidítő következményeit bizonyítja, hogy azoknak az embereknek, akik huzamosan vannak kitéve erős lelki-szellemi feszültségnek és kimerítő megterheléseknek, csökken az élettartamuk. Mivel a stressz — Selye megfogalmazásában —, mindazoknak a behatásoknak az összegeződése, amelyek az élet során érik a szervezetet, valamennyi biológiai elváltozás közös eredőjének, "az élet sebességmérőjének" tekinthető. A stressz-hatások nyomai és az öregedési elváltozások számtalan közös vonást mutatnak — annyira, hogy e felfogás értelmében a természetes öregedést tulajdonképpen nem az élettartam, hanem a szervezet kopásának mértéke határozza meg.

★ PARACELZUS ÉS CARREL: MÉRGEZŐDÉS ÉS ALUDTEJ

A középkori orvosi szemlélet megújítója, Paracelzus, az öregedésre vonatkozóan is eredeti megállapítást tett; azt a szervezet lassú mérgeződésének tulajdonította. Alexis Carrel híres szövettenyésztési kísérleteiben azt észlelte, hogy ha öregedő szervezet vérsavóját adta hozzá a tenyészethez, az elpusztult. Ebből arra következtetett, hogy az öregedés során a szervezetben mérgező anyagok gyülemlenek fel. A század elején nagy visszhangot keltett Mecsnyikov elmélete, mely szerint az önmérgezést a bélcsatornában keletkező fehérjerothadási termékek idézik elő, aminek ellensúlyozására — mint ismeretes — az aludttejet ajánlotta, megelőzésként pedig egyenesen — a vastagbél kiirtására gondolt.

★ MEDDIG TART A MÉREGTELENÍTÉS ÉS A SALAKANYAG

Később Korenchewski is nagy fontosságot tulajdonított a túlzott fehérje fogyasztás miatt keletkező toxikus anyagcsere termékeknek és a szervezet méregtelenítő képessége ezzel párhuzamos csökkenésének. Hasonló elméleteket dolgozott ki az utóbbi években Fischer és Groen, akik szintén a fehérje termékeknek tulajdonítják ezt a szerepet. Mások a deutériumot, illetve a kozmikus és a röntgen sugarak hatására a szervezetben felszabaduló OH és COOH-gyököket teszik ezért felelőssé. A fehérje anyagcsere termékekkel együtt ezeket a gyököket is salakanyagoknak tartják, ami a salakanyag-elmélet rehabilitását is jelenti.

★ CSÖKKEN A SEJTVÍZ?

A modern biokémia, biofizika és citogenetika lényegesen előbbre vitte a kérdés további tisztázását. A vizsgálatok az öregedő sejtek fehérje-állományának változásait mutatták ki. A protoplazma-fehérjék oldékonysági és duzzadási képességének csökkenését Marinescu és Benetato mutatta ki. A kolloid-diszperzió változását, fokozatos merevedését, megszilárdulását, ami az öregedéssel járó sejtvíz csökkenése miatt jönne létre. Ruzicka kolloid-hiszterezisnek nevezte el, s az öregedés leglényegesebb jelének tartotta. Minthogy a sejt magfehérjeiben, a nukleoproteidekben is végbemegy, ezt a folyamatot sokan az öregedés biológiai alapjának tekintik, az életet egyszerű kolloid-állapotnak, a halált meg kolloid-halálnak, teljes megmerevedésnek. Az

öregedés során kimutatható fehérjeváltozásokat a genetikai elmélet szerint a kromoszómák dezoxiribonukleinsav (DNS) rendszerében bekövetkező károsodások okozzák. Ilyen károsodásokat okoznak a mérgek, gyógyszerek, Szilárd Leó szerint pedig a genetikai állományt érintő, ún. mutagén találatok (aging hits), főleg a sugárhatások. Az ily módon sérült DNS atípusos ribonukleinsav képzéséhez, és ennek révén kóros vagy elégtelen fehérje szintézishez vezet. A fehérjedenaturációs elméletbe illeszthető Orgel, Virtanen és Manta elképzelése, amely szerint e fehérjeváltozások során egyes enzimek szerkezete is módosul, s ezáltal egy önmagát fenntartó körfolyamat jön létre, ami végül is "hiba-katasztrófához", és a sejt halálához vezet.

★ SUGÁRÁRTALMAK RONCSOLJÁK AZ IDEGSEJTEKET?

Felmerült az a lehetőség is, hogy bizonyos fokú azonosság lenne a sugárártalmak, a rosszindulatú daganatok és az öregedés között. A közös ok a már említett szabad gyökök képződése lenne, amelyek főként azokat a nagy molekulájú fehérjéket károsítják, amelyeknek nincs osztódási, megújulási képességük. Ilyenek az idegsejtek magfehérjéi és a kötőszövet kollagénje.

A meg nem újuló és nem osztódó idegsejt elemeknek fent leírt "maradandósága" egyik alapfeltétele a szervezet alaki egységének és a személyiség állandóságának, de ugyanez okozza annak öregedését és elpusztulását is. A második életévben megszűnő idegsejtosztódást a későbbiek során s főként a negyedik évtizeddel kezdődően azok fokozatos számbeli csökkenése követi, a neuron ritkulás pedig érinti az idegrendszer által irányított működéseket, beleértve az endokrin rendszert is.

★ MIKOR?

Az oki tényezőket s az öregedés biológiai folyamatát illetően döntő jelentőségű annak kezdeti időpontja. Egy széles körben elfogadott, de a determinizmust fatalizmusba merevítő, s így leegyszerűsítő felfogás szerint, az öregedés a megtermékenyítés, a fogamzás pillanatával kezdődik. "A megtermékenyítéssel kezdődő élethez hozzácsatlakozik a halál kezdete is" — írja Max Bürger.

Az öregedés okaira és a folyamat természetére vonatkozó elképzelések és elméletek száma ma már a százat is meghaladja. Ezek azonban szinte kivétel nélkül hamarosan kitermelték ön-

maguk cáfolatát is. Számontartásukat mégis az teszi szükségessé, hogy egymást fokozatosan kiegészítve, vagy akár cáfolva —, mindegyikük felfedheti az öregedés bonyolult folyamatának egy-egy részét, az összefüggések egyik-másik láncszemét. S e részeredmények, célkitűzésüknek megfelelően, majd mind hozzájárultak a geriátriai gyógyító-megelőző ismeretek gyarapodásához.

★ BETEGSÉG AZ ÖREGEDÉS?

Mindmáig vitatott kérdés, hogy az öregség betegség-e vagy pedig természetes élettani állapot. Az öregedésre jellemző összes szervi elváltozások kétségkívül az elfajulás, hanyatlás, sorvadás képét mutatják. Így tehát érthető, hogy a híressé vált klasszikus megállapítások: az Arisztotelészé, aki szerint az öregség "geras neson fiziken", természetes betegség, a Terentiuszé, aki szerint "senectus ipse morbus", az öregség önmagában betegség és a még komorabb senecai: "morbus insanibilis", gyógyíthatatlan betegség — ma is érvényesebbek, mint az ellenkező értelműek. Első megközelítésre a "betegségelvű" álláspont tűnik megalapozottabbnak és termékenyebbnek is. Mecsnyikov, Bogomolec, Parhon, akik betegségnek tekintették az öregedést, mindannyian megfelelő gyógyeljárást is javasoltak. Az ellenkező szemlélet beigazolódása annyiban lehet kedvezőtlen, hogy tagadva a betegségfelfogást, képviselőik a gyógymódok keresését is értelmetlennek látják.

★ VAGY CSAK CSÖKKENT ELLENÁLLÓKÉPESSÉG?

A kérdés természetbölcseleti érvényessége csak a tényekben találhatja meg a hitelesség támpontjait. A tények pedig a következők: a kórbonctani vizsgálatok egyöntetű eredménye szerint az elhalt idős korúak szervezetében mindig találhatók olyan elváltozások, amelyek nem az öregkor következményei, hanem betegségek nyomai. E betegségek közül egyik sem olyan, ami csak az öregkorban lép fel. Tény azonban, hogy az életkor előrehaladtával csökken az általános ellennállás és a gyógyulási hajlam, gyakoribbak a megbetegedések, rendszerint polimorbiditás, azaz egyidejűleg több betegség lép fel, gyógyíthatóságuk nem mindig kielégítő, a lábadozás ideje hosszabb, a visszaesések sűrűbbek. Továbbá számos betegségre hajlamosító tényező észlelhető: rejtett szívelégtelenség, visszértágulatok, csökkent fagocitózis és ellenanyagtermelés, a só- és vízháztartás labilitása, az erek szűkülése és merevsége, az oxidációs folyamatok elégtelen-

sége, az idegi válaszok renyhesége stb. Általában nehéz élet határt vonni egyes öregedési elváltozások és a betegségtünetek közt. Különösen érvényes ez például az erek korral járó elváltozására, fiziosklerózisra és az érelmeszesedésre, a kornak megfelelően emelkedett élettani vérnyomás értékre és a vérnyomásbetegségben észleltre, a természetes és a kóros öregkori lelki-szellemi megnyilvánulásokra. Így tehát nagyon is megalapozottnak tűnik Galenus megállapítása: az öregedés egy közbülső állapot: nem egészség, "sed morbi est sanitas medium".

★ MIKOR KÓROS AZ ÖREGSÉG?

Az öregedéssel járó kényszerű, vagy csak hiányos ismeretek és téves felfogás következtében kialakított életrend a fentebb említett adottságok talaján maga is kiválthat betegséget. Ugyanígy a hibás étrend, elégtelen folyadékfelvétel, vagy a túlgyógyszerelés is hozzájárulhat az élettani állapot átbillentéséhez a kórosba. De az öregség önmagában is kóros lehet, ha jelei idő előtt és gyors ütemben jelennek meg. Ez a korai öregedés vagy progéria. A külső környezetnek, az életélmények jellegének is messzemenő kihatása van a testi-lelki vitalitásra. "Ezerszámra járnak közöttünk emberek, akiket a háború megölt anélkül, hogy a gránát széttépte volna őket" — írja Erich Maria Remarque.

Cicero pedig ezt írta erről: "Mert, akik magukban a jól és boldogul élésre semmi tehetséget nem bírnak, azoknak minden életszak terhes: kik ellenben minden jót maguknál keresnek, olyanokra nézve rossznak nem tetszhetik semmi, amit a természet rendje hoz magával. Ide tartozik jelesen az öregség." Eszerint tehát a szubjektív átélés éppoly döntő az öregség természetes vagy kóros állapotként való felfogásában, mint a viszgálati eredmények.

★ FARADTSÁG AZ ÖREGEDÉS?

Az öregedés folyamán az életműködések egy disszhomeosztázisnak nevezett — a fiatal, illetve felnőtt kori állapottól eltérő jellegű — állapottá válnak. Ez az állapot azonban a kielégítő alkalmazkodás határain belül marad. A betegség: az ezeken a kereteken kívül eső állapot. Az öregedés kedvező feltételeket teremt egyes betegségek megjelenéséhez, de nem képezi azok közvetlen okát. Az előbbi egy általánosan érvényes, törvényszerű jelenség, a betegség nem az. Az öregkor nem biológiai okokból jár együtt betegségekkel, s hogy azok ma még szinte minden esetben hozzátársulnak, az a környezeti ártalmak, mint a velük

járó kisebb ellenállóképesség, s kifejezettebb idegi, szervi, biokémiai "fáradtság" következménye.

★ MA MÉG NINCS TERMÉSZETES ÖREGSÉG...

Az öregedést önmagában nem lehet betegségnek minősíteni, hanem egy arra hajlamosító ún. premorbid állapotnak, vagy talán előbetegségnek, amit a sorvadási és visszafejlődési folyamatok éppúgy létrehozhatnak, mint a sajátosan ható környezeti tényezők. A harmonikus öregség ma még csak cél, de nem valóság. A bioszféra, a pszichoszféra, az élet- és magatartásmód megannyi megbetegítő tényezőt rejt magában. A természetes öregedést, amit pusztán csak az "idő, az öregedés egyetlen igazi oka" idéz elő, még nem ismerjük. Ehhez, erről az "ősokról" le kell hántani a többi járulékos tényezőt.

★ TEHÁT MÉG NINCS TERMÉSZETES HALÁL SEM

S hogy nincs még természetes öregedés, azt végső soron az a klinikai tapasztalat igazolja, hogy az időskorúak halálát minden esetben valamilyen betegség okozza. A végelgyengülés téves, felületes kórisme csupán, és nem oka a halálnak. Amiből nem az következik, hogy egyáltalán nincs, hanem az, hogy még nincs természetes halál.

KAPUSY ANTAL



GYERMEK VERS

TAKARGATÓ:

Csóré, bóré, vaskandé',
Künn a popód, takar' bé.

Utazás a kőkorszakba

Írta: KENNETH MACLEISH

1.

DAFAL, egy manubo törzshöz tartozó vadász volt az első, aki megismerkedett velük és rávette őket, hogy találkozzanak "egy nagy emberrel, aki szeretni és segíteni fogja őket". Manuel Elizalde, a Fülöp-szigetek kisebbségvédelmi állami bizottságának (Panamin) vezetője tavaly találkozott a tasaday törzsbeliekkel Mindanao szigetének déli részében, területük határszélén. Őseink — hangoztatta egyik tasaday — azt mondták nekünk, hogy sohase hagyjuk el ezt a helyet. Csak akkor lesz jó dolgunk, ha itt maradunk. Szavaikat igazolta az, hogy eljött közénk Momo Dakel Kiwata Tasaday — vagyis A tasadayoknak jó szerencsét hozó nagy ember. Elizalde, "a nagy ember", meghívást kapott, hogy keresse fel őket otthonukban.

2.

EZ AZ OTTHON magas hegyeken elterülő őserdő, 50-60 méter magas fák borította terület. Mivel a tasadayok nem földművelők, így a farengetegben nincsenek irtások, hogyan találjunk leszállóhelyet helikopterünk számára a meredek hegyoldalon? Elizalde, akinek meghívására csatlakoztunk az expedícióhoz, azt indítványozta, építtessünk rögtönzött leszállóhelyet egy magas fa tetején.

Az előre küldött csoport, t'boli törzsbeliek, Dafal vezetésével kiválasztottak egy sudár fát, levágták annak koronáját és olyan két és fél-hárommétéres fészekfélét építettek rá. Elég erős volt, hogy két ember megálljon rajta és átvegye a helikopterről leengedett csomagokat. A magasból persze olyan kicsinek látszott a zöld rengetegben, mint egy postabélyeg és olyan törékenynek, mint egy gyufaépítmény.

Elizalde ereszkedett le elsőnek a hágcsón, mi követtük — nem minden nehézség és kockázat nélkül. Megkönnyebbülten tettük lábunkat a földre, ahol a Panamin orvosa, rádiótechnikusa, a t'boli csoport tagjai és Igna, egy manubo törzsbeli asszony várt, utóbbi mint tolmács csatlakozott a mintegy negyven főnyi expedícióhoz. Egy részük itt marad a "repülőtér" őrizetére és a rádiókapcsolat biztosítására. A többiek úticélja a tasadayok barlangja volt. De hol van a barlang?

Megtudtuk az "előőrstől", hogy néhány órával leereszkedésünk előtt megjelent egyik tasaday, Balayem, és közölte, hogy amikor Momo Dakel Diwata Tasaday leszáll madaráról, akkor visszatér és elvezeti őt és társait a "nagyházba", amely "nem túl közel és nem túl messze van".

A nagy madár eltávozása után ott termett egy karcsú, barna bőrű fiatalember. Összeölelkeztek Elizaldeval, és miután a furcsa fehér látogatók hátukra vették felszerelésüket, elindult — egyenesen lefelé a lejtőn.

3.

A TASADAYOK nem ismernek ösvényeket. Balayem átugrált kidőlt fatörzseken, lecsúszott indákon. Elizaldeval követtük, igyekeztünk nyomában maradni. A többiek le-lemaradoztak. Hegyi patakhoz értünk és mintegy fél mérföldön követtük folyását, kőről kőre ugrálva Balayem után. Kalauzunk ezután olyan meredek lejtön kezdett felkapaszkodni, amilyenről éppen ereszkedtünk. Egyre felfelé, a kiálló gyökerekben keresve támasztékot lábunknak. Társaink hangja elhalt mögöttünk, teljes csend borult az erdőre. Lihegve, erőlködve másztunk egyre felfelé. Balayem megállt, megfordult, tekintetünket kereste, majd felfelé mutatott. Az őserdő fái között emelkedő szürke sziklafalra.

— Ez az — suttogta Elizalde. — Ennek kell lennie!

Balayem kiáltott valamit. Egy hang válaszolt a barlangból.

Beléptünk a kőkorszakba.

— Üljünk le egy kicsit — ajánlotta Elizalde. — Tegyük lehetővé számukra, hogy megnézzenek bennünket.

Így aztán mi ketten, soha nem látott vendégek, csendben leültünk, és olyan kábulatban várakoztunk, ahogy egy időgép kezelői tehetik távoli úticéljukhoz érkezve. Arcok jelentek meg a felső barlagokban. Barna bőrű, sötét szemű, hosszú, fekete hajú emberek. Egyesek mosolyogtak, mások tágra nyitott szemmel bámultak. Mi, az ember legelőrehaladottabb és legtöbb megpróbáltatást átélt társadalmának a fellegekből érkezett fiai és ők, talán az utolsó ártatlanok a világon, a kulturális fejlődés hídján keresztül néztük egymást. És vonzalmat éreztünk egymás iránt.

4.

HÁLÁS VOLTAM a szünetért. Szükségem volt arra, hogy úrrá legyek izgatottságomon. Egy öreg ember, csupán ágyékkötő volt rajta, előjött, leült mellém. Megfogta a térdem és megnyugtatóan veregette.

Két fiatal nő követte. Formás felsőtestük meztelen volt, ágyékukat levélszoknya takarta. Félénken odaguggoltak és mosollyal fogadták simogató mozdulatomat. Balayem Elizalde mellé ült, egyik karját vállára tette.

Így ültünk szorosan egymás mellett, fizikai kontaktussal áthidalva a köztünk levő óriási kulturális szakadékot, mintegy szemléltetve azt, hogy nincs emberi távolság köztünk. Az alsó traktusból gyermekek integettek. Egy pufók kölyök ott himbálta magát a bejáratnál, ficánkolva, mint ahogyan minden hároméves gyermek teszi. Egy gyönyörű, tíz év körüli fiú indán hintázott, ügyességével hivalkodva.

Időközben megérkeztek társaink, köztük John Launois, a fényképész és a tolmácsok.

— Innen is lehet néhány felvételt készíteni — állapította meg Elizalde. — De verjünk sátrat kicsit távolabb. Ne erőltessük a dolgot.

A táborhelyet szintezni kellett, mert minden kerek tárgy legurult volna a 100 méterre alattunk csörgedező patakba.

5.

MIUTÁN FELÁLLÍTOTTUK SÁTRAINKAT, megjelent Balayem és két férfi. Egyik t'boli fordított angolból anyanyelvére, majd Igna, aki ismert a t'bolit és akinek manubo nyelvjárása némileg hasonlít a tasadayhoz, tovább tolmácsolta kérdéseinket s a válaszokat.

Megkérdeztük, hányan vannak. Balayem név szerint felsorolta a férfiakat, a nőket. A tasadayok úgy látszik nem ismerik

a számokat, de Balayem 24 nevet sorolt fel és később mi is ennyit számláltunk össze.

— A férfiak (tízet említett) közül ötnek van felesége.

— Mivel kevés a nő és nincs özvegyasszony a csoportban, megosztják-e a nőket?

— Nem! Egy férfi és egy nő együtt él, amíg hajuk teljesen megfehéredik.

— Mióta élnek a barlangokban?

— Mindig itt éltünk. A mi apánk apja és az ő apja is itt élt. Nem ismerünk más helyet, ahol tasadayok élnek.

Szemerkélni kezdett az eső, ponyvánkat csapdosták a cseppek. A tasadayok közelebb húzódtak tüzünkhöz.

— Mit esznek, hogyan szerzik be a táplálékot? — kérdeztük.

— Mielőtt Dafal felkeresett (a tasadayok nem ismerik az idő fogalmát), a biking, vadon termő bogyó volt a legfontosabb táplálékunk. A folyóvizekben megtalálunk minden egyéb szükségeset, békát, rákot, kis halakat. Nem ölünk erdei állatokat. Nem voltak vadászeszközeink, nem állítottunk csapdát. Találunk erdei gyümölcsöt is, valamint ehető virágokat. Meg vad banánt és a tuskókban élő hernyókat. Mindezt esszük ma is, de új ételeink is vannak. Dafal megtanított arra, hogyan állítsunk csapdát a vaddisznónak és a majomnak, valamint az egérnek. Úgy találtuk, hogy jó a húsuk, de nekünk nincs szükségünk rá. Megtanított arra, hogyan füstöljük a húst és akkor több napig tart. Ezért a húsért cserébe ruhát és egy kést adott.

— A ruha jó. Betakarhatjuk magunkat éjszaka. De a kés fontosabb. Annak segítségével gyűjtjük azt az ételt, amelyet a legjobban szeretünk: ubud és natok. Ezek bizonyos pálmafajták belsejében vannak és kés nélkül nem vághatjuk ki, ezért őseink nem ismerték. Az ubudot parazson sütve vagy főzve lehet enni, a natokot össze kell törni.

6.

REGGEL FELMÁSZTUNK a barlangba. A mintegy 15 méter mély termet vállmagas gyámfával választották ketté, mindkettőben kis tűzhelyeket láttunk.

Azonnal, a lehető legfesztelenebbül leültünk. Az előző esti ismerősök odajöttek és megöleltek. A kisgyermekek szoptak vagy apjuk karján ültek. A nagyobbak ugráltak-játszadoztak. A nők bikinget készítettek, majd bambusz levelekre tálalták. A falak mentén vízzel töltött bambusznádak. Azokból ittak.

A barlang belsejében nem láttuk nyomát díszítésnek vagy szándékos formálásnak. A bemélyedéseket kihasználták. Egyikben disznóbőröket tároltak. Egy polcon három kőbalta hevert.

Kőbalta! Egyik férfi észrevette elragadtatott pillantásomat és odahozta. Durvák voltak, akár az európai kőkorszakbeli eszközök: kettéhasított kődarab, az élét lecsiszolták, a fejet indával erősítették a mintegy harminc centiméteres nyélhez. Mire használják? Kemény héjú gyümölcs feltörésére, indák elvágására. Vannak más kőszerszámaik is? Igen, fúrók a tűzgyújtásra szolgáló két fadarab mintázásához.

Tűzgyújtó fadarabok: a lyukasba dugottat addig forgatják, míg szikra lobban. Még egy történelem előtti eszköz.

Ennyiből állt a tasadayok egész anyagi kultúrája. Semmi mezőgazdasági eszköz. Nem foglalkoznak növénytermesztéssel, nem szőnek ruhát. Nem dohányoznak. Talán az egyedüli törzs, amely nem ismeri a dohányt. Nincsenek cserépedényeik, nincsenek vadászszerszámaik. Nincs szavuk a háborúra.

7.

A TASADAY FÉRFIAK rendszerint besötétedés előtt hazatérnek. Náluk nincs munkamegosztás, mindenki azt csinálja, amit a legjobban tud. Az ételt elosztják, ha kevés van, a gyermekek esznek először. Nincs különleges tulajdonérzékük; mindenki használja a kőbaltákat vagy az új késeket.

— Van vezetőjük? — kérdeztem.

— Nem! — válaszolta Balayem. — Közösen döntünk.

De a barlangban hagyott magnóinkról leolvasott beszélgetések azt bizonyították, hogy Balayemnek volt befolyása a többiekre.

8.

AZ ANTROPOLÓGUSOK többségének véleménye szerint a gyűjtögető életmódot folytató törzsek egész idejüket táplálékszerzésre fordítják, nem telepednek le huzamosabb időre, hogy építsenek és feltaláljanak, még ha van is idejük találmányokról álmodozni. De a tasadayoknak állandó otthonuk és sok idejük van, mégsem teremtettek technológiát.

Miért? Talán, mert nem szenvednek szükséget semmiben. Nem ismerik a kívánságot, egyedüli kivétel: több nőre volna szükség, de őket nem lehet kitalálni. Nincsenek különleges igényeik, s így nem is nélkülöznek. Minden általuk hasznosnak

tekintett dolgot megtalálnak az erdőben, az acélpengétől eltekintve. De évszázadokon keresztül anélkül is megvoltak.

9.

EGYES ANTROPOLÓGUSOK szerint a tasadayok a manubo törzshöz tartoznak és talán azért menekültek az erdőbe, hogy mentesüljenek valami vésztől, járványtól, azután visszafejlődtek. Új adataink ellentmondanak ennek a feltevésnek. Földművelők elfelejthetik-e a földművelést? A környéken élő valamennyi törzs évszázadok óta földművelést folytat. Elfelejthetik-e emberek az acélt, ha már egyszer használták? Újra feltalálhatják-e a fadörzsöléses tűzgyújtást? Hol másutt létezhet ilyen csoport? Hol maradhatott volna meg ilyen teljes elszigeteltségben? Csupa nyitott kérdés.

— És mi következik ezután? — kérdeztem Elizalde. — Hogyan óvják meg ezt a népet?

— Nem könnyű feladat. A legtöbb törzs esetében változást szorgalmazunk, hogy előkészítsük a talajt a kultúra meghonosításához. De a tasadayokat kitehetjük-e ilyen változásnak? Nem tudom. Tanulmányoznunk kell őket, hogy megtaláljuk segítségünk formáit. Első teendő rezervátumnak nyilvánítani területüket.

10.

ELÉRKEZETT A TÁVOZÁS napjának előestéje.

Odamentünk a barlang bejáratához.

— Kakai Ken — szólt Balayem mély, ritmikus hangon. — Kakai Tasaday. — Vagyis: Ken barát, a tasadayok barátja.

Miután megöleltem, Balayem kijelentette:

— Nem is tudod, hogy emlékezni fogunk rád, miután elmész. Nem is engedünk el — tette hozzá tréfásan.

Reggel lepergettük a barlangban hátrahagyott magnóról a tasadayok előző esti beszélgetését.

Első hang:

— Barátra találtunk Momo Dakel Kiwata Tasadayban. Az ő társai is jók a mi asszonyainkhoz és gyermekeinkhez.

Második hang:

— Együtt kell ételkeresésre mennünk, de valakinek mindig itt kell maradnia, hogy fogadja a látogatókat. Szépnek találják a mi nagy házunkat.

Harmadik hang:

— Feküdjünk le mindannyian. Aludni akarok. Ne sírjál, gyermek. Zavarhatod azokat ott lenn...

A helikopter három kört írt le az elhagyott völgy fölött, a magasból nem látszott a szikla a barlangokkal. A dzsungel érintetlennek tűnt, tulajdonképpen az is volt.

— Nehéz elhinni, hogy egyáltalán ott jártunk — jegyezte meg John Launois.

— Mégis örvendek, hogy ott voltunk — mondtam. — Barátaink új mércét szolgáltattak számomra az emberről. Amennyiben őseink a tasadayokhoz hasonlóak voltak, akkor sokkal jobb családból származunk, mint gondoltam.

(Az űrhajózás évtizedében még kőkorszakbeli körülmények között él néhány ember a Fülöp-szigetek dzsungeljében. A tavaly felfedezett tasaday törzset meglátogatta Kenneth MacLeish, a Washingtonban megjelenő National Geographic Magazine tudományos főmunkatársa. A folyóirat augusztusi számában között beszámolóját kivonatosan ismertetjük.)

Összeállította és fordította: ERŐS LÁSZLÓ

UUNO KAILAS:

kicsi fiam

(Poikani)

Itt vagy velem, kicsi fiam,
itt a régi földes házban,
megosztod a csendet velem
e kis falusi magányban.

Úgy állasz itt velem szemben,
mint egy őr, a csöppnyi állad
nekifeszíted az író-
asztalom túlsó sarkának.

S míg szemeid néznek, néznek
patak-kavics-tisztasággal,
kis kezedet felém nyújtod
kérőn az asztalon által.

Szólani meg így szólsz: apám.
S a kezedet — csuda dolog —
ahogy meg akarnám fogni,
csak a semmibe markolok.

Eltűnsz, de még látatlan is
hívogatsz, hogy: erre, erre!
senki sincs, ki aranygyapjas
juhaimat így terelje.

Csak te maradsz meg belőlem,
lelkem fattya, édes álmom,
szemeidben ott ragyog az
én örökkévalóságom.

Lelkem fattya, édes álmom,
kicsi fiam, szép magzatom,
jönni fog a halál értem,
hogy a Holdba felragadjon.

akkor mondjad, hogy: apám,
akkor nyújtsd a kezed felém,
s azt fogván, félelem nélkül
lépek ki a nagy űrbe én.

Finnből fordította
Gellért Sándor

Mit tudnak az orvosok?

(ALTATÓDAL — RECEPTRE)

Az orvosok elektroenkefalogram segítségével két fő alvásszakaszt tudnak elkülöníteni. A nyolcórás alvásból mintegy 80 százaléknyi idő az úgynevezett szinkron-alvásra, 20 százaléknyi idő pedig — amit az EEG-hullámok és a szemteke-rezgés egyaránt jeleznek, és álmodással jár — az úgynevezett gyors szemmozgású álomra jut. A szinkron-alvás közben valószínűleg az izmok és a belső szervek pihenése megy végbe, míg a gyors szemmozgású álom idején törlődnek a szükségtelenné vált, jelentéktelen emlékképek, viszont a fokozott fehérje-szintézis eredmé-

nyeképpen elraktározódnak a maradandó emléknyomok. Vagyis az alvás aktív agytevékenység, amely nélkül a szervezet egészsége nem képzelhető el. Alvás-megvonás, de különösen a gyors szemmozgású-periódusok hiánya fáradtsággal, sőt hosszabb idő után érzékcsalódásokkal, átmeneti elmezavarral is járhat.

Azt is tudjuk, hogy a napszakos alvásritmus az agy mélyebb régióiban levő központok — köztük a formatio reticularis, s a vele összefüggő limbikus rendszer — reciprok ingerlési-gátlási folyamataitól függ, s a központok dinamikus egyensúlyát az agykéreg felől érkező érzékszervi ingerek befolyásoljak; ezért ébredünk fel különböző ingerek hatására.

Az álmatlansággal kapcsolatos nagy probléma, mindmáig nem sikerült olyan ideális altatót előállítani, amely normális, természetes alvást biztosítana. Néha már egyetlen altatótabletta elég ahhoz, hogy a két alvás-alaptípus viszonyát hetekre megzavarja, bár ennek következményét esetleg nem érezzük. De olykor az altatószedésnek észlelhető, káros hatása is. Ha a kábultan ébredő ember gépkocsiba ül vagy munkapad mellé áll, könnyebben szenved balesetet, és gyakrabban csinál selejtet, mint mások. Ujabban úgy látszik az orvosok, a zene hatásában, kivált a bölcsődalokban találtak minden mellékhatás nélküli altatóra.

Egy nyugatnémet professzor dr. G. Last, Kaiserlautern kórházának főorvosa számolt be arról, hogy kórházában a párna alá helyezett rádiókészülékből egy óráig kezdetben 4, később 1—2 fon erősséggel szóltak a bölcsődalok, miután felnőtt betegei előzőleg átestek az elalvás előtti megszokott "szertartásokon" (párna-elhelyezés, protézis-kivétel stb.). Mintegy 90 százalékuk a kezdeti kellemes feszültség-oldódás, majd álmosság után fél órán, egy órán belül elaludt.

Az így kiváltott alvás — tökéletesen azonos volt a természetes, egészséges alvással. Ki gondolta volna, hogy a nemzedékről nemzedékre szállt, ősi altatódalok egyszer a racionális tudomány nagyítója alá kerülnek, s hogy ezek az egyszerű zenei motivumok valaha az alvászavarok gyógyítására szolgálhatnak.

GYERMEK VERS

HIVOGATÓ:

Ki fut ide hamarább,
Azt szeretem leginkább.

LOVE-STORY-RÉGEN:

Családi tanács előtt

Irta: LŐRINCZY GYÖRGY

KÍNOS CSÖND követte a Mrs. Georgine szavait. Mikor a hosszú angol kisasszony elhallgatott, a bájos kis vádlott tiszta, megriadt őz-szemével nyugtalanul végig siklott a komor családi tanácson. A Klementine tante hideg, szúrós, fürkésző tekintete zavarta meg legjobban s végre is kitört belőle a sokféle elfojtott érzés, a sírás, a bosszankodás és a nevetés, együtt.

— Dehát, utóvégre is, mit akarnak velem? — pattogott. — Úgy néznek rám, mintha gonosztévő fölött ülnének törvényt! Hát magukat talán sohase csókolta meg senkisem? No, ha nem, akkor ezzel ugyancsak nincs mit dicsekedniök, annyit mondhatok! Jól van. Csukjanak be. Vagy hurcoljanak vérpadra. Azért is! Igen, Ferdinánd bácsi háromszor, Miklós bácsi ötször, és Gábor... igen, Gábor tízszer csókolt meg... tízszer...

Durcásan elfordult a tanácsülő atyafiaktól, azoknak a képéhez, akik a falról, úgy látta, mosolyogva néztek rá le.

Nagyon bájos volt a kis Malvin. S haragos kifakadása ugyan lázadásnak látszott a család úgynevezett nagy és szent hagyományai ellen, mégis vegyes hatást tett. A vérpad szóra még a Szidi mama szögletes arca is mosolygásra rándult, mialatt affektált hanyagsággal, melyet Grácban egy penzionált vezérőrnagy feleségétől lesett el, a lorgnettejét billegette. A hölgyek általában kedvetlenül vonogatták a vállukat, a férfiak inkább a padlót vizsgálták s Béltek Miklós, a szép vádlott apai unokabátyja, úgy tett, mintha a foga fájna s az arcát a tenyerébe szorította. Azonban voltaképp titokban jóízüet nevetett a markába.

Általában az ősi Tardonay familiát az ezer esztendő nagyon megviselte; markáns egyéniség kevés akadt benne. Legnagyobb részén meglátszott Páris, Wien, Berlin, Grác hatása és persze, némileg a közös hadseregé is. Kutyabagos legkevésbé. A primae occupationis jogán jóformán már csak Tardonay Ákos túrta a kelevézzel szerzett tardonai ugart. Ami meg is látszott rajta, mert a kis Béltek Malvin vallomására hangosan fölkacagott.

— Nagyszerű! Ennivaló gyerek! — kiáltott elragadtatva. — Ha legényember volnék, rögtön elvenném!

Klementine tante, aki a tanácsban az elnök jogait magának vindikálta, összeráncolta a szemöldökét.

— Még csak ez hiányzott, — szólt feddően. — Hogy helyeseljék ezt a hallatlan botrányt. Valóban, mély fájdalom fog el, mikor látom, milyen szemmel nézik Béltek III-ik Barnabás egyetlen utódának azt a méltatlan magatartását, amivel úgy megtépi a család nimbuszát.

Büszkén, szinte fönhéjázóan jártatta körül szúrós tekintetét, lesve a hatást, amit a kemény szavak tesznek. Előbb csöndes suttogás futott végig a társaságon, majd a szóváltás, a vita mind hangosabbá lett és végre is lármás zűrzavarba olvadt. Az ezeréves Tardonay-család tagjai egymást heccelték bele az izgalomba. Egyik sem akart a másiknál kevésbé büszkének és rátartónak látszani. A fölkiáltások mindinkább indulatosabbakká lettek.

— Igazán borzasztó! Igazán türhetetlen!

— Javítóintézetbe való az ilyen leány!

— Igen, zárdába kell adni! A legszigorúbb fegyelem alá!

Tardonay Ákosné, aki mindig más nézeten volt, mint az ura, gúnyos szemrehányással fordult Klára néni felé.

— Na, gyönyörűen fölneveltétek ezt a gyereket! Szegény anyja! Ha tudná!

Klára néni ugyanis a Malvin nevelőanyja volt, az édesanyja huga, névszerint Tardonay Klára. Még mindig szép leány, noha állítólag már a negyven felé közeledett. A kemény támadásra elsápadt.

— Mit tudna? Fiatal, szép és — temperamentumos, ennyi az egész. Bizonyosan többet ér száz szelid képmutatónál!

Összevissza így feleseltek, kiabáltak egymásnak és pedig izgatott gesztusok kíséretében, melyek idegessé tették Klementine tantet. Reszketett az ujja, amint a csengőt szorongatta. Tardonay Ákos halkan fütyörészett, Málnássy Mátyás úr, a család Matyi bácsija, a hintaszéken ringatózott és óvatosan hallgatott. Ő látszott a társaságban az egyetlennek, aki a nagy zűrzavarban, a családi büszkeség indulatos kitörései között is meg tudta őrizni a bíró objektiv nyugalmát, azért Klementine tante őt hívta segítségül.

— És maga, Matyi bácsi, meg sem ütközik? Igazán csodálatos!

Mátyás úr szeliden elmosolyodott.

— De hiszen ebben a zsibvásárban a Lehel kürtjét se hallanák meg, kedves húgom. Talán, ha egy kis csönd volna...

— Persze, persze...

És Klementine tante határozottan, sőt energikusan rázta meg a csengőt, mialatt követelő, tekintélyszerző pillantásával sorba vette a zsibongó tanács tagjait, szinte egyenként.

— Kérlek... De kérlek... Egy kis csöndet...

Nagyon lassan ment a dolog, de a zűrzavar apránként halk suttogásba fordult, ami az asszonyi nagy nyelvzivatarok csillapulásának legbiztosabb jele. Klementine tante elérkezettnek látta a döntő pillanatot. Ridegen, szigorúan beszélt.

— Nos, tehát, a tisztelt családi tanács már ismeri a kellemetlen ügyet, s azt hiszem, mindenekelőtt a Béltek Malvin kisasszony neveltetésének jövő irányára nézve kellene határoznia...

Még be sem végezte, mikor újra megeredtek a közbeszólások:

— Nem érdemli, hogy törődjünk vele!

— Zárdába kell adni!

— Ejh, mit! Javítóintézetbe!

De Klementine tante megint megrázta a csengőt.

— Nem hagyhatom rosszaló megjegyzés nélkül a Klára húgom gondatlanságát. Ő nemcsak a Malvinhoz való közeli rokonságánál, de koránál fogva is...

Klára néni epésen fölfortyant.

— Koromnál fogva?... — álmélkodott. — Tizenöt évvel vagyok fiatalabb Klementine tantenál.

— Nem ide tartozik, — szakította félbe Klementine tante szuverén hangon a pikáns leleplezést. — Sőt rosszalnom kell a Veér Miklós és Tardonay Ferdinánd urak gyerekes meggondolatlanságát is. Ami pedig a Teörcs Gábor dolgát illeti...

— Hallatlan! Botrány! — kiabáltak közbe.

Tízszer csókolta meg! — susogta fönnhangon Tardonay Ákosné és szavaiból kiérzett az az irigység, amit a titkos sóvárgás szít.

— Tízszer! Hallatlan! Gyalázat! — visszhangzott körös-körül.

A közhangulat határozottan a kis Malvin ellen fordult. A negyvenéves Veér Miklós és a még öregebb Tardonay Ferdinánd csókjai háttérbe szorúltak. De a Teörcs Gáboréit nem tudták megbocsátani. Teörcs Gábor ugyanis fogalmazógyakornok a belügyben és nagyon csinos kölyök.

— Tízszer csókolta meg! — sipogta Szidi mama, amire

egyszerre mindenki elhallgatott. S a néma csöndbe egykedvüen, mintha hangosan gondolkoznék, lassan dörmögte Málnássy Mátyás úr:

— A szamár! Tízszer! Én százszor csókoltam volna meg!

Mindenki elképedt. Klementine tantenak a torkán akadt a szó. Ellenben hátul, a Mrs. Georgine környezetében, félénk kezecskék tapsa hangzott. Majd a Malvinka szepegő szava.

— Köszönöm, kedves Matyi bácsi! Köszönöm.

Klementine tante lesujtó tekintettel mérte végig. A társaság egymásra nézett, kétkedően és bizonytalanul, s némelyek bátortalanul mosolyogva. Klementine tanteban forrott a düh. Epés gúnnyal fordult Mátyás úr felé.

— Ah! Igazán csodálatosan finom életelvek!

Mátyás úr megsimította deres bajuszát.

— Lehet, hugom, — szólt csöndesen. — Csakugyan azt tartom, hogy a csók az ifjúság legkedvesebb, a boldogság legédesebb akkordja. Irigylésre méltó, de büntetésre nem . . .

Szidi mama fölfortyant.

— Akkor hát bocsássunk meg mindent, mindenkinek.

— Persze, — bólintott Mátyás úr. — A fiatalnak azért, mert mi is olyanok voltunk . . . akkor. Az öregnek, mert még magunk se tudjuk, milyenek leszünk . . . akkor . . .

— S a többinek?

Mátyás úr mosolyogva legyintett a kezével.

— A többinek? Valljuk meg, tisztelt családi tanács, hogy egyikünk se jobb a Deákné vásznánál . . .

S a tisztelt családi tanács derüsen összemosolygott. És senki se merte megkérdezni, hogy milyen — a Deákné vászna.

És Mrs. Georgine könnyes szemmel nézett Malvinkára, mintha bocsánatot kérne tőle, amiért szóba merte hozni azokat a bizonyos akkordokat a családi tanács előtt.

GYERMEK VERS

UGRATÓ:

Tapsi kacsó, tapsi,
Mit eszik a vaksi?
Egeret, bogarat,
Mindenféle madarat.
Tapsi, tapsi, tapsi,
Házasodik Jancsi.

Vadásztörténet

(IGAZÁNBÓL)

I.

Zabolán történt 1924-ben. A havasi legelőre felhajtott tinócsordákban igen nagy kárt tettek a vadak. Abban az évben már ötvennél több medvét lőttek ki, de még igen sok garázdálkodott. Ezért egy kora őszi napon hajtóvadászatot rendeztek, én is részt vettem azon. Az előtte való napok a készülődéssel teltek el, különösen a lőfegyver, a töltény ügye volt a legfontosabb. Nekem egy karabély jutott, öt golyóval, a golyók végét bereszeltem, ezáltal valóságos "dum-dum"-má váltak. Na, reszkess, medvetársaság, ha puskavégre kerültök.

II.

Reggel korán volt az indulás, vezérünk a híres vadász, Pozsony József bácsi, résztvevők Nagy Béla jegyző, Szőke László, Szőke Berci, Boros András a "hegymegül" na meg jómagam, hajtók, kutyák. A hajtásra kijelölt terület a Gere völgye. Az állás a Gere völgye és az Énekes fenyő nevű erdőrészt elválasztó peremút. Engem a völgy szélére állítottak, előttem egy szép nyírfa, amely vállmagasságban elágazott, ide ráhelyezhettem a fegyvert, ami a biztos célzást is szolgálhatta volna.

III.

Körülbelül egy órai várakozás után kijön a hajtókutya, ügyet se vetve rám, hangtalanul tovább szalad, egy negyed óra se telik el, kiér a főhajtó, Szíjgyártó István bácsi. Tőlem úgy harminc lépésre, az út szélén levő kőre letelepedik, igazgatni kezdi a lábbelijét. Gondolom: a kutya kijött, a hajtó kijött, itt nincs, mire várni, odamegyek Szíjgyártóhoz. Elmondja, hogy semmit se látott, csendes a völgy. Kérdezi tőlem, hol állott? Erre én féljobbra fordulva, karom felemelve mutatok a nyírfa irányába. Abban a pillanatban látom, hogy egy hatalmas ölyves medve a nyírfa mellett átsétál az Énekes fenyő bokraiba, eltűnik.

IV.

Nekem földbe gyökerezett a lábam, karom kinyújtva maradt, csak annyit tudtam mondani, *"medve"!* Úgy megijedtem, hogy még most is részket az ing a hátamon, ha rágondolok. Ijedtségemből egy kicsit magamhoz térve mértem fel a helyzetet.

V.

Nem győztem magamban a hálálkodást, hogy nem maradtam állásomban. Ezután következett a haddelhadd. A társaságnak Szíjgyártó elmondta az esetet, azt se hagyva ki, hogy amire a tarisznyájából elővette a "disznólábat", a medve lőtávolon kívül volt.

VI.

Engem majd agyonvertek, szidtak, egyik kezdte, a másik végezte, mindig azzal fejezve be: az állást semmi körülmények között elhagyni nem szabad! Én pedig ismételten csak azt állapítottam meg magamban! "Jaj de jó, hogy nem voltam az állásban!" Ezzel egyszer s mindenkorra befejeztem a medvevádaszatot.

(Hapál)

Szegény Lükvercék

AZÉRT KEZDEM ÍGY, mert így ismerik őket széles földrajzi körzetben.

Tévedés ne essék. Lükvercék nem szegények! Hanem ők a "szegény Lükvercék". A görögök "gyorslábú achájok" voltak, a tavasz "részegítő", a halottak, "felejthetetlenek". Lükvercék viszont "szegények".

És ennek köszönhetnek mindent.

Most már van villájuk, autójuk, szökőkútjuk, filegóriájuk, kis nyaralójuk. Szegényeknek.

PERSZE, az elején nehezen ment. Mert az elején csak egyszerűen dolgoztak, buzgólkodtak, tették, amit tenni kellett. Ám kiderült, hogy ez mind nem elég. Valami hiányzott, valami,

ami lendületet adjon a Lükverc névnek, valami ami vigye Lüvercéket.

Elfelejtettem mondani, hogy Lükvercék föltaláló dinasztia. Persze ez mellékes. A papa elég neves régi föltaláló. Az ő nevéhez fűződik az automatikus madáretető.

AZ IFJÚ LÜKVERC már grandiózusabb dolgokon töri a fejét és főleg modernebb elképzelései vannak. Takarító robotgépe, ez a lyukkártyával működő elektronikus szerkezet, nemcsak a takarítást végzi el tökéletesen, hanem nagy segítségére lehet a személyzeti osztálynak is. De tervezett már olyan gépet is, amely a sajtgyár körüli szagokat összegyűjti és szintetikus úton ablakkereteket gyárt belőle. Mindegy, nem is ez a lényeg.

Lükverc nem haladt előre. Éppen, hogy futotta erre-arra, de a rég megálmodott kacsalábon forgó ház... csak mindig a tervek ködös távolában lebegett.

És a vágyak, és az elégedetlenség végre megteremte az eszközt, melynek segítségével a megvalósulás hajnala is földerengett. Lükverc fölfedezte...

LÜKVERCÉK hozzáláttak síránkozni.

Az volt a siráma, hogy őket nyomják. Valaki nyomja és mások is.

És — aki egy Lükverccel beszélt, az előbb-utóbb zsebkendőt nyomott a szeméhez.

— Itt van ez a két hihetetlenül tehetséges szép szál ember, ez a derék ember, akinek a tősgyökerei mélyen a tudományba nyúlnak, és szegény kínlódik.

— Láttam szegény Lükvercet. Az a tehetséges ember!

— És például itt vannak szegény Lükvercék!...

ÉS LÜKVERCÉK szép lassan, de biztonsággal "szegény Lükvercékké" léptek elő.

És aki csak tehette, nyújtotta a karját, közbenjárt, foglalkoztatta és nyomta őket fölfelé.

És szegény Lükvercékhez hullott a manna.

És szegény Lükvercék ma már dúskálnak a földi javakban, fölvágnak és kapzsiságuk nem ismer határt.

(Kótán)

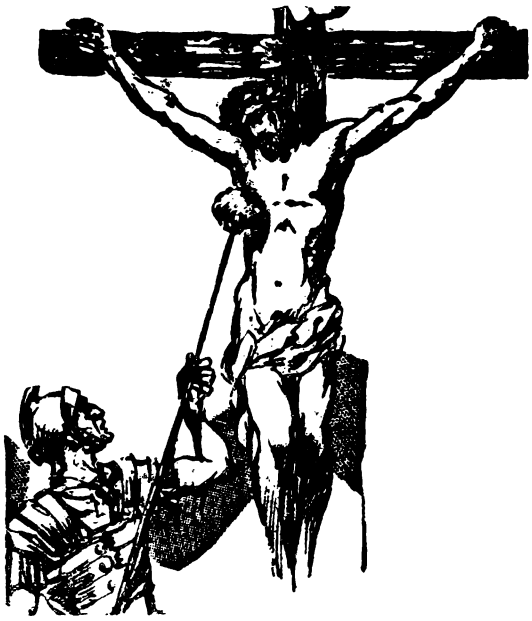

Szent keresztfa

Szent keresztfa hajtsd le hozzánk
vértől ázott ágadat,
dárda után rajtad nyílott
Jézus szívén a patak
az üdvösség forrásaként
s a vér-harmat földet fest,
hervadtan függ ég és föld közt
a legszentebb áldott test.
A szent kereszt ágainak
égi az ékessége,
bűneinkért a legnagyobb
szentség van rászegezve.
A föld hátán ily bért kapott
a mennyei szerelem,
a mindenség nagy Királya
s töviskoronát visel.

Kaposi Ferenc

Ballada a megtartott országról

Irta: SZABÓ ZOLTÁN

1. A legutolsó szilveszterkor már csak annyian maradtak a völgyben, hogy elférték a Lakon házában. Egy akol, egy pásztor — vigyorgott Jucis Örmény elragadtatással, s belekezdett kecskéjének történetébe. Főként a gyermekek figyeltek rá, mert a férfiak torkig voltak már Örmény fecsegésével, s torkig voltak egyébbel is . . . Valaki az asszonyok közül arról a családról kezdett pletykálni, amely szeptemberben költözött el a völgyből. Magukkal vitték a kölcsönkért rostát — panaszolta —, azt a rostát, amit még üknagyanyjától örökölt. Rendre minden fehérnépnek eszébe jutott valami sérelem; sorra vették az elköltözött népeket, a kölcsönadott lámpacsövet, petróleumot, és egy-egy maréknyi só miatt keseregtek.

Lakon legszívesebben kizavarta volna az egész társaságot. Nem mintha az eltávozottak nem érdemelték volna meg a becsmérlést. De nem egy rosta, egy lámpacső, egy félliter petróleum miatt, hanem az eladott házak és telkek miatt, az elkótyavetyélt és megtagadott szülőföld miatt . . . Lakon egész életében hajlamos volt a tárgyilagosságra, s azon a szilveszter éjszakán arra gondolt: sok tekintetben talán igazuk van ezeknek az embereknek, hiszen semmit nem kaptak ingyen, s néha egy rosta is kincsnek számíthat, s annak egy lámpaüveg, amit városról kell behozni, s közben fél napot bumlizni. Lakon más malomban őrölt, s ezek az emberek is másban. Őket már nem kötik sem hagyományok, sem hangulatok ehhez a völgyhöz; rájuk most tör rá az a mehetnék, amin Lakon túl van rég, hiszen egykor ő is eltávozott, igaz, a megélhetés miatt, bár ha itt marad, akkor sem halt volna éhen . . . De a pletyka és a mások háta mögötti rágalmazás akkor is visszataszító, s valamiképpen mégiscsak az alacsony lelkek sajátja, akár a bosszúállás . . . Lakon nem tudta megérteni, hogy azon a másfél száz lelket számláló településen — ahol annakelőtte komolyabb ügyek miatt sem estek egymás torkának az emberek —, hogyan tudott akkora teret hódítani. Igaz, hogy régebben még Lakon is hitt abban, hogy az embereknek szükségük van kísértő bizonytalanságokra, ismétlődő nézeteltérésekre és veszedelmekre. Még talán üldöztetésre is éppenséggel . . . Hitt abban, hogy a közös bajban közelebb kerülnek egymáshoz az emberek, akár az ősök, kik széthúztak a tatárbetörések előtt, s

összefogtak az azt követő nyomorúságban. Nem is volt sokáig kivetnivaló a völgy életében. Csöndben, megértésben éltek, mint akik nagyon magukra vannak, s külső segítségre nemigen számíthatnak, hiszen a legrészletesebb térképen is csak mint kisállomás voltak feltüntetve.

2. A bomlás akkor kezdődött, mihelyt a telhetetlen városi népek felfedezték a völgyet. Addig legfennebb robogó vonatból feledkeztek rá a festői tájra, s a lelkesebbek, a szertelenebbek, a túlzásra hajlamosak rásütötték: tündérkért. Először csak hét végén ruccantak ki, s este furikáztak is haza. Aztán kezdték kibérelni a tiszta szobákat, s úgy kopogtattak be esendő szerénységgel, akár az Egyiptomból menekülő asszony tette volt... A völgy s az itteni népek olyan tisztaságot sugalltak, hogy az idegeneket szinte biblikus hangulat fogta el: "Bekopogtunk, szállást adtatok, szomjuhoztunk, innunk adtatok..." Aztán egyre inkább megszerették itten, de még mindig csöndben voltak, s szerények, mint ahogy illik a jószívvel fogadott vendéghez.

Később kezdték elkeresztelni a tisztásokat és vízmosásokat és a völgy körül sorjázó dombokat. Egy szép napon, minden átmenet nélkül, ahogy vércse csap le a gyáván megkuporodó szárnyasra, megvásárolták az első házat... Nem érték be a békés nyaralással, de tulajdonosok akartak lenni, ha egy szezon erejéig is. Mit érdekelte őket, hogy mikor, miért és hogyan telepedtek meg ebben a völgyben az emberek: igaz ugyan, hogy azok a régi események már csak a vénebbek emlékezetében élnek, s ha a fiatalok kéne tovább meséljék, abban már nem lenne semmi köszönet. A városi népek rávetették szemüket a völgyre, s mivel ez a felfedezés nem járt semmiféle kockázattal, verejtékes megkínlódással, lassan úgy tettek, akárha örök életükben itt éltek volna... A házak körüli zöldségeseket elgereblyézték s fűvel vetették be, cementpartok közé szorították az egres- és ribizkebokrokat; dísznövénnyé alacsonyították őket. Lebontották a disznó-meg majorságólokat, ledöntötték az ősi, faragott kapuzábékat, s cifra kő- meg vaskerítéseket húztak. A régi házakat, ahol nemzedékek éltek és kínlódtak, elkeresztelték villának. Ez a cifrálkodó "Xyz villa" felért egy neveletlen és tolakodó lekezeléssel, akár a kéretlen tegeződés.

Kezdetben Lakonnak semmi kifogása nem volt a nyaralók ellen. Még akkor sem, amikor megvették az első házat, s aztán a harmadikat, majd az ötödiket... De amikor rádöbbent, hogy lényegében nem is a ledöntött kapuzábék és lebontott ólak számítanak kegyeletsértésnek, hanem a termőföld megszégyenítése

és megfosztása attól a rendeltetéstől, amire teremtetett... Mert az idegenek nem törődtek azzal, hogy nyaralás szempontjából éppen a legviszontagságosabb időszakban kellene gondozni a földet, rendezni a méhek telelőfészkét, s még annyi mindent...

Azon az utolsó szilveszteren Lakon vendégei egyetlen zokszót sem ejtettek a veszendőbe menő szőlőskertek és gyümölcsösök miatt. Rosta, lámpaüveg, petróleum és só... Ezen tűnődtek, akárha érezték volna: még lanyha felháborodásra sincsen joguk. S bizonyára latolgatták szemforgató alattomossággal, hogy maholnap ők is útra kelnek, s legfennebb néhány vénember marad a völgyben, mint az egyik évben az öreg Bona. Egy egész osztag kereste, mégsem akadtak nyomára. Tavasszal aztán rátaláltak tetemére ott, ahol senki sem kereste: a szülőháza mögötti burgonyaveremben...

A szilveszteri vendégek nem sokkal éjfél után felkerekedtek. Lakon felesége gyakorlott mozdulattal belekortyolt egy üvegbe, majd unott fintorral csapta vissza az asztalra.

— Ha a jövő újévet is itt "ünnepeljük" — mondta az asszony —, felkötöm magam.

Lakon a feltúrt asztalra meredt, s azon töprengett: miért nem sikerült kiábrándulnia ebből az asszonyból? Hiszen ez már nem az, aki volt. Valamikor rá se nézett a pálinkára, s még azt sem szerette, ha Lakon bagós lehelettel közeledett hozzá. Most pedig rákapott a cigarettára is. Lakon teletöltött két poharat, s az egyiket az asszony kezébe nyomta.

— Jövő szilveszterkor már nem leszünk itt — mondta Lakon, s maga sem tudta, mennyi ebből az igazság s mennyi a pillanatnyi vágy sugallta hazugság. Az asszonyhoz lépett, koccintott vele, aztán gyűlölködve betaszigálta a hálószobába.

3. Lakon háza dombon feküdt. Pikkelyes törzsű óriásfák védték a földcsuszamlástól és széltől.

— Miféle fák ezek? — kérdezték a nyaraló vendégek.

Lakon nem tudta megmondani. Apjának az apja ültette volt, amikor az esőzések még nem hordták le a földet a sziklás talajról.

A legutolsó nyaraló vendégnek is szemébe tűntek ezek a fák. Lakon unta már a kérdezősködéseket, de legfőképpen a vendéget.

— Laokoon-fák — mondta, s nem is hazudott nagyot, hiszen aki ültette, ugyanazt a nevet viselte — két o kivételével.

A vendég soha nem hallott ilyen fáról, de nem halott a kígyóval viaskodó trójai papról sem... De erre nem is volt szük-

sége. Nem úgy festett, mint akinek határtalan önbizalmát megrendítette volna egy ilyen apró hiányosság. Nézegette a fákat, s Lakon tudta: arra gondol, hogy előbbutóbb az ő tulajdona lesz itt minden, csak még meg kell puhítani egy kicsit a gazdát.

Lakon hallgatta a vendég burkolt ajánlatait, még élvezte is. Olykor megkísértette a lehetőség, s eljátszadozott a gondolattal: túlteszi magát a völgy iránt érzett ragaszkodásán, túlteszi magát minden kötöttségen, s kedvére tesz feleségének, aki elvágyódik innen. Csaknem élvezettel játszadozott a gondolattal, mint amikor tudjuk, hogy a veszély pusztán álombéli, s nem lehet ránk végzetes kihatással. Hencegő alak — gondolta Lakon, s kellemes bűntudattal hagyta magát megmerülni a hűtlenségi érzetben. A vendég félreértette Lakon hümmögését. Egyre többet ígért a dombra épült házért. Hencegő alak — hajtogatta Lakon, jóllehet tudta: nem minden alap nélkül ígér fűtfát a vendég, bizonyság erre a többi új háztulajdonos, akik rábírták a völgyi embereket a vásárra, s beváltották tisztességesen ígéreteiket. Tisztességesen? Ahogy vesszük. Elvégre a lakáskérdés városon abban az időben sem volt megoldott kérdés. Az új tulajdonosok megtartották régi lakásaikat, s "üzletfeleiknek" is lakást szereztek. Szemesnek áll a világ...

Az alkudozás a vadászatra emlékeztette Lakont. Csakhogy ez alkalommal ő volt a vad... De végül ennek a kétes kimenetelű játéknak is vége szakadt. A nyaraló vendégnek lejárt a szabadsága, s felszedte a sátorfáját. Még ki se tette lábát a telekről a vendég és állítólagos felesége, amikor Lakon szentül megfogadta: többé nem ad szállást nyaralóknak. De az asszony keresztülhúzta számítását.

— Én nem értem — méltatlankodott —, mi bajod a vendégekkel? Minek ásítsanak üresen a szobák, mikor nem nyomják lejjebb a helyet. S még fizetnek. S milyen csöndben vannak. Lakon felesége még abból is előnyt kovácsolt, hogy a vendégek gyerektelenek. — Igazán olyan csöndben vannak, s engem abszolút nem zavarnak.

— Meglátod, nem lesz ennek jó vége — makacskodott Lakon. — Okom van ezekről a jöttmentekről mindent feltételezni.

— Erőszakkal úgysem veszik el tőled a házat...

4. Lassanként csapdaállítónak érezte a fiát is, aki esztendők óta bent élt a városon. Nem tartotta kizártnak, hogy háta megett egy követ fúj az anyjával, s még talán a vendéggel is egyezségre lépett. Haszonlesésből — tette hozzá Lakon kellet-

lenül. — Miért költsön cselédlányra, mikor az anyja jobban ellenne az unokákkal...

A szomorú szilvesztert követő esztendőben újra megjelentek a nyaraló vendégek. A kapú jó messze esett a háztól, ráadásul nem is volt holmi elhanyagolt, nyikorgó alkalmatosság. A teraszok is eltakarták a jövevényeket. Lakon kutyája bizonytalan vakkantásokat hallatott, s Lakon ebben az öröm zöngéjét vélte felfedezni. Lakon azt hitte, hogy a fia érkezett haza látogatóba, hiszen a völgyben senki sem volt olyan elővigyázatlan, hogy csak úgy könnyelműen betegye lábát a telekre, amit egy olyan rosszvérű, hírhedt komondor őriz, mint az övé.

Amikor aztán a legfelső teraszon felbukkant a nyaraló vendég feje, Lakon nem is a kutya furcsa viselkedésén, barátságos farkcsóválásán ütődött meg. Hogy létezik — gondolta Lakon —, hogy annyi hónap eltelte után is ilyen mélyen él emlékezetében a vendég tolakodóan vigyori képe? És Lakon rájött: nincs ebben az égvilágon semmi rendkívüli; ez a vigyor volt nyugalmának megrontója s felvillant legprózaibb elfoglaltsága közben is. Éppen ilyen hányaveti könnyedséggel lépdelt fel a teraszok lépcsőin, hátán egy szekérderéknyi rőzsehalmazt egyensúlyozva. Az a rőzse-ügy felért egy goromba tréfával, ha nem éppen egy jókora gúnyolódással: lám, öregapám, alaposan túljártam az eszeden. A tavaly rejtettem el ezt a rőzsét valamelyik vízmosásban, s te nem akadtál rá, pedig az ősz és tél folyamán jóval terjedelmesebb körzetet is bebarangoltál fagyűjtés vagy vadászat alkalmával...

— Maholnap — kezdte jártatni a száját ráadásul — jobban kiismerem magam a völgyben és a ház körül, mint kegyelmed.

— Nincs kizárva — hagyta rá Lakon ostobán, s csaknem remegett a felindultságtól.

A vendég kérkedve ácsorgott a rőzsehalmaz körül, s újra elkezdte szemforgató megértéssel:

— Unják már maguk az egészet, s én meg is értem...

— Unjuk hát, mint cigány a... — csattan fel Lakon, s nehezen tudta megállni, hogy ne mondjon egy gorombát. Vendéggel szemben kötelező az udvariasság, míg vissza nem élnek vele — igazolta magát Lakon, mintegy nyitva hagyva egy láthatatlan kaput, ahol még előronthat felháborodása és gorombasága. — Ezek a seregélyek — intett Lakon a telek felett áthúzó kártevőkre. — Ezek a rohadt dögök esztendőről esztendőre elszaporodnak — tette hozzá, s örömében, hogy sort keríthetett egy ilyen sejtelmes és helyénvaló hasonlatra, elmosolyodott.

A vendég épp azzal a vigyorral bukkant fel a legfelső tera-

szon, mint a rőzse-ügy alkalmával. Aztán odalépett Lakonhoz, s családias fesztelenséggel magához ölelte. Lakont meglepte a bizalmaskodás. Lakon feleségének kezet csókolt. Állítólagos felesége alaposan megváltozott az elmúlt esztendő alatt: annyira, hogy egészen más volt, de a vendég művészi tökélyt felérő fesztelenséggel túltette magát ezen.

— Hát hogy s mint vagyunk? — ragyogtatta fogait.

— Még mozgunk — felelte Lakon, s ügyet sem vetett felesége megróvó fejcsóválására.

— Szóval jól vagyunk. Hát az a fő, igaz, kezitcsókolom?

— Nem panaszkodhatunk — mondta Lakon felesége túláradó kedvességgel, mint aki helyre akarja ütni férje modortalanságát. Jól vagyunk — gondolta Lakon —, mint a mohácsi sereg a csatakezdés előtt...

Cigarettára gyújtott, s tüntető udvariatlansággal lelépdelt a terméskövekkel kirakott, teraszoson kiképzett lépcsőkön. Végigsétált a gondozott kerten, melynek minden rögéhez gyermekkori emlékei és hangulatai kapcsolódtak. Újra látta síró anyját a kolorádóbogarak pusztította burgonyatövek között, s higgadt természetű apját. Vajon hány puttony földet hordtak az ősök erre a telekre, s hány sziklát gyomláltak ki, míg termőre fordult a talaj?... De miért erre a nehezen megközelíthető, rideg dombra építették a házat? Vajon igaz volna a családi legenda, miszerint az egyik Lakon elöljáró volt ebben a völgyben, s igaz-e, hogy harangláb is volt ezen a telken, s azt verték félre, ha veszély fenyegette a völgyet...

Becsapta maga mögött a kaput, de megbánta nyomban. Újra kinyitotta, s becsukta halkan. A múltidézés és szemlélődés ideje alatt elpárolgott a nyaralóvendég váratlan feltűnése s a kutya miatt érzett dühe. Inkább szorongást érzett, de olyan erőset, hogy az felért egy tragikus előérzettel... Kiújult volna régi és szüntelen szorongása, ami együtt járt állomásfőnöki szolgálatával, amikor felelősséggel tartozott a pontos menetrendért, de legfőképpen az emberek életéért? Ez az érzés, lassanként, már nem is esett terhére. Olyanná vált, mint egy modoros szóhasználat vagy mozdulat, amely lassan helyénvalónak tűnik ismerősök és önmaga előtt, akár egy sajátos ismertetőjel. Lakon úgy érezte, kiújult. S mindez megtetézve felesége iránt érzett felelősségével, hiszen most már minden az ő lelkiismeretét terheli; ha eladja a házat, ha nem adja el a házat...

5. — Dícsértessék! — köszöntött rá Jucis Örmény, s rásugározta ragaszkodó mosolyát. Kiugrott papféle volt, talán már szü-

letése pillanatában félkegyelmű, s valamiképpen mégis irigylésre méltó.

Jucis Örmény egy kecskével élt egy omladozó présházban. A völgy bejáratánál strázsáló, apró állomáson lebzselt naphosszat, s újra meg újra elmondta az unott és törődött pályamunkásoknak kecskéje történetét. Jó évtizeddel azelőtt tűz ütött ki a Romok-majorban, s az istállóban benn égett legalább félszáz juh és kecske. Hiába próbálták kimenteni a kos körül összeverődött, bégető állatokat. Már roskadozott az istálló teteje, amikor Jucis Örmény megérkezett. Berohant az istállóba, s kezdte kihordani ölben a bárányokat. Olyan vakmerőségről tett tanúságot, amely valóban csak a félkegyelmű vagy őrült emberek sajátja. Megperzselődve, zihálva, de megdicsőült arccal állt a remegő állatok között, amikor odabent elbégette magát a kos. A biztonságba helyezett, alighogy magukhoz tért állatok visszaügettek az égő istállóba . . .

Lakon megkínálta Örményt egy cigarettával. Tüzet is adott. Örmény félreértette, s Lakon türelmét várakozásnak és jóváhagyásnak vélte. Belekezdett a kecske történetébe. Mondta, mondta a magáét, a kecske pedig oly közönséges léhasággal ugrándozott körülötte, hogy Lakonnak megesett rajta a szíve, s végighallgatta tiszteségesen. Amikor elköszönt Örménytől úgy érezte, teljesen megvigasztalódott.

Késő délután tért haza. A vendég "felesége" még mindig a különbejáratú, tornácos szobában rendezkedett, a vendég pedig a konyhában ücsörgött, s várta, hogy felforrjon a kávé. Lakon felesége éppen nevetett, amikor Lakon belépett. Lakon akár félre is érthette volna az egészet. Ez a fehérnép — jóval innen az ötvenen — még Lakonnál fiatalabbakat is az ujjára fűzhetne — gondolta Lakon szinte elégedett hiúsággal. Lakon tudta, hogy ha léhaságból is gondolt arra, amire, akkor is mérhetetlenül ízléstelen. De azzal csak nem tudott kibékülni Lakon, hogy az asszony annyira megváltozott s egyre gyakrabban utazik be a fiához. Egy alkalommal otthagyta a kendőjét, aztán a fonott kosarát. Helyette ondolált frizurával állított haza, s kosár helyett műanyag neccel. Végül a neccet is elhagyta, s helyette egy öblös bőrtáskát vásárolt, amit vállon is lehet viselni. Lakon sértődötten bolyongott a pacsulival szagosított szobákban, s már nem csudálkozott azokon a férfiakon, akik időnként megruházzák az asszonyt . . . Ebben a kórban ne a lófráláson járjon az asszony esze, hanem a ház körüli teendőkön . . . Különben micsoda korban . . . ! — döbbent meg Lakon, hiszen ő kilenc esztendővel idősebb.

— Hallod, mit mond az úr? — fordult Lakon felé az asszony, s úgy tett, mint aki nem veszi komolyan az egészet. — Hogy szerezne nekünk egy garzonlakást, nekem pedig valami állást?

A vendég megmondta. Lakon nem fogadta el a vendég kínálta kartonszopókás cigarettát. Azt mondta:

— Azért ezt többet ne tegye.

— Mit, kérem? Én csak azt mondtam . . .

— Nem arról van szó — intette le Lakon. — Hanem a kutyáról . . . Mert van úgy, hogy rájön a bolondóra, s még a gazdáit sem ismeri fel. Így van?

— Így — tanúskodott kelletlenül az asszony. — De ne felejtsd el, ha ismerős hangot hall, nincs semmi baj.

Lakon megbánta, hogy előhozakodott ezzel a témával. A vendég még ki se kellett nyissa a száját, a kutya mégis békén hagyta, s farkát csóválva körülszaglászta.

— Hát az tény, hogy roppant okos dög — ismerte be Lakon megalkúvóan, hiszen épp az ellenkezőjéről győződött meg. — De ha véletlenül mégis megmarja — erőltette a tisztes visszavonulást Lakon —, akkor sincs nagy tragédia, mert be van oltva. — Lakon sem tudta megállni egy halvány mosoly nélkül.

Az asszony kihasználta ezt a látszólag békülékeny pillanatot.

— Azért egy garzonlakás, akármint is vesszük . . .

— Se garzonlakás, se semmi. Amit mondtam, megmondtam!

— Én is azt mondtam az úrnak — hazudta az asszony, de ahogy belökött egy hasáb fát a csikókályha ajtaján, leleplezte indulatát.

— Én pedig komolyan gondoltam — mondta a vendég, de a biztonság kedvéért kétértelműen vigyorgott.

— Ajánlatom kecsegtető — kezdett bele újra a vendég —, persze mindenki tudja a magáét. Közben az asszony elébe tette a párolgó kávét, s Lakonnak is adott kérdezés nélkül. — A helyzet az — folytatta felélénkülve a vendég, pedig még csak bele se kóstolt a kávéba —, hogy egyszer csak itt maradnak árván. — Arra célzott, hogy Lakonékon kívül már csak féltucatnyi "őslakos" tartott ki a völgyben.

— Tényleg, az ajánlat kecsegtető — szajkózta az asszony, Lakon szinte megsajnálta, olyan nevetségesen hangzott szájából a soha nem használt, keresett szó. — Csakugyan — kezdte újra az asszony, s abban a pillanatban Lakon elröhögte magát.

Röhögéséről később se tudott számot adni. Feltápászkodott

az asztaltól, s erőszakkal kivonszolta magát a konyhából, mert lebírhatatlan kényszert érzett, hogy tegyen valami elképesztőt, hogy kiöltse a nyelvét vagy fejre álljon, vagy egy kiadósat szellentsen . . .

Megmagyarázhatatlan röhögése és botrányra vágyó hangulata estig kísértette. A felesége — péntek lévén — készült a fia meglátogatására. Lakon azt tervezte: egy szép szombat estén beutazik a városba asszonyát leellenőrizendő. De tudta, nem lesz ebből semmi; büszkébb ő annál, s jobban bízik a feleségében . . .

— Mikor jössz vissza?

— Mit tudom én — rángatta vállát az asszony.

— Mégis — makacskodott Lakon.

— Lehet, hogy vasárnap, lehet, hogy soha.

— Egy kicsit finomabban — figyelmeztette Lakon, holott az asszony egész halkan beszélt, hangjában még egy parányi kötekedészönge se villant. — Szóval azt mondod, hogy soha? Az asszony nem felelt, s makacs hallgatását Lakon a saját javára írta kelletlen diadallal, akár egy bűnjelt.

— Nem ártana, ha megvizsgáltatnád magad — mondta az asszony. — Az az érzésünk — folytatta fejedelmi többesben, egyben a vendég együttérzését is tolmácsolva —, hogy kivagy . . . Amit csináltál a délután, nagyon hasonlított ahhoz, amit úgy neveznek: hisztéria . . .

6. Korán lefeküdtek. Csakugyan — töprengett Lakon, s már azon sem bosszankodott, hogy ráragadt ez a furcsa szó —, nem kellene felülvizsgálni konok ragaszkodását a szülői házhoz, viszonyát az asszonyhoz? Be kell vallani, bár ez a gyónás felér egy erőszaktétellel, s az ő korában szinte nevetséges, hogy újra szerelmes lett az asszonyba . . . Gyanúsítgatásra hajló gondolatai csak arra szolgálnak, hogy letörjék, s nevetségessé tegyék azt a régi, majdnem elfelejtett érzelmet . . . Olyan fájdalmas bűntudatot érzett, hogy abban a pillanatban belecsapott volna a vendég tenyerébe, s elfogadta volna az állással megfejelt ajánlatát. Akkor igazat adott az asszonynak . . . Szinte húsz évig hányódott mellette, folyton letelepedésre vágyott, s elátkozta ezerszer, hogy sorsát egy folyton kihelyezésekkel fenyegetett állomásfőnökhöz kötötte. Csakugyan — ismételte meg a szót kedvtelve és megbékélten —, nem ő az önző, aki makacsul ragaszkodik a völgyhöz? Nem félkegyelműbb-e, mint Jucis Örmény? S nem épp oly haszontalan győzködése a városra kívánkozó emberekkel, mint a

mondabéli névrokonáé. Az is hiába tépte a száját, a faló úgyis begördült a kapun . . .

— Alszol?

Az asszony nem felelt, s Lakon nem is bánta. Érezte, hogy valami zavaró van ebben a gyanúsan tökéletes és egyszerűnek tűnő megoldásban. Valami apró szabálytalanság hiányzott, mert ez a "tenyérbecsapás" gyanúsan tökéletes. Hát annyira pofonegyszerű volna csak úgy lelépni innen? Most, amikor nyugdíjba került, s végre öregségükre nem úgy térnek nyugovóra este, hogy a következő éjszakákon máshol, más szolgálati lakásban hajtsák le a fejüket. Amikor ideköltöztek, úgy hozzá voltak szokva a bizonytalansághoz, hogy hónapoknak kellett eltelni, míg lehiggadt gyanakvásuk, s hozzászoktak az állandó nyugalomhoz és bizonyossághoz. És mégis . . . Az embernek csak egy élete van, s akkor mire való az egész . . . S akkor ő jön ezzel a völggyel, s kockára veti egész boldogságát, akár Jucis Örmény az életét, azok miatt a hülye birkák miatt . . .

— Alszol? — kérdezte újra.

— Nem . . . Miért?

— Csak kérdem — mondta Lakon szinte szégyenlősen és reménykedve.

— Most jut eszembe: a vályút egészen szétrágták a disznók, nem ártana, ha megcsinálnád.

Élete során Lakont mindvégig megtartotta kegyelmében a szerencse. Állomásfőnök korában sem történt egyetlen baleset sem. Éppen olyan konok hűséggel koslatott nyomában, akár Lakon emberek iránt érzett felelőssége . . . Ez az érzelem talán a leghálátlanabb szerep, ami kijuthat az embernek. Hiszen ki kérte erre — kérdezhetnénk joggal, s Lakon nem tudott volna magyarázattal szolgálni. És arra sem, hogy miért érzi oly szent bizonyossággal, hogy ez az érzelem kitart mindaddig, amíg egy rohadt napon kiterítik és elföldelik . . .

Az asszony szombat reggel beutazott a fiához, s Lakon legnagyobb csodálkozására és örömére hétfő délben haza is érkezett. Tetejébe még egy félig telt konyakosüveget is hozott Lakonnak. Minden városi látogatása valami "meglepetéssel" szolgált Lakon számára, s azon sem botránkozott meg, hogy az asszony újra "bevásárolt". A változatosság kedvéért egy ordítóan ízléstelen szivacs falvédőt vásárolt, hogy Lakonnak elállt a lélegzete. A falvédő egy várkastélyt és egy lovon vágtató turbános alakot ábrázolt, amint éppen megszökteti alélt arája.

— Na milyen?

— Szép — hazudta szemrebbenés nélkül Lakon, mert az

asszony pontos hazatérése békülékennyé tette, s ráadásul a vendég azelőtt való nap beutazott a városba, s ittmaradt felesége szerint három napig nem is tér vissza. — A vályút különben rendbe tettem — emlékeztette az asszonyt gyermeteg szolgálatkészséggel, s olyan szerényen mosolygott, mint akit túlságosan megdicsértek.

— Arra sem én kellett volna figyelmeztesselek . . .

— Igazad van — ismerte be Lakon, s ha nem is kapott dicséretet, az asszony tettetett zsörtölődését a legjobb jelnek vélte. — Ezután jobban rajta tartom a szemem mindenen . . .

7. Lakon kiült a tornácra, a völgyet nézte, s olyan megbékélést érzett, mint eddigelé sohasem. Kényszeredetten bár, de beismerte: túlságosan lobbanékony s hamar elérzékenyülő természet. Vadásznak is csak kocavadász. Puskagolyó helyett nyugodtan eleséget vihetett volna az erdei vadaknak, hasznosaknak is, haszontalanoknak is egyaránt. Jóformán néhány rókán és farkason kívül nem is ejtett el másféle állatot, de az efféle zsákmány inkább kötelezettség, mint kedvtelés. Egyszer még egy menyéten is megesett a szíve. A kutya kötelességét teljesítette, s Lakon mégis utálkozva nézte, mert a menyét teteme azt bizonyította, hogy jóval pusztulása után szaggatta meg a kutya. Nem a kárba ment prémet bánta Lakon, hanem az utólagos, felesleges kegyetlenséget, még akkor is, ha egy ostoba kutya volt a tettes. A menyét apró, megüvegesedett szemei egész nap kísértették, s akár valami dús képzeletű, érzelgős szívű gyerkőc, még másnap is arra gondolt, hogy azt a menyétet valahol "hazavárják" . . .

Lakon ült a tornácon, s még cigarettázni is elfelejtett. Azokban a percekben a menyétügy sem volt számára nevetséges, s érzelgőssége is helyénvalónak tűnt. Az asszony éppen elhaladt a tornác előtt. Tartóshullámmal berakott fejét neccháló védte, s Lakon belátta, hogy kedvét leli abban is, hogy az asszony ennyire ápolja magát.

— A szilvásgombóc mellé milyen levest főzzek? — szólt fel az asszony elhaladtában.

— Feketelevest — vigyorgott Lakon, s miközben asszonya után nézett, jóleső hiúsággal. — Jó kicsi asszony ez, mondjon ki mit akar — gondolta Lakon, s elismerése felért egy vezekléssel. — Ilyen hatökör is csak egy van a völgyben — vádolta magát, hogy annyi időt pazarolt a kiábrándulás perceire. — Tapintatlan, belátás nélküli tuskó, aki azzal soha nem vetett számot, hogy ennek a néhány esztendeje tartó viszonylagos nyugalom-

nak is ára van. A szüntelen vándorlás, az éjszakai szolgálat kikezdte az asszony idegeit... Lassan-lassan elmúlik az asszonytól a város igézete, s amikor hazatér, nem duzzog majd napokon keresztül. Díszítse ki a házat, legyen olyan, mint egy karácsonyfa, vegyen égbe kiáltó ócskaságokat, ha kedve tartja... Úgy fognak élni — ha nem is annyi igazi tűzzel —, mint régesrégen... Aj, milyen iszonyú régen volt, amikor lépten-nyomon kedveskedtek egymásnak. Ha csak egy órára is váltak meg, csók nélkül nem tudták elképzelni a "búcsút". Egyszer azért vállalták, hogy más helységbe költözzenek, mert a vasútigazgatóság egy szobával többet biztosított.

— Manárék vettek egy kocsit — szólt fel Lakonnak a kötényében szilvával visszatérő asszony.

— Tőlem akár egy sarokházat is — vonta meg vállát Lakon, mert akkori hangulatához semmi nem passzolt, ami a völgyből kapcsolatos. — Ma nem akarsz véletlenül vasalni?

— Hát éppen ez hogy jutott eszedbe? — kérdezte az asszony elképedve.

— Csak eszembe jutott...

— Tán csak nem akarsz elvasalni helyettem?

— Arról is szó lehet...

Olyan érzelmekkel túlzsúfolt volt az a nap, hogy mindenképpen szerette volna hasznossá tenni magát. Ha egy kicsit több volna benne a tapintat — bánkódott Lakon az elpuskázott lehetőségen —, a szilvaszedéstől is megkímélhette volna az asszonyt. Elhatározta, hogy legközelebb szenet éget, hogy legyen minden készenlétben. S ha vasalásra kerül a sor — ábrándozott tovább — kiveszi az asszony kezéből a vasalót, s mint újházas korukban, maga lóbálja majd, hogy felszítsa a lankadó parazsat. Már el is feledkezett a meglóbált vasaló sustorgó hangjáról, a vasba zárt zsarátnok fémes, selyemfinom ropogásáról... Tervezgetni kezdett: a háztól harminc méternyire csordogál a forrás; összegyűjti vizét, s fürdőszobát épít. A kipörgetett méz árából — jó hozam esetén — vesz egy teleppel fungáló televíziót...

— Aj — nyögött fel jóleső fáradtan, mint aki már valóra is váltotta az álmait. — Mi van, Bundás? — ereszkedett le a tornác körül ődöngő komondorhoz, csaknem olyan szívélyességgel, mintha emberhez szólt volna. — Gyalázatosan hűtlen vagy, de azért meg leszel tartva... Most pedig mars a francba — küldte az amúgy is elpályázó kutya után nyájasan. — Most már csak egy üveg jégbe hűtött sör hiányozna, s valami régi, kellemes emlékeket ringató dallam... vagy egy vers... Az ám! A vers, Lakon takargatott titka, kényszerű tapintata, mert a fele-

ségének soha nem volt rá hajlama . . . Kár, hogy a konyhán kell keresztülmennie a könyv után — aggodalmaskodott Lakon —, mert a konyha összevisszasága és kóválygó szagtömege még megbontja azt a tökéletes harmóniát, amely azokban a percekben eltöltötte.

8. Elsőnek a porcelántányérra dobált, kimagolt szilvahalomra esett a tekintete. Lakonnak az az érzése támadt, hogy az egész és egyértelmű hangulatsorozatát az asszonynak köszönheti. Ő indította el ezt a különös folyamatot azzal, hogy az imént szilvásgombócot mondott, s nem mást . . . Hiszen a versben, ami után elindult, szilvafáról is van szó . . . Lakon akkor sejtette meg, hogy az ember élete olykor kiszámíthatatlan véletlenek sorozata. Ezek a véletlenek köröttünk rajzanak élő vagy holt tárgyak képében, észrevétlenül rejtőzködve, akár kovakőben a szikra, vagy puskacsőben a láng . . . A Lakon sorsa legalábbis ezt példázta . . .

Becsukta maga mögött a szoba ajtaját, előkereste a könyvet, s felütötte.

"Langy esők jönnek s föld illata száll,
és köröz a légben majd fecskemadár,
és ungnak a békák az éji tavon,
és szilvafát lenget a lágy fuvalom . . ."

Idáig jutott, amikor a ház hátsó traktusa felől felharsant a nyaraló vendég "feleségének" a kacagása. Olyan jóízűen kacagott a nő, hogy Lakonra is ráragadt egy megértő mosoly erejéig. S akkor úgy tűnt neki, hogy a női kacagásba egy férfihang is belevegyül . . .

Lakon éppen akkor ért ki a tornácra, amikor a ház sarkán befordult a vendég. Lakon megdermedt.

— Maga, maga hogy került ide?

— Én a lábamon — felelte a férfi, s szemében még ott csillogott az iménti derű.

— De arról volt szó, hogy három napig oda lesz . . .

— Hamarébb elintéztem az ügyeimet.

Lakonban összekavarodott minden. A katona érezheti így magát, akit eltalálnak, holott meg volt győződve szentül, hogy annyi harcos közül éppen ő kerüli el a pusztulást. Torka megdagadt, s úgy érezte, nyomban megfullad.

— Ja, persze, az éjjel érkeztem — közölte a vendég, akárha olvasott volna Lakon gondolataiban.

— De hát a kutya szabadon volt az éjszaka — mondta

Lakon, s sokat adott volna, ha a vendég az ellenkezőjéről győzte volna meg.

— Persze hogy úgy volt — mondta a vendég olyan hanghordozással, mintha mi sem volna természetesebb.

Lakon a kutyára meredt. Hitvány, menyétet megcsúfoló dög. Semmiben sem különbözik azoktól, kiket elhagyott a gazdája, s falkákba verődve bolyonganak a völgyben, rávetemednek az apróbb szárnyasokra, s puskavégre kell kapni őket, mint a közönséges ragadozókat. Aztán, amikor előkerül az új gazda, előoldalognak és körülugrándozzák önérzet nélküli alázattal... A kutya a vendég mögött állt, Lakon csak akkor vette észre, hogy milyen közönséges rohadéknak adott zabálni. Ráadásul a kutya éppen vedlett, arasznyi hosszú, marokra való, rőt cafatokat hullatott szerte, s Lakonnak az a képtelen gondolata támadt, hogy szándékosan vedlik éppen akkor, mintha fokozni akarná bűnét, hogy utat engedett egy idegennek.

— Mi a baj? — szólalt meg Lakon mögött az asszony. Lakon nem fordult hátra, de anélkül is tudta, hogy az asszony arca olyan sápadt, mint a holtaké.

— Nincs semmi baj — mondta Lakon, s nem ismert rá saját hangjára. Elmúlt a torokszorulása, s elillant felindultsága. — Nincs semmi baj — ismételte meg, s valósággal élvezte hangja szilárdságát. Úgy érezte magát, mint az enyhén becsiccsentett ember, kinek futó jókedve mellett még fecseghetnéke is támad. — Tűnjenek el innen — mondta Lakon. — Amíg ilyen finom vagyok... — tette hozzá olyan szelíden, hogy csaknem dallamossá változott a hangja.

— Most nyomban? — kérdezte unottan a vendég, s úgy húzta szét a száját, mint a hanyag sercintésre készülődő vagányok.

— Jól van — mondta Lakon, s befordult a konyhába. Néhányszor a puska hideg vasához dörzsölte tenyerét, aztán visszatért a tornácra. — Amíg ilyen finom vagyok — ismételte meg Lakon. Eltaszította indulat nélkül az elébe álló asszonyt, s ráfogta a puskát a vendégre.

— Maga tisztára megbolondult — mondta a vendég, de hangja egy cseppet sem bizonytalanodott el. Lakon csak nézte mereven, s arra gondolt: egészen csinos, megnyerő ennek az embernek az arca, s ha más körülmények között találkoznak, még rokonszenv is ébredt volna iránta. Már szinte megengesztelődött, amikor a vendég arcán megjelent az a nyílt és célratörő eltökéltséget sugárzó mosoly, mint aki tudja, hogy magabiztossága keresztülségíti minden akadályon.

Ez a mosoly kísértette a rőzse-ügy óta, a méh-ügy óta, amikor a vendég azzal a meglepő kérdéssel állt elő, hogy miképpen kell előkészíteni a méhek telelőfészkét; a kaptár aljára bőrlemez vagy kartonlemez előnyösebb az idő hidegre fordulásakor...

— Ekkora hepajt egy kutya miatt... — nézett a vendég a rémült asszonyokra.

— Nemcsak a kutya miatt — mondta Lakon.

Lakon nem akarta elhinni, hogy el kell temetnie valamit, hogy le kell mondania arról, amit a tornácon kisütött, s el kell temetni egyebet is, azt, amit már akkor megsejtett, amikor a felesége a vendég elé tolta a kávéscsészét...

9. — Idejöttek — kezdett bele Lakon, s egyre súlyosabbnak érezte a fegyvert —, idejöttek, s egyre inkább megszerették itten, csöndben voltak és szerények, ahogy illik a szívesen látott vendéghez. Aztán megvásárolták az első házakat, s kezdtek úgy viselkedni, mintha egész életükben itt éltek volna... Aztán elgereblyézték a házak körüli zöldségeseket, s fűvel vetették be... Aztán... aztán ledöntötték a faragott kapukat, s helyükbe vasmeg cementkerítéseket húztak... aztán elkeresztelték a tisztásokat és vízmosásokat és a völgy körüli dombokat... Nem a kapuk miatt, nem a cifrálkodó villa elnevezések, hanem amiatt is, hogy mindenre kaphatók, csak elérjék céljukat puszta önzésből és kedvtelésből, s még csak nem is ezért, hanem a termőföld megszégyenítése és semmibevevése miatt mondom harmadszor: "Amíg ilyen finom vagyok..."

A vendég rálépett az első lépcsőfokra, zsebre dugott kézzel, mint akihez nem érhet el még a megszégyenítésnek a lehetősége sem. Olyan bátran lépett fel a második lépcsőfokra is, mint akinek egy láthatatlan hadsereg áll a háta megett...

Lakon meghátrált.

— Tűnés! — Üvöltése betöltötte a völgyet, de Lakon úgy hitte, hogy nem jött ki hang a torkán; akárha mély kútba dobott volna követ, ahonnan nem hallik fel a visszhang...

A vendég mosolyogva közeledett. Lakon akkor már nem érzett semmi indulatot. Arca akkor is zárkózott és kifürkészhetetlen maradt, amikor meghúzta a ravaszt.

Aztán lassan felengedett arca merevsége, s halványan elmosolyodott. Azon mosolygott, hogy ebben a képtelenül tragikus pillanatban bukdácsol elő emlékezetéből a megszakított vers folytatása.

"...A hűség tengere
tetőzött egykor éppen így; a part
mint bomló fényes öv vonala ing;
de nem hallok ma mást,
csak messzeségbe bágyadó morajt,
melyet űz az éj szele
a partszegélyről lefele,
a világ vad, csupasz kavicsain."

10. Lakon háza dombon fekszik. Pikkelyes törzsű, óriás fák védik a földcsuszamlástól és széltől... Olyan fák, melyek megélnek a szikla hátán is. Gyökereik úgy feslenek világra, mint mesebeli madarak karmai, kik gubbasztanak örökké elreppénésre készen, de nem szállnak fel sosem... Évszázadokon keresztül jelzik a repülhetnék feszültségét, régmúlt korokban elszalasztott lehetőségeket példázva...

Telente csak Lakon házából kóválygog elő füst. A völgy új lakói — a nyaralók — városon telelnek. Lakon házát Jucis Örmény lakja. Álmaiban ostoba birkákkal vesződik... A telek négy sarkán négy tábla: EZ A HÁZ NEM ELADÓ! A tábla felesleges. Akik ismerik a történetét, azok jóformán rá se néznek... Ha gyanútlanul idegenek vetődnek arra, s megkérdik Örménytől, hogy kié a villa, Örmény azt mondja:

— Ez a Lakon háza. — S oly széles mozdulattal mutat körül, mintha egy egész országra mutatna.

GYERMEK VERS

ÜLTETŐ:

Sétálunk, sétálunk,
Egy kis dombra lecsücsülünk,
Csüccs!



Mária-siralom

Megöltek okos, szép Fiam,
világnak világa,
ömlő véredtől pirosul
kínod keresztfája.

Méhem napszemű magzata,
virágnak virága,
fényes arcodon tövisek
ezerágú árnya.

Ó, hívásomra nincs szavad.
Jaj, sírásomra nincs vigasz.
— Nézd, Uram, holt Fiadat.

Váddal, csellel, árulással,
s gonoszként kerestek.
Bűntelen haltál. Testedbe
vasszegeket vertek.

Kereszted árnya arcomon,
fogy világosságom.
Fájdalomban virágom,
siralomban világom —
Fiam halva látom.

Fazekas Lajos

A fáradhatatlan idióta: a gépagy

Írta: FÜ-GE

☆ AZ ELEKTRONIKUS SZÁMÍTÓGÉP,

amit az előkelőbb hangzás kedvéért komputernek is szoktak nevezni (bár ez az elnevezés semmivel sem mond többet, lévén, hogy a compute ige jelentése, angolul kiszámít, kalkulál, felbecsül), a szó hétköznapi értelmében nem tartozik a kommunikációs eszközök közé. Elsődleges célja nem az információk közlése, hanem raktározása és feldolgozása.

A társadalom fejlődését az utóbbi évszázadokban az információtermelés exponenciális növekedése és az információk áramlásának gyorsulása jellemezte. Az embernek mind bonyolultabb helyzetekben, mind nagyobb mennyiségű információ alapján, mind gyorsabban kell döntéseket hoznia. (A legszélsőségesebb példa az űrrakéták irányítása: a pálya paramétereinek figyelembevételével a szó szoros értelmében egy pillanat alatt kell dönteni.) Számítógép nélkül ez már egyre nehezebb, sőt sok esetben lehetetlen.

☆ AZ ELEKTRONIKUS SZÁMÍTÓGÉPEKET

még ma is a titokzatosság köde lengi körül. Idézzük *R. S. Wachal* megallapítását: "*Ezeknek a gépeknek sajnos két fajtája van. Először is létezik az igazi számítógép: óriási dinamikus tabula rasa, fáradhatatlan idióta, hatalmas memóriával és morzsányi józan ész nélkül. A másik számítógéptípus az újságírói fantáziában él: Einstein az n-edik hatványon, mindenre képes, verseket ír és pontosan megjósolja a választások kimenetelét.*"

Bár az a szellemes, kissé rosszmájú megállapítás túlságo-

san leegyszerűsíti a problémát, jól jellemzi a számítógéptechnika mai helyzetét. Korunk titokzatos csodája két dolgot tud: rengeteg adatot raktároz el, s elemi matematikai vagy logikai műveleteket végez ezekkel az adatokkal, igaz: hihetetlenül gyorsan, pontosan és fáradhatatlanul. Végeredményben akármilyen célra használjuk a számítógépet, csak erre a két képességre alapozhatunk.

A számítógép több részből áll. Az adat és a program a bemenőegységen keresztül jut be az emlékezőegységbe (memóriába), s onnan a programnak megfelelően a műveleteket végző aritmetikai egységbe. Az eredmények a kimenőegységen át hagyják el a gépet.

☆ AZ ELSŐ SZÁMÍTÓGÉP,

az 1946-ban konstruált ENIAC, amely még elektroncsövekkel működött, 70 m2 alapterületű termet foglalt el, 30 tonnát nyomott, műveleti sebessége ezred másodperc nagyságrendű volt, s áramköreiben 700 bit információt, 20 tízjegyű számot tudott tárolni. Mai utódai már integrált áramkörökkel, ferrítgyűrűkkel működnek, műveleti sebességüket nanoszekundumokban mérik, s központi memória-egységük tárolási kapacitása több százezer jel. (A központi egységben csak azokat az adatokat helyezik el, amelyeken a műveleteket végre kell hajtani. A többi adat a külső memóriában kap helyet. A legújabb mágneskártyás memóriákban több milliárd jelet lehet tárolni.)

☆ A SZÁMÍTÓGÉP ÉS AZ EMBER

"párbeszéde" a periferiákon, bemenő- és kimenőegységeken keresztül valósul meg. A programot és az adatokat lyukkártyán, lyukszalagon, mágnesszalagon rögzítik, s a gép ezekről olvassa le. A kimenőegység az eredményeket ugyanilyen hordozókra írhatja, s ezekről villamos írógéppel vagy gyorsnyomtatóval írják át természetes nyelvre. Minthogy ezek sebessége jóval elmarad a gép számítási sebességétől, legújabban katódsugárcsövet alkalmaznak, amelynek ernyőjére elektronsugár írja ki a szöveget. Ezt mikrofilmre veszik, s a felhasználó akár így, akár fotokópia formájában kapja meg. Maga a párbeszéd ma már nem okoz különösebb gondot, az úgynevezett programnyelveket (Algol, Cobol, Fortram) az ember is, gép is könnyen megérti, az eredményeket pedig a gép "emberi" nyelven adja meg. Az igazi nehézséget az okozza, hogy a számítógépnek mindent "a szájába kell rágni". A feladatot elemi műveletekre kell felbontani, meg kell állapítani a műveletek sorrendjét (algoritmizálni kell). Rö-

viden: el kell készíteni a programot. A programkészítés azért olyan roppant bonyolult dolog, mert a gép számára semmi sem magától értetődő, semmi sem természetes. Ha valaki próbálta már szabatosan megmagyarázni — nem gépnek, hanem csak más szakmában dolgozó embertársának! — milyen műveleteket hajt végre munka közben, nagyon halványan el tudja képzelni, mit jelent egy program elkészítése.

☆ A PROGRAMOT

rendszerint képzett szakemberek — programozók — készítik el, de olyan kutatók véleménye szerint, akik már készítettek számítógép-programot, már az is komoly fejtöréssel jár, hogy a programozónak megmagyarázzák, mit is akarnak (viszont előnye, hogy az ember sajátmagának is tisztázza a sokszor nem elég világosan, pontosan megfogalmazott kérdéseket).

☆ AZ EMBER—GÉP PÁRBESZÉD

másik problémája a már említett gyorsaságbeli eltérés. A be- és kimenőegységek munkasebessége jóval alatta marad a központi egységének. A számítógépre hatványozottan érvényes az angol közmondás: time is money, s itt az idő nem perceket, nem is másodperceket, hanem ezred- meg tízezredmásodperceket jelent. Az időveszteség kiküszöbölésére több lehetőség kínálkozik. Az egyik az egyidejűség. Ez azt jelenti, hogy a számítógép egyszerre több műveletet hajt végre: miközben a központi egység egy feladat megoldásán dolgozik, a kimenőegység az előző feladat eredményét nyomtatja a bemenőegység pedig a következő adatait olvassa le.

A másik megoldás az időosztásos működés (time-sharing). Ez azt jelenti, hogy a számítógép — egy felügyelő programirányításával — egyszerre több programot hajt végre. A gép egy-egy programon meghatározott, ideig, pl. 2 másodpercig dolgozik, ha nem fejezte be, félbeszakítja, előveszi a következőt, majd a harmadikat, azután visszatér az elsőhöz s így tovább. Így egyszerre akár 30 program is futtatható. A megbízóknak nem kell várakozniuk, amíg a programjuk végrehajtása folyik, a gép az eredményt a memória meghatározott rekeszében tárolja, s onnan az bármikor előhívható. Az időosztásos működés nagy előnye, hogy sokkal olcsóbbá teszi a gépidőt, s így kispénzű emberek is igénybe vehetik a számítógép értékes szolgálatait.

☆ MA MÁR NEM RITKASÁG,

hogy a számítógép szolgáltatására ugyanúgy elő lehet fizetni, mint a rádióra vagy televízióra. A számítógépet bekapcsolják valamilyen távközlési hálózatba (telefon, telex), s az előfizető otthonából vagy a munkahelyéről közvetlenül kapcsolatba léphet vele.

☆ AZ ELEKTRONIKUS SZÁMÍTÓGÉPET

nagyon sok mindenre "be lehet fogni". A mai nemzedék ugyan még csak az algoritmizálható feladatokat tudja megoldani, de már ez is szinte felmérhetetlen segítséget jelent az embernek. Olyan feladatokat bízhatunk rá, amelyeket eddig vagy nagyon sok munkával lehetett csak megoldani, vagy megoldásukra nem is lehetett gondolni. Végeredményben két határesetről van szó: kevés adattal kell nagyon sok műveletet végrehajtani (ez a tipikus eset a tudományos kutatásban), vagy kevés műveletet kell végrehajtani rengeteg adattal (a gazdasági-adminisztratív feladatok nagy része). Ilyen feladatok például a vállalati ügyvitel, a műveletkutatási számítások (termelési terv, iparági programok, szállítási problémák), gépek, gépsorok, üzemek vezérlése.

Az elkövetkező évek során az emberi élet egyre növekvő mértékben kerül a számítógép, a gépagy lefolyása alá. A számítógép forradalma győz és ma még elképzelni is nehéz, hogy mit hoz ez ránk, emberekre.

Rostán szórják a buzát

Amikor még rostán tisztították nálunk a búzát, akkor énekelték:

Már minálunk rostán szórják a búzát,
Hátrafelé fújja a szél a polyvát
Hátrafelé fújja a szél,
Látod kisangyalom,
De hiába szerettél.

A késsel álmodók

Farag a székely. Farag az avasi, farag az oltyán, a kalotaszegi, a bihari . . .

Farag, akinek kés, bicska van a kezében.

Farag a pásztorgyerek, mert unja magát, s mert előtte is faragtak már pásztorgyerekek.

Farag, hogy játékot, furulyát, sípot fabrikáljon magának, mert faluhelyen kincs rejlik a jól megfent kacor éliben. Mondhatnék pénzt is, de jobb a kincs — mert nemesveretű Napóleonarannyal ér fel az, amivel a faragó ember aprópénzként fizet.

Farag és így fizet a halálnak — fejfát. Kopjafát.

Farag, mert gerenda kell a házhoz.

Farag, mert a lészához léc kell.

Farag, hogy billogot nyomhasson a dagadt, kenyértésztára.

Farag, mert sótartó kell az asszonynak, sajtár, csöbör, villanyél az otthoni gazdaságnak.

Farag, mert kapu kell — házdísznek, s tornácrácsozat — könyöklőnek.

Farag, mert a puha- és keményfák egyformán megadják maguk — odahagyják kérgük, vágni engedik rostjukat, megválnak forgácsuktól, simulékonyságuk formába remeklik, s eső verheti, szél szaggathatja, elkopottan is állnak az időben, fa-lelkükön úrra lesz a komolyság szürkéje, a múlt feketéje, a nedvesség korhadása —

dermedten várva, hogy gyökerek eresszenek az örökkévalóságban, mig egyszer, akár a régi sasfa, oldalra dőlnek.

Még akkor is, új s új faragók, kezükben késsel álmodók meg nem szűnő munkája mellett, hirdetik az elődök életét.

CSEKE GÁBOR

SZÁZÉVES IRÁS

Teleki Sándor

(A SZABADSÁGHARC HONVÉDEZREDESE:)

Első találkozásom Bem apóval

1848 őszén az osztrák csapatok elfoglalták Erdélyt. A forradalom súlyos helyzetbe került. Kossuth Bem Józsefet nevezte ki teljhatalmú parancsnoknak. Teleki Sándor — akkor kővárvidéki főkapitány és kormánybiztos — készül Bem ünnepélyes fogadására a gubás-, varga- és csizmadia-céhek felvonultatására. Telekit azonban álmából költik fel és tudtára adják, hogy:

"— Bem tábornok megérkezett!

— Mikor?

— Az éjjel.

— Hát a gubás, varga- és csizmadia-céhek?

— Mind kárba vesztek — egy árva lélek se fogadta.

— Hová szállott?

— A vendéglőbe.

Megöltem magamat! — s kétségbe voltam esve. Magamra vasvilláztam a ruhámat, s szaladtam a "Fehér Ház" vendéglőbe.

A folyosón a tábornok segédtisztjével, gróf A. A.-val találkoztam, s kérdém:

— Felkelt-e a tábornok?

— Le sem feküdt — volt a felelet.

— Kérem jelentsen be, én vagyok a kormánybiztos. — A tábornok eleibe vezettek, s először láttam azon embert, ki életemre oly nagy befolyással volt, kit az események folytán a bálványozásig megszerettem . . .

Az első benyomás, melyet Bem tábornok rám tett, kellemetlen volt. Előttem állt egy igénytelen kinézésű, kis homunculus, pisze orrával, duzzadt ajkával, nyírott bajusszal, szakállát több nap óta ott felejtette a borotva, öltözete hosszú, szürke köpenyeg, lengyelzsidósan szabva — arcának jobb felén egy csak

most hegedni kezdett seb-habozó, sántikáló lépésekkel elömbe tántorgott, s rikácsoló hangon kérdé:

— Wer sind Sie? — was sind Sie? — und warum sind Sie? Kicsoda ön? micsoda ön? és miért van ön? — Ezen előzékeny szavakkal fogadott engemet leendő tábornokom.

Első pillanatra nem tudtam mit felelni — de villámgyorsan megfutá agyamat helyzetünk nehézsége, a fegyelmezetlenség, s viszály, mely seregünkben fekélyként elterjedt, s összeszedvén ékesszólásomat, az öregúrnak elszavalám:

— Én, tábornok úr! a kővárvidéki főkapitány és kormánybiztos vagyok — s nevem Teleki Sándor, s azért vagyok, hogy az ön rendeleteit teljesítsem, s mások által is teljesíttessem — mert meg vagyok győződve, hogy itt parancsolni s feltétlenül engedelmeskedni kell!

Az öreg úr rám mosolygott. De sokszor láttam hadjáratunk alatt e mosolyt, mely nem annyira ajkain, mint inkább szemében tűnt fel!

— Nekem a sereget kell megszemlélnem — mikor láthatom önt?

— Ha megengedi, a tábornok úrral maradok.

Az öreg úr újra rám mosolygott, s kezét nyújtá".

(1873)

GYERMEK VERS

IJESZTGETŐ:

Mönyön medve,
Morrog mája,
Cserefa pipája,
Lószőr bokrétája.

Virágvasárnap

Mikor az Úr szívedhez közeleg,
Rendezz neki diadalmenetet.
Verd föl szived alvó érzelmeit,
Hadd zengje, áldja mind az ő nevit
Elméd — érzelmed — és fantáziád
Fennen dicsérje Dávid nagy Fiát.
Hozsannázzanak és újjongjanak,
Zendüljenek meg rá a szív-falak.
Alázatodat, mint szép szőnyeget
Terítsd elé, ha benne lépeget.
Vidám hozsannát énekeljen ajkad,
Örömödet, mint lenge pálmagallyat
Lobogtasd, lengesd királyod felé,
Legyen ma minden a szent Mesteré.
Úgy éltesd, mint bevonuló királyt.
Akit országa — szíves — áldva áld.
Mint győzelmét ünneplő vár, örülj,
És angyalok lebegjenek körül,
Amíg bevonul győzelmes Királyod.
Ilyen legyen húsvéti áldozásod!

Székely László

— Régen —

Szegény emberek

Írta: BABAY JÓZSEF

I.

— Hát nézzed csak, te Lajos. Hiszen nem mondom, derék növésű vagy, akár a szegényjegenye a kisdöbröki országúton. Dógos is lennél, akár a csontos ló, ha szénásszekér megy előtte. Azt se mondom, hogy az ábrázatod ellen van kifogásom. El-

végre, édes fiam, a simongáti Szent János-szobor ájtatos képéről is lehordta a szél az orrt, meg a vidéket hallgató két fület s ládd-e, mégis süvegelik a népek. De az, Lajos, ahogy ruhai külsőségben a világ előtt mutatkozol, hát az istentelen fiam. Mi ez a fejeden? Ez kalap? Hiszen se szalagja, se széle, se teteje, hé! Hát ez rokk? Hiszen se gallérja, se gombja, se zsebe! Hát ez nadrág? Ez édes fiam kályha-kürt, foltokból, párjával, ha éppen tudni akarod. A cipőidről nem is beszélek — fejezte be Horváth Ábrahám nyugalmazott útkaparó úr a "külalaki vizitációt", végigmérte mégegyszer Kuglosits Lajost és kiköpött a küszöbön túlra.

Kuglosits, aki kérőben volt Horváth Ábrahámnál, elveresedett, akár napfényen a cékla. Sóhajtott egy nagyot és vénfiúi szívében megsűrűsödött a keserűség. Rápillantott Terikére, a nyugalmazott útkaparó úr cselédjére, aki venyigét tördelt a konyhakemencébe és indulni készült. A kemence tátott tűzszájából érett alma pirosát lángoló fény ömlött a leány orcájára és így, guggolva a tűz előtt, olyan szép volt Terike, akár egy szegénykés ruhában szorgoskodó úrikisasszony. Kuglosits szeme behomályosult s óriás teste a küszöb felé lendült. Egy szót sem szólt. Kikosarazták. Hát jó. Felruházza Isten még az ég szegény liliomait is, az se marad mindig ilyen ágról szakadt.

Amikor elment, a lány elkezdett sírni.

— No te ne! — kiáltott rá a göröngy-nyugdíjas — talán csak nem akarsz egy ilyen rongy-behemót felesége lenni! Eriggy át a Nöttig doktor úr kertjébe és nézz körül. Még a madárijesztők is szebben ételezik a tojalettjeiket! Ne pityeregj, mert kikaparom a szemedet!

És benyitott a belső szobába, amelyet beillatozott már a leszüretelt s a szekrényszélre sorakoztatott birsalmahalom.

II.

Ezen a nagykedélyű őszdélelőttön, Ónody Gáspár takácsmester úr a Karima-utca felé ballagott. Igen elnyűtt öreg kalap volt a fején. Zsebében tizenkét pengő csengett, fel is figyelt muzsikájukra Kuglosits Lajos, mert szembetalálkozott Ónody úrral. Ónody úr öreg ujjai ugyanis bánatosan játszadoztak a lüsterkabát zsebe alján búcsúzkodó tizenkét pengőkkel.

— Lajos te! — szólt rá Ónody bácsi, — én átmegyek a Forró kalaposhoz, de egyhamar visszaérek. Menj be hozzánk, vari hét akácatönk, fel kéne hasogatni.

— Igenis!

Lajos már a negyedik tönkön döngette iszonyatos erejét, amikor visszaért a kalapostól Ónody Gáspár takácsmester úr. A fején vadonatúj, fekete kalap.

A súlyoskontyú, kedves öreg Ónodyné éppen akkor lépett ki a rég nyugdíjazott takácsműhelyből, ahol most szilvát aszaltak, kukoricát fosztottak és tollat szárogattak. Kétráncos keze rásúlyosult a csipejére és felkiáltott:

— Jaj te Gáspár, te Gáspár, miféle maskarát csináltál magadból?

— Osztán már mér! — ütődött a szava az ősz, Kossuth-szakállas iparosnak.

— Hát ez kalap? Ezt vetted? Viszed vissza rögtön?

— Ejnye asszony, a bőjti szelek szaggassák ki azt a hangosságba állandósult nyelvedet, osztán mi bajod ezzel a kalappal!

— A fejed búbját se takarja be, hallod-e!

Mi tagadás, az új, kerekkarimás, magasszalagú fekete vadonat-kalap úgy ült Ónody úr fejebúbján, mint kiskotlós a kövérszakajtón. Kuglosits is hátra fordult s látta a furcsa vásárt. Odahajolt Ónody nénihez:

— Küldje el ténasszony nyiratkozni a mester urat, akkor megkisebbedik a fej.

Így is volt. Félóra mulva "fiatalodott" fejjel jött vissza Ónody úr. De a kalap még mindig csak a fejbúbot takarta. Ónodynét megpergette a méreg, bepirosodott az öreg iparos arca is, Ónodyné támadta, Ónody úr védte az új kalapot, végül is úgy összevesztek, hogy a tyúkok, kotlósok, a Nicsevó kutya, a Náni-lúd és a végtisztességből tartott kecske ijedten bújtak meg az udvar hátuljában. Végül is Ónody bácsi odaállt Kuglosits Lajoshoz, a kisvároska mindeneséhez:

— Hány tönköt vágtál szét?

— Nyolcat. Mert eggyel több volt, mint hét.

— Mi jár érte?

— Ami tetszik.

— Nesze, itt van, eriggy, míg ezt is szét nem hasogatom!

És odadobta Lajos bakancsba bujt lábához a Forró kalaposnál vásárolt, gyönyörű kalapot.

— Jézusom! Jézusom! Bolond vagy! — kiáltozott Ónody néni.

— Viszed vagy nem viszed! — hörögte a haragot a takács és rátette a kalapot az aprítótuskóra s felkapta a fejszét, hogy kettéhasítsa.

Kuglosits Lajos, a rongyos óriás megragadta a vén iparoskart, felmarkolta á kalapot s eliramodott.

A nyomába futó, őszi nap vetette árnyéka akkora volt, mint János Vitéz óriásai.

III.

Kuglosits a Fleigelstock áruház nagy kirakata előtt álldigált. Fején a kalap. Nézegette magát.

— Úristen, Úristen, — sóhajtozta, — micsoda más is így a fej.

Csakugyan más volt. Mert a kalap jól állt neki, akár hosszú karótetején egyetlen szál rózsa.

Ifj. Fleigelstock Salamon a kirakat mögött dúdolgatott s egyszeribe megpillantotta a nyaktól fejbúbig önmagában gyönyörködő Kuglositsot. Rászólt az inasra, hogy hívja be.

Lajos bekullogott. De a kalapot nem vette le.

— Egyen meg a fene, — szólt rá ifj. Fleigelstock Salamon, — talán levennéd a kalapodat, ha bejössz ebbe az úriboltba!

— Nézd Sali, most kaptam. Feltenni feltettem, de nem igen merek hozzányúlni, mivel hogy olyan a két mancsom, akár a szurok. Nincs szappanom.

Lajos és Salamon együtt jártak iskolába. Salamon időnként "pártolgatta" a régi osztálytársat.

— Eriggy a kiskocsival az ártézi kútra s fuvarozz haza egy hordó vizet.

— Igenis! — mondta Lajos.

Megjött a víz, Salamon két darab, hatalmas mosószappant csomagoltatott be Kuglositsnak.

— No hála Isten, — morogta Lajos, — kezdek gyarapodni.

És gyerekes lelkén átrezgett Terike pici, piros arca . . .

IV.

Kuglosits ott lakott a Szili Gőgös Károly vendéglőjének félszerében, elgondolta hát, hogy hazaigyekezik ebbe a nagypajtába s előveszi a melencét. Szappan van, megmossa a két kezét s kimossa a kék inget is. Holnapra megszárad . . . Így majd csak rendben lesz a "tojalet" amit miatt kidobta a nyugalmazott útkaparó.

Rákár hentes előtt vezetett el az útja. Rákár úr a nyitott hentesbolt küszöbén állott.

— Jónapot aggyonisten! — köszöntött rá Lajos.

A szeplőskés, nagypocakú, hurkabélpattanásig gőgös gazdaghentes rávágott az ajtófára s veresedve kiáltott rá:

— Ej te csuvasz-pimasz kódorgó kódis, osztán a kalapodat meg sem emeled, ha köszönsz? Ki vagyok én, hé! Város tekergője te, hogy a ménkü boronáljon hóttá!

Kuglosits lelke igen megkeseredett. Különöskép, amikor hallotta, hogy az éppen, mellette elhaladó Veronai néni, Veronai köteles özvegye felszól a henteshez:

— Ejnye, Rákár úr, nem szép illen hangon beszélni valakivel, ha szegény is. Tisztességes magyar ember ez a Kuglosits! Ismertem az apját! Meg is kérte egyszer a kezemet!

Lajos irtózatos indulatba jött. Homloka egészen belefehérült az új kalapkarima árnyékában. Dühe előrelendítette s ott termett a hentes teste mellett.

— Lajos te! Lajos te! — kiáltotta a hentes — tréfálkoztam csak, édes fiam!

— Megfojtja! Megfojtja! — sikoltozott Veronai néni és felszaladt a hentesbejárat lépcsőire s rácsimpaszkodott az óriásra.

— Öt pengőt adok, Lajos, csak ne bánts! Tréfáltam csak no! Tréfáltam!

És ahogy kiszabadult a két óriás kar öleléséből, már rohant is a húsospult mögé. Kiemelt egy ötöst s begyömöszölte Lajos rongykabátja alsó zsebébe. Veronai néni kiráncigálta az óriást az utcára s így biztogatta:

— Bolond te! Mikor jutsz így kerek egy ezüstötöshöz! Tudod, micsoda vagyon öt pöngő?

Csakugyan, nagy vagyon volt.

Mert Kilik suszter adott egy pár javított bakancsot, ép talpút, ép sarkút, kettő húszért.

Szatler ócskás tíz pengőért egy öltözet ruhát, keresztcsíkosat (— a nagytermetű Gerle irnoktól vette —) s Lajos kifizette rá az első részletet, egy pengőt. A többit pengőnként kilenc héten át.

Galitzinstein úr boltjában pedig kapott használt inget, de tisztát, nyolcvan fillérért, készpénzben. Tehát kettőhúsz meg egy, az három húsz, meg nyolcvan fillér, az négy — maradt is még egy pengője.

V.

És ezen az estén Terike megrakta a konyhakemencét venyigével. A konyhaasztalra fehér terítőt tett Horváth Ábrahám nyugalmazott útkaparó úr. Aztán kenyeret szelt s bort hozott. A sillerborra Lajos adta a pénzt.

Édes és biztató illatot árasztott a sült karmonádli:

Nyolc órakor ültek asztalhoz, éppen harangoztak a ferencesek tornyában.

Falatozás közben felkelt Terike s áthajolt Kuglositshoz. Égő, piros arccal mondta:

— Kisebb gombokat varrok majd erre az ingre.

— Szép ing! — derítette a szót az útkaparó.

— A cipő se kutya.

— De a kalap, te Lajos, a kalap gyönyörű — lelkendezett Terike.

— Majd csak megéltek Isten segedelmével — csámcsogott az öreg útkaparó —, tavasszal esküdhettek.

— Adja Jézus — morogta az óriás Kuglosits.

Ragyogott a szemük.

A kemencéből úgy áradt a meleg, akár a szívükből.

Hát csoda?

Hiszen Kuglosits Lajos eljegyzését ülte árvasorsú, édesarcú Hosszúfalusi Terikével . . .

Éljen!

PASKANDI GÉZA:

A Rés Földje

(Leszáll, kihuny annyi élem
S ragyog az én véletlenem
Sosem felhőzi be a fény
A véletlenem — csak az
enyém)

Éjszakai vagy lesütött
Pillák között
Ott
A Rés földje-hona
Lyukas mező
Alagút-gabona

Üreg-erdő, meder-folyó
Gödör-csalit
A hiány-táj
Átszűr valamit
Zár, nyit
Döngve kötöz
Zizegön szabadit

(Térképe űr — ezt olvasom
A Rés Földje az én honom
Sosem felhőzi be a fény
Véletlen földje az enyém)

A könyv, a rádió és a tivi

Már az arab mozgalmak elején felmerült egy érdekes jelenség: az arab mozgalmakat nem irással, hanem szóval irányították, mert annyi volt az irástudatlan az arabok között, hogy a rádiót kellett használni, az élőszót. Az arab különös jelenség közben általános jelenséggé vált és egy nagy kérdést hordoz magában: amikor a tömeg-gondolat-közlés új eszközeivel az ember egyszerre kaphatja meg a kép és az élőhang mondanivalóját, akkor az elmaradt afrikai és ázsiai népek nem végeznek-e egy kulturális ugrást és majd meg sem tanulnak irniolvasni, hogy az emberi tudás birtokába kerüljenek? És ha ez így történik, milyen szörnyü elszegényedése lesz ez az emberi gondolkozásnak, földünk szellemi életének? Igen, valamikor még latinul ezt mondották: "Cum vivere sine litteris mors sit, et vivi hominis sepultura." Azonban már nem így mondanók: a számológépeknek és az elektronikus kor meggazdagodott közlési lehetőségeinek a világában a tudományos és művészi információ nem a betű, hanem a kép és a hang utján terjed. A gyarmati állapot folytán az irásbeliségtől távolmaradt ázsiai és afrikai civilizációknak ma lehetőségük nyilik arra, hogy analfabéta állapotban is megkaphassák az emberi tudáskincset?

Az afrikai és ázsiai államok mai leggátlóbb hátránya a fejlődésben, hogy kevés a tollforgató, másrészt pedig elégtelen a könyvnyomtatás anyagi-műszaki alapja. Nemrég a párizsi "Le Monde"-ban olvashattunk meggondolkoztató adatokat az afrikai és ázsiai országok könyvkiadásának a helyzetéről. Európában például kétszer annyi könyv lát napvilágot, mint Ázsiában, amelynek a lakossága az európaiak négyszerese; Afrikában összesen feleannyi könyv jelenik meg mint Franciaországban, holott lakosainak száma hétszer több.

Mindezekből természetesen adódik a kérdés: a helyzet javitására alkalmas-e a külföldi irodalom erőteljes importja vagy épp ellenkezőleg, a könyvnek ezekben az országokban is lassan, sok nehézség árán kell kivívnia nemzeti felemelkedését, ahogy az a könyvnyomtatás elterjedése után Európában és Amerikában történt. Ugyancsak a "Times Literary Supplement" hasábjain nemrég a modern nyugati civilizáció irásbeliség-központúságáról folyt vita. A főkérdés az volt, hogy az ázsiai és afrikai or-

ságok elkerülhetik-e az írásbeliségnek az egyeduralmát. Látnivaló volt, hogy az új körülmények között másként kell megteremteni az egyensúlyt a könyv — e nagymúltú és tekintélyes gondolatközlési eszköz — és az elektronikus kor újabb kommunikációs eszközei között; egyre távolabb kerülünk a homéroszi szóbeliség korszakától, akárcsak a könyv iránti rajongás szellemétől, amely a középkori szerzetesekből a száműzetésben is könyvet vásárló és a száműzött magyar irodalmat fenntartó nyájas magyar olvasóig tart.

Egyelőre és mindenesetre a rádió és a tivi elé helyezzük a magyar könyvet.

Szerelem

(Réges-régen.)

Irta: HEVESI JÓSZEF

I.

Calpurnia buzaszemeket szórt a galambjainak. A szelid szárnyasok búgó kacagással röpdösték körül a szép özvegyet és párnás tenyeréből csipkedték a magot rózsaszínü csőrükkel.

Calpurnia nagy gyönyörűséggel fogadta kedves madarainak csiklandozó csipkedését és a líra lágy pengésénél édesebb muzsika volt a fülének a falánk galambok turbékoló kacagása.

Kis leánykája, Szabina, egy Cupidoszerü szőkefürtös csöppség, egy ideig némán várta ezt a kedves jelenetet, aztán csakhamar megirigyelte a mama mulatságát, — ő is búzát tartott kis rózsaszínü tenyerén és a galambokkal versenyt kacagott, mikor egyik-másik a karjára röppent és a piros magot piros csőrével a bájos kis kacsóból mohón kikapkodta.

Egyszerre azonban megzavarta valami az anya és a leánya ez ártatlan örömét.

Az ajtón álló rabszolga hirtelen az udvaron termett és megjelenésével elriasztotta a pákosztos szárnysokat.

Calpurniának szemlátomást rosszul esett, hogy mulatságában zavarták.

Kedvetlenül fordult a rabszolgához:

— Mi baj van, Licinius?

— Baj nincsen, Calpurnia, Jupiter óvjon is meg minden bajtól. Csak azt akarom jelenteni, hogy Rómából egy követ érkezett, aki levelet akar neked átadni.

— Kitől?

— Nem tudom. Nem akarta elárulni. És azon erősködik, hogy csakis a saját kezedbe adja át a levelet . . .

Szó sincs róla, némi nyugtalanság fogta el Calpurniát. Nagyjelentőségü levél lehet, ha csakis az ő kezei bonthatják föl.

— Vezesd be azt a követet, — szólt Liciniusnak.

A kis leányának megfogta a kezét és az átrium felé tartott, hogy a rejtelmes idegent fogadja.

Néhány pillanat mulva a servus tabellarius vagyis a levélhordó, már előtte állott és magát mélyen meghajtva egy pergamen-tekercset nyujtott át a szép özvegynek.

Calpurnia nem fojthatta el kíváncsiságát. Vajon ki írhat neki levelet Rómából?

Meg is kérdezte a követet:

— Kitől jön ez az episztola?

— Bontsd föl, Calpurnia asszony, és meg fogod tudni, hogy ki annak a küldője.

Fölbontotta és egyszerre az arcába szökelt minden vére.

A levél fején ez volt olvasható:

"M. Fabius Hadrianus Calpurnia salutem dicit."

A kemény pergamen-tekercs megremegett a kezében, sietve besurran ta peristyliumba és olvasni kezdett:

II.

M. Fabius Hadrianus üdvözletet mond Calpurniának!

Ne csodálkozzál, Calpurnia, hogy jelen soraimmal fölkereslek. Te talán már régen el is felejtettél engemet. De én a sok, sok esztendő multával sem felejtettem el Calpurniát, azt a drága nőt, akit gyermekkorom óta szeretek.

Most kerültem haza Lucullusszal Pontusból. Tudod, hogy sok-sok esztendőn keresztül harcoltam az oldala mellett és ezalatt semmi hírt sem hallottam tefelőled. Most jöttünk meg a hosszu, fáradalmas hadjáratból és első dolgom volt, hogy utánad tudakozódjam. Mert hiába mentél te férjhez, hiába adtak szüleid Honorius Flaccusnak, én nem szüntelek meg szeretni sohasem. És mindig reménykedtem, hogy Junó megsokalja szívem sajgó fájdalmait és te majd mégis csak az enyém leszel.

Hogy most haza kerültem, azt a hírt kaptam felőled, hogy özvegy lettél. Hogy férjed, a jeles Honorius Flaccus meghalt. (Molliter cubent ossa!)

És a lelkemben újra fölszabadultak azok a lobogó vágyak, melyeknek lángját eddig is hiába akartam elfojtani.

Mikor megtudtam, hogy ismét szabad vagy, a lelkemre rászakadt az édes reménység ragyogó mennyboltja.

Egyszerre eszembe jutott, amit különben sohasem felejtettem el, az a májusi délután, melyet együtt töltöttünk volt Tiburban, Szibilla temploma mellett.

Hiszen emlékszel reá, ugy-e? Mikor egy pillangót kergetve megbotlottunk a bársonyos, virágos réten és amint a fűben hemperegtünk, a tavasz zsendülésének, a ver sacrumnak sejtelmes boldogsága lopta be magát a szívünkbe. És a levegő olyan bódítóan illatos volt. És mi olyan fiatalok voltunk. És az ajkunk összeforrott egy lobogó, lázas, lángoló, édes csókban.

Ennek a napnak emlékét — mikor minket egymástól elválasztottak — elvittem magammal messze országokba, a csaták színhelyére. Magam előtt láttam sugárzó szépségedet Chalcedonban és Cyzicus ostrománál. Reád gondoltam, mikor Sinopét, Amisust és Heracleát megvívtuk. A Cabira mellett vívott véres fürdő közepette is csak az a keserü gondolat bántott, hogy téged elveszítettelek. És Tigranocerta básyáit mikor ostrom alá fogtuk, a holdas éjszakákon a te gyönyörü ingó-ringó termeted lebegett előttem.

És már most szabad vagy Calpurnia! Szabad! Semmi sem áll útjában többé annak, hogy amit tíz év előtt nekem Tiburban, Szibilla temploma mellett fogadtál és amit akkor szüleid makacs parancsára nem teljesíthettél, végre beváltod! Én lángoló érzéssel vártam boldogító üzenetedet, hogy el nem felejtettél, hogy szeretettel gondolsz reám, hogy végre az enyém leszel.

Előre küldöm ezt az én hírnökömet és ebbe a pergamentekercsbe beleleheltem a szerelmemet.

Csak egyetlen biztató szót kérek tőled, Calpurnia és ott termek nálad, Tiburban. És fölkeressük együtt ismét Szibilla templomát és áldozatot fogunk hozni Junónak és Vénusznak. És boldogok leszünk együtt, ha te is úgy akarod.

Az égnek minden áldása legyen rajtad, Calpurnia! Írj nekem azonnal! Csak egyetlen egy szót írj! Ezt a szót: Várlak! És én repülök hozzád, Tivoliba!

Vale! Vale! Vale!

III.

Az özvegyasszony szívében egész viharját a szenvedélyeknek gerjesztette a szerelmes harcosnak e lángoló levele.

Másfél év óta, hogy özvegy. A szívében olyan csendes, derüs, zavartalan nyugalom lakott. Semmi szenvedély nem izgatta. Kis leánykájának csacsogása, galambjainak turbékolása egészen betöltötték a szívét.

Gyönyörü tiburi magányában jól esett neki a csendes nyugalom, melyet nem zavart más, mint az Ario vizének suhogása. Ez pedig nem zavarta a mult emlékeit. Már teljesen belenyugodott özvegyi állapotába és az élettől nem várt egyéb örömet, mint azt, hogy kis lánykáját fölnevelje.

M Fabius Hadrianusnak ez a váratlanul érkezett levele azonban egész fölforgatta életének, lelkének a csendjét.

Neki is eszébe jutott az a cseresznyevirágos májusi nap, mely egyszerre bimbóba szöktette a szívében szunnyadó érzést. És eszébe jutott az a forró, lángoló csók, mely először csattant el epedő ajakán a bársonyos mezőn. És eszébe jutott . . . óh sok minden . . . sok minden jutott neki eszébe. Milyen daliás szép fiu volt az a Fabius Hadrianus. Mint maga Antonius!

És elválasztották őket egymástól. Ő máshoz ment nőül. Az az ifju pedig a szívén esett vérző sebbel elment a háborúba Lucullusszal.

Annak már tíz esztendeje!

És most . . . most hát visszajött és . . .

Mit is válaszoljon neki?

Hátravetette magát a trónszerü solíumon, melyben férje szeretett volt ülni és sokáig elgondolkodott . . .

IV.

Calpurnia levele M. Fabius Hadrianushoz.

Özvegyi magányomban, szomoru elhagyatottságban talált engem a te leveled M. Fabius Hadrianus és én nagyon hálás vagyok és igen-igen köszönöm neked, hogy annyi sok esztendő után is ilyen jó szívvel gondolsz reám.

Nem titkolom előtted, hogy nagyon megremegett a lelkem, mikor hű szíved megnyilatkozását elolvastam. Tehát nem felejtettél el! Tehát megbocsájtottál! Tehát szeretettel gondolsz reám és tőlem várod a boldogságot!

Jupiterre mondom, hogy leveled elolvasása után úgy érez-

tem, mintha életem szürkeségére Eos rózsaszínü felhője borult volna.

Egy pillanatra megfeledkeztem magamról és a fölpezsdült vér hangjára akartam hallgatni, mely vágyó vággyal kerget a te karjaid közé!

Mert hát nekem is emlékezetemben van még az a májusi nap, az a szent tavasz, szemeink összevillanása, ajkaink egybeforrása, lelkeink mámoros üdve. Mikor éreztük, hogy fiatalok vagyunk és a mi szíveinknek is virágozni kell, mint a cseresznyefáknak.

Hosszasan elgondolkotzam, hogy mit is feleljek neked és a szívemre hallgattam, mely azt dobogta, azt kopogta: Jőjj, jőjj, jőjj!

És már siettem is az asztalhoz, hogy neked ezt az egyetlen szót megírjam, mikor a véletlen úgy akarta, hogy a mellett a nagy ezüst tükör mellett (specula totis corporibus paria) kellett elhaladnom, melyet férjemtől kaptam és melyben egész alakomat megláthattam.

Ez a tükör végzetes hatással volt reám!

Megpillantottam benne magamat...

Ah, kedves barátom, mivé lettem! Mivé lettem!

Egyszerre tisztában voltam a helyzetemmel!

Te előtted, Fabius Hadrianus, kétségtelenül még mindig az a sugárzó szép, fiatal, piruló leányka áll, akit a Szibilla-templom mellett megcsókoltál. A lelkedet egy üde, ragyogó teremtés tölti be; két égő szem, lángoló tüzes ajkak, egy gazella-könnyedségü, darázskarcsúságu leányka!

Óh, barátom, tíz év alatt de megváltoztam, jaj, de megváltoztam!

Talán rám sem ismernél! Nemhogy szeretni tudnál!...

És ez a tükör egyszeribe visszaadott engem a valóságnak!

Dehogy írhatom én neked, hogy: jőjj, jőjj, jőjj!

Azt kell írnom: maradj, maradj, maradj!

Ne láss engem viszont Fabius Hadrianus! Ne ábrándulj ki belőlem! Őrizd meg üde, illatos emlékét annak a fiatal leánynak, aki a szivedben a szerelem lángját föllobbantotta. De ne tedd tönkre legdrágább emlékeidet azzal, hogy engem, a hervatag romot viszontláss! És ki tudja, nem viselt-e meg tégedet is az idő és a sok viszontagság?! A háboru küzdelmei nem törték-e meg a te ifjonti karcsúságodat, rugalmasságodat, fejedelmi testtartásodat.

Nem, nem, nem!

Kedves jóbarátom, nekünk nem szabad egymást viszontlátnunk!

Ne ábrándulj unk mi ki egymásból!

Őrizzük meg lelkünkben a legédesebb emlékeket egymásról és ne találkozzunk egymással a sajnálkozás, az elnézés, a megalkuvás szomoru érzésével.

Én úgy akarok reád emlékezni, mint aminőnek utoljára láttalak. Mikor fiatal, délceg és daliás voltál. És emlékezzél te is reám úgy, mint a cseresznye virágára!

Tehát ne jöjj!

Tehát maradj! Maradj! Maradj!

Ave! Ave! Ave!

GYERMEK VERS

LOVAGOLTATÓ:

Gyí macsika Kolozsvárra,
Mit veszünk ma Jancsikának?
Csengőt, bengőt a lovára,
Nyírfavesszőt popójára.

* * *

Így mennek a gavallérok,
Így mennek a gavallérok,
Így mennek a huszárok,
Így mennek a huszárok,
Így mennek az öreg papok,
Így mennek az öreg papok.

* * *

Gyé te, macsi, gyé, te ló.
Nem messze van már Makó.

* * *

Hinta, hinta hintóba,
Gyere macsi Brassóba,
Mi csinálunk Brassóba?
Ostort veszünk a bótba,
Mire való az ostor?

Attól szalad a csitkó.
Mét szaladjon a csitkó?
Met vár otthon Anikó.

* * *

Gyé te, lovam, a vásárba!
Mit hozzunk a tarisznyában?
Pogácsát, mogyorót,
Jó gyermekeknek valót.

* * *

Gyí te macsi Brassóba,
Ketten ülünk egy lóra,
S úgy mönyünk a vásárba.

* * *

Gyé te, lovam, karosszéköm,
Rég nem voltunk Marosszékön.
Úgy repülj, mint a gondolat,
Hét országot egy perc alatt.

* * *

Hájde kuli Zajzonba,
S onnét vissza Tatrangba!

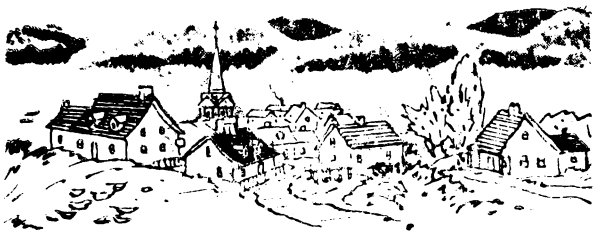

Zágoni Mikes Kelemen

a számüzött magyar iró

leányszerepe diák korában

★ ZÁGONI MIKES KELEMEN, a *Törökországi Levelek* szerzője, a szabadságharcos II. Rákóczi Ferenc fejedelem hűséges íródeákja és kamarása 1702-1707 között Kolozsváron járt iskolába, a jezsuita kollégiumba, az úgynevezett Academia Claudiopolitana-ba. Diákkorában mint "actor" szerepelt egy iskolai színjátékban. Mikes kolozsvári színjátszását megemlíti Szigeti József egyetemi előadótanár is életrajzi ismertetésében.

★ AZ ISKOLAI SZÍNJÁTÉK vagy iskoladráma, amelyet "theatrumnak" vagy "comoediának" is neveztek, közkedvelt szórakozás és nevelőeszköz volt a XVII-XVIII. század éveiben Erdély tanintézeteiben. A szóban forgó színdarab szövege nem található — valószínű, hogy nem maradt fenn nyomtatásban —, ellenben megtalálták az előadás "műsor füzetét". A tízoldalas füzet, akárcsak napjaink program-lapjai, nyomtatásban ismerteti a darab tartalmát és szereplőit. Eredeti példánya G. Kemény József, Erdélyi Régi Szín-Játékok 1700-1759. gyűjteményében (37 jelzetű kolligátum, 3. sz. darab) található, és a budapesti Kegyesrendi Központi Könyvtárban őrzik.

★ A MŰSORFÜZET címlapjának latin szövege arról tudósít, hogy a kolozsvári katolikus Akadémia növendékei 1702. július 8-án theátrumot rendeztek Bánfi György, Erdély akkori kormányzója leányának borosjenői Székely Ádámmal kötött házassága alkalmából. A színjáték témája összhangban volt az eseménnyel: két ifjú szív egymásra találásával... Címe a latin és magyar szöveg szerint: MATTHIAS CORVINUS E CAPTIVO BOHEMIAE REGIS GENER — HUNYADI MÁTYÁS A' TSEHEK KIRÁLYÁNAK VEJE (szó szerinti fordításban: A tisztelet házassága vagy Korvin Mátyás fogolyból Csehország királyának veje lesz). A szcenárium szerzőjének nevét nem jelzi a műsorfüzet, de feltehetően Kapi Gábor, az Akadémia neves történetírója abban az időben.

Cselekményét Mátyás király udvari történetírójának, Antonio Bonfininek Rerum Hungaricarum decades III. rész, IX. fejezetéből merítette. A cselekmény bonyolódása folyamán az iskoladráma-írás eljárásainak megfelelően a valóság összefonódik a képzelet világával, a történeti események váltakoznak allegorikus jelentőségű mozzanatokkal, a mitológia körébe tartozó jelenetekkel és személyekkel (pl. Juno, Hymen, Ámor, Apolló, Fortitudó, múzsák stb.). Még a Chorus szerepeltetése is a klaszszikus görög drámákra utal.

A műsorfüzet szerint a darab kivonata (summája) a következő: "László királynak ifjú korában való elhúnyta után minden rendek egy értelemmel Hunyadi Mátyást Magyar-Ország királyának választják. Kinek ki-kérésére (mivel a' Tseh Ország királlyánál Pogiebrági Györgynél fogva tartatik vala) követség küldeték. Mellyet a Tsehek Királlya vatsora felett megértvén, Mátyást magánál fövebb helyre ülteti, és Leányát házas-társul néki adván, nagy tisztességgel Magyar Országba vissza küldi."

★ MÁTYÁS PRÁGAI FOGSÁGA a történelemből s az irodalomból ismeretes (Arany János: V. László, 1853; Mátyás anyja, 1854). Házasságát a színdarab nem történetírói kritikával és hűséggel mutatja be — politikai érdekházasság —, hanem romantikus, érzelmes történet keretében; két szerelmes szív sok nehézség leküzdése után egymásé lesz. Podjebrád Katalin 1464-ben bekövetkezett haláláig volt Mátyás felesége.

A színjáték szerkezeti részei: a Prologus-Elöl-járó-Beszéd, I-III. ActusRész, Scena-Ki-menetel (I. actus, 7, II. 8, III. 7 kimenetel) azaz jelenet, Epilogus-Be-Fejezete. Az actusok, vagyis felvonások végén a Chorus mintegy összegezi a látottak és hallottak értelmét.

A műsorfüzet a Nomina Actorum részében — latin nyelven — 25 fő- és mellékszereplőt tüntet fel név szerint s a névtelen szereplők több csoportját (statiszták): zenészek, vadászok, táncosok, tisztek, katonák, oroszlánok, griffek (sasfejű és szárnyú, de oroszlántestű mitológiai állatok Apolló szolgálatában). A nagyszámú szereplőgárda arra utal, hogy az ünnepi alkalomra írt darab megmozgatta a különböző korú és osztályú tanulók nagy részét. A Nomina Actorumból megtudható nemcsak a szerepet alakító neve, hanem társadalmi rangja, illetőségi helye és iskolai fokozata.

★ A LEGTÖBB SZEREPLŐ nemes, köznemes (praenobilis), de akad közöttük egy kolozsvári polgár is: Michael Hor-

váth, Civis Claudiopolitanus. Nemzetiségre nézve a szereplőgárda színes és változatos összetételű. Találhatók közöttük erdélyi és magyarországi magyarok, románok, németek, szlovák és lengyel származásúak.

★ A CÍMSZEREPET, Mátyást-Matthias Corvinus-t Geszner Johannes szebeni szász ifjú (Saxo Cibinensis), a retorikai osztály (X-XI líceumi osztály életkorral) tanulója játszotta. Georgius Pogiebrachiust, Csehország királyát Hallerkői Haller Gábor alakította. A harmadik főszerep, Catharina Regis Bohemiae filia Mikes Kelemen háromszéki köznemes, parvistának (a nyelvtani osztály tanulójának) jutott. A latin szöveg így mutatja be a szereplőt: Clemens Mikes, Praenobilis Siculus ex Tribus Sedibus. Parvista e Convictus Nobilium. Az adatokból kétségtelenül megállapítható, hogy valóban Zágoni Mikes Kelemenről van szó, akinek életkora ekkor 12 év lehetett (született 1690-ben), amely megfelel a principista és parvista tanulók életkorának.

★ AZ ÉLETRAJZKUTATÓ felvetheti a kérdést: miért éppen őt, a 12 éves alsó osztályost választották ki az iskola növendékeinek seregéből, hogy Erdély legmagasabb rangú főura és más "méltóságok" előtt ő vigye színre a darab egyetlen leányszerepét? Nem volt rokonságban a főnemesi családokkal, ő csupán köznemes. Főszereplő társai felsőbb osztályos "dominusok", poeták, rhetorok, logicusok és metaphysicusok, 16-20 éves öregfiúk, Mikes csak parvista, tehát még gyermek. Csupán az előadás évében (1702) került a rangos kollégiumba, és bizonyára nem volt könnyű számára a dagályos latin nyelvű színdarab szövegének megtanulásával és élethű előadásával kitűnni. A felvetett kérdésre a helyes válasz csak az lehet, hogy Mikes zsenge kora és a szerep igényessége ellenére jó előadó tehetségű lehetett, s emellett éles eszű, értelmes és gyors felfogású tanuló. E tulajdonságokhoz hozzájárult — feltehetően — megnyerő egyénisége, és nem utolsósorban leányos arcvonása, amint ez a róla fennmaradt festményről is megállapítható. A reábízott színpadi szerep jellemvonásaiból következtethetünk arra is, miért lett ő a hűség hőse, miért tartott ki a szabadságharcos fejedelem mellett, az emésztő honvágy ellenére, a rodostói száműzetésben.

DENDERLE JÓZSEF



Husvéti harangszó

Húsvét. — Tavaszi napfény. Bársony
barkák a zalaparti fákon.
Első lepke most nyílt virágon.

Gyermekkézben színes tojások.
Kalácsillat a konyha táján.
Jácintcsokor sírok fejfáján.

Harangszó, Boldog, diadalmas.
Nem énekel így soha máskor,
mint húsvéti feltámadáskor.

Mindegy neki falu, vagy város,
zeng-bong a háztetők felett
az örömteli, szép üzenet.

Körüllengi a fáradt embert,
bíztatva: lásd, új tavasz éled,
süt rád a nap és vár az élet!

Aztán lehull a temetőre,
hogy elujjonghassa vigaszunk:
Krisztus feltámadt! Feltámadunk!

Háry Emma

Szerelem

(Régen)

Irta: KRUDY GYULA

★ *EGYNÉMELY OLVASÓM még bizonyára emlékezik rá, — hisz ők mindenre kegyelmesek emlékezni, például a képeslapokbeli óriási fára harminc esztendő multán is emlékezett néhány ismerősöm, — nagyatyám, Roncsy, mialatt memoárjait írta Y-ban, a romantikus városkában, egy időben fölfüggesztette az írást, a hegyes lábu íróasztalka árván maradt, a kalamárisban kiszáradt a tinta, — nagyatyám Hermannal, a fehérmadrágos, kékfrakkos és sárga nyakkendős bűvészinassal sétálgatott a hídon, a folyóparton, hársak alatt, ahol szerelemről szokás beszélni. Mert Herman nem tudott másról beszélni.*

Az ugynevezett ábrándos ifjuság szerelmi adataiból (amikor az ifju járni tanul a női szoknyák körül), az aranybluzos postáskisasszony, a krémarcu cukrászleány és a drámai szende világából Herman széles cilinderkalapjával, á la Romantique hajviseletével és búskomoly, ábrándos tekintetével olyanformán emelkedik ki, mint egy nagyon kellemetes séta emléke májusban

az erdőn, midőn odafönt a nagy fák leveleit langyos permeteg locsolja, de idelent csupán az esőnek illatát érezni. Vagy egy nagyszerü utazásra emlékeztet néha Herman, midőn hintón hajtunk mesebeli, koraőszi tájon, messze kék erdők koszoru alakban, halmok arany szinben és a mezőkön méla csend, mint a legszebb regényekben. Ez volt Herman, aki foglalkozására nézve táncmester, bűvész, műkedvelői előadások rendezője és elmebeteg urak mulattatója volt. Ám legelső sorban költő. Megjelenése Y-ban, ahol csupán a kis folyó, amely zöld hidacskák és rekettyés szigetek között csavargott, volt odáig az egyetlen mozgó-mozgolódó teremtmény, hajdanán nagy fölfordulásnak volt az okozója. Herman ugyanis a legigazibb és legábrándosabb szerelmet hozta magával a városkába, mint valamely keletről jött zarándok a ragályt.

★ HOGY SEMMIT EL NE MULASSZUNK: Herman ezidőtájt polgári foglalkozásai közül az elmebeteg-mulattatást kultiválta. Egy gőgös, gazdag uriember, bizonyos Vilmaházy egyszerre melankóliába esett. Meredten ült a szobájában és többnyire a folyócska azon partjait kereste föl, hol mély gödrök rejtőznek a mederben. Kényelmes szanatóriumok akkoriban még nem voltak az efféle gazdag uriemberek befogadására, a család tehát (amely igen kiterjedt és előkelő volt) sürgős levelezést kezdett az atyafiság bölcseséges hírében álló tagjaival. Egy dunántúli atyafi Hermant ajánlotta, aki akkoriban azon a vidéken egy búskomor fiatalember társalgója volt és olyan szürke ruhában járt, mint a kolduló barát. (Ez a szín és ruha ugyanis jóhatásu volt azon bizonyos beteg fiatalemberre.) Herman tájékozódott Vilmaházy úrról és nyomban toalettet és gyógykezelési módot válogatott. Míg dunántúli betegét éppen a szerelem ellen kezelte aszkéta tanításokkal, mérsékletes életmóddal és tiszta szavakkal, Vilmaházy úrnál azt tapasztalta, hogy a szerelem az egyetlen orvosság, amely az öngyilkosság felé bandukoló búskomor férfiút az életnek visszaadja. Ugyanezért strupflis fehér nadrágja, hullámos, fodorított hajzata és csipkés inge Y-ban már kezdettől fogva, mint a szerelem jelvényei, lettek ismeretesek.

★ MIELŐTT TOVÁBB MENNÉNK, még csak annyit kell följegyezni, hogy Y-ban Herman úr jöveteléig a szerelmet nem ismerték. Vagy legalább is nem sokat törődtek vele. Beszélni sohasem hallottam senkit szerelemről, még nagyatyámat (Roncsy kapitányt) sem, aki pedig egykor Milánóban huszár-

kodott és "asszony-história" miatt többször párbajozott. Ez a szó: "szerelem", — amely olvasmányaimból, ahol fölbukkant, az áradó vért szivembe kergette, amely szót a hársak alatt, vagy a rekettyés szigetek között mélán csónakázva, halkan, suttogva számtalanszor elmondtam magamban, — "szerelem", amely szót ezer és ezer apró cédulára írva szétszórtam a folyóparti sétaúton, abban a reményben, hogy talán az aranyos, tiszti sapkát viselő postáskisasszony vagy a szini naiva véletlenül megtalálja, elgondolkozva megáll, a földre néz vagy a felhőkre és halkan megismétli magában a gyönyörüséges szót, mint a Fátyol-liget tavaszi alkonyaton a visszhangot, — ezt a szót Herman úr, a költő hozta divatba Y-ban, ahol anyai nagyapám, Roncsy Kázmér ny. hùszárkapitány házánál jódarabig nevelkedtem.

★ AZ ELSŐ BETEG, aki Herman úrnál (Vilmaházy úron kívül) jelentkezett, természetesen nagyatyám volt, aki nyugalomba vonulása óta csupán harcászati attakokról mesélhetett szerte Y-ban, mert másra ott senki sem volt kiváncsi. Herman úr megérkeztével kiderült, hogy de Roncsy nem ült mindig lóháton, hanem egyébbel is foglalkozott életében. A folyóparton, a nagy hársak alatt hosszan elsétálgatott nagyatyám Hermannal és a hervatag levelek színével ékesített arcu Herman rejtelmes hangon biztatgatta a majlandi ördöngős hadfit:

— Higyje el, Nagyságod, nem érdemes másért élni, mint a szerelemért.

Mire harmadszor mondta ezt nagyatyámnak, az ördögi bátorságu katona elfelejtette vitézi érdemrendeit és élettörténete elmeséléséhez fogott. Körülbelül egy hétig mondta el Roncsy úr élete történetét, mialatt kiderült, hogy soha egyetlen taliánt le nem vágott, háztetőkön sem járt paripájával (mint nyugalmaztatása óta állandóan), ellenben egész életét tánciskolában töltötte. A fölösleges időben varróiskolák, divatárukereskedések körül settenkedett, estve virágot vitt a szinház női öltözőjébe, majd a cirkuszban a lovarnő mutatványait kisérte aggódó figyelemmel, de még ugyanazon az estén megdobogtatta a szivét a cirkusz egy másik hölgye, aki trapézon dolgozott a magasban.

Herman áhitatos figyelemmel, megértéssel, bátorítással hallgatta a kemény hadfi vallomásait.

— Ugy-e milyen jó volt szerelmesnek lenni? — mondta sajátságos suttogó hangján. — Ugy-e csak a szerelem ér valamit az életben?

Nagyatyám arca rózsaszinű lett, uj acélgombot vert a ci-

pője sarkába és egyszer családi körben, estve, csöndes vacsoránál eltörte a vizespoharat.

— Nem baj, — mondta könnyüvérüen. — Hiszen elég poharat eltörtem életemben, midőn nőkért ittam, hogy más ne ihasson utánam abból a pohárból ugyanazon nőért.

Öreganyám szeliden megrázta a fejét, de másnap erélyesen megtiltotta Roncsy kapitánynak a táncmesterrel való további barátkozást.

★ VILMAHÁZY ÚR BETEGSÉGE olyan természetü volt, hogy nappal többnyire aludt, Herman, az ápoló tehát ráért megismerkedni a városka lakosságával. Hervadt, búskomoly arca (amilyen a kifáradt éjszakázóké, markőröké, színészeké szokott lenni), a vérszegény fiatal lányok álmaiban csakhamar jelentkezett, regényes, divatját mult frakkja az idősebb hölgyek szivében ébresztettek visszaemlékezést első báljaikra, esküvőjükre, miegymásra, míg á la Romantique-frizurája, göndörített pofaszakálla az ifju férfiak előtt követendő példa volt. Rejtelmes, halk hangja, imádata, amellyel a nőkről beszélt, fanatikus hite a szerelem mindenhatóságában, nagyszerüségében, búskomoly mosolygása finoman sejtetett szerelmi kalandjai fölött nagyobb városban is, mint Y., érdekes férfiuvá tették volna Hermant.

Délutánonkint, midőn a hársak alatt a kék és szivárványszínben áramló folyót merengve nézte, vagy a kis emelkedésen, ahol egy regényes kis fapadról a szemben levő bozontos sziget helyén bárkinek megmutatta élete legszebb eseményeinek helyét, ahová nagyatyám kedvéért a milánói tornyokat varázsolta, majd a kis tánciskolát a régi Bécsben, — Herman ritkán volt most már egyedül. A postáskisasszony anyjával mintegy véletlenül a hársak alá sétált alkonyattal és a távolból igen jól láttam, hogy Herman bizonyos búskomoly jellegü kihallgatás után az emelkedésre vezette a postamesternőt és a rekettyés szigetre mutatott. Máskor a kalapcsináló Ungerleider-kisasszonyok közelegtek karonfogva és Hermannal az emelkedésre mentek. Fitkonidesz tanárnő szobaleányával, az isteni naiva ez alkalomra kibékülve a drámai hősnővel, a hervadt, de ábrándos zongoratanítónő (szegényke, egyedül és félénken), majd a gazdag özvegyasszony, Pócsfainé, akit messzi vidékről fölkeresnek a kártyavetők.

★ ESTVE, midőn a petróleum-lámpások még nem mindenütt gyullanak föl Y-ban, a férfiak a kaszinóban, vagy a kuglinál vannak elfoglalva, az asszonyok elvégezték napi teendőiket

és a leányok már letették kézimunkájukat, a sánta ördög Y. városka háztetői alatt azt látta volna, hogy az asszonyok, leányok összebujnak, suttogva beszélnek és vajon miről? Hermanról, a rejtelmes bűvészről. Fitkonidesz tanárnő — egykor szenvedélyes táncosnő a diák-majálisokon, de a quadrille-ból még most sem marad ki, — babonás esküvel erősítette, hogy a Fátyol-liget felé, a rekettyés sziget tájékán teljes bizonyossággal megjelent előtte egy felvidéki utcácska, ahol egykor édesanyjával lakott, a bástyafal, amelyben verebek fészkeltek és a bástyasétány, ahol néhányszor véletlenül végigsétált alkonyattal Kmetykó Imre unokatestvérével, aki az iglói praeparandia növendéke volt. "Pedig Imre régen megnősült", — mondta védekezőleg a tanárnő.

Az Ungerleider-kisasszonyok, akiknek kalaposboltjuk előtt is délutáni találkozóhely volt, a legutolsó párisi divatot estére szinte elfelejteni látszottak. Vevőiknek Fáni a szomolnoki erdőről beszélt (ahol egykor a nyarat töltötte), míg Mariska a pesti Népszinházban ült, a színpadon Uff király, mellette Tarján főhadnagy . . . "Ha kaucióm lett volna, tisztné lehetnék!" — volt a történet vége. És mindez a Fátyol-liget felé bármikor látható alkonyattal az emelkedésről.

A nyári szinkörben a naiva a drámai hősnőt vízzel leöntötte, mert valami régi szerelem ébredt föl a folyóparti látogatás után a naiva szivében, midőn is a drámai hősnő elcsábította azt a bizonyos férfiut.

A zongoratanítónő folyondáros házikóján, ahová a rövidruhás leánykák a kottafüzetekkel olyanformán jártak ki és be, mint a galambok a ducban, az ablak esténkint megnyilott és óraszámra hangzott a Balatoni emlény című régi valcer, amelyre már senki sem emlékezett Y-ban, de annál inkább emlékezett Izabella, a hervatag és ábrándos zongoratanítónő: tavasz volt, nyár volt, az isten tudja már, hogy mi volt, de göndörhaju hegedüművész koncertezett a városban és délután, estefelé a városka egyetlen fiakkerén a ház elé robogott, kiszállott és vizitelt, tisztelgett a művészkollégánál. A hegedűs még másnap is a városban maradt és együtt zenéltek egész nap, midőn is a növendékek órája elmaradt.

A postán — pedig az mostanában már szinte kiment a divatból — minden gyanús levelet fölbontottak.

— Szerelem, szerelem, — mondtam én magamban nagyatyám házánál, mintha déli szél fújt volna végig a városon. Herman rejtélyesen, halkan sétált a folyóparton és már Szikszay ezredorvossal is megbarátkozott, pedig az öreg úr csak károm-

kodni tudott idáig. Május volt, a folyó úgy suhant tova a zöld híd alatt, mint egy álmodás, a szigeten pirosra festették a polgári lövőház tornyocskáját, — tavasz volt. Az emelkedésen, a kis padon mindig ült valaki, ki onnan a Fátyol-ligetet kémlelte, Herman műkedvelői előadás rendezéséhez fogott és csupa szerelmes szerepeket osztott ki a városka hölgytagjai körében . . .

★ *KI TUDJA, ki tudhatná, hová fejlődtek volna Y-ban a dolgok, ha egy napon Vilmaházy úr a folyóba nem ugrik. Kimentették ugyan, de Hermannak, a figyelmetlennek utilapút kötött a család talpára, kék frakkjában, fehér nadrágjában többé nem találtuk a folyóparton. Itt maradtunk végtelen, kimondhatatlan szerelmünkkel, holott még azt sem tudtuk teljes bizonyossággal, miért lettünk szerelmesek.*

A tavasz is elmulott.

A kő-leves

Volt egyszer, hol nem volt egy szegény ember. Mikor meghalt a felesége, elhatározta, hogy elindul szerencsét próbálni. Vett egy darab kenyeret, tarisznyába tette, s elindult.

Ment, mendegélt. Mikor beesteledett, leült az árokpartra, falatozott a kenyérből és lefeküdt. Reggel újra evett a kenyérből, s ment, mengedélt tovább. Besötétedett, de újból megéhezett. Belenyúlt a tarisznyába, de ott már nem talált egyebet, csak morzsát. Éhes volt, de nem volt mit tegyen, oszt úgy, éhesen elalúdt. Reggel, ahogy felébredt, ment tovább. Ment, mendegélt, s éppen ebédidőre beért egy faluba. De szívtelen emberek lak-

tak abban a faluban, mert ahova betért a szegény ember, hogy ennivalót kérjen, rögtön kizavarták. Mikor már a legutolsó házhoz ért, gondolt egy nagyot, oszt amikor bement, azt mondta a gazdának:

— Gazduram, segítsen ki egy fazékkal, hogy megfőzhessem a kő-levest.

— Kő-leves — csudálkozott a gazda —, hát az meg milyen? Kíváncsi volt, hát adott egy fazekat a szegény embernek. Az meg kiment az utcára, megtöltötte a fazekat vízzel, oszt abba egy követ tett, oszt alátüzelt. A gazda meg közben elszaladt a szomszédokhoz, s mondta, hogy mi történt, hogy ni ez a boland ember nekiállt kő-levest főzni.

Csudálkoztak a szomszédok is, s mentek a szegény embert nézni, mert kíváncsiak voltak, hogyan eszi meg majd a kő-levest. A szegény ember pedig nagy búzgón kavargatott a fazékban, közben meg mondogatta:

— Bizony, jobb volna, ha egy kis só is lenne hozzá!

Na, erre hazaszaladt az egyik szomszédasszony sóért.

A szegény ember beletette, kavargatta, kóstolgatta, oszt mondta:

— Bizony, még jobb volna, ha egy kis zsír is lenne hozzá!

Na, erre egy másik szomszédasszony is hazaszaladt. Hozta a zsírt, a szegény ember beletette, oszt megint csak kavargatta, kóstolgatta, oszt mondta:

— Bizony, olyan jó volna ez a leves, hogy a tíz ujját is megnyalná utána mindenki, ha lenne egy kis káposzta is hozzá!

Na, erre meg egy harmadik szomszédasszony szaladt haza, hogy hozza a káposztát.

Mikor visszatért, a szegény ember felaprózta a káposztát, beletette, oszt leült, s hagyta, hogy főjön. Mikor aztán megfőtt, a szegény ember nekiült, oszt jóízűen kanalazni kezdte. A végére már csak a kő maradt a fazékban.

— Hát a kő — kérdezték a kíváncsi szomszédok —, avval mi lesz?

— A kő? — nevetett a szegény ember. — A követ azt elteszem a tarisznyámba, hátha hasznát veszem, ha megint olyan faluba érek, ahol ilyen szívtelen emberek laknak, mint itt kentek.

Aztán felszedelőzött, köszönt, oszt vidáman útnak indult.

A szomszédok meg csak néztek utána, néztek, s tán még most is néznek, ha ugyan azóta meg nem haltak.

(SIMONDÁN DEMETER
67 éves, Pankota, 1969)

NÉMETH ERNŐ:

Ősz a Bartinán

Tanyát ütött a Bartinán az ősz,
varjak szálltak a sápadt ég alatt
és megültek fent a Kálvárián
a lassú szárnyú, furcsa madarak.

Lábam előtt imbolygott a város,
a Mecsekről füst szállt az égre,
madárijesztőt lengetett a szél,
s mintha sorsa volna rám kimérve.

Három kereszt magasult fölöttem,
két lator közt volt a Megfeszített,
leültem a kereszt talpkövére,
s néztem ezt a ködbe fúlt vidéket.

Az ellenállás még tartott délen,
a Sió-hídon tankok keltek át,
szebb jövő és emberség nevében
bányászainkra vitték a halált.

November szele megborzongatott,
elszürkült a város is alattam,
tovatűntek a fények, dombsorok
és valami fájt, kimondhatatlan.

A kinos baleset

Irta: GRAHAM GREENE

Az internátus felügyelő tanára szobájába kérette Jerome-ot. Csütörtök reggel volt, a második és harmadik óra között. A fiú nem ijedt meg, hisz maga is vigyázó volt, rangját az éppen eléggé költséges előkészítő iskola tulajdonosa és igazgatója adományozta, akik a szorgalmas és jó magaviseletű fiúkat különböző

rangokkal jutalmatzák. (Az alsósok "vigyázók" majd "gondnokok" lettek, a felsősök pedig, akik remélhetőleg bejutnak a marlbo-rough-i vagy rugbyi kollégiumba, a "tudomány harcosai" címet nyerték el.) Wordsworth tanár úr, az internátus főnöke, tanácstalan és aggódó arckifejezéssel ült íróasztala mögött. Mikor Jerome belépett az a furcsa érzése támadt, hogy a tanár úr fél tőle.

— Ülj le, Jerome — mondta Wordsworth. — Hogy állsz a trigonometriával? Megérted?

— Igen, tanár úr.

— Telefonált a nagynénéd, Jerome. Tartok tőle, hogy rossz hírt kell közölnöm veled.

— Igen, tanár úr?

— Édesapádat baleset érte.

— Ó!

Wordsworth kissé meglepetten nézett rá.

— Súlyos baleset.

— Igen, tanár úr?

Jerome imádta az apját. Az ige találó: imádta. Amint az ember újrateremti az Istent, úgy Jerome újrateremtette az apját, és alkotott magának egy megözvegyült nyugtalan íróból egy titokzatos kalandort, aki mindig eltűnik a messzeségben — Nizza, Bejrút, Mallorca, sőt a Kanári-szigetek. Úgy a nyolcadik évétől Jerome szentül hitte, hogy apja vagy fegyvercsempész vagy a brit Titkos Szolgálat tagja. Most hirtelen sebesült apját látta maga előtt "gépfegyver-golyók záporában".

Wordsworth tanár úr a vonalzóval játszott az íróasztalon. Mintha elakadt volna. Hogyan folytassa? — Tudod ugye, hogy apád Nápolyba utazott.

— Igen, tanár úr.

— A hírt nagynénéd kapta, ma a kórházból.

— Ó!

Wordsworth elszántan kimondta:

— Utcai baleset érte.

— Igen, tanár úr. — Jerome pillanatig sem csodálkozott, hogy utcai balesetnek nevezik. Egészen természetes. Először a rendőrség tüzelt, kétségtelen, apja nem oltott volna ki emberéletet, csak a legvégső szükségben.

— Sajnos, apád nagyon súlyos sérülést szenvedett.

— Ó!

— Valójában, Jerome, meghalt, tegnap. De nem szenvedett. Fájdalom nélkül távozott.

— Szíven lőtték?

— Elnézést kérek, Jerome, nem értettelek. Mit mondtál?

— Hogy a szívébe lőttek-e?

— Nem, Jerome, nem lőtték le. Egy disznó esett rá.

Wordsworth tanár úr arcizmai érthetetlenül rángani kezdtek. Egy pillanatig úgy tűnt, mentén nevetésben tör ki. Lehunyta a szemét, vonásait megfékezte, és gyorsan beszélni kezdett, mint aki a történettel minél hamarabb végezni akar.

— Apád ment az utcán Nápolyban, egyszerre, valahonnan föntről, ráesett egy disznó. Kínos baleset. Nyilván a szegényebb nápolyi negyedekben az erkélyen tartják a disznót. Az ötödik emeletről zuhant rá. Túlságosan elhízott. Az erkély leszakadt. A disznó édesapádra esett.

A tanár úr hirtelen felállt, íróasztalától az ablakhoz sietett és háttal a fiú felé megállt. Reszketett a felindulástól.

Jerome megszólalt: — És mi történt a disznóval?

●

A kérdést nem szívtelenség mondatta Jerome-mal, mint azt Wordsworth tanár úr értelmezte kartársai körében (sőt még azt is megvitatták, vajon a fiú elég érett-e a vigyázói rangra), Jerome csupán elképzelni próbálta a különös jelenetet, hogy eligazodjék a részletek között. Nyafogó gyerek se volt, nem sírt, inkább töprengett, de hogy az apja halálának a körülményei nevetségesek, az ezekben az években sohasem fordult meg a fejében. A szokatlan halálnemet az élet egyéb misztériumai közé sorolta. Csak később, középiskolai tanulmányai során, amikor legjobb barátjának elmondta a történetet, csak akkor derengett fel benne, hogy miképp hat az másokra. Ezután, természetesen, a Disznó csúfnévvel illették, eléggé oktalanul.

Nagynénjének, sajnos, semmi humorérzéke sem volt. Zongoráján az apa egy nagyított fényképe állt: testes, szomorú ember, rosszul szabott sötét öltönyben, amint egy ernyőt tart, hogy védje napszúrás ellen, Capri szigetén, háttérben a Faraglione sziklás csúcsaival. Tizenhat éves korában Jerome már világosan látta, hogy az arckép sokkal inkább hasonlít a "Napfény és árnyék és bolyongás a Baleari-szigeteken" szerzőjéhez, mint a Titkos Szolgálat veszélyes ügynökéhez. Mindegy, azért ő továbbra is ápolta apja emlékét, változatlanul őrizte a képeslevelezőlapokkal teli albumot (bár a bélyegeket rég lenyalta a levelezőlapokról a másik gyűjteménye javára) És szenvedett, ha nagynénje idegenek előtt kiteregette apja halálának különös körülményeit.

— Kínos baleset volt — fogott bele a nagynéni, és az idegen, akár nő, akár férfi, az érdeklődés és részvét megkívánta ábrába rendezte arcvonásait. Mindkét reakció, persze, hamis volt, de Jerome-ra még annál is borzasztóbban hatott, mikor észrevette, hogy a néni zötyögő előadásának úgy a közepe táján, a hazug érdeklődés egyszerre őszintére válik. — Elképzelni is nehéz, hogy egy civilizált országban hogy engedhetnek meg ilyesmit — mondta a nagynéni —, pedig, ha nem tévedek, Itáliát civilizált országnak tekinthetjük. Sajnos, sok mindenre felkészülhet az ember, ha külföldre utazik, és az én bátyám nagyon sokat utazott. Vízszűrő készüléket is mindig vitt magával, tudja, mert olcsóbban jött ki vele, mintha üvegszám vásárolta volna azokat az ásványvizeket. Szegény bátyám gyakran mondta, hogy a szűrő fizeti ki helyette a bort az ebédhez. Ebből is láthatja, milyen óvatos ember volt, de ki sejthette volna előre, hogy útban a Hidrográfiai Múzeum felé, éppen a Via Dottore Manuele Panuccin rázuhan egy disznó? — Ez volt a pillanat, mikor az érdeklődés őszintére vált.

Jerome apja nem tartozott a kiváló írók közé, de — úgy tűnik — a szerzők halála után általában eljő a pillanat, amikor valaki levelet ír a Times irodalmi mellékletének és bejelenti, hogy készül már az életrajz. Egyben megkéri a halott minden barátját, hívét és ismerősét, küldenék be neki a birtokukban lévő leveleket, dokumentumokat, az elhunyt minden anekdotáját. A legtöbb ilyen életrajz ugyan sohasem jelenik meg, de az ember eltűnődhet, hogy vajon az egész nem a zsarolás egy leplezett formája-e, és az efféle életrajz vagy dolgozat szerzője nem ily módon keresi-e meg a tanulmányai befejezéséhez szükséges pénzt. Jerome azonban, mint hites könyvszakértő, nem volt ismerős az irodalom berkeiben. Azt sem sejtette, hogy valójában csekély a fenyegetés, hogy a veszélyes időszak egy olyan kétes értékű író esetében, mint az apja, már régen elmúlt. Megtagadni a felvilágosítást — gondolta — nem érdemes, hisz az életrajz írója ez esetben föltétlenül a nagynénihez fordul, aki a végső öregségig élt, a lankadás legcsekélyebb jele nélkül. Kidolgozta hát apja halálánál a történetét oly módon, hogy benne a nevetséges elemet a legcsekélyebbre csökkentette, és néha, magában, végigpróbálta az előadást.

Jerome úgy vélte, hogy két lehetséges módszer közt választhat. Az első tapintatosan közelítette meg a balesetet, annyi kerülgetéssel készítette elő a hallgatót, hogy maga a halál már — mint antiklimax a drámában — lerontotta önnön hatását. A ne-

vetés főveszélye ugyanis mindig a meglepetés az efféle történetekben. Módszere próbáján Jerome a lehető legunalmasabban indított.

"Ismeri Nápolyt és azokat a magas bérházakat? Valaki egyszer azt mondta nekem, hogy a nápolyi mindig otthon érzi magát New Yorkban, éppen úgy, mint a turini Londonban, mert a folyó nagyon hasonlóan folyik mind a két városban. Hol is tartottam? Ja igen, Nápoly. Hát persze. Elképzelni is nehéz, hogy azoknak a felhőkarcoló bérházaknak az erkélyein, különösen a szegényebb negyedekben, milyen hihetetlen dolgokat tárolnak. Nemcsak száradó fehérneműt meg ágyneműt, de higgye el, lábas jószágot, tyúkokat, még disznót is. Az állat ugyanis, ha nem mozog, roppant gyorsan hízik." — Jerome élénken elképzelte, hogy mire történetében eddig jut, megüvegesedett szemmel néz rá már a hallgatója. — "Fogalmam sincs, milyen súlyú lehet egy olyan kihízott disznó. Maga sem tudja? Persze, azokra a régi épületekre már nagyon ráférne a tatarozás. Az egyik ötödik emeleti erkély leszakadt egy affajta disznó alatt. Zuhantában nekiütközött a harmadik emeleti erkélynek, hogy úgy mondjam, gellert kapott, és sajátos szögben esett az úttestre. Apám éppen a Hidrográfiai Múzeumba igyekezett, amikor a disznó eltalálta. Az esés magassága és szöge okozta, hogy halálos kimenetelű lett a baleset." — Igazán mesteri kísérlet volt, sikerült egy alapjában érdekes történetet unalomba fullasztania.

Jerome másik színházi módszerének a kurtaság volt az erénye.

— Apámat egy disznó ölte meg.

— Igazán? Indiában?

— Nem. Olaszországban.

— Milyen érdekes. Nem is tudtam, hogy Olaszországban is vadásznak lándzsával vaddisznóra. Szeretett pólózni az édesapja?

Hites könyvszakértői minőségében Jerome a statisztikát is tanulmányozta, ismerte tehát az átlagos értékeket, éppen ezért idejében, nem túl későn, de nem is túl korán, házasság céljából jegybe lépett egy csinos, üde arcú lánnyal, akit Sallynek hívtak, huszonöt éves volt és egy pinneri orvos leánya. Sallynek változatlanul Hugh Walpole volt a kedvenc írója, imádta a kisgyerekeket, változatlanul imádta ötéves kora óta, mikor is egy alvó és pipilő babát kapott ajándékba. Kapcsolatuk inkább elégedett volt, mint izgalmas, amint az egy hites könyvszakértő szerelmi

viszonyához illik, mely létre sem jöhetett volna, ha zavarja a számoszlopokat.

Valami azért bántotta Jerome-ot. Most, hogy egy éven belül esetleg maga is apa lesz, szeretete a halott iránt erősödött: megérezte, hogy mennyi gyöngédség szorult bele azokba a képeslevelezőlapokba. Vágyott rá, hogy megvédje emlékét, és nem volt biztos benne, vajon Sally iránti szerény szerelme túlélné-e, ha oly érzéketlennek bizonyulna, hogy elnevetné magát apja halálának történetén. Amit föltétlenül hallania kellett, mihelyt Jerome bemutatja a nagynénjének. Több ízben megpróbálta elmondani ő maga, hisz a lányt minden nagyon érdekelte, ami a vőlegényére vonatkozott.

— Kicsi voltál még, amikor édesapád meghalt?

— Csak kilencéves.

— Szegény kicsikém — mondta Sally.

— Az iskolában tudtam meg ott közölték velem a hírt.

— Képzelem, hogy búsultál.

— Nem emlékszem rá.

— Azt sem mondtad még el, hogyan történt.

— Egészen váratlanul. Utcai baleset.

— Igérd meg, Jemmy, hogy soha nem hajtasz gyorsan. (Az utóbbi időben Jemmynek becézte.)

Elkésett. Nem kezdhetett bele a második módszerébe. Amit magában "vaddisznóvadászat"-nak nevezett.

Csöndes esküvőre készültek. Elmennek az anyakönyvvezetőhöz és utána nászútra. Torquay-ba. Menyasszonya találkozását a nagynénivel egyre halogatta, egészen az utolsóelőtti hétig, de végül mégis eljött a látogatás estéje. Jerome maga sem tudta, miért aggódik inkább: apja emlékéért vagy szerelme zavartalanságáért.

A pillanat váratlan gyorsasággal tört rá.

— Ez Jemmy apja? — kérdezte Sally, és a zongoráról fölemelte a fekete ernyős férfi arcképét.

— Igen, kedvesem — mondta a nagynéni —, miből sejtetted?

— A szeme és a szemöldöke egészen a Jemmyé. Ugye?

— Olvastad a könyveit? Odaadta Jerome?

— Nem.

— Megkapod tőlem nászajándékba, a teljes sorozatot. Elragadóan írt az utazásairól. Az én kedvencem az "Odük és a zugok". Nagy jövő várt rá, de pályafutását derékba törte az a kínos baleset.

— Úgy?

Csak egyre vágyott Jerome, hogy meneküljön ki a szobából, hogy ne lássa a szeretett arcon az el nem fojtható nevetés ráncait.

— Miután a disznó ráesett, temérdek levelet kaptam az olvasóitól.

Ilyen kurtán még sohasem mondta ki a nagynéni.

Csoda történt. Sally nem nevetett. Sally borzalomtól tágra nyílt szemmel ült és hallgatta a nagynéni történetét. Végül felsóhajtott:

— Ó, de borzasztó — azután így folytatta —, és nagyon elgondolkoztatja az embert. Hát így is történhet? A derült égből...

Jerome szíve dalolt az örömtől. Ezek a szavak mintha örökre kibékítették volna szorongásával. Hazafelé a taxiban sokkal szenvedélyesebben csókolta meg, mint valaha, és Sally viszonozta a szenvedélyét. Halványkék szemében babák úszkáltak, pislogó, kis babák.

— Mához egy hétre — suttogta Jerome, és a lány megszorította a kezét. — Mondd meg drágám, most mire gondoltál?

— Azon tűnődtem — mondta Sally —, hogy mi történt azzal a szegény disznóval?

— Bizonyára megették ebédre — válaszolta boldogan Jerome, és még egyszer megcsókolta a drága gyermeket.

Látó Anna fordítása.)

Nyelvgyakorlat

Tudsz még magyarul? Mond el gyorsan háromszor egymás után:

Jobb egy lúdnyak egy tyúknyaknál.

Cseresznyemag meg meggymag.

Mit sütsz ki szűcs? Sós húst sütsz kis szűcs?

Ezt a tálat elkáposztásítottalanítottátok.

Legeslegmegengesztelhetetlenebbeiteknek.

Nincsen olyan szépen szóló szép sípszó, mint a szászsebesi szépen szóló szép sípszó.

Nem minden fajta tarka fajta szarka farka tarkabarka, hanem csak a tarkabarka fajta tarka szarka farka tarkabarka.

Már volt vagy ősz, szinte, mikor egy őszinte ősz inte, legyek őszinte, mert ő szinte őszinte.

Öt török öt görögöt dögönyöz örökös örömök között.

Sok szó sűrű zokszó.

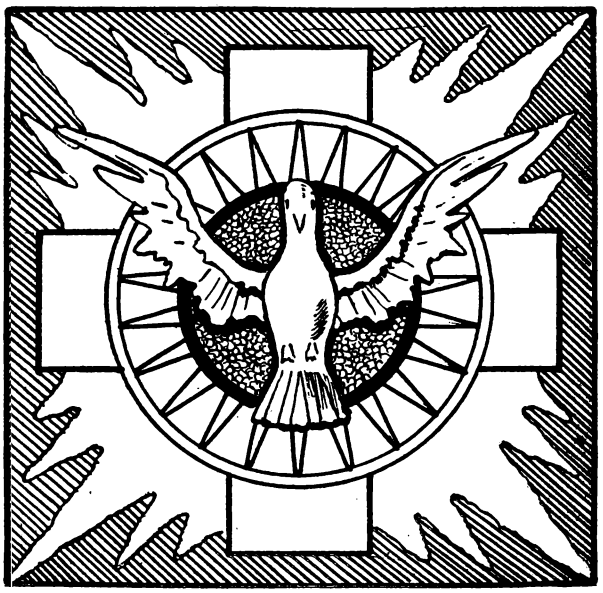

Pünkösdi ima

Írta: BARSY IRMA

Uram, a földön sok még a sötétség.
Kétezer év kevés volt, hogy megértsék
szent Fiad fájó, szerető szívét.

Araszd ránk újra a pünkösdi csodát,
hogy fény hasítsa át az éjszakát
Téged tükrözzön ez a földi lét:

hogy minden ember saját nyelvén értse
a Szív beszédét s önzésük ködébe
égessék tüzes nyelvek az Igét!

Háboru

(Régen.)

Irta: HERCZEG FERENC

1.

A tengerbe kikönyöklő sziklahegy tetején áll a város. Aki az erdőn át bujdosó úton közeledve, kilép az ünnepiesen zúgó ciprusfák alól és váratlanul megpillantja az égboltozat felé törő tornyok és kupolák csodás és bájos tömegét, az a déli napfényben is azt hiheti, hogy az álmok városa alá érkezett.

Hajdanában a pogány tenger-isten márványszentélye állott odafenn. A keresztény időkben hódító hajós nemzetségek raktak fészket a hegyen. A meredek lejtőkön titáni bástyák emelkedtek, a mélység fölött függő sziklákból kevély vártornyok nőttek ki, az ormot koronázó sokoszlopú Poseidon-templom körül pedig, amelyben most a csodatevő Madonna-képet őrizték, egymásután épültek a márványpaloták. És mivel a bástyák szük övén nem lehetett tágítani, a kapitányok és a gazdag kereskedők egymás hegyinhátán építették fehér oszlopsoraikat, aranymozaikos erkélyeiket és gyöngyszínű kupoláikat, amelyeknek idegenszerű és pompás vonalait a messzi keletről hozták magukkal, néhány évszázad után pedig az egész város egyetlen nagy, sok ezer ablakú palotaként tükröződött a tengerben.

A hatalmas tengerészek félelmet és csodálatot terjesztve fészkeltek tündöklő sziklahegyükön, mint a halászsasok családja. Tavasszal gyorsjárású gályáik vitorlaszárnyain kirepültek a tengerre, ősszel pedig távoli országok gazdagságával megrakódva tértek vissza kikötőjükbe. A házaik megteltek arannyal és márvánnyal, a szilaj szép asszonyaik selyemben jártak, a téli pihenő idején pedig szakadatlanul pengett a lant és csengett a pohár.

2.

Egyszer azután a tengerek Urának keze rettenetesen ránehezedett a városra.

A kapitányok nagy útra indultak. Valami dúsgazdag sziget meghóditásáról volt szó. Nagy vállalat volt, amely pazar juta-

lommal kecsegtetett. Ami hajójuk volt, azt mind vízre bocsátották, még a parton korhadó régi bárkákat is. Aki férfi volt, azt mind magukkal vitték, még a tizenöt esztendős suhancokat is.

Az induló hajórajuk egész úszó város volt. És midőn az enyhe szélben kifeszítették a szentek és állatok képével ékes vitorlákat, mérföldnyire kivirágzott a tenger, mint a hableányok kertje. A selyemhajú asszonyok hosszú sorban ott állottak a bástyákon és addig lobogtatták fátylaikat, míg az utolsó vitorla, mint a vándorkócsagok sereghajtója, el nem tünt a láthatár gyöngyös párájában.

A férfiak elmentek, az asszonyok pedig vártak. Vártak, imádkoztak és megint csak vártak. Heteken át, hónapokon át, sejtelmes türelmetlenséggel, be nem vallott, egyre fokozódó rettegéssel. A nyár elmult, az ősz is véget ért. Beköszöntött a tél, de a hajóhadról még nem érkezett híradás. Azon a farsangon nem szólott zene a városban. A bársonyhoz, aranyhoz szokott nők szürke posztóban jártak. Sokat térdepeltek a templomban és gyakran álldogáltak a bástya fokán. A selyempillás szemük pedig vörös lett a titkos sírástól.

Halászok és utas emberek révén ijesztő hírek szivárogtak a városba. Hírek, amelyekben senki sem mert hinni és amelyek mégis mázsás súllyal nehezedtek az asszonyszívekre. Azt beszélték, hogy elmult nyáron rettenetes forgószelek jártak a déli tengereken, szelek, amelyekhez hasonlók száz esztendő óta sem fújtak és amelyek a parton feldöntötték a városokat és a vizen széttéptek és elmerítettek minden gályát.

Ettől kezdve a város az asszonyok városává lett.

3.

Fönn a hegyekben még tél volt, de a déli lejtőkön már nyilott a leánder. És ekkor a parti szél távoli vészharangok kongását sodorta a tenger felé, az éjszakában piros tüzek lobogtak: ellenség járt az országban. Idegen lovashadak ereszkedtek le a hegyekről. A távoli kelet szikes pusztáiból jöttek, nyughatatlanul mint a farkascsorda rohantak keresztül az országokon, oly titokzatosak, kegyetlenek és furfangosak voltak, mint az éjszakában vadászó ordasok.

A szorongás napjaiban az asszonynép alázatos bizakodása, amely máskor a hadverő férfiakhoz menekült, Rozvita, a néhai nagykapitány leánya felé fordult. Rozvita lett az asszonyváros hadnagya. Ő bezáratta a kaput, őröket rakott a tornyokba és

megparancsolta, hogy a fiatalok gyakorolják a nyilazást és a gerelyvetést.

Egyszer éjjel fantasztikus ködfoszlányok vonultak a város alá. Később tüzek gyuladtak ki, piros fénypontokkal szegélyezve a szomszédos dombokat, és a bástyákra lopódzó asszonyok tudták, hogy ezek az ellenség tábori tüzei. Az éjszaka megtelt kalandos árnyékokkal és idegenszerű, fenyegető hangokkal.

Hajnalban egy pásztor jött a városba az ellenség üzenetével. Hogy az asszonyok nyissanak kaput, nem lesz semmi bántódásuk, a lovasok baráti látogatást akarnak tenni a városban, semmi egyebet.

Rozvita elkergette a követet. Nem, álnoksággal nem lehet megvenni a városukat.

Még ujabb hirnököket is küldött a sereg. Ezek lóháton jöttek és a fegyverzetük után ítélve a lovasok főemberei közül valók voltak. De őket a kaputornyot őrző leányok nyílzáporral zavarták el.

Eddig csak nevettek a lovasok, de most elkomolyodtak. A táborukban mozgolódás támadt. A fal fokán álló asszonyok látták, amint az utóhadból hosszú létrákkal megrakott szekerek nyikorogtak a falak felé.

— Ostrom lesz, — suttogták a városbeliek.

A nagytemplomba vonultak, ahol még a férfiaik emlékére gyujtott gyertyák égtek és árvaságuk keserű tudatában megesküdtek, hogy inkább a város romjai alá temetkeznek, de nem lesznek méltatlanok a tengeren veszett férfiaikhoz.

4.

Az ostrom megindult.

Az elbizakodott ellenség unta a faltörést és mindjárt rohammal kezdte. Egymás mellé támasztott létrákon kúsztak fölfelé a félelmetes, fekete árnyékok, nehézkesen és mégis fürgén, a pajzsukat fejük fölé emelték, a meztelen kardjukat foguk között tartották, a szúrós szemük pedig olyan mohón csillogott, mint a kalandos medvecsapaté, amely a mézzel telt kaptárt vívja. A férfiak szilaj rikoltásokkal biztatták egymást és oly kacagó jókedvvel törtettek fölfelé, mintha nem is vennék komolyan a halált, melyet asszonyi kéz zúdít reájuk. Odafenn a fullánkos méhek haragos rajokban csaptak a medvékre. A nők haja lobogott, a szemük tüzelt, amint párductestük karcsú lendülettel forgatta a gyilkos fegyvert. Olykor az ostromlók és a védők oly közel jutottak egymáshoz, hogy a tekintetük egymásba fúródott

és iszonyodva látták egymás testén a vérző sebet, de azután süvöltő nyílzápor és mennydörgő kőeső választotta szét őket. A férfiak megvakultan, vadul kapkodva zuhantak vissza, estükben megkapaszkodtak a falrésekben, lerántották egymást és rakásra hullottak a mélységben. De már a második fekete férfihullám rohanta meg a falat, ezúttal bömbölő haraggal, véres tajtékot vetve a fal ormán és újból visszahullva.

Valami forró, véres mámor tombolt a bástyákon. Kain gyermekeinek gyilkos mámora. A férfiak fenevadakká lettek és gyönyörködve marcangolták az asszonyok fehér tagjait, a nők pedig démonokká lettek és örömsikoltások közepett taszították a mélységbe a férfiakat.

Mire bealkonyodott, az ellenség abbahagyta az ostromot és visszavonult a szomszédos dombokra. Az asszonyok pedig éles vércsevijjongással táncoltak a bástyákon:

— Győztünk, győztünk, mert velünk harcolt férjeink szelleme!

A városra és a táborra azután ólomsúlyú csend nehezedett. Férfiak és nők kialudták gyilkos részegségüket.

5.

Rozvita nem igen aludt. Félálmában zűrzavaros látásai voltak, mindig az ezüstpikkelyes ember állott előtte.

Az utolsó rohamot, közvetlenül naplemente előtt, egy férfi vezette, aki pikkelyes ezüstpáncélt viselt. Főembere lehetett az ellenségnek, mert estig egy közeli dombról nézte a viaskodást és lovas futárokkal küldte parancsait az ostromlóknak. Alkonyatkor az ezüstpikkelyes kifogyott türelméből, nyeregbe ugrott és maga állott a támadók élére. Mikor rátette lábát a falmászó létrára, a férfiak között olyan lelkes izgalom támadt, mintha maga a háború istene jelent volna meg közöttük. Eszeveszetten kiáltozták a vezér nevét, de a nevének olyan idegen, barbár hangzása volt, hogy Rozvita nem tudta eszében tartani.

Az utolsó volt a legvadabb roham. A férfiak ujjongó halálmegvetéssel futottak a falaknak, előttük, fölöttük az ezüstpikkelyes ember.

Alulról oly sűrű nyílzápor zúdult a bástya fokára, hogy a nők egy pillanatra visszarebbentek. Ez a pillanat elég hosszú volt arra, hogy az ezüstpikkelyes elérje a létra tetejét. De útjába vetette magát Rozvita. Két kezével megragadta a nehéz létrát és karcsú macskatestét nekifeszítve, kétségbeesetten erőlködött, hogy feldöntse.

Oly közel voltak egymáshoz, hogy arcukon érezték egymás forró lélegzetét. Rozvita meglátta az ellenség kipirult arcán a gyöngyöző verejtéket, a férfi pedig egy fehér, kemény kis kezet látott, amely inaszakadtáig erőlködött, hogy a halálba taszítsa őket. A létra megmozdult a lábuk alatt. Ekkor éles penge csillant meg az ezüstpikkelyes ember kezében. Egy suhintás kell csak és a makacs leánykéz véresen fog leválni a létráról. Az ezüstpikkelyes szeme odavillant a leány arcára, azután leereszteté a kardját: megismerte benne a nőt.

A létra megmozdult, megbillent, fordulni és esni kezdett. Az ezüstpikkelyes ott függött a felső fokán, a tekintete ijedten kereste Rozvita tekintetét, azután létrástul, az alatta állókkal együtt lezuhant a mélységbe.

És Rozvita azóta mindig az ezüstpikkelyes ember különös, ijedt és kérdő szemét látta. És utólag megismerte benne a férfit.

6.

Hajnalra kelve, a lovasok tanácsot ültek a táborukban.

Rossz kalandba vágtak, mikor faltörő készség nélkül, kicsi haddal nekimentek a kőtornyoknak. De ha már belevágtak, nem tágíthatnak többet, bár mind egy szálig ott vesznének is. Mert ha vert sereggel takarodnak Asszonyváros falai alól, akkor száz esztendő mulva is az ő hírükön rágódik az igric.

Napfölkelte előtt megfuvatták a trombitákat és a szilaj hangokban, amelyeket sokszorosan visszavertek a város falai, benn harsogott a férfiak minden haragja, gőgje és szégyenkezése.

Fönn a bástyafokán is gyülekeztek a városbeli nők. A hadnagyuk, Rozvita, sápadt arccal lépett közéjük. A szeméből eltünt a harcias gőg, szelid szomorúsággal tekintett a társnőire.

— Akartok még harcolni? — kérdezte.

A váratlan kérdés egyszerre derékon törte a bátorságukat. Mintha most ébredeznének csak: mindegyikük iszonyodva gondolt az elmult nap véres álomképeire.

Tétova suttogás támadt közöttük. Asszonyok vagyunk, hiába. Nem bírunk a férfiakkal. Azok vadak és makacsok, mint a mieink voltak. Talán jobb is volna, ha nem bőszítenők őket a végletekig.

És mialatt még ingadoztak, már akadt közülök egy, aki legbátrabb volt a gyávaságban, az odasurrant a kapuhoz és nagy sebbel-lobbal kinyitotta mind a két szárnyát.

7.

Lenn a táborban izgalom támadt: a város kapuja tárvanyitva, egy szál kopját se látni a bástyákon. Vajon miféle cselvetést terveznek az asszonyok?

A vezérek nyeregbe ültek és a város felé ügettek. Köztük volt az ezüstpikkelyes is. A tört karján kötést viselt, a homloka is sebes volt, de asszonykéz ütötte seb: macskakarmolás — oda se neki! — annál kevélyebben ülte meg lovát.

A kapu alól hosszú menetben vonultak eléjük a nők. Fiatalok és vének, asszonyok és szűzek, hosszan lengő, lágy redőjű köntösükben, lehajtott fejjel, a keblükön keresztbe tett kezekkel. Alázatos és szomorú menet volt.

Az asszonyok hadnagya a lovasok elé lépett. A szeme összetalálkozott az ezüstpikkelyesével és ekkor egymásra ismertek. A férfi két szemöldöke között kemény redő jelent meg, a leány arcán pedig halvány mosoly futott végig. Rozvita meghajolt az ezüstpikkelyes előtt és szeliden mondta:

— Megadjuk magunkat uram, kegyelemre. Vonuljatok be a városunkba és tegyetek, amit jónak láttok.

A vezér tekintete tétován kalandozott végig a nők csapatján. Egyik asszony arcát eltorzította a halálfélelem, a másik tompa megadással bámult maga elé, egy fiatal leány arcán pedig a kandi kíváncsiság viaskodott a rettegéssel. Egyik-másik közülök sebkötést is viselt. A vezér tekintete visszatért Rozvitához. A leány mozdulatlanul, márványfehér arccal, félig lehunyt szemmel állott előtte.

Ekkor egyszerre a szégyen tüze festette vörösre az ezüstpikkelyes ember arcát.

— Ebben a városban csupa asszony és gyermek van, — morogta. — Semmi dolgunk velük. Menjetek békén haza, mi is megyünk az útunkra.

Sarkantyúba kapta a lovát és visszatért a táborba.

Kemény parancsszavak pattogtak, a férfiak mind nyeregbe ültek, seregbeverődtek, azután zárt hadsorokban délnek kanyarodtak és elvágtattak a nagy erdő irányában. Mire kijött a nap a felhők mögül, már csak az égen kóválygó porfüggöny mutatta, hogy merre vették útjokat.

8.

Az asszonyvárosiak, az özvegyek, a szűzek és a gyermekek tarka csapatokban lepték el a bástyafokát. A messziségbe néztek, közbe halk, vontatott hangon beszélgettek. Máskor, ha a

bástyán állottak, mindig a tengeren maradt férfiakról folyt a szó, apáikról, férjeikről, mátkáikról és fivéreikről. Ezúttal azonban a lovas emberekről beszélgettek.

— Párducbőrt és farkasbőrt viselnek, — mondták a gyermekek. — A vezéreknek fehér lovuk van, a közembereknek másszínű.

— A szemük olyan sárgaszúrós, mint a nagy ragadozó madaraké — mondták a leányok.

— Kacagva rohantak a falnak, mintha örülnének az asszonyhalálnak, — mondták az asszonyok.

Azután csend támadt. Majd megszólalt egy magas nő, akinek mélyen zengő hangja volt:

— Hívni kellett volna őket, hívni, akkor talán bejöttek volna a városba . . . Van hús a kamráinkban, bor a pincéinkben, bizonyára jólesett volna nekik a hosszú út után.

Megint csend lett. Azután egy édesen és szeliden csengő hang szólalt meg:

— Vajon merre mentek? Vajon erre jönnek-e megint, ha hazafele vonulnak?

És most már tizen is megszólaltak, izgatottan és egyszerre beszélve.

— Őrt állítunk a nagytoronyba . . . Figyelni kell az utakat . . . Ha megint jönnek, akkor mind kimegyünk eléjük . . . Akkor selyembe öltözünk . . . Virággal ékesítjük magunkat . . . Akkor zeneszóval fogadjuk őket . . .

Mind beszéltek, csak Rozvita hallgatott. Halvány arccal, sóvárgó tekintettel nézett a messziségbe.

A MAGYAR NÉP ÉNEKEL:

Szivet cserélni

Ez a kislány most kezd nekem tetszeni
De szeretnék vele szívet cserélni.
Vigyázzon, hej, vigyázzon a szívére
El találom lopni tőle cserébe.

Verd meg, Isten, a gőzkocsi kerekét,
Azon viszik katonának a legényt.
Azon vitték az én rózsám huszárnak,
Rajta kívül tizenhármat bakának.

(Népdal)

Katalin - Kata - Kató - Kati - Katóka Katka - Katica - Katus - Katiuca - Katácska

Mindenki előtt ismeretes, hogy a gyermekvárás boldog izgalma közepette gyakran hangzik el az a kérdés: mi legyen a neve? A névadás kérdésében adott rokoni, ismerősi tanácsok igen sokfélék, de egyben megegyeznek: valami szép nevet kell adni az újszülöttnek. Főleg, ha leány! Hadd tudja majd a költő, Csokonaihoz hasonlóan megénekelni: "Kiáltozom fűnek, fának, / Kedves nevét itt Lillának".

De melyik név a szép?

Abban, hogy egy nevet szépnek tartunk-e vagy sem, tetszik-e nekünk vagy sem, igen sok szubjektív tényezőnek lehet szerepe. Legtöbb esetben hatással van ránk, illetve irányítja véleményünket a nevet viselő személy rokonszenves vagy ellenszenves volta. Az is vonzóvá tesz egy-egy nevet sokak szemében, hogy az emberiségért áldozotot vállaló, imádságos lelkű szent vagy neves művészek, híres személyiségek viselik, vagy ha e nevek viselői kedvelt irodalmi művek rokonszenves szereplői. De az sem újdonság, ha egy-egy nevet hangzása vagy divatos volta tesz kedveltté.

●

Régen persze a név nem ilyen jelentés nélküli hangsor volt. S mert a névnek volt értelme, jelentése, ezért kapcsolat teremtődött a név és viselője között. Ha a nő szép volt, mint egy csillag, a perzsában az Eszter nevet kapta. Eszter = csillag; ha gyöngéd, törékeny volt, mint a liliom, a héberben a Zsuzsanna nevet ruházták rá; ha a nőre a jóság volt jellemző, neve a görögben Ágota lett, s így tovább, mert minden személynév köznévből származik. A magyarban is van jelentéssel bíró név ma is! Virág, Csillag, Ibolya. Később azonban, mikor az eredeti jelentéssel bíró nevek a különböző névadási szokások révén elterjedtek más népek között is, megszűnt a jelentésbeli kapcsolat a név és viselője között. Egy-egy nevet már nem az eredeti jelentése alapján adnak az újszülöttnek — ezt legtöbbször nem is ismerik — hanem igen sokszor a név kiválasztását névdivat határozza meg.

A nevek ugyanis állandóan ki vannak téve a névdivat hullámzásának időben és térben egyaránt. Vidékek és korok szerint más-más volt a legkedveltebb, leggyakrabban használt név. A XVI-XVIII. század gyakori nevei közül a XX. századra már elavult például a Borbála, Dorottya, Orsolya, Fruzsina. Egyre gyakoribb a divat törvényei szerint a hagyományőrző nevek alkalmazása mellett a feledésbe merült nevek felújítása, valamint idegen eredetű nevek használata. Ezzel vélnek a névadók némi különlegességet, titokzatosságot kölcsönözni a név viselőjének.

●

Egy névkutató összeállította egyik nagyváros utóbbi években bejegyzett női keresztneveit, s a rangsorban a leggyakoribb, tehát a "legdivatosabb" 25 keresztnév a következő volt: Andrea, Ildikó, Katalin, Zsuzsanna, Judit, Ágnes, Éva, Krisztina, Gabriella, Monika, Edit, Anikó, Mária, Csilla, Erzsébet, Márta, Marianna, Anna, Erika, Edina, Adrienne, Beáta, Szilvia, Tünde, Emese. E névlistában feltűnő néhány, az elmúlt évszázadokban a magyarban ritka vagy éppen ismeretlen női név kedvelése: Andrea, Monika, Erika, Edina stb.

●

No persze, miután kiválasztják a divatos nevek közül a "legszebbnek" tartott nevet, később megtörténhetik, hogy az egyszerű "hivatalos" nevet mégis ridegnek érzik és ezért kedveskedő, becéző alakban egyénítik. Csak a párnapos csecsemő Katalin, abban a pillanatban, amikor bejegyzik az anyakönyvbe, de hallani azután nagyon ritkán hallja nevének ezt a legkomolyabb formáját, s öreg korában sem lesz Katalin néni, hanem Kati néni. Katus néni. Vagy valami más, mert a Katalin név nagyon gazdag becéző formákban: Kata, Kató, Kati, Katóka, Katka, Katica, Katus, Katinka stb.

●

És hogy mégis melyik a legszebb női név? Lehet vitatkozni rajta. Kinek az egyik, kinek a másik tetszik, éppúgy, mint a viselője.



Májusi ének

Írta: KELEMBÉRY SÁNDOR

Gyertyavirágú vadgesztenyék,
(május vidám karácsonyfái)
magnóliák és peóniák,
dús akácok és orgonabokrok,
jázminok, hársak és nyírfák,
(még a szerény, megbúvó bodza is)
a tavaszi kertek és mezők,
a győzelmes, hömpölygő illattenger:
mind Őt dicséri, Neki zengi
a varázslatos litániát,
mert szebb Ő minden áradó szépségnél
május éke: a Boldogságos,
ki szülte Jézust: a Szabadítót
s anyánk, oltalmunk minekünk is,
hitünk, reményünk; életünk.

Szerkesztői üzenet

(Régen.)

Irta: SZILI LEONTIN

1.

Klára ballábbal kelt fel. Nyugtalanul, rosszul aludt az éjszaka, zavaros és nyomasztó álmai voltak és nehéz fejjel, kedvetlenül ébredt.

A szokott időnél pár perccel tovább feküdt csukott szemekkel és mozdulatlanul az ágyban.

Arra gondolt, hogy milyen jó annak, aki helyett valaki elvégzi a mindennapi, fárasztó, idegölően egyhangú házimunkákat. Fázott még a gondolatától is annak, hogy most be kell vennie a tejet az ajtó elől, fel kell forralni, kávét kell főzni és így tovább. Olyan a nap, mint valami óriási taposómalom, soha semmi változatosság, csak óráról-órára mindig a megszokott, el nem térő, unalmas napirend.

A nappaliban a kommódon álló antikóra akurátus, szép tempóban ütötte el a félnyolcat.

A fürdőszobában, ahol Árpi a rendes reggeli zuhanyozását végezte, egyhangú csobogással zuhogott a fürdőkád csapja.

Klára lemondó mozdulattal bujt bele a kissé elnyűtt kimonójába és mezítelen lábaira felhúzta pomponos piros bőrpapucsait. Azután hátrasimította a haját és kissé álmosan, rosszkedvűen ment ki a konyhába.

A tejet fehér lábasba öntve emelte a resó meggyujtott kék lángjára és a feketekávénak vizet tett oda. A darálót a térde közé szorítva, a stokedlin ülve, őrölte a szemeskávét.

— Ilyen az én életem is — gondolta elkeseredve. — A megszokott vágányban mindig csak körben-körben jár. Tespedés és unalom, soha semmi újszerűség, semmi izgalom. Ha legalább gyermekem volna . . .

— Kaji! — kiáltott ki a fürdőszobából az ura hangja, — nem láttad a zöld inggombomat?

— Ott vannak a toáletten, az üveg gombtartóban, — felelte vissza Klára gondolkodás nélkül és lejjebb csavarta a gáz

lángját, mert a víz bugyborékolva és ágaskodva forrni kezdett már.

A fazék fülét óvatosan fogva egy ócska konyharuhával, lassan öntötte a forró vizet a kannába.

— Itt nincsen — hallatszott a hálószobából Árpi türelmetlen hangja.

A rongy elcsúszott és Klára megégette kissé a mutatóujját.

— Ha mondom! Én magam tettem oda — válaszolta ingerülten. De már loholt is a hálóba és diadalmasan húzta elő a gombtartó mélyéből a horgolt zöld kézelőgombokat.

— Te sem nézel meg soha semmit — dohogta szemrehányóan.

Árpi szappanhabtól fehér arcát ingerkedve dugta a szája elé.

— Meg sem csókolsz? — kötekedett vele jókedvűen.

— Ugyan eríggy! — hárította el az asszony kedvetlenül.

A konyhából kozmás és kesernyés szag kúszott be alattomosan.

— Jézus, a tej! — szaladt ki hanyatt-homlok Klára.

A tej bizony hosszú, fehér szakállat eresztve sistergett a resón.

— Mert minden semmiségért behív — bosszankodott. Más nem volt a lakásban, persze hogy Árpi volt az oka annak is, hogy kifutott a tej.

2.

Árpád a reggeli zuhanytól frissen és jókedvűen ült a reggelizö asztalhoz. Csak úgy sugárzott róla az egészség, a tisztaság, a fürdőszoba szappantól és kölnivíztől üde illata.

Farkasétvággyal evett.

Klára mosdatlanul és kócosan, csípős hangulatban kanalazta a kávéját.

— Olyan vagy Kajikám, mint egy álmos cica — nevetett az ura, amint jó étvággyal harapott bele a vajaskenyerébe. — Egy karmolásra kész, álmos cica.

De Klára nem vidult fel tőle. Ma egyikére ébredt azoknak a ritkán előforduló szeszélynapjainak, amikor minden az idegeire ment. Árpi jókedve is. Szó nélkül, immel-ámmal kortyolta a kávéját.

Árpád a reggeli ujságjába mélyedt a kávézás közben.

— Ujjé — kiáltott fel kedvetlenül, — hiszen ma operabérletünk van.

— Micsoda? — érdeklődött az asszony.

— Trubadur — kedvetlenedett el Árpi. — Már a könyökömön nő ki. Különben sem imádom az operákat. Jövőre inkább a Nemzetiben bérelünk.

— Én jobban szeretem az operákat — makacskodott Klára, de az is lehet, hogy csak az ellentmondás kedvéért ágált.

— Jól van, szívem, — vette a kalapját Árpi, — én majd a Nemzetiben bérelek, te pedig csücsülj csak az Operában.

És nevetve csókolta meg az asszonya összeráncolt homlokát.

Klára egyedül maradt a rendetlen, takarításra váró lakásban.

3.

Elkeseredett sóhajjal szedte széjjel az ágyneműt és nyitotta ki az ablakot. Rettenetesen terhére volt ma a munka. Pedig olyan piciny volt ez a miniatür, kétszobás kis pesti lakás a két lépés hosszú fürdőszobával és három lépés hosszú konyhával.

Soha nem árulta el, hogy egy kis telekre vágyik valahol a somogyi oldalon, közvetlenül a Balaton partján. Rajta egy pirostetejű, fehér kis nyaralóra, amelynek ablakai úgy világítanak bele esténkint a Balatonba, mint tüzes, megelégedett szemek. A kertjükből benyúló hosszú molónak a végén egy öblös és hasas kis csónak, egy hamisítatlan balatoni "by boath" fog ringatózni és a kertben balzsamina, szolidágó, szalvia és szagos bükköny fog virágzani.

Ma azonban eszébe sem jutott a pirostetejű kis ház a Balaton partján, egészen elernyedt a testében teljesen elhatalmasodott csömörtől.

Leült az Árpi ágyának csupasz rézsodronyára és csendes undorral gondolta el, hogy estére át kellene vasalnia az eperszín muszlinruháját és selyemharisnyát kellene mosnia.

Sehogyan nem ízlett belekezdeni a dologba. Pedig tudta jól, hogy csak elkezdeni nehéz, ha már belekóstolt, pattogott keze alatt a munka.

Egészen nekikeseredve bámulta a papucsainak jókedvű, piros pomponjait.

A szeme most megakadt az Árpi monogramos, használattól nekifényesedett barna bőrtárcáján, amint előrebukva és széjjelnyilva feküdt az ágy előtt, a kis szőnyegen.

Egy önkénytelen mozdulattal utána nyult és a térdére fektette. Gondolkozás nélkül nézett bele.

Az egyik rekeszében két húszpengős kuporgott, a másikban névjegyek, opera- és villamosbérlet. A harmadikban szabószámla, mama levele és naptár. A negyedikben a saját fényképe és ráborulva, békés egyet értéssel — egy idegen nőnek a képe.

Klára elhülve és hitetlenkedve húzta elő a képet.

Úgy bámult rá, mintha fejbeütötték volna.

Széles, virágos florentin-kalap alól nézett rá kihívóan és harcra készen az idegen nő. Árnyas szempillája alól titokzatosan és férfiszemnek sokat igérve suhant elő a tekintete, szépmetszésű, szívalakú szája mögül fehér és egészséges fogak villantak elő.

Olyan volt, mint valami jóllakott, szép formájú ragadozó.

A fénykép balsarkába lilatintával, balradülő, nőiesen rapszódikus hosszú betűkkel csak ennyi volt írva:

— Margó!

És alatta egy dátum, marcius huszadika, utána pedig egy sokatjelentő, sejtelmes és figyelmeztető felkiáltójel.

Több, mint két hónapja kapta tehát Árpi a képet.

Klára csak nézte, gondolatok nélkül, kába és zavaros fejjel.

A saját fényképe, egy menyasszonykori, elmosodott amatőrkép, szemrehányóan és sértődötten húzódott meg a rekeszben.

— Margó!

Klára tudta már, hogy kit ábrázol a kép. Balázs Margitról, akivel egy szobában dolgozott, sokszor mesélt Árpi. Mint szolíd, kedves urileányt emlegette mindig, de Klárának soha még eszébe sem jutott, hogy Balázs Margit több is lehet Árpi szemében, mint kolleganő. Találkozott is már vele egyszer-kétszer az árvaszék folyosóján, amikor felkereste Árpit a hivatalában, de igazán nem nézte meg soha.

Reszketett kezében a kép, a bizonyosság oly váratlanul és oly erővel szakadt rá, hogy szinte megszűnt dobogni a szíve.

Az első érzése az volt, hogy darabokra tépi a képet és a cipője sarkával tapos rá.

De csak nézte elhalványuló, remegő szájjal, sápadt arcában nagyra nőtt idegen szemekkel, azután beletemette, mélyen belefúrta a fejét az Árpi jellegzetesen dohányszagú kis párnájába és feltartózhatatlan asszonysírással, fuldokolva és nyöszörögve sírni kezdett.

A sírástól megkönnyebbült egy kissé.

De még mindig nem tudta, hogy mit fog csinálni.

Vágja Árpi arcába ennek a bestiának a képét?... Nem, az ilyen féltékenységi jelenetek rettenetesen közönségesek.

Szaladjon el az anyjához és tőle kérjen tanácsot?... Nem,

anyuska túlontúl szívére, amúgyis gyenge szívére venné a dolgot, őt nem izgathatja.

Mimi, a legjobb barátnője biztosan megértené. de Mimi nem tudja tartani a száját, attól pedig írtózott, hogy házaséletének intimitásai délutáni teák pletykái közt terüljenek szőnyegre.

Istenem, kihez is forduljon hát?

Oly elhagyatottnak, kifosztottnak és annyira megcsaltnak érezte magát, hogy megint csak átnedvesedett a szeme újból feltörő könnyeitől.

Pár pillanatig az is megfordult az eszében, nem kellene-e most meghalnia? De eszébe jutott, hogy hiszen még csak harmincéves, az élet még sok szépet hozhat. Premiereket és új ruhákat, a balatoni nyaralót, talán lenne még gyermeke is — ostobaság volna itthagyni mindent.

4.

Egyszerre csak mentőgondolatként villant az eszébe kedvenc lapjának a rovata: a Szerkesztő üzenetei. Egy ismeretlen valaki ismeretlen embereknek adott itt bölcs és józan, pártonkívüli tanácsokat, Klára mindig szívesen olvasgatta ezeket a kedves, intim és tanulságos üzeneteket.

És felbuzdulva azonnal írt egy szenvedélyes, hosszú, nyolcoldalas levelet. Egészen megkönnyebbült és maga szaladt el a postára. Ajánlva adta fel a levelet.

Elhatározta, hogy addig semmit nem csinál, amíg nem kap rá választ.

Árpi, amikor hazajött, semmit nem vehetett észre rajta. De Árpi szemeiben nyugtalanság bujkált, mint aki fél valamitől.

— Nem láttad Kaji a tárcámat? — kérdezte egy kissé zavartan és nem mert a felesége szemébe nézni.

— Azt hiszem, reggel az éjjeli szekrényeden láttam — felelte közönyös, mindennapi hangon Klára, pedig majdnem kiugrott melléből a szíve.

Árpi megkönnyebbült sóhajjal süllyesztette a tárcát kabátjának belső zsebébe és súlyos tehertől szabadulva, meglehetősen hamisan és idegen csengésű hangon egy divatos tangó refrénjét kezdte el fütyülni.

Klára veszedelmesen közel hajolt le a kézimunkájához és a tű erősen reszketett a kezében.

De nem szólt egy szót sem aznap.

És lázasan, sóvárogva, türelmetlenül leste minden szombaton a Szerkesztői Üzeneteket.

Végre az egyik szombat meghozta a várva várt választ.

Az első üzenet neki szólt "*Megcsalt asszony 2716*" jelige alatt.

Lázas sietséggel futotta át.

MEGCSALT ASSZONY 2716. Kedves *Megcsalt asszony* — írta a szerkesztő — elsősorban is tanulja meg, hogy nem szokás senkinek a tárcájában sem kutatni, még akkor sem, ha az a tárca a saját uráé.

Másodsorban a maga tragédiája, még nem tragédia, hanem talán könnyen orvosolható kizökkenése egy jó házaséletnek.

Harmadszor, mielőtt a hibát az urában keresné, vizsgálja meg gondosan a saját lelkiismeretét is. Tényleg nem tehet maga semmit a dologról?

Irja, hogy egész nap robotol és mire az ura hazajön, holtra fáradva, kimerülve készül el az ebéddel. Ezt elég rosszul teszi. Ha az ura hétkor kel, keljen maga hatkor, de mire ő felébred, legyen már tiszta és szellőztetett az ebédlő, mosdott, rendes és ápolt az asszony. Nem is képzeli, hogy a kócos reggeli neglizsé, a pecsétes takarító pongyola és a félretaposott papucs hány házasélet illusióját és boldogságát rombolta össze. Képzeje el, hogy férjura gondozatlan és kedvetlen feleségétől egyenesen a hivatalába siet, ahol frissen manikürözött, illatos és hullámos hajú leányok köszöntik gondosan vasalt fehér ruhában, kedvesen mosolyogva. Az összehasonlítás — ezt beláthatja asszonyom, — nem üthet ki a maga javára.

Ami pedig az Önön megesett sérelem orvoslását illeti, erre csak egy tanácsot adhatunk.

Hívja meg egyszer magukhoz a szóbanforgó kisasszonyt, aki — mint irja — urileány, legalább is annak gondolják.

Ne csodálkozzék, de mi az azonnali operációnak vagyunk a barátai, szeretünk késsel dolgozni.

Ha magát soha nem láthatja az ura együtt a szóbanforgó hölggyel, hogyan vonjon párhuzamot kettőjük között?

S egyedül magától függ, hogy az összehasonlítás ezuttal a maga javára dőljön el. Hiszen irja, hogy csinos. Nos kedves *Megcsalt Asszony*, használjon fel minden finom és hathatós asszonyi taktikát a hadjáratán. A lakása ragyogjon és ennek a hangulatos, kedves kis lakásnak legyen Maga a lelke. Halk, finom, szellemes.

Szívből kívánjuk a győzelmét.

Klára először is az ujságot csapta földhöz, azután a papucsát, amelyiknek tényleg félretaposott volt a sarka. Azt várta ugyanis, hogy a szerkesztő éppen úgy felháborodjon Árpi balléptén, mint ő és ítélje el szigorú és kíméletlen hangon az olyan

férjet, aki nők után szaladgál, mialatt a felesége megadással végzi otthon a cselédmunkákat.

Iszonyúan megbántva és megsértve érezte magát. Most már nem is annyira Árpira, mint inkább az ismeretlen szerkesztőre haragudott. Elhatározta, hogy nem fizet többet elő az ujságra.

Csapkodva, kielégítetlen haragtól dúlva, türelmetlenül mosta le a reggeli edényt. A poharak és a csészék viharosan csörömpöltek a keze alatt.

De azután, törölgetés közben, bement a szobába és felemelte az ujságot a földről. Elolvasta mégegyszer a "*Megcsalt asszony*"-nak szóló üzenetet. Kis idő mulva harmadszor is elolvasta.

És mélyen, erősen elgondolkodott.

5.

Amikor Árpi három órakor hazajött a hivatalból, a lakás ragyogott a tisztaságtól, az ebéd kitűnő volt és ízletes, Klára pedig üdén és kivánatosan illatozott fodros és virágos kis selyemruhájában. Előzékeny és kedves volt, mint az első hónapokban és a csirke zuzáját maga kotorta elő a tálból és tette az ura tányérjára. Az uborkasaláta tejfölös volt, mert Árpi így szerette és a női szeszélyen majd eldült a habréteg, olyan magas volt. Árpi ugyanis a habot becsülte legjobban a tésztán. És csacsogott, mint párhetes menyecske korában, az ura meglepetve és elérzékenyülve figyelte minden mozdulatát . . .

Másnap reggel, amikor Árpi felébredt, Klára már frissen, kölnivíz-illatosan forgolódott a nappaliban a kis kerek asztalnál. Éppen tiszta abroszt terített fel.

— Mi az Kaji — állt meg Árpi az ajtóban, — mikor keltél te fel?

— Idestova nyár lesz, nyáron egészséges korán kelni — pörgött a szó az asszonyka szájáról.

Mire Árpi megborotválkozott, forrón és illatosan párolgott már a kávéja az asztalon, a tej föle gondosan összeszedve csábítóan és vidáman uszkált a kávé tetején. Klára asszony gondosan fésülve, csinos mosóselyemruhában telepedett az asztal mellé. A reggeli napsugár vidáman táncolt be az ablak fehér függönyén, egyenesen hullámos és szőke hajára.

— Tudod-e Árpi, — kavargatta elgondolkozva a kávéját, — hogy ma megint opera van? Pillangó kisasszony.

— Hatszor, vagy hétszer láttuk már. Minden vendégéne-

kesnő a Toscát vagy a Madame Butterflyt énekli — kedvetlenedett el Árpi.

— Azt gondoltam, — mondta Klára buzgón kenegetve vajjal a kenyerét, — ne gyere el. Csak értem. Add oda másvalakinek a jegyedet. Ott van például az a kis Margó a hivatalodban, biztosan ritkán jut szegényke színházhoz.

Árpi elképedve és hitetlenül nézett a feleségére.

De Klára oly egykedvűen kenegette a vajat, hogy még a pillája sem rezdült meg.

— Minek? — borult el Árpi tekintete.

— Miért ne? — nézett fel Klára csodálkozva. — Margó rendes leány, mindig mondtad, miért ne adhatnád neki oda a jegyedet?

Árpi hallgatott, mert nem mondhatott semmit. De titkolt rosszkedvvel és zsörtölödő, dobogó lelkiismerettel indult el a hivatalába.

Este egy kis szívdobogással és türelmes várakozással ült be Klára az Operába.

Nem sokkal az előadás kezdete előtt libbent be a lány. Valami alázatos zavar bujkált a szemében, sokat és hadarva beszélt s ok nélkül, sokat és feleslegesen nevetgélt. Klára kedves volt hozzá, bonbonnal kínálgatta. És közben erősen figyelte. Amíg szegény kis Csocsoszán a szinpadon végigszenvedte kálváriáját, Klára rájött, hogy Margón nincs semmi különös. Fiús csípőjű, jó alakú, jól öltözött elány, aki gondosan manikűrözi a kezét, jó helyen onduláltatja a haját és erősen, kokottosan festi a száját meg az arcát.

Árpi, amikor előadás után érte jött, zavartan üdvözölte a leányt. Nem mert sem Margóra, sem a feleségére nézni. A villamoson is ingerült hallgatásba burkolózott. Klára az új tenoristáról mesélt, aki Pinkertont alakította, azután minden bevezetés nélkül, egyszerre csak kijelentette:

— Meghívtam vasárnap ebédre Margót.

— Minek? — csattant fel az ura.

Az asszony ártatlan csodálkozással bámult rá.

— Ejnye de különös vagy. Miért ne hívtam volna? Szegény minden ünnepnap vendéglőben eszik, mert főzni nem tud. Miért ne egyen egyszer rendes házikosztot. Hiszen jobb sorsra érdemes, rendes leány. Nem?

Árpi, mint a potyka, dühösen nyelt egyet. Egy szót sem válaszolt.

Vasárnap reggel Klára már régen megjött a piacról, amikor az ura felkelt.

6.

Árpi csak ebédidőben ért haza a városból.

Az asztal már terítve volt, a hófehér abrosz csak úgy árasztotta a frissen mosott fehérnemű illatát, a kristály poharak és az ezüst csak úgy ragyogtak s az asztal közepén alacsony eozinvázában friss gyöngyvirág illatozott.

Klára nekipirult arcával, kékbabos, leányos ruhája elé kötött csipkés fehér kötényével olyan volt, mint menyasszony korában.

Margó díszes zsorzsettruhában cigarettázva ült a biedermeier fotőjében. Erős, édes parfőmillat terjengett körülötte és Árpi a felesége nekipirult, üde arca mellett vette csak észre, hogy milyen erősen festi magát.

Mint a színházban, most is sokat és összefüggéstelenül fecsegett, mint aki írásában sem pontot, sem vesszőt nem használ. És indokolatlanul, hisztérikusan sokat nevetgélt. Látszott rajta, hogy éppen olyan kényelmetlenül érzi magát, akárcsak a ház ura.

Csak Klára volt fölényesen nyugodt. Halkan, keveset, elmésen beszélt, modellt állhatott volna a kifinomult ízlésű, előzékeny, igazi háziasszony mintaképéhez.

Az ebéd elsőrangú volt. A leves: aranyszínű, zamatos erőleves, zsírbacsepegtetett borsótésztával. A vesepecsenye vadas mártásának az íze felséges pikánsan sikerült, a répaalakba formált, petrezselyemmel tüzdelt krumplistészta habkönnyű volt és aranybarnára pirult. A torta a Zserbónál sem lehetett különb és jobb aromájú, illatosabb feketét a török császár asztalánál sem szolgálhattak volna fel.

Margó nem győzte dícsérni a fogásokat.

— Semmi különös — hárította el a dicséreteket Klára. Rendes házikoszt csupán, vendéglőben máskép főznek.

Ebéd után Árpi félrevonult és beletemetkezett a vasárnapi ujságokba. Lopva azonban sokszor felnézett és ámulva figyelte feleségének kedves, leányos üdeségét, amint finom és csendes mozgással dolgozott a kézimunkáján. Margó keresztbetett selyemharisnyás lábaival tétlenül ült mellette, fujta a füstöt és fárasztóan, idegesítően sokat fecsegett. Időnként előszedte lapos, kis púderosdobozát és a pamaccsal végigszántott az orrán.

Öt óra felé felpakkolt, mert moziba készült.

Árpád nagyot lélegzett, amikor már kinn volt. Kinyitotta az ablaknak mindkét szárnyát, hogy cigarettájának és parfőmjének illata is szálljon utána.

— Lekísérhetted volna a villamoshoz — vélekedett Klára csendes szemrehányással.

— Máskor is egyedül jár, nem lopja el senki — felelte ingerülten az ura és rab oroszlán módjára fel és alá járkált a szobában.

— Lehettél volna figyelmesebb, Árpikám. Egész délután ujságot olvastál — fűzte tovább alig titkolható bolond jókedvvel Klára.

— Nem én hívtam! — pattogott Árpi.

Klára nem felelt. Csend volt a szobában, csak az antikóra ketyegett öreges tiktakkal a komódon. Szorgalmasan öltögette egymásmellé a szabályos, apró kis kereszteket, fehér keze puhán és lágyan szálldosott a kézimunkája felett.

— Büszke voltam az ebédemre. Kár, hogy ez a Margó olyan szembetűnően festi az arcát — gondolkozott el közvetlen és természetes hangon — pedig rendes, helyes leánynak látszik...

— Nna!... — nyelt egyet Árpi.

Azután odaállt a felesége elé. Dacosan és keserűen nézte jókedvű napsugaras szemét s ahogy nézte, nézte, lassan kisímultak homlokán a redők és a Klára tekintetéből sugárzó életkedv és önbizalom alattomosan hízelegve rálopakodott az ő homlokára is.

— Kajikám — mondta alázatosan — Margó nem az akinek gondoltam. S kérlek, ha szeretsz, ne hívd többet sem színházba, sem a házunkba...

És szerelmesen ölelte át asszonyának leányosan karcsú derekát.

7.

Klára forró arcocskájával ott berzenkedett a rövidrenyírt bajúsza alatt. Arra gondolt, hogy a negyedévi előfizetés ma lejár, holnap azonnal előfizet kedves hetilapjára a spórolt pénzéből. Egy egész évre.

Sötét pillája megadóan borult a szemére.

— Ahogyan akarod, kedvesem — suttogta lágyan és belefészkelte magát az ura két ölelő, meleg karjába.

Az édes, erős illat utolsó kis foszlánya is kiröppent a nyitott ablakon.

BOGDÁN LÁSZLÓ:

Hallgass

Hallgass és élj konok türelemmel.
Derekadra csavarva nyugalmad.
Hallgass és élj. Építs csigaházat.
Konokabb légy, mint a forradalmak.

— Mondták és sajnáltak. Lehet
kárörömmel néztek, lehet kikacagtak.
Visszanéztem. Görcsberándult az arcuk.
Odadobtak volna a vadaknak,

csak hallgassak már, és mégis,
mégis könnyedén, mint a füst,
hajlékony-vibrálón, mint a szél,
ez a cseppfolyósított ezüst

ölelés, ez a szárnyrakelt öröm —
léggömb könnyedséggel elmentem oda,
ahol megbékélt bennem a világ,
mint halott fuvaros bóklászó lova.

Egyszerű volt minden. Egyszerű
mint algebrában a megoldott egyenlet.
Ültem magammal. Váltottuk a semmit
és kölcsönkértem egy kicsi türelmet,

de megmaradtam mindig két lépéssel
afelett, ami látható — igaz,
mert mindig a világ áll szembe eggyel
és közöttük a fuldokló vigasz,

mint fába vert tőrkés kimered,
Felkiáltójel türelmetlen, árad
és szétfeszíti mellem ez az ének,
konok egyszervolt türelemmel lázad,

Hogyan lett az agglegény

(Régen.)

Irta: KANIZSAY FERENC

I.

Gyulát, már mint Bánszky Gyulát, roppant kedvelték az eladó-lányok. Pedig már közeljárt a negyvenhez. (Ha ugyan túl nincs rajta.) A haja deresedni kezdett és mások az ő korában és az ő egyedülvalóságában inkább valamely asztaltársaság tagjai, lomposan ruházkodnak, sok sört isznak és készen varrt nyakkendőt viselnek, netalán tarka kézelőt és gallért. Gyula mindig olyan volt, mintha skatulyából vették volna elő; virág és bók sohasem hiányoztak nála. Uzsonnás kirándulásokban vett részt. Piknik, vagy zsúr nélküle nem eshetett. Fiatal jogászokkal lumpolt és a legtöbb éjjeli zenét még mindig ő adta.

Lehetős népszerűsége volt tehát a lányok közt. E népszerűségnek — lovagiasságán, úri modorán és jó fellépésén túl — valami babonás oka is volt, amelyről alkalmasint csak ő nem tudott. A városkában ugyanis az a babona vert gyökeret közel két évtized során, hogy az a lány, akinek Bánszky Gyula komoly szándékkal udvarol, hamarosan férjhezmegy, — máshoz. Hogy a véletlen űzött-e játékot, vagy csakugyan befolynak sorsunkba ismeretlen, titkos erőhatások, ezen most kár volna vitázni. Tény az, hogy az a tizenkilenc, vagy egy hijján húsz lány, akibe Gyula eddigelé szerelmes volt, férjhezment valamennyi. Ott a Klivényi Böske, a Mátyus Klára, a Sefcsik Paula. (Hamarosan nem jut eszembe a többi.)

Zápor bácsi, akinek a lánya még most is eladósorban leledzik, a maga konok cinizmusával e dolgokat másképp magyarázza:

— Ugyan, ne emlegessétek már annyit azt a Bánszky Gyulát! Bizony még kikiáltjátok valami csodalénynek. Holmi táltosnak. Hát tudjátok-e, kicsoda ez a vén fiú? Majd én megmondom. A szénaember.

— Tessék?

— A szénaember. Mert úgy van ez a lányokkal, mint a kutya a szénával. A kutyának ugyan nem köll a széna; nem él vele. De csupa irigységből elugatja mellőle a jószágot. Így ez a Bánszky. Akkurát. Rá se hederít a lányra addig, amíg észre nem veszi, hogy valaki ugyancsak csapja körülötte a szelet. Akkor aztán vicsorítja a fogát, mint az irigy kutya. És mivel neki esze-ágában sincs házasodni, a leány, nagyon természetesen, a két vetélytárs közül a másikat választja, aki feleségül veszi. Ez a dolgok magyarázata és megfejtése. Figyeljétek meg a sorrendet. Bánszky mindig másodiknak jelen meg. Csak ott udvarol, ott sóhajtozik, ahol bizonyos benne, hogy a vetélytárs kénytelen győzni fölötte. Nem azért mondom, mintha éppen . . . mert inkább zárdába adom a lányomat, semhogy a felesége lehessen: — de, tegyetek tanuságot ti magatok, udvarolt-e már valaha Bánszky a lányomnak? Ugy-e, hogy nem? És miért nem? Mert még senki sem akarta feleségül venni szegény kis Böskémet. Nem regényhős tehát ez a fráter. Egyszerűen ő a szénaember.

Meg kell említenem, hogy Zápor bácsinak ez a túl-őszintéskedő nyilatkozata szigorúan bizalmas emberek közt történt, és Böske távollétében. Böske nem is lehetett jelen, annál kevésbé, mert Zápor bácsi mindezt reggel három óra tájt mondotta, boros üvegek közt, a Zöld koszorúhoz címzett vendéglő asztalánál, melynél kívüle csak ketten ültek: Kiss, a patikus, meg Ács, a polgári iskolai rajztanár. (A társaság negyedik tagja az asztal alatt ült.) Ez az Ács csupa szívember. Az elkeseredett és kissé pityókos atya szavai mögött meglátta a szegény kis Böskét, akinek nem udvarol senki. Fölkapott egy poharat és a földhözvágta.

2.

Aztán cihelődtek haza. Ahányan, annyi felé. Ács a hajnali derengésben, a Tisza-utca irányában ballagott. És amint befordult az utcába, cigánymuzsikát sodort feléje az ébredő szellő. "Ezt a kerek erdőt járom én . . ." Még nem volt egészen világos, közelítenie kellett egy csöppet, hogy megtudja, hol muzsikálnak, hiszen kocsma nincs ebben az utcában. Hát persze. Éjjeli zene. A főjegyzőék ablakai alatt. Muki Piroskának szól a nóta, a szépséges virágszálnak.

— De már csak megnézem, ki huzatja? — szólt Ács magában és az utca túlsó oldalán, az eresz alá lapulva végigosont.

Bánszky Gyula. A szénaember. Ejha. Aztán ment tovább. Egy távolabbi kapumélyedésben egy zord, sötét alakot pillantott

meg, szemrehúzott kalapban, felgyűrt galléru felöltőben. Hát ez ki? Ráismert. Ez bizony a Kovács Ferkó, aki szintén szerelmes a Piroskába és most azon gondolkozik, ne ugorjék-e elő, ne rohanjon-e oda a ház elé, ne kergesse-e el a cigányokat, és ne lőjje-e agyon revolverével a vetélytársát és azután önmagát . . . vagy csak önmagát? (A gondolat és a tett közt, szerencsére, akkora a távolság, mint a sorsjegyvásárlás és a főnyeremény közt. Ne féljünk. Nem lesz itt vérontás.)

Ács, hogy idegeit végigsimogatta a hajnali fuvalom, csodálatosan érzékennyé vált. Ez a jelenet, az éjjeli zenét adó lovaggal, és a kapuban elszontyolodott vetélytárssal, belefotografálódott a lelkébe, és közben Böskére gondolt, Zápor Böskére, akinek nem visz senki sem éjjeli zenét . . .

Nem visz-e? Nos, az még elválik. ("Tizenkét forint az összes készpénzem, és még csak huszonharmadika van; de megmutatom, meg én, ha addig élek is!") Megvárta, amíg a cigányok befejezték a koncertet azzal a régi dallal, hogy: "Képeddel alszom el", és megvárta, amíg Bánszky is meg a vetélytárs is, ellenkező irányokban eloldalogtak, és a primáshoz lépett.

— Mennyit kerestetek, Miska?

— Hát kerestünk, kerestünk, tekintetes uram.

— Úgy húsz korona még fölférne?

— Hiszen föl, tekintetes uram.

— Gyertek utánam.

Igy történt, hogy Zápor Böske, életében először, és bizony, idestova huszonötéves korában, éjjeli zenét kapott. Bár inkább ugyancsak hajnalit. Nagyon világosodott már. A szomszéd ablakokban el-el vonódott a függöny. Kandi fejek kémlelték, hogy ugyan kire jött rá a bolond óra? Lett min pletykázni ezen a héten. Feltünő az eset, hogy a Böskébe szerelmes valaki; de még feltünőbb, hogy Ács tanár úr a szerelmes; Ács, aki eddig ügyesen kitért a szép szemek csábítása elől . . . Mégis csak furcsa! Hiába próbálták Csernyus Terkával összehozni. Pedig az takaros lány, fiatal, házias; hozománya is van. És nini, a Zápor Böskébe habarodott bele. Különös dolgok történnek e világon, atyámfiai.

Ács tanár úr másnap a szokottnál jóval később kelt. Szaporán igyekezett az iskolába, mert félt, hogy az igazgató megdorgálja a pontatlanság miatt. De az igazgató nem dorgálta meg; ellenkezőleg, jókedvűen fogadta.

— Hallom, hogy te is belépsz a becsületes emberek sorába.

— Hogy, én? . . .

— Persze. Éjjeli zenének házasság a vége.

Ács a fejéhez kapott, mert csak most eszmélt rá a boros fejjel elkövetett hajnali kalandra. De ha már benne van, hát benne van. (Csak azután tisztességgel kikeveredhessék.)

3.

Délben elment Záporékhoz bocsánatot kérni, hogy hajnali álmukban háborgatta őket. A bocsánatot megkapta, annál inkább, mert nem igen haragudtak. Csak Böske volt hűvös és kimért. Ahogyan a megemlékezésért szokásos szavakban köszönetet mondott, volt a szemében valami gúny, dac és elkeseredés. Szinte mondani látszott:

— Szép öntől, hogy megerőltette magát és hogy jót tett egy úgynevezett vénlánnyal. Haragudni tudnék és kiutasítanám, ha nem részegen cselekszik, képtelenül annak a megitélésére, hogy a nagylelkűségnek ez a formája ostoba, sértő és megalázó.

Ácsot nagyon bántotta ez a hidegség, még inkább az a fölényes lenézés, mely talán nem kizárólag neki szólt, hanem általában a férfiaknak. Érdeklődve figyelte az öntudatos, nagyon egyéni lányt; és míg jellemvonásait akarta ellesni, fölfedezte sugár termetét, intelligenciától ragyogó szemét és érdekes arcán valami különös árnyalatot, mely előnyösen különböztette el a fiatalabb és éretlenebb leányok örökös mosolyaitól, tudatos kacérságától. Nem az a fitos bébé-arc, mely mögött elvész és talán nincs is egyéniség. Egy virágzó, pompás, embernyi nő; akinek a szívéhez csak igazi férfi férkőzhet.

Egy-két nap alatt Ács olyan szerelmes lett, mint egy diák. Mohó vágy fogta el, bevallani Böskének, hogy szereti. De egyúttal elpuhult, határozatlanná is vált; hiányzott a mersze, megtenni szemtől-szembe a vallomást. Levélben írta meg tehát, hogy szereti, hogy esdve kéri a kezét, mert nélküle nem bír élni.

Mikor a levelet a postaszekrénybe dobta, szerette volna visszavenni. Félt ugyanis, hogy Böske kineveti. Egész éjjel nem tudott aludni. Másnap Zápor bácsit messziről megpillantotta az utcán. Ki akarta kerülni, de nem lehetett. Zápor bácsi elcsípte:

— Gyere, öcsém, nézz be hozzánk egy csöppet.

A maga erejéből tájékára sem nézett volna a háznak soha. De így, galléron fogva, mégis csak odament.

Böske nem volt egyedül. Bánszky Gyula társaságában találta. Vad féltékenység fogta el, és irigyelte a Bánszky biztos föllépését, utánozhatatlan modorát. Böske csak Bánszkyval be-

szélt. Ő szegény, a fölösleges harmadik szerepében hallgatott. Minden szó mögött célzást, rejtett értelmet kutatott; és ha mosolyogtak, azt hitte, rajta nevetnek.

— Tehát maga az a híres, — mondotta kacér kedvvel a lány, — aki férjhez adja a helybeli hajadonokat? Mert tudja talán, hogy az a lány, akinek maga udvarol, férjhez megy.

— Igen, a szerelemben eddig soha sem volt szerencsém.

— Eddig?

— Igen; mert mindeddig máshoz ment férjhez az, akinek szívesen szenteltem volna az életemet. Nem képzeli, Böske kisasszony, azt a fájdalmat, amit én, minden egyes esetben elszenvedtem. És hovatovább beletörődtem sorsomba. Utóbb már elfogadtam a helyzetet, hogy az én sorsom a szép, szomoru, lemondásos szerelem. Megismerni és megszeretni a nőt abban a tudatban, hogy soha sem lehet az enyém. Rajongani, gyötrődni érte, abban a meggyőződésben, hogy le kell róla mondanom. Igy volt ez eddig. De most már vége. Férjhezadom most is azt a lányt, akinek udvarolok, de... végre nem máshoz, hanem magamhoz.

Böske fölényesen kacagott.

— Azt hiszi, hogy a dolog ennyire egyszerü?

— Meg vagyok róla győződve.

A szegény Ács végleg oda lett; és közben mindig azt fürkészte, megkapta-e, és elolvasta-e csakugyan Böske a levelet?

Végre a szénaember fölkelt ültéből, búcsúzott; kezet nyujtott neki is és elátvozott.

— Mondja, — szólt rá Ácsra, összevonva a szemöldökét a lány, — komolyan gondolkozott, amikor a levelet írta?

— Böske... nézze... én... én komoly ember vagyok.

— Látom.

— Ne üzzön gúnyt érzelmemből... Legyen a feleségem.

— Nem űzök gúnyt az érzelmeiből, sőt az iránt tisztelettel viseltetem. Ez azonban még nem jelenti, hogy igent mondok. Gondolkoznom kell a dolog fölött... Nem bíztatom, de nem is utasítom el. Ismerjük meg előbb egymást.

4.

Néhány hét mulva nemcsak az eljegyzés történt meg köztük, de az esküvőig is csak egy nap hiányzott. Ács úszott a boldogságban, bár a szénaember viselkedése nyugtalanította. A szénaember úgy tett, mintha tudomással sem bírna a dolgokról és éppen úgy udvarolt Böskének, mintha nem volna menyasz-

szony és egy nap mulva már menyecske. Ács sehogy sem tudott ez ellen védekezni; ellenkezőleg, Böskének a szemére lobbantotta, hogy a férfiak ilyen vagy olyan magatartásának mindig az illető hölgy az oka. Nem kell feljogosítani a férfit semmire sem, és akkor félrevonul.

— Nem értem, — tiltakozott Böske, — mi kifogásolni valót talál azon, ha szóba állok korrekt úri emberekkel.

De Ács másforma véleményen volt. És ezen az estén felelősségre vonta a szénaembert. A visszafojtott indulat egyszerre tört ki belőle, és másnap, az esküvő reggelén kardpárbajt vívtak. Ácsnak semmi baja sem lett, csak Bánszky Gyula sérült meg. A kórházba vitték. És míg ott kötözgették, a közben Ács elment Böskével és a násznéppel az anyakönyvvezetőhöz, majd onnét a templomba is.

* * *

A Bánszkyhoz fűzött babona tehát bevált. Bánszky pár nap mulva került ki a kórházból, de egészen megöregedve. Többé nem törődött a lányokkal, és ettől az időponttól kezdve alig-alig esnek esküvők a kisvárosban. Bánszky merőben agglegényi allüröket vett föl. A törzsasztalhoz jár sörözni, és cugos cipőben jár. A fiatalemberek pedig önzőkké, ravaszokká váltak és eszük ágában sincs szerelemből nősülni.

A MAGYAR NÉP ÉNEKEL:

Uccu te!

Fehér fuszujka virág,
Ne jöjj nálunk napvilág,
Inkább gyere sötétbe, uccu te,
Hadd üljek az ölödbe.

Nem ülök én sokáig,
Csak tizenkét óráig,
Az a tizenkét óra, uccu te,
Annyi, mint egy fél óra.

(Népdal)

Mi illik és mi nem illik a japán fürdőszobában?

Japán harmadik nagyvárosa, Nagoya a tradíció és a modern ötvözetének egyik legmegkapóbb példája. A régmúlt századok emlékét őrző Inuyama várkastélyt a technika századának nagy "erődítményei", hatalmas üzemek veszik körül. A város építészeti stílusa nem sokban különbözik Tokiótól. Nagoya lakosságának nagy része, hasonlóan a többi nagy városokéhoz, a nap felét legalább hagyományos életformában tölti el. Az emberek itt is kis faházakban laknak, melynek ajtaján belépve, ősi életmódjukhoz, szokásaikhoz térnek vissza.

A japánok figyelmességére jellemző az is, hogy egész csoportunknak lehetővé tették a nipponi lakásberendezés és a családi szokások megismerését. Amikor a városba értünk, már mindenki várta a maga vendégét, így kerültem én is egy rokonszenves nagoyai professzor házába — egy napra és éjszakára.

★ NEM ISMERETES A KÉZFOGÁS

Mr. Koto sokdiptriás szemüvege mögött udvarias mosollyal közeledett felém. Mélyen meghajolt, melyet én is viszonoztam. Reflexszerűen akartam kezet nyújtani, de hamarosan eszembe jutott, hogy náluk nem ismeretes a kézfogás. Névjegykártyát cseréltünk, ezt már amerikai szokás szerint, s természetesen azért, hogy egymás szokatlan hangzású neve "kéznél legyen".

★ HAGYOMÁNYOS VENDÉGLÁTÁS

Kocsiba ültünk és néhány perc alatt már a szerény földszinti családi ház előtt álltunk. Be kell vallanom, azért mégsem hittem, hogy egy professzor otthon a maga hagyományos életmódját éli. Az előszobában lehúztuk cipőinket, majd zoknival a lábunkon beléptünk a gyékénnyel borított szobába. A ház asszonya, bizonyára tiszteletemre, kimonóba öltözött, térdre ereszkedve és majdnem földig hajolva fogadott. Szerettem volna kezet csókolni, de tudtam, hogy ez sem illik. Szólni sem szólhattam,

mert honnan sejthettem volna, hogy milyen nyelven értethetném meg magam. Így meg kellett elégednem egy meghajlással és őszinte mosollyal. Hamarosan egy-egy selyemvánkosra telepedtünk, a szoba közepén elhelyezett törpe asztal köré.

★ JAPÁN PAPÍRFAL ÉS JAPÁN KERT

A falak nagy részét áttetsző selyempapír-ablakkal ellátott, tolószerkezetes fakeretek alkották, melynek előnye az, hogy a szobát bármikor alakítani lehet. (Ebből fakad az a téves felfogás, miszerint a japánok papír-házakban laknak.) A ház mögött volt a kert, mely nélkül a japán lakás elképzelhetetlen. A kert felőli falak széttolásával az ember közvetlen érintkezésbe kerül a természettel. A szigetvilág tájainak legszebb elemeit itt is megtaláljuk, akár a nagyobb kertekben. Fű, törpe fa, hegy, völgy, folyó, vízesés, tavakban úszkáló halak, mind a japán ember természetszeretetéről tanúskodnak.

★ TÖRPE ASZTALOK ÉS FÜSTÖLŐ EDÉNYEK

A lakás berendezése egyszerű. A kis törpe asztalokon kívül füstölőedények, képek, szobrocskák, csont- és faragványok, evőeszközök és edények, melyek évszakok, ünnepek szerint — újév, leány-, fiú-ünnep, szilveszter, lakodalom, gyásznap — változnak. A pillanatnyilag nem használt tárgyakat egy raktárnak szánt szobában őrzik. A szoba főhelye a tokonoma bemélyedés, ahol a Kakemono nevű, rendszerint a természet szépségeit ábrázoló függőképet, füstölőt és a gondosan elrendezett virágot tartják. Ez a váza virág is a japán nép természetről alkotott felfogását tükrözi.

★ JAPÁN A VIRÁGOK ORSZÁGA

A művirágot egyáltalán nem tűrik meg lakásukban, hiszen minden hónapot más-más virággal ékesít a természet, innen származik a flóra-kalendárium is. Japán a virágok országa. Sok esetben a lányokat is a virágról nevezik el. (Hanako-virágocska; Kikukó-kiskrizantém; Juliko-liliomocska.) A japán emberek a virágok tartósításának titkait is kifürkészték, mely fajták szerint változik. Szárát égetik, összezúzzák, forró vízbe teszik, iszappal, nikotinnal vagy teával kezelik.

A japán lányokat az iskolában, üzemekben, intézményekben és sok esetben otthon is, még ma is tanítják erre a csodálatos művészetre, bizonyára a szépérzék fejlesztése érdekében.

★ TOLMÁCSOT A VENDÉGNEK

Miután alaposan körülsímogattam tekintetemmel a szerényen, de ízlésesen rendezett szobát, a professzor illedelmesen érdeklődni kezdett afelől, hogy milyen nyelven is cseveghetnénk egy keveset. Amikor tudomására hoztam, hogy inkább a franciát választanám, szó nélkül felállt és telefonált. Alig negyedóra múlva egy fiatal lány érkezett. Koto úr bocsánatkérően hozta tudomásomra, hogy mivel a francia nyelvet ő nem ismeri, így a középutat választotta, tolmácsot hívott.

★ EURÓPAI FÜRDÉS — ILLETLENSÉG

Vacsorához ültünk, és közben beszélgettünk mindenről, ami ilyenkor illik. Miután felálltunk az asztaltól, a professzor felesége megkérdezte, hogy nem szeretnék-e japáni módra megfürdeni. Örömmel fogadtam az ajánlatot, melyre a nagy hőség és kíváncsiság ösztökélt. Amikor magamra maradtam a fürdőszobában, és megláttam a gőzölgő vízzel teli négyszögű fakádat és a tusolót, kissé ingadoztam, hogy melyiket is válasszam. Mivel a kádat már előkészítették, beleültem a forró vízbe, alaposan beszappanoztam magam és elkezdtem pancsolni. A fürdő befejezése után, európai illem szerint, le is engedtem a vizet.

Másnap, kísérőnket faggatva, értettem meg igazán a Koto család zavartságát és a "hagyományos" jelző mögött rejlő titkot, mely szerint először alaposan le kellett volna tusolnom és csak azután illett volna beülnöm a fakádba, többnyire csak jelképesen. A vizet sem szabad leengedni, mert ilyenkor a család tagjai is, ősi szokás szerint, belemártják magukat, vagy legalább kezüket és lábukat a fürdővízbe, vendégeik iránti mély tiszteletük jeléül.

MÁTYÁS ÁRPÁD

NEMCSAK MEGÍRJA...

A magyar irodalom egyik jónevű szinpadi írójáról mindenki tudta, hogy szenvedélyes kártyás volt, aki jófomán nem tudott nyugovóra térni egy este sem, mielőtt nem próbálta ki a szerencséjét. Azonban a szerencse hütlen volt hozzá és igy minden pénzét eljátszotta, állandóan anyagi gondjai voltak.

Róla mondotta egyik epés kollégája:

— Nem vitás több mint nagy író. Mert a nagy írók csak megírták színmüveket, de ő ennél többet tesz. Megírja színmüveit, aztán el is játssza...

FAZEKAS LAJOS:

Békesség, légy velünk

Vasárnap. — Békesség, vasárnap!
Idő koronája, dicsőség! —
A hajnal: harmat-tiszta bőség,
s a fényben zengő tornyok állnak.

Békesség, vasárnap! — Békesség,
légy velünk, s add ránk védelmedet,
őrizd a hallgatag gépeket
s a munkás fáradságos testét!

Békesség, vasárnap! — a szükség
fegyverei ne támadjanak,
szívünket ne üsse szó, harag,

s árnyak ne lepjék sorsunk tükrét:
e tükör — mint arcunkba mélyedt
szemünk — fénylő, s maga az élet!

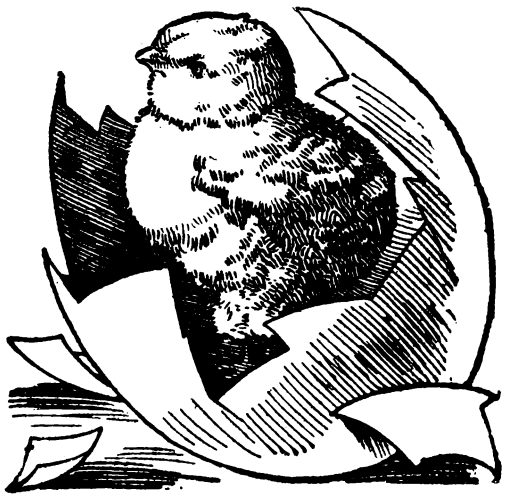

A paraszt

(Régen.)

Irta: TERESCSÉNYI GYÖRGY

1.

A vékonyfirhécű parasztkocsi ott állott kicsapva a dülőút mellé, rúdvégen a szerszám, a gyeplő annak rendje szerint rá-akasztva a lőcsre, üres volt egészen, csak a saroglyába vetett lucernában szálazott a hátrakötött ló, Bartucz Jóska állati sorban levő munkatársa, a Kesely.

Ez a Bartucz idevaló szegényember, amolyan felesbéres, kisparcellás, félig magaura, félig részaratő földmíves, amilyen nagyon sok éldegél itt, az uradalmi majorságok körül, az ötszázholdas nagybérletek és módos tanyásgazdák árnyékában meghúzódva. Van ugyan neki is öt kisholdnyi sovány agyagosa a laposban, hitvány, szikes föld, az igaz, de leginkább árendába kifogott örökbérlet, kétéve még birkalegelő volt, azaz hogy az se, mert szerbtüskén és tarackon kívül akkor még nem nevelt egyebet a szikes talaj. Igy hát mindenképpen célirányos volt a feltagolása, nem is sokat veszkődtek ebben a dologban a földbirtokrendező bírák, az uraság méltányos volt és odaadta a százholdnyi öreg tófeneket az igénylő parasztoknak, méltányosan, bérbe. Jól járt vele az úr is, a nép is, a birka is.

Bartuczék vagy húszan a magasorsúak közül szépen nekiveselkedtek a tagnak, ekét akasztottak bele, feljavították, megtrágyázták és most már olyan kukoricát, korai árpát meg zabot hoz a lapos, hogy öröm nézni.

Igy fordul, egyenesedik lassan a világ sorja. Szép dolog ez nagyon, csak türelme is legyen hozzá az embernek, meg hosszú élete e földön, míg ki tudja várni.

Lám az öreg Bartucz Jóska már a hatvanadikba fordult, mire megérte. A földet. A saját külön földjét, igaz, hogy csak örökbérlet, harminc esztendős, de neki ez a harminc év csakugyan összevág az örökkévalósággal: hol lesz ő már akkor, mire megint licitálás alá kerül az új osztás . . .

Na, mindegy. Fő, hogy szépen hozott a kukorica és ma éppen azt takarítaná befelé Jóska, ezért van kint a kocsival, lesz vagy három fuvar, estére elvégzi.

Hallatszik is benn, a zizegő szárak sűrűjében, amint töri a csöveket, kupacokba hajigálja, előbb a földre, aztán ölrekapva cepekedik a teherrel a kocsihoz. Mire felhág a nap az égbolt felső garádicsára, éppen kész is van az első fuvar, lehet fölöstököznì.

Ez a művelet a szalonna, a kenyér, meg a cserépkorsóban hazulról hozott tisztavíz elfogyasztásából áll. A mérföldkőre terített szűrön ülve végzi az evést Bartucz, csámcsogva és elrévedezve a határban, melyen langyos őszi napfény fürdeti a gabonatáblák tarlóit, a friss szántások lilabarnás kockáit, a kasza borotvájára váró urasági lucernák roppant szőnyegeit, amelyek kiterülnek amoda a vadaskertig, melynek hatalmas fasövénye keretezi be a látóhatárt.

Csöndes, szép idő van, melegnek mondható, a levegőben bikanyál uszálya leng. Népek nem nagyon látszanak, betakarított már mindenki, legfeljebb a kukoricát törik, a dinkatök, meg a burgundirépa kintmaradhat a fagyig.

Varjak is szállonganak már, de még csak úgy gyéresen, kálomisták. A pápistavarnyú a novemberi ködökkel indul meg majd, tömérdek csapatokban, a falvak és külvárosok felé, meg vissza, hálni a külsőrészi erdőkbe.

— Lám, hogy összeverődik az oktalan, elvadult állat, — mélázik el a madarakon az öreg és nézi őket, amint ide-oda totyognak a friss vakondtúrások között.

Csend van. A mezőségek átlátszó, tiszta csöndessége, amihez Kesely farkának légykergető suhintása éppúgy hozzátartozik, mint a pipiskék csipogása, a nagyon távolról ideszűrődő vonatfütty, szekérzörgés, meg a rétiprücsök cippegése, akik a barázdapartok száraz muhartorzsáiban muzsikálnak fel a langyosító napnak... mit tudják ők, szegény pőregatyások, hogy közeledik ám Simon Júdás és akkor aztán jaj lesz...

Csend van... és ekkor ebbe a ringató, pihentető, testet-lelket gyógyító, gondokat altató csendességbe hirtelen beleroppan két riadt durranás.

Rövid, tompa, dobhártyába nyilaló zaj, amely végighömpölyög a táj fölött, elhat az erdőpalánkig, majd visszaverődve onnan, még sokáig dobol és szaladozik a levegőben.

— Lövés! — kapja fel a túrisüveget Bartucz és felállva elnéz a határban a hang felé.

— Az ám... vadászok, — nyugszik meg kisvártatva és visszaül megint, hogy elnyugtassa az önkéntelen szívdobogást, ami a természetellenes lármára kerekedett öregedő szívében. Semmi, semmi... vadászok, utóvégre ősz van, ilyenkor járják a földeket, nyúl után, fürj, fogoly, fácán elejtésére... úri passzió lehet, ő maga, Jóska, sohasem müvelte... minek idő előtt leölni az állatot, még ha vad is. Eldöglik az, magától, rétisasoktól, görénytől, karvalytól, mitől... De meg éppen passzióból... félnapokat kastatni utánuk hajtókkal, kutyákkal, háborút viselni ellenük, ezek ellen?...

— Úr tanálhatta ki, az mán biznyos, — mondja magának Bartucz és becsattantva a bicskát, elpakkolja a szalonnamaradékot. Indulni akar vissza a kukoricásba, hogy folytassa a munkát.

2.

Ekkor szemben vele, a mesgyére szolgáló földvég galagonyabokrai felől levélzörgést, motoszkálást, meg valami nyarvogó, furcsa hangot hall...

— Nafene, — fordul a zaj felé, de inkább kíváncsi, mint meglepődött.

A sűrűségből egy szürke kis állat búvik elő... nem lehet jól látni a magas fűben... valami macska... de nem az... vergődik, mozog.

Jóska pár lépést tesz arrafelé...

— Né, csak, — mondja és megáll fölötte.

A lapulevelek és az ágak között egy tapsifüles piheg. Hasán csúszna előre szegény, de az egyik hátulsólába bénán nyúlik utána. Véres...

Szempillantás alatt kiviláglik minden. A lövés, a vadász, a megsebzett nyúl... Idáig elfutott és most a végét járja, még él és fölpislog az öreg parasztra, füleit felgörbített hátára sunyja le, nagy barna szemeiből valóságos embermódra patakzik a könny, horpasza zihál és nyöszörög... Nem lehet nézni megindulás nélkül...

— Te szögény, — hajol föléje Bartucz és vizsgálgatja a sebet.

Az alsószár sípcsontját zúzták össze a sörétek, a finom nyúlláb reszket és vonaglik a borzasztó fájdalomban, a véres sebből kilátszik az eltörött csont vége...

A vén paraszt lenyúl és — különös —, az állat nem riad el az érintésre, akkora kínjai lehetnek, hogy elaludt benne a menekülés ösztöne.

Fülénél fogva lassan fölemeli a levegőbe.

— Szép nyúl... anyányi, — gondol most az állat értékére és amint a fülek selymes szőre érinti tenyerét, megvillan fejében az ár is, amit lenyúzott irhájáért adna a zsidó.

Most kiáltás hallatszik közvetlen közelből. A kukoricás szélén feltűnik a vadász:

— Ahá! Az én nyulam! Erre futott, láttam. Na, hocide, öreg!

3.

Jóska végigméri az alakot. Köpcös, kajlalábú ember, képe piros és fel van fúvódva a szaladástól, valami városbéli úr, afféle kocavadász, aki levegőt puffogtatni jött a földek közé és íme ezzel a lövéssel elhibázván a léget, megsebesítette ezt a gyanútlan vadat. Ebben a vélekedésben rögtön meg is állapodik Bartucz, de valójában is úgy állhat a dolog, mért törné úgy magát ez után a megpocskolt nyúl után? Igazi vadász nem teszi ezt már szégyenből sem, hanem lőne magának másikat, van elég füles a csalamádétáblákban...

— Nem hocide ez, uram, — felel vissza ennekokáért.

— Hát mi?

— Nyúl!

— Az, az... én lőttem az imént, hiszen hallani kellett magának is... még véres is az állat. Nyilvánvalóan az én tulajdonom. Ezt csak elismeri...

A vadász leveszi orráról a szemüveget, hunyorog és idegesen dobog kamáslis lábával, mérges is, de nem mutatja. Inkább szőrmentében próbálja megközelíteni a parasztot. Alighanem ügyvéd...

Bartucz mosolyog magában és lassan visszabocsátja az állatot a fűbe. El is ereszti; a nyúl összekuporodva veszteg marad lábainál.

— Elfut!... kiált fel a vadász.

— Ha akar, — hangzik Jóska nyugodt válasza, — de úgy látszik, marad...

— Na jól van, öregem — lépeget közelebb a bőrkamáslis, — szép, szép... itt van egy pengő, amiért megfogta... köszönöm is... de most már ide a zsákmánnyal.

Az öreg felkapja fejét és rámordul vastag, erős hangon.

— Lűnni szoknak nyulat, nem vönni! A vad azé, aki mögfogja. Nem adom, érti? Sé pöngőér, sé ingyen!

A kis téglaképű ember rákvörös színre válik.

— Hát nem adja?

— Nem!

— Vállalja a felelősséget? Ez lopás, vadorzás!

De már erre Bartucznak is fejébe száll az indulat. Nem kiabál, nem acsarkodik, csak ennyit:

— Most mán asztán elmönnyön az úr innen, de sebössen ám... mer hátához találom verni azt az ócska mordályt, amit szorongat!...

A vadász szétnéz a nagy üres határban. Senki. Csak a tág, idegen üresség, a berzenkedő fák, a mezők, a varjak és ez a komor paraszt itten, akinek fekete tatárszemében különös, kénsárga szikrázás vet lobot. Mit csináljon, szembeszálljon vele?... Sötét, komisz népség ez... parasztok...

Szipog néhányat az orrán keresztül, aztán visszacsípteti a binoklit. Legyint:

— Vigye el az ördög...

És előbb lassan, csak úgy poroszkálva elindul a tarlón át. Az öreg csipőjére feszített karokkal áll és nézi. A kukoricatábla túlsó sarkán megáll a vadász és visszatekint.

A paraszt is feszülten vigyázza az ott ácsorgó vadászt. Közben fölméri a távolságot, van vagy jó kétszáz lépés... nincs olyan elsütött puska, ami ezen a távolságon veszedelmes lenne, pláne nyúlsörétre töltve... szétszóródik a lövés idáig, egy-két szem sörét meg oda se neki... Hullott a Doberdón különb ólomeső is ennél...

— Hé! Tekintetes úr! Mondott tán valamit? — kiáltja el magát Bartucz bömbölő vastag hangján.

A görbelábú — idelátszik — összekapja magát a szóra. Aztán fölemelt és ökölbeszorított karjával megfenyegeti Bartuczot. De a következő pillanatban már el is tűnik a fordulónál... Csúcsos, tollbokrétás vadászkalapja egy darabig kisejlik még a kukoricacímerek között, ahogy bukdácsol, igyekezik, tágul... alighanem haza, a város felé.

4.

— Ez se vót a háborúba, — sercenti ki Bartucz a nyelve alá gyűlt nedvességet és hirtelen eszébe vágódik az áldozat, a nyúl.

Lenéz a lába elé... vérbe összetapadt fűszálak, de az állat nincs sehol.

— Hijnye... hát mögléptél? — lepődik meg, de csakhamar észreveszi, hogy az erőrekapott vad ott óvakodik már vagy har-

minc lépést, a lucernatábla felé. Pár ugrás . . . kétségtelen, hogy elfoghatná . . .

De nem teszi. Kettésodorja deresedő bajszát és legyint:

— Eriggy. . . Kis koma . . . te szögény . . .

És nyugodtan indul befelé a tagba, tovább törni a kukoricát . . .



A magyar nyelv gazdagsága

Sokszor írtuk és sokszor olvastuk, milyen sokárnyalatú, milyen kifejező és milyen gazdag különböző szineiben a magyar nyelv. Sokszor bizonyítottuk. De még azt sohasem bizonyítottuk, hogy a magyar nyelv gazdagsága lehetővé teszi, hogy minden foglalkozás másként beszéljen. Másként szól Andersen a mesemondó, másként beszél a bukott diák mint a rab, de minden mesterség tudója másként szól. Ennek a beszédbeli gazdagságnak, íme, itt a bizonyítéka, mindenki másként beszél:

Andersen: Mesésen.
Birkózó: Kétvállról.
Borbély: Habozva.
Bukott diák: Ismétlésekbe bocsátkozva.
Ebtenyésztő: Kutyafuttában.
Fagylaltos: Hidegen.
Folyamőr: Mint a vizfolyás.
Gyógyszerész: Apatikusan.
Hegedüs: Hangfogóval.
Hókaparó: Hébe-hóba.
Időjós: Vészjóslóan.
Kertész: Kertelve.
Kocsmáros: Hosszu lére eresztve.
Köszörüs: Éllel.
Mezőőr: Zöldeket beszél.
Mosónő: Kezét mosva.
Rab: Zárkózottan.
Repülős: Szárnyalóan.
Rovargyüjtő: Összebeszél tücsköt, bogarat.
Sulydobó: Dobálozva.
Szakácsnő: Velősen.
Tüzoltó: Hévvel.
Ügyvéd: Üggyel-bajjal.
Üveges: Átlátszóan.
Vadász: Vadakat mond.
Varrónő: Egymásba ölti a szavakat.
Vegyész: Maró gunnyal.

Ugy-e, igaz!

Mivel világítottak régen?

Réges-régen az ember nem rendelkezett semmiféle mesterséges világítóeszközzel, s így csak addig tudta a maga munkáját folytatni, míg természetes, örökös fényforrása, a Nap világosságot szolgáltatott neki. Az ősember első mesterséges világítóeszköze egy gyantás fa, a szurokfáklya volt, melynek fényével barlanglakását megvilágította, s ennek segítségével a vadállatokat is távol tartotta magától.

Az egyiptomiak, főniciaiak s más keleti népek, továbbá a rómaiak és a görögök ismerték az olajlámpát, amely hosszú századokon át volt az emberiség egyedüli világítóeszköze. A rómaiak olajlámpája az emberiség általános világítóeszköze volt egészen addig, míg a XII. században feltalálták a faggyúfáklyát. De érdekes feljegyzés a régi kor pislogó olajlámpásairól, hogy míg a lámpa díszes kiállítására nagy gondot fordítottak, valóságos művészi kivitelű lámpákat állítottak elő, addig a lámpa világítótechnikai szerkezetére nem fordítottak semmi gondot. A lámpák csak pislogtak, füstölögtek, s a legkisebb szellő kioltotta őket. Az olajlámpákban az északi országokban bálnaolajat égettek, délen pedig olívaolajat, a XVIII. század közepe után pedig repceolajat használtak.

A faggyúgyertyák eleinte nem nagyon terjedtek el, mert igen drágák voltak. Ugyanez volt a sorsa a faggyúgyertya után nemsokára használatba kerülő viaszgyertyáknak is. Csak a XV. században lettek a viaszgyertyák annyira olcsók, hogy nemcsak a gazdag emberek világíthattak velük, hanem a polgárság is.

A lámpák technikai tökéletesítésében nagy eredményeket hozott a XVIII. század és a XIX. század eleje. A XVIII. század utolsó éveiben már a lámpaüveg is használatos lett, mely nagyon fokozta a lámpa világítóerejét, megszüntette, vagy legalábbis mérsékelte a láng lobogását és füstölését.

1825-ben találta föl egy Franchot nevű technikus a csavarral szabályozható lámpaszerkezetet. Így az olajlámpák elég tökéletesek lettek, amennyiben már előbb, 1790-ben feltalálták az olaj finomítását.

De az olajlámpának lassanként kezdett bealkonyodni, amikor feltalálták a gázvilágítást, ami szintén "forradalmat" jelentett a világítás tökéletesítése terén. Általánosan csak lassan terjed el, hiszen tudjuk, hogy a gázvilágításnak csővezetékekre van

szüksége és egy központi telepre. Londonban 1814-ben gyújtották meg először az utcai gázlámpákat. Berlinben 1826-ban.

Ki gondolná, hogy manapság a villanyvilágítással nem rendelkező városokban és falvakban elterjedt világítóeszköz, a petróleumlámpa csak nagyon későn lépett a világítási eszközök sorába. Amerikában először 1845-ben véletlenül találtak kőolajat. A petróleummal való világítás 1859-től kezdve terjedt el.

Utoljára maradt a felfedezések terén a mai legelterjedtebb világítási eszközünk, az elektromos lámpa. A XIX. század utolsó évtizedeiben, az 1877-1879-es években kezdte meg az elektromos izzólámpa és ívlámpa diadalmas, hódító útját. Ma már majdnem mindenhol este villanyt gyújtanak, mely tündöklő fényárt varázsol az embereknek, igyekezvén valóra váltani a nagy német költő, Goethe, halálos ágyán mondott utolsó szavait: "Több világosságot!"

(GERGELY)

A MAGYAR NÉP ÉNEKEL:

Minden öste

Minden öste furulyálok sokáig,
Elhallatszik a rózsám ablakáig.
Elfújom én azt a nótát, oly szépen,
Hej, de fényes csillag ragyog az ég.

Nem jó csillag lett volna énbelőlem,
Nem sokáig ragyognék fenn az égén.
Odahagynám az ég minden csillagát,
Lejönnék én minden öste tehozzád.

Három piros alma érik egy sorba,
Három szeretőm van nekem egyforma,
Negyediket nem számítom, mert szőke,
Az zárta le bús szívemet örökre.

(Népdal)

A vén ordas

Írta: TÖRÖK MIKLÓS

A Két Patak völgye égig érő hegyekkel körülvett, bezárt kör volt. A farkasok sokáig uralkodtak benne, rabolták az esztenákat, kemény télben még a falvakba is bemerészkedtek. De a rendszeres, kegyetlen irtásnak, egy pár kivételével, végül mind áldozatul esett.

Az Öreg jól ismerte a két túlélőt, s bár néha előkapta a szenvedély, a vén ordast és a nőstényt soha nem sikerült puskavégre szednie. Tökéletes szimatuk, hihetetlen éber fülük mindig lőtávolságon kívülre menekítette őket. A csapdára sem mentek rá, ahogy megérezték körötte az emberszagot, érintetlenül hagyták a csalétket.

☆

Azon a napon, amikor az Öreg megtudta, hogy nyugdíjba kell mennie, a telepen megdöglött egy ló. Elkérte a tetemet és berakta a patak közepébe. Mellé állította a csapdát, a víz alá, és lánccal keményen egy sziklához rögzítette. Így nem kaphatott szagot... Az Öreg halálraítéltnek érezte magát, de az utolsó szó jogán még akart egy méltó ellenfelet. És várt, várt, jó messzire a helytől, napokig a havat taposva. De hiába! Míg az utolsó nap, mikor már mindenről lemondott, futva jöttek utána az emberek. "Megvan! Hozd a puskát! Megvan!"...

Messzire elhallatszott az állat keserves vonítása. Vergődve rángatta a patak közepében a lábára csapódott éles vasat; és a nőstény, a parton rohangálva, figyelemre sem méltatta a tisztes távolságban összeverődött embereket. Csak akkor oldalgott el, fájdalmas vonítást vonszolva maga után, amikor meglátta a puskát...

Az Öreg megállt a patak partján és jól megnézte a vén ordas vicsorgó, csapzott pofáját. Apró jégcsapokká fagyott rajta a szőr, mintha hirtelen megőszült volna, abbahagyta a vergődést, és vérbe borult, sunyi szeme mindent megértő lemondással meredt a puskacsőre.

☆

Az Öreg a fogasra akasztotta a puskát és szétterpesztett lábakkal megállt a szoba közepén. A rég elhalt, tompa dörrenés makacsul visszatérő visszhangként sajdult agyába, s folytatásként hallani vélte a halálra sebzett farkas üvöltését is. Nehézkesen meglódult kucsmáját a fegyver csövére csapta, és vad, morgásszerű krákogással levette a polcról a félig telt pálinkásüveget. Jót húzott belőle, leült, és a keze fejével megtörölte a szája szélét. Tekintetét mereven az ablakra szegezve rá gyújtott, cserzett arcán fekete vonalakká gyűrődtek a ráncok, és a nagy mozdulatlanságban még a csend is dermedté merevedett körülötte. "A farkas kártékony. Csak húst eszik, pusztítja a vadállományt" — próbálta meggyőzni magát, de érezte, hogy ez menynyire meddő igyekezet, és valahol legbelül farkasordításként marcangolta a szégyen. Akaratlanul az jutott eszébe, hogy az ember is pusztítja a vadat, pedig az nemcsak húson tud élni . . . Látta a vén ordas vicsorgó, csapzott pofáját, apró jégcsapokká fagyott rajta a szőr, mintha hirtelen megőszült volna, és véreres, sunyi szeme mindent megértő lemondással meredt a puskacsőre. És újra hallotta a dörrenést, a felvetődő állatból kiszakadó véres üvöltést, s az orra megtélt a lőpor csípős-kesernyés szagával.

Nem tudott tovább ülve maradni. A padló recsegett a léptei alatt, ahogy körbe-körbe járta az asztalt, egész a szédülés határáig, amikor már nem is ő ment, hanem a falak kezdtek el forogni; sötét hátú, barna vaddisznóbőrt kergetett egy szarvasagancs, boruló szekrény suhant, ablak, prémgalléros posztókabát, és a fogasról kucsmával integetett a puska. Az Öreg görcsösen belekapaszkodott az asztalba, és lihegve várta, hogy helyreálljon a rend. Aztán reszkető kezekkel nyúlt az üveg után. Kiitta az utolsó cseppig, és elborult szemmel a falon függő, hatalmas trófea ágai közé vágta. Az agancsról cikázva pattogtak szerte a szilánkok, törköly és kukoricapálinka keverékének szagával telt meg a levegő. "Nem hagylak itt! Inkább összetörlek!" — és kicsit imbolygó, de határozott léptekkel kiment a fejsze után. Egy ütéssel leverte a falról, és a padlót sem kímélve, kemény csapásokkal összepocsékolta az óriási agancsot. Miután kapkodó lihegése egyenletessé csendesedett, figyelni kezdett, hogy nem ismétlődik-e a fegyverdörrenés. De nem. A puska, kevélyen félrecsapott kucsmával a csövén, mozdulatlanul lógott a fogason. Hirtelen elfutotta a méreg, hogy miért nem hallja, hogy lehetett már elfelejteni azt a dörrenést, amiről tudta jól, hogy élete utolsó lövése volt.

☆

S azt is tudta, hogy ez a nap, a negyvenévi szolgálat legutolsó napja órákon, vagy már perceken belül véget érhet... A fegyverből nem vette ki az üres hüvelyt, ezután más fogja tisztítani, olajozni, használni. A ház sem az övé már. A hegyek, az erdők, a Két Patak völgye sem... A váltás az ő volt ösvényeit taposta már, és az Öregben reszketett a gondolat, hogy minden lépéssel közelebb ér... Úgy emlékezett, hogy még maradt valami pálinkája, és a fejsze nyelével bekotort az ágy alá. Megtalálta. Mohón a szájához tapasztotta, és annyira akarta hallani a dörrenést, hogy az erőlködéstől vastagon kidagadtak a nyakán az erek. Belemarkolt a vaddisznóbőrbe, aztán lágyan végigsimított a szúrós szálú, dús szőrzeten. Hirtelen hátralépett, két kezét maga elé kapta, mintha puska lett volna benne, és állt mozdulatlanul... A nagy kan veszedelmes gyorsasággal közeledett. Agyara a hónál is fehérebben villant, keskeny szeme parázslott, és ő ahelyett, hogy lőtt volna, ordítva dobta fel a puskáját a magasba. Visszaesve, még a levegőből köpött lángot a cső, és a fekete hátú nagy kan a bakkancsa orra előtt vájta agyarait a pirosodó hóba... És az Öreg nagyot kiáltott, mert újra hallotta a fegyver dörrenését, érezte a lőpor csípős-kesernyés szagát. Letépte az öreg bőrt a falról, és egy nagy késsel hasogatni kezdte. Koppanva hulltak a padlóra a körmök, szárazon sikongott a penge éle, és apró szőrcsomók repkedtek szerteszét. "Téged sem hagylak! Az enyém voltál!" — magyarázta hajdani nagy ellenfelének az Öreg, amikor befejezte a vagdalkozást.



Mintha zajt hallott volna, idegesen az ablakhoz lépett, kikémlelt. Nem látott senkit, de sokáig ott maradt, még egyszer végig akarta nézni mindazt, ami negyven évig a sajátja volt. Az Alsópatak sziklákkal kirakott medre vékony csíknak tűnt, és szemben, a Kopaszhegy meredek falán csenevész fenyők roskadoztak a hó súlya alatt. Valamikor nyüzsgött errefelé a vad: szarvas, őz, vadmacska, medve, farkas, hordaszámra. De vadmacska már nincs, medve három maradt, és farkasból csak a nőstény... Ezt nem kellett volna! Ezt az egyet nem kellett volna: a farkasokkal.

A rémület farkasfogként hasított belé: a hóban három emberi alak közeledett! Azt hitte, meg fog halni. Dereka megtört, két keze a földre ereszkedett. Teljes erejéből nekiugrott a sarkaiból kiforduló ajtónak.



A közeledő emberek azt állították, hogy egy hatalmas, vén ordast láttak elrohanni az Alsópatak irányába, és az erdészházban nem találták meg az Öreget... Azóta sem tudja senki, hova tűnt el olyan nyomtalanul.



A tékozló fiu

Írta: FAZEKAS LAJOS

A gyönyörkereső Tékozló Fiú
hazavágyra és rongyokban szomorú.

Hallja nehéz kapuk zord dörrenését.
S látja őt Isten, látja gyötrő vétkét.

Vendége a földnek, csillagnak, fának;
álmát is görnyeszti koldus alázat.

De él benne a hit, — hitében csoda.
S várja megbocsátó áldás és lakoma.

A magyar őstörténeti kutatás uttörője:

Julianus barát

A HONFOGLALÁS UTÁN

évszázadokon át sokakban élt a vágy, hogy felkeressék a magyarság őshazáját. Már az első időkben indultak vándorok keletre. Megtalálták-e? Nem tudjuk — az első vándorok emlékét elmosta az idő. A középkorból azonban fennmaradt néhány világjáró utazó neve, mindenekelőtt Julianus baráté.

JULIANUS

— aki ezt a nevet a dominikánus rendben vette fel, egyébként Erdélyben született, és eredetileg Györknek hívták — egyike volt szerzetesrendje és kora legműveltebb férfiúinak. Jól ismerte a görög, a besenyő, az arab és a német nyelvet, olvasta és értelmezte a kun krónikákat.

1235 TAVASZÁN

indult el három társával, hogy felkutassa a keleten maradt magyarokat. Hallatlan nehézségek és nélkülözések árán küzdötték magukat előre. Pénzüket és málhájukat az útonállók elrabolták. Ekkor az egyik szerzetes kanalakat kezdett faragni, és a cserébe kapott kölesen tengődtek. Tervezték azt is, hogy kettejüket rabszolgának eladják, hogy ezen az áron a másik kettő folytathassa útját kelet felé. Ám a legyengült barátok nem találtak vevőre a rabszolgapiacon. Ketten ezért hazaindultak. A másik "kettős", Judianus és Gellért, folytatta útját. Gellért nem sokkal az elválás után — nem bírva a nélkülözéseket — útközben meghalt. A magára maradt Julianus a Volga nyugati partvidékén egy magyar asszony útbaigazítása nyomán lelte meg az őshazát.

AMIKOR MEGLÁTTÁK

és megtudták, hogy keresztény magyar, igen megörültek jövetelének. Körülvitték őt házaikban és telepeiken. Beszédében is megértették Julianust, és ő is azokat. Kiderült, hogy az ottaniak pogány magyarok voltak, bár nem tiszteltek bálványokat. A föl-

det nem művelték, lóhúst, farkashúst ettek, lótejet és vért ittak. Sok lovuk és fegyverük volt, és a harcban rendkívül elszántnak mutatkoztak.

MIELŐTT

közölni akarván felfedezését, az őshazába vezető utat és annak pontos leírását, Julianus barát 1236. június 21-én sietve hazaindult, s karácsonyra megérkezett Esztergomba. A következő évben ezután ismét elindult néhány rendtársával, ezúttal már azzal a célall, hogy térítő munkát is végezzen. A tatárok előrenyomulása miatt azonban már nem jutott végig az úton. De nem töltötte tétlenül az idejét: részletes adatokat gyűjtött a tatár seregek erejéről, elhelyezkedéséről, várható szándékairól és az előrenyomulás rendjéről. Ezeket az adatokat személyesen küldte el Perugia püspökének. Julianus barát útja és alakja tehát nem a mondák világába vezet: valóságos történeti személy volt, mégpedig nemcsak határtalan bátorságú, tudósa korának, hanem személyében kell tisztelnünk a magyar őstörténeti kutatás első úttörőjét.

Hinni kell

Én nem halok meg és nem halsz meg te sem,
Mert létezel, akár az Isten.
Bár lettél, létrejöttél: véged nincsen többé.
Te megmaradsz és élni fogsz örökké.
Csak az hanyatlik el, mi látható
Ami a külső, mint héja a diónak,
Köntöse szónak,
Árnyéka fénynek,
A sorsod: élet.
És a halált is éppen csak megéled.

EGYEKI MÁRIA

A pipafavágó meséje

Írta: OSVÁTH GÁBOR

1.

Szabóné a tányérokat rakta a kockás abroszra, az öreg kajszifa árnyékában, a virágos udvar közepén, távol az utcazajtól és az építkezések porától. Már a levest is kimérte, és egyre befelé nézegetett, jönnek-e már, végre egyszer hívás nélkül, mielőtt kihűlne a leves. Aztán mégis beszólt utánuk.

— Péter, Júlia, gyertek már, kihűl a leves.

— Mindjárt, anyu.

— Máris, anyu — mondták a gyerekek, aztán Szabó János is megjelent a ház ajtajában.

— Apátok már itt van, és vár, és kihűl...

— A leves — mondta Péter, és tizennyolc évesen úgy pattant ki az ajtón sportöltönyében, mint egy modern bonviván, aki szép szavak helyett benzinszaggal hódít. De a benzinszagot egyelőre nélkülözte. — Itt is vagyok, csak Julis késik.

— Nem Julis — mondta Szabóné. — Tudod, hogy Júliának hívják.

— Amióta emancipálódott, nem lehet vele bírni — mondta Júlia.

2.

Megették a levest, aztán a sültet, a gyerekek eltűntek, és Szabó János felállt az asztaltól.

— János — mondta Szabóné.

— Tessék. Segítek behordani.

— Nem az. Ma délután is pipát faragsz?

— Igen.

— János. Már húsz éve minden délután pipát faragsz.

— Már huszonöt éve minden reggel felcsörget az óra, és huszonöt éve minden délelőtt könyvelek.

— De vasárnap nem.

— Vasárnap nem.

— De vasárnap is faragsz.

— Vasárnap is faragok — Szabó János fogta a tányérokat, egymásra rakta őket, és megindult a konyha felé. Szabóné utánaszólt:

— János! — Szabó János megállt.

— Tessék.

— Ha bevitted a tányérokat, beszélgess velem egy kicsit.

— Jó — mondta Szabó János. Bevitte a tányérokat, visszament az asztalhoz, és leült a felesége mellé.

— A mi gyermekeink már nagyok — mondta Szabóné.

— Nagyok — mondta Szabó János.

— És te folyton csak pipákat faragsz.

— Igen. Miről akarsz beszélgetni?

— János, te beszélgessél velem. Én egy anya vagyok, meg a feleséged. Mosok, főzök vasalok.

— Igen, vasalsz is — mondta Szabó János. Ültek még egy darabig, aztán Szabó János felállt, és ment pipát faragni.

3.

Szabóné az udvaron maradt. Azon töprengett, fogja-e viselni Júlia a szvettert, amit köt neki, és elbóbiskolt. Kopogtak a kapun, felébredt.

Egy ember jött, hallott a pipákról, venni szeretne, kicsiben és nagyban, így mondta. De inkább nagyban, hogy ne zavarjon sokat.

— János — kiabált Szabóné.

Szabó János kijött, és kidobta a vevőt.

Nem igaz, hogy kidobta, csak így szerette volna elmesélni az ismerőseinek, de már sok éve nem beszélt velük, mert nem volt mit beszélni velük.

Miután a vevő elment, Szabó János visszament a pipáihoz, de nem sokáig volt nyugta, mert Szabóné újra bekiabált:

— Gyere, János, egy úr keres a tivitől.

Szabó János kijött.

— Tessék — mondta.

— Kérem — mondta a tivis. — Ön ugyebár könyvelő? Hallottunk a népi pipákról.

— Nem népi pipák — mondta Szabó János.

— Nem népi pipák — mondta a tivis.

— Nem.

— Hát milyen pipák?

— Csak pipák — mondta Szabó János.

— Kamera — mondta a tivis félre. — Ez ugyebár önnek a hobbyja? — mondta Szabó Jánosnak.

— Nem — mondta Szabó János.

— Kamera, állj — mondta a tivis. — Uram. Azt hittem, hogy menni fog a bevezető slatyak nélkül. Ha nem, hát akkor... — itt lélegzetet vett. — Arról van szó, hogy hallottunk a pipáiról.

Beszéljen róluk, és önmagáról, mester — A tivis tapsolt, és azt mondta, hogy kamera.

Szabó János ült, és hallgatott.

— Kérem, uram — mondta a tivis —, ez így nem fog menni. Az emberek epedve várják ezt a képes tudósítást.

— Honnan tudja? — mondta Szabó János.

— Az emberek minden képes tudósítást epedve várnak. Ez képtelenség . . . Kezdjük az elején. Ön ugyebár könyvelő.

— Igen.

— És szereti a szakmáját.

— Nem.

— Hogy lett mégis könyvelő?

— Véletlenül.

— Mit szeretett volna csinálni?

— Sok mindent.

— Mégis . . .

— Halászni, vadászni, házat építeni, vándorolni, gombát gyűjteni meg magokat. Tudja, úgy, mint az emberek.

— Érdekes — mondta a tivis. — Nagyon érdekes. És?

— Könyvelő lettem és megnősültem. Gyerekeket neveltem, és pipákat faragtam és pipákat fogok faragni.

— Nagyon érdekes. Most még egy képet a pipákkal. Bemehetünk? — már bent is volt. — Így, köszönöm szépen, nézzék meg a csütörtöki adást hét órakor.

4.

És eljött a csütörtök, és hét órakor megjelent a riporter képe, aki a riporterre nem hasonlított, és a nézők közül egyetlenegyre sem hasonlított, és a tivitechnikusokra sem hasonlított, és azokra sem, akik a tivihálozatot igazgatták. És csütörtökön hét óra három másodperckor, amikor kimondta volna az első szót, akkor megnyíltak a tivivevők képcsövei, és Szabó János pipafaragó könyvelőt a hullámok "magasabb régiókba" emelték.

* * *

És attól fogva hiába keresték a lakásán, és hiába keresték a hivatalában, a könyvelők között.

FÜLÖP GYÖRGY:

GÓLYA-GÓLYA PIRULA

— De rég is volt, mikor a nők

gólyát látva pirulának . . .
és becse a bébinek volt,
nem pedig a pirulának.

Kell-e reklám - a reklámnak?

"A reklám a kereskedelem lelke." E köznapi tény vizsgálata ma már jó néhány tudomány által kutatott területté szélesedett. Szociológia, közgazdaságtan, pszichológia stb. tanulmányozzák buzgón a reklámot, nemcsak mint gazdasági eszközt, amely megkönnyíti a termelés és a fogyasztás közötti kapcsolat megteremtését, hanem mint valóságos társadalmi intézményt is. S ha figyelembe vesszük, hogy a reklám kiterjesztette ténykedését, funkcióit, befolyását a kereskedelmi életen kívül számos más tevékenységi ágra is, természetesnek tűnik, hogy felkeltette a kutatók figyelmét.

Az utóbbi évek szakirodalmában viszont nemcsak egyre többet esik szó a reklám hatásáról, hanem gyakran találkozhatunk — mint bármikor és bárhol fennálló veszéllyel — nevetségessé fajuló eltúlzásokkal. Egyesek (mint például itt, Amerikában Marshall McLuhan) döntő hatást tulajdonítanak a választási kampányok kimenetelében a reklámozásnak, a jelöltek "tivi szerű" vagy azzal ellentétes "képszerűtlen" megjelenésének stb.

Megfelel-e a reklám a neki tulajdonított hatásoknak? — teszi fel a kérdést s válaszol rá a továbbiakban *Pierre Kende* francia közgazdász, a Tudományos Kutatási Központ munkatársa. Az ökonomista higgadt, józan hangján, konkrét megfigyelésekre s a valóság egzakt ismeretére támaszkodva próbál szólni azokhoz, akik felnagyítják a reklámnak a kereskedelmi életben játszott szerepét. (Szerinte ezek a felnagyítók szociológusok.) Mert igaz ugyan — írja —, léteznek megtörtént "success-storie"-k, de ebből arra következtetni, hogy a reklám struktúrálja és átszervezi a fogyasztást, új, eddig nem létező szükségleteket kelt, fellendítheti a gazdasági életet a maga teljességében — kutatóhoz nem méltó eltúlzás.

Kende professzor éveken át tanulmányozta — egy érdekelt intézmény megrendelésére — a reklámozásnak több európai ország gazdasági életében történt visszahatásait. Cikkében ugyan nem közöl számadatokat (hivatkozik a kutatás magánjellegére, arra hogy az elért eredmények egyelőre a megrendelő tulajdonát képezik), de a jóhiszemű olvasó bizalmát hívja segítségül ahhoz, hogy szétoszlassa, feloldja a reklám mitoszát: ugyanis nem talált olyan jelenségre, amely indokolná a reklámnak tulajdonított "kü-

lönleges" hatalmat. Pierre Kende tiltakozik az ellen, hogy a kutatók ilyen — legfeljebb varázsitalárusnak, vagy sarlatánnak kijáró — figyelemmel foglalkozzanak a reklámmal. Mint mondottuk leginkább a szociológusokat támadja — nem riad vissza az erősebb kifejezésektől sem —, akik csupán saját élvezetüket keresnék a reklám tanulmányozásában! Ezek ugyanakkor bizonyos értelemben áldozatai is a reklámozóknak, akiknek legfőbb érdekük, hogy feltűnést keltsenek, titokzatosságot ébresszenek "mindaz iránt, ami hiányzik a sorozatgyártás termékeinek banális világából."

Tehát jó reklámot adnak a reklámnak . . .

WOLFGANG J. GOETHE:

Megtalálva

Künn, az erdőn jártam,
Egyedül, magamban,
Keresni valamit
Nem volt szándékomban.

Az árnyékban látok
Egy szép kis virágot,
Mint a csillag fénye,
Szirma úgy világolt.

Le akarom tépni,
Szólt a virág hozzám:
Ha engemet letörsz,
Mi lesz velem aztán?

Lehajlok, kiástam
Ott a nedves földből,
A kertembe hoztam,
Gyengén, gyökerestől.

Puha zöld gyepágyon
Készítetten szállást,
Bimbózik azóta,
S virágzik folyvást.

(Fordította: B. Balássy Dénes)

Vadkacsa

VALAHONNAN a nagy vizek mellől hozta a férfi, a fészkén fogta kaszálás közben. Hiába hallotta a kasza éles suhanását, nem rebbent, nem akarta elárulni a fészkét. Pedig nagyobb volt benne a félelem, mint a tojásait őrző ösztön. Vagy ki tudja? Ott érte a kasza éles pengéje, levágta az egyik szárnyát. Lökte volna el magát már a fészkéről, de nem tudta.

A FÉRFI kalapot dobott rá, aztán hazavitte, hogy csodálják a kölykök. Még vérzett a levágott szárnyának a helye, amikor ledobta az udvarra. Ott újból próbálkozott a repüléssel, de alig rúgta el magát méternyire a földtől, visszaesett, s rebbent szemekkel várta a sorsát. Egy ideig ott vergődött az udvaron, aztán a férfi levágta a másik szárnyát is, s elzárta az egyik ketrecbe.

NAPOKAT töltött itt, nem fogadott el sem ételt, sem italt, s lehunyta szemét is, hogy ne lássa azt a világot, ahová kényszerítették. De lehet az is, hogy levágott szárnyait sajnálta, vagy kihűlt tojásait, amikből már soha nem kel ki egyetlen magasba húzó vadkacsa sem. Ha ággal próbálták a kölykök kimozdítani helyéről, felállt s hátat fordított, vagy riadtan rejtette csőrét a tollai alá.

EGY NAPON aztán, amikor már azt hitte a férfi, hogy hiába minden próbálkozás, mert nem akar életben maradni, elfogadott pár szemnyi magot s egy kortynyi vizet. Másnap felállt, körbejárta a szűk ketrecet, maga fölé kapta megcsonkított szárnyait, mintha elfelejtette volna, hogy nincs többet már levegőszántás, vitorlázás a kékség alatt s hangos vízcsapkodás.

NAPOK MÚLVA a férfi kinyitotta előtte a ketrec ajtaját, hadd lássa: mit kezd a szabadsággal. Nem tudott semmit kezdeni. Megbújt egy kőcsomó mögé, hogy ne lássa senki, semmi.

EGY OSTOBA, tollait hullató tyúk vette elsőnek észre, az csapott körülötte éktelen lármát. Aztán jöttek a kacsák, a libák, s rátámadtak valamennyien. Csípték, tépték, ahol érték, mintha elfelejtették volna: rokonuknak is tekinthetnék.

A FÉRFI sem értette sokáig ezt a jelenetet, csak később, amikor visszavitte a nagy vizek mellé a vadkacsát, akkor mondott az orra alól annyit:

— Azt hiszem, mert repülni tudott, nem tudták neki megbocsátani...

GÚZS IMRE



Az őszi nap

Az őszi nap melegit, sétál velem,
majd simogat a kertben lent
mig kisér ezernyi gondolat.
Az őszi nap mosolyog, egész szivemig hat,
Száz játszó, lebegő sugara felvidit
Az őszi nap a sok tarka, szines levél közt
egy percre elterül, megpihen,
pajkosan szemembe süt
betöltve az egy-két szabad órám, delem,
s a rövidke őszi életem.

Majd aztán, nem soká
a láthatárt keresve
két lompos nagy szürke ház között
nyugvóra tér az őszi nap,
már nincs is velem,
Már fénye sincs
S ásitva szundit most azt est
a lankás kerteken.

SZIRMAI ENDRE

SZABÓ ZOLTÁN:

Eljön kegyelmed Sodomába?

1.

Egyszer csak ott voltak az erdész házának a tornácán. Az erdész kutyája nemhogy csaholni kezdett volna, de behúzott farokkal eloldalgott, s nyüszítve a tornác sarkába kucorodott. Mintha sosem látott, másvilági lények lettek volna.

Pedig emberek voltak, s csak hárman voltak. És beszéltek.

— Adjon Isten kegyelmednek — mondta a vezetőjük, s barátságosan rámosolygott az erdészre.

Az erdész üdvözlésre nyitotta ajkát, de össze is csukta hamar, hogy visszanyelje remegő gyomrából a felböffenő, savanyú nyálat.

— Elmarad a fogadj Isten?! — kötekedett a második, s nézett a harmadikra: nem volna helyénvaló megsértődni?

— Coki! — kiáltotta a harmadik a felborzolt szőrű, nyüszítő kutyának, de úgy, hogy társa is érthetett belőle.

A másik ember vállat vont és fütyörészni kezdett.

Az erdész nézte a három embert, s felismerte őket. Nem látta ugyan soha egyikőjüket sem, de a pórnép suttogása hozzá is eljutott. Úgy hívták őket: háromkirályok.

Az erdész azt is tudta, miért jöttek . . .

Talán már akkor tudta, hogy jönni fognak, amikor ráfogta kováspuskáját a Medvére. Már akkor tudta, azért gondolta meg magát szinte, mert egy futó pillanatra meglegyintette a kétség: a jogos felháborodás szülte engedetlenség sem mindig erény.

A Medvét az ispán fiának tizenötödik születésnapjáig kellett volna kímélni. Tudta ezt minden lélek a vármegyében. Az ünnepségen jut némi ingyen konc meg vinkó bor a jobbágyoknak is. Az Ünnep ideje alatt elfelejtették volna, hogy a kiszemelt vadakban tilos kárt tenni. Tilos még akkor is, ha eltapossák a jobbágy vetését, és lelegelik a jobbágy gabonáját. Még az is súlyosan büntetendő cselekmény, ha a pórnép körülkeríti szántóföldjét vagy szőlőjét tüskés sövénnyel, mert a nemesvad megsértheti magát, ha kedve kerekedik átugrani rajta.

Nagy Ünnep lett volna... Csak még néhány esztendőt kellett volna várni. De a Medve nem csak ökröket és juhokat tépett széjjel, de szénégetők és pásztorgyermekek vérét vette.

Ezekre gondolt az erdész, amikor a Medvére emelte fegyverét. Mielőtt meghúzta volna a ravaszt, három lehetőségben reménykedett: eltéveszti a célt, de már a puszta kockázat vállalása is nyugalmat ád lelkiismeretének; ha pediglen nem téveszti el, akkor megbízhat az erdő titoktartásában, s ha abban sem, akkor az Úr kegyelmében és gondviselésében.

Háromszorosan tévedett.

A vezető lomha léptekkel körüljárta az erdészt. Mosolygott. A másik kettő is mosolygott, az is, aki olyan odaadással és lélekből fütyörészett. Az erdész üvölteni szeretett volna, hogy a hegyen túli szénégetők vagy a közelben legeltető pásztorok segítségére siessenek. Bár az üvöltés is hiábavaló lett volna. Mert a háromkirályokkal nem mert szembeszállni senki ember a nap alatt. Pedig csak hárman voltak, s őket is anya szülte reszkető térddel, szapora jajjal.

Az első ütés mégis készületlenül érte. Az ütés előtt homályos reménység kovályogott az erdészben: nem jobbágy ő, szabad ember, s a törvény szerint csak azzal szemben lehet helye verésnek és kínvallatásnak, aki szemtanúk vagy nyomatékos bizonyítékok ellenére is tagadja nyilvánvaló bűnösségét...

A második ütés is elcsattant. Azt már a fütyörésző ember adta, aki a barátságtalan fogadtatást kifogásolta. Az erdész eltakarta orcáját tenyerével, s megvillant benne a kétségbeesett gondolat: térdre veti magát, homlokával a tornác földjét túrva, könyörgésre fogva a dolgot, nagyobb vinnyogást csapva, mint eszét vesztett kutyája... Meg is roggyantotta a térdét. De csak azért, hogy nagyobbat tudjon ugorni, hiszen olyan mindegy volt, hogy a harmadik ütést melyiktől kapja és hova kapja, s hogy az ütés ugrás közben vagy térdepelve találja...

Gyakorlottan és indulat nélküli orcával csépelték. Nehéz lélegzetük, szenvtelen orcájuk iszonyatosabb volt, mintha tüzes vasfogókkal és hüvelykszorítókkal gyötörték volna. S közben ugyanazt hajtogatták megbotránkozott csudálkozással, akárha egymással játszanának, ki tud újabbat kérdezni, s ki tud majd feleletet adni arra:

— Milyen erdő, milyen jobbágytelek...?

— És milyen vármegye és milyen nép...?

— Aki nem tud eltartani és megtartani elöljárói számára egy ünnepi Medvét...?!

Azt hajtogatta az erdész is, amikor előmerészkedtek a széné-

getők, s levitték a faluba saroglyán; azt hajtogatta akkor is, amikor a pap feladta neki az utolsó kenetet, s ajkához érintette a keresztet.

2.

Az egész falu ott vola a búcsúztatón. De sokan elzarándokoltak a vármegye távoli sarkaiból is. Voltak ott jobbágyok, voltak ott szabadok. A temetés idejére elhagyták nyájaikat a pásztorok, füstölgő kupacaikat a szénégetők.

És elhagyták kockajátékaikat a vármegye hajdúi, s felalá száguldoztak a falvakban. Elnémították a harangokat... És a harangozókat. Megkísérelték visszaterelni a népeket a földekre, akár az elbitangolt barmokat. De hiába állták el az utakat, hiába lóbálták csákányaikat, suhogtatták szablyáikat, mert paripáikkal együtt elsodortattak.

Nagy temetés volt. Soha ilyen emberemlékezet óta. Hatalmas tömeg, de fegyelmezett, akár egy fegyver nélküli lustra.

És olyan búcsúztató sem volt emberemlékezet óta.

A pap fiatal volt, bölcs higgadtság és fegyelem híján. Hitt az Úr oltalmában, hitt abban, hogy okkal nevelt pásztort belőle az eklézsia, hitt abban, hogy a bátor tettek kedvére vannak az Úrnak, s előbbre viszik a világot.

— Ó, Uram, hát azt is meg kell érnünk, hogy nemsokára ágyakat állítanak fel az utcákon, a városterekén, falvakban és erdőkben, s áldozataikat beléjük fektetik erőszakkal, mint a sodomabeliek tették volt... S ha valakinek túl hosszú lesz az ő mértékük szerint készült ágy, akkor hárman megragadják, s addig nyújtoztatják testét, míg olyan hosszú nem lesz, mint az ágy... Ha pedig valakinek a teste hosszabb lesz, mint az ágy, akkor a fejét meg a lábait a törzse irányába nyomkodják... Amikor a szerencsétlen áldozatok halálvergődésükben ordítoznak, a sodomabeliek azt mondogatják! Türelem, nyugodj bele! Ez ősi szokás minálunk... Mert ugyan bizony milyen jobbágytelek, milyen vármegye és milyen erdő és milyen nép, aki nem tud megtartani és eltartani elöljárói számára egy ünnepi Medvét...?!

A pap szava el-elakadt a búcsúbeszédben. De azért csak nézte a felravatalozott holtat.

Az erdész orcája más volt, mint általában a holtaké. Nem volt az se szenvedő, se megbékélten szelíd, se olyan, mintha csak aludna.

Jóforman nem is volt orcája.

Azok hárman, akik helybenhagyták ott álltak a pap mögött.

A pap soha nem látta őket, csak suttogni hallott róluk: háromkirályok... Azt beszélték róluk, hogy pásztorokból, szénégetőkből nőtték ki magukat, de az is lehet, jobbágyok közül... Csak az ő útjuk nem Betlehembe vezetett.

A pap hátrafordult.

De a három közül csak egyiknek tudott a szeme közé nézni. Az is elég volt... Az a nyájas és ájtatos és mégis tolakodóan kérlelhetetlen tekintet egymagában is felért egy küszöbön álló Végítélettel. Akkor sejtette meg, mit állhatott ki az erdész, amikor ezek hárman körülállták és körüljárták... Annyira átérezte, hogy beleborzongott, s egy pillanatra elállt s szuszogása.

Aztán újra a ravatalon fekvő holtra emelte tekintetét. Most már nem is volt annyira elrémesztő... Borzongó félelme felett erőt vett indulata, s felcsapott a hangja, csaknem sírva:

— Ó, Uram, hiába gyötör sok betegség, hiába gyötör álnok ellenség, mert a reménység a kínból sokat elvész!... Uram, fojtsd meg bennünk a világ szerelmét, s adj oly elmét, mely ettől üssön pártot!... Uram, túl sok és fényes immár számunkra az ejtő horog, s a vesztő vadászok körös-körül lopakodnak, s felmagasztaltatják az alávalóságot... Ó, Uram, ne ereszd, hogy e világ kedvezése vagy fenyegetése, jutalma vagy bosszúja eltántorítson bennünket!... Uram, harc az életünk, és lelkünket sok vesztett ütközet vérzi... Ó, Uram, hát ki nem érzi vágtát ennyi fegyvernek, s ki nem kívánja végét?... Hát boldog, aki pályát futott, boldog, aki célra jutott, és boldog, aki megtartotta hűségét...?!

A pap befejezte búcsúztatóját. Még egy darab ideig ott állt mozdulatlanul. Lehunyta szemét, s lelke mélyén nagy békességet és megkönnyebbülést érzett.

3.

A temetés után még sokáig várta a háromkirályokat. Nem jöttek. Elmúlt az ősz, elmúlt a tél... Amikor a parókia előtti futórózsák bimbói bizánci templomok kupoláira emlékeztettek, megérkeztek.

Mosolygó orcájuk, tisztelettudó nyájasságuk nem tévesztette meg a papot. Nézte őket szelíden, hiszen nem másvilági lények voltak, anya szülte őket is, reszkető térddel, szapora jajjal. Emberek voltak, beszéltek.

— Adjon isten kegyelmednek — köszönt a vezetőjük.

— Kegyelmeteknek is — viszonozta a pap.

— Vajon ki mondja majd az Igét a kegyelmed... temetésén? — kérdezte a vezető.

— Mindig akad valaki . . . — kezdett bele a második.

— Coki! — kiáltotta a harmadik, pedig nem volt kutya a tornácon.

A második ember vállat vont, s míg a vezető körüljárta a papot, fütyörészett. Érzéssel fújta, mintha a parókia kertjében zengedező madarakon akarna túltenni.

A pap hallgatta. Ismerte a virágének szövegét is:

"Micsoda madár, micsoda madár.
Kék a lába zöld a szárnya, engem oda vár.
Várj, madár, várj, te csak mindig várj . . ."

A fütty, bár gyalázatos ajkak közül koválygott elő, meggyalázott voltában is szinte felvidította, s képtelen reménnyel töltötte el. Aki ember ezt így, ilyen érzéssel tudja fújni, s aki emberek ezt így ilyen mosolygó mélázással tudják hallgatni, nem lehetnek szívük gyökeréig romlottak. Már-már hitt abban, hogy sok esztendőnek, évtizednek kell eltelnie, míg az ő sírja fölött is elsuttogja valaki a *requiescat in pacet* . . . Kevesen múlott, hogy elnevesse magát, mint aki méltányolja ezt a tréfát otrombasága ellenére is, amikor a vezető megállt előtte, s megkérdezte:

— Aztán eljön kegyelmed Sodomába?

A pap bólintott. Egyebet mit tehetett? Szemét nem húnyta be, tenyerét nem kulcsolta imára, s nem esedezett az Úr irgalmáért sem. Mély hálát érzett a rendületlen fütyülő ember iránt, s abban reménykedett, hogy nem haladja meg erejét, ami bekövetkezik, abban, hogy az ő temetésén még többen lesznek, s mélyebb lesz a gyászolók némasága, s ha ember nem, hát akkor felsikolt valahol egy fába szorult féreg.

Az első ütés mégis készületlenül érte. Megtántorodott. Hát boldog, aki pályát futott és megtartotta hűségét . . . ? Akkor már abban is kételkedett, hogy mindig akad valaki, aki Igét mer mondani a holtak felett . . .

* * *

Számtalan zavargás tört ki azokban az időkben.
A legnagyobb a kolozsmonostori volt.
Az Úrnak 1437. esztendejében.

FÜLÖP GYÖRGY:

GÖRÉNY-SÖRÉNY

Hosszú hajú csemetéjét
így inti egy szerény görény:
Attól még nem vagy oroszlán,
ha fejeden nagy a sörény!

Az Amerikai Magyar Katolikus Egylet konvenciója 1972-ben

● **Szentistváni magyarok Amerikában**

1972-ben, amikor Cleveland városában a Szent István ezredévi jubileumot ünnepelte Ohio állam magyarsága, ült össze Clevelandben az országos AMERIKAI MAGYAR KATOLIKUS EGYLET. A legnagyobb amerikai magyar katolikus, testvérsegítő életbiztosító szervezet minden negyedik évben rendezi konvencióját Clevelandben. Az AMERIKAI MAGYAR KATOLIKUS EGYLET-et 1894-ben alapította Msgr. Böhm Károly ösztönzésére a vallásához és népéhez hű clevelandi magyarság. Az Egylet neve indulásakor Szent István Egylet volt. A bridgeporti Szent László egylettel való egybeolvadása révén keletkezett az országos amerikai magyar és katolikus egylet, amelyhez sok más amerikai, magyar, katolikus egylet csatlakozott. Az 1972. évi konvenciónak különleges jelentőséget adott az, hogy ez az év Szent István ezeréves jubileumának az éve volt. A clevelandi Buckeye Roadon, a Bakájon ezeken a napokon a régi nemes és ragyogó magyar ideálok és szándékok jelentek meg a konvenció alkalmából, felidézve azoknak a szentistváni magyaroknak az emlékezetét, akik 1894-ben, Amerikában Szent István nevében és a szentistváni gondolatnak ilyen erős és időtálló szervezetet építettek.

● **A konvenció megnyitása**

Július 20.-án az Egylet igazgató tanácsa tartotta konvenció előtti ülését. A konvenció 21.-én reggel kezdődött az Árpádházi Szent Margit egyházközség templomában bemutatott szentmisével. A szentmisét **Ft. Dengl Miklós** ferences atya mondotta, az erdélyi Szent István ferences tartomány delegátus provinciálisa, az Egylet lelki igazgatója.

Az AMERIKAI MAGYAR KATOLIKUS EGYLET nagyjelentőségű konvenciója, amely az egyleti tagok között nagy örömet okozott döntésével, ünnepi megnyitóval kezdődött: a konvención megjelenő **Ft. Szőcs Dénes** erdélyi ferences atya, a fairfieldi Szent Imre egyházközség plébánosa és az Egylet tiszteletbeli alelnöke az összetartás erejéről beszélt:

— Összetartás volt az az erő, — mondotta, — amellyel az Egylet alapítói az új világban hatékony és segítő tényezővé válhattak. Éppen ezért kell köszönetet mondani minden tagnak és tisztségviselőnek, aki követve az elődök összefogó munkáját és az összetartás munkáját, folytatta ezt abban a forgandó és változó világban, amelyben ma élünk. Ma a veszélyek állandó fenyegetése közben, az Egylet támaszkodjék kipróbált vezetőire, mert így biztosítja az Egylet létének folyamatosságát és ez a legjobb példaadás a mai napokban a magyar összetartásra, amely valójában a fraternális szervezetek alapelve. A konvenció legyen méltó az elődök szellemehez, ne feledjék, a tagok szeme a konvención van.

● **Bizottsági munka**

A konvenció széleskörű programját bizottságokban dolgozták ki a tisztikar tagjai és a delegátusok. Úgy a bizottsági munka, mint a konvenció megbeszélései, tárgyalásai a legteljesebb harmónia jegyében folytak. A bizottsági munkára megválasztott delegátusok a következők voltak. Igazoló bizottság: **Zelle Sándor, Forró Margit** és **Fiatal János.** Jelölő bizottság: **Zelle István, Radics Mary** és **Török István.** Napidíj- és fizetés-bizottság: **Andrejcsák Katalin, Fiatal János** és **Goda Ferenc.** Értékpapír és bankbizottság: **Bordásh József** és **Máriási Barnabás.** Mortgage bizottság: **Orosz Mary** és **Sabitsch József.** Iroda és könyvbizottság: **Zvonár József, Hovancsek János** és **Predmetsky Oszkár.**

A konvenció meghallgatta a kiküldött szakbizottságok jelentését, majd a tisztikar beszámolóját.

● **Ezredévi jutalom a szentistváni magyaroknak**

A konvencói behatóan foglalkozott az Amerikában most ünnepelt Szent István millenniummal, a magyar kereszténység ezredéves évfordulójának ünnepével. Az erre vonatkozó tervet már a múlt évben megtárgyalta az igazgató tanács, majd az ezévi igazgatótanács javasolta a konvenciónak egy olyan terv kidolgozását, amelynek keretében az Egylet Szent István-jutalmat ad tagjainak a millennium alkalmából. A konvenció most ehhze hozzájárult és felhatalmazást adott az igazgató tanácsnak és a tisztikarnak, dolgozzon ki egy olyan tervet, amelynek keretében Szent István-jutalomban részesülnek az Egyletnek azok a tagjai, akik a konvenció megnyitásának a napján, 1972. július 21.-én tartaléktőkével rendelkeztek. Az igazgatótanács és a tisztikar a Szent István jutalom tervére 105.000 dolláros keretben kapott felhatalmazást. A konvenció felhatalmazása alapján most az igazgató tanács és a tisztikar megkezdheti ennek a tervnek a kidolgozását.

● **Egyhangú választás**

A konvenció meghallgatta a tisztikar beszámolóit, majd megválasztotta következő négy évre az Egyesület új tisztikarát. A konvenció közfelkiáltással a régi tisztikart választotta meg: **Laskó J. János** elnököt, **Zelle S. Sándor** és **Vayda Margit** alelnököket, **Dr. Eszterhás István** titkárt, **Szakáll István** pénztárost, **Radics Mary** ellenőrt. Tiszteletbeli alelnöknek ft. Mundweil János helyére, egyhangúlag **Ft. Kárpi Ferencet,** a Szent Imre egyházközség plébánosát választotta meg a konvenció. Az igazgató tanács tagjaivá választották egyhangúlag: **Andrejcsák Katalint, Dikun Istvánt, Fiatal Jánost, Tóth V. Andrást, Török Istvánt, Zelle Istvánt és Zvonár Józsefet.**

● **Az Egylet új tisztikara nyilatkozik**

A nagyjelentőségű határozatról, amely azoknak ad millenniumi jutalmat, akik Szent Istvánt áthozták a tengeren s itt Amerikában megépítették és fenntartják templomait — az Egylet új tisztikarának a tagjai nagy örömmel nyilatkoztak.

● **Laskó J. János elnök:**

„Ezzel járulunk hozzá a millennium ünnepléséhez"

— A Szent István jutalom terve, ugy hisszük, méltóképpen fejezi ki azt a tényt, hogy a szentistváni hagyományokat tulajdonképpen azok a katolikus magyar bevándorlók hozták át a tengeren Amerikába és őrizték meg itt létesitett, amerikai intézményeikben, akik a mi Egyletünk alapitásában résztvettek és Egyletünk fennmaradásán a mai napig munkálkodtak. A mult évszázad végén és a huszadik század elején bevándorló magyarok az uj hazában, Amerikában a legerősebben a szentistváni hagyományokba fogóztak. Az első egyházközségeiket Szent Istvánról és utódairól, az árpádházi szentekről, Szent Imréről, Szent Lászlóról, Szent Erzsébetről, valamint Szent Margitról nevezték el. És mivel Egyletünk a magyar egyházközségek életében alakult ki és fejlődött, az alapitások, egyesülések, fiókjaink nevében megtalálhatók Szent István és szent utódainak nevei. A konvenció ugy érezte, amikor az amerikai magyarság Szent István millenniumát ünnepli, méltó s illő, hogy tagjainkat, akik Egyletünket, az amerikai szentistváni hagyományok egyik legrégebbi létesitményét fenntartják, lehetőségeinkhez képest megjutalmazzuk. Ezért tüzött ki a konvenció 105.000 dolláros keretet tagjaink jutalmazására a Szent István millennium alkalmából. Amint az előkészitő munkálatokkal készen leszünk, Szent István-jutalomként minden tagunk az 1972. julius 21.-i tarta-

léktőképének 15 százalékát kapja majd kézhez. Ismétlem, a konvención egyelőre csak a terv jóváhagyása történt meg, a terv kivitelezésének a munkálatait csak most kezdjük majd el. Azonban testvérsegitő szervezetünk konvenciójának ezt a határozatát sietek jóelőre közzétenni, hogy ezzel hozzájáruljunk a millennium ünnepéhez, hiszen tény az, hogy a katolikus, magyar testvérsegitő müködés és szervezkedés Amerikában Szent István nevével akkor kezdődött, 1894-ben, amikor Egyletünket, a Szent István Egyletet az alapitók életrehivták, — mondotta Laskó J. János elnök.

● **Zelle Sándor alelnök:**

„A mai napig fenntartották"

— Mi, akiket szüleinken keresztül a gyermekkor szép emlékei kapcsolnak az Egylethez, nagyon jól emlékezünk arra, hogy mit jelentett az amerikai magyar életben kezdettől fogva Szent Istvánnak és leszármazottainak, itt Bridgeporton: Szent Lászlónak a neve. Ugy éreztük a konvención, hogy amikor az egész magyar-Amerika Szent István király millenniumát ünnepli, nem lehet szebbet elképzelni, mint azt, hogy azokat a munkásokat jutalmazzuk, akik ezeket a neveket Amerikában felemelték és a mai napig fent tartották. Az előkészitő munka tehát megindult a Szent István-jutalmak kidolgozására.

● **Vayda Margit alelnök:**

„Megtettük Szent István nevéért"

— Emlékezhetnek rá, Egyletünk a Katolikus Aggmenházzal évtizeden át összehivta itt, Clevelandben minden évben, augusztus utolsó hetében, a magyarokat, hogy Szent Istvánt ünnepeljük. Ki tudná ma már felsorolni, de akár csak el is képzelni, milyen sok munkát végeztünk el ezért. Örülök neki, hogy alelnöke vagyok annak a tisztikarnak, amely most azokat az Egyleti tagokat jutalmazza, akik az Egylet fenntartásáért Szent István nevében dolgoztak. Ez méltó betetőzése lesz mindannak, amit megtettünk Szent István nevéért.

● **Szakál István pénztáros:**

„Méltóképpen ünneplünk"

— Az előkészitő munkák most már megindulhatnak. Az Egylet konvenciója ebben a katolikus és magyar évben, amikor Szent István millenniumot ünneplünk, döntött. Határozatában kimon-

dotta: azoknak a tagjainak, akik a konvenció megnyitásakor már r e z e r v - tőkével rendelkeztek, Szent István-jutalmat ad. A konvenció döntése lehetőséget ad arra, hogy méltóképpen ünnepeljük meg a szent király ezredéves évfordulóját.

● **Radics Mary ellenőr:**

„Örülök, hogy a konvenció így határozott"

— Mindenki emlékszik rá a magyar körzetekben, hogy Szent István, Szent Imre, Szent László, Szent Erzsébet és Szent Margit milyen szent nevek voltak a magyarok között Amerikában. Ahányszor templomba mentünk, de ahányszor kulturális vagy társadalmi feladataink ra összegyültünk, ezeknek a szenteknek a nevével tettük. Örülök neki, hogy Egyletünk konvenciója a Szent István millennium évében így határozott.

● **A konvenció zárása**

A konvenció érdekes képét adta a mai, amerikai magyar társadalomnak. Egymás mellett ülve képviselték a bizottságok az alapító régi amerikás, a második világháború után érkezett, a már Amerikában született, másodnemzedékes és a szabadságharc után kiérkezett magyar réteget. Az amerikai magyarság különböző rétegeit így fogta egybe, sőt olvasztotta egybe az a katolikus és magyar összefogás és összetartás, amiről a megnyitó beszédben Ft. Szőcs Dénes atya szólott.

A konvenció zárójelenete az eskütétel volt. **Ft. Dengl Miklós** ferences atya, az erdélyi Szent István ferences rendtartomány delegátus provinciálisa, az Egylet lelki igazgatója vette ki az esküt a megválasztottakból. A felsorakozottak hittel és akarattal mondották az Egylet több mint 75 éves esküszövegét:

„Az Amerikai Magyar Katolikus Egyletnek hűséges tisztviselője leszek..."

Eszterhás István

Hogyan indult a magyar ujságírás?

A magyar nyelvű időszaki sajtó bölcsője Pozsonyban és Kassán ringott; az első magyarul írott újság, a *Magyar Hírmondó* 1780-ban Pozsonyban, az első irodalmi folyóirat pedig 1788-ban Kassán jelent meg.

A *Magyar Hírmondó* (illetve annak néhány évfolyama) úttörő volta ellenére a kor szintjén állt, és ez olyan kiváló szerkesztőknek, mint Rát Mátyás, Révai Miklós és Szacsvay Sándor, volt köszönhető. Abban az időben az újságon csak a kiadási jogot (a privilégiumot) élvező nyomdatulajdonos neve volt feltüntetve. A mindenkori szerkesztő — akit, mint Rát írja, "*az uzsorával nemességet kereső és könnyen nyerő*" kiadó a legtöbbször fukaron honorált — egyedül és névtelenül írta, korrigálta és adminisztrálta a lapot; a szerkesztői anonimitás következtében vannak olyan időközök amikor nem is lehet pontosan megállapítani a szerkesztő kilétét.

A *Hírmondó* legkiemelkedőbb szerkesztői Rát, Révai és Szacsvay voltak. Rát Mátyás újságírói hajlamai már a középiskolában, a híres pozsonyi evangélikus líceumban kialakultak, ahol a Bél Mátyás által megalapozott tradíció értelmében a tanításban a sokoldalú ismereteket közlő újságokat is felhasználták, a tanórákon olvasták-olvastatták. (Latin nyelvű újságját, a *Nova Posoniensiát* Bél elsősorban az iskolai oktatás érdekében indította meg.) Rát újságírói-szerkesztői tudatossága és igényessége aztán a göttingai egyetemen folytatott tanulmányai során alapozódott meg; az egyetem egyik professzora, az összehasonlító nyelvészet és a forráskritikán alapuló történeti kutatás neves művelője, Schlözer népszerű újságkollégiumokat is tartott és az újságírás-publicisztikát "a szabadság érverésének", az újságokat pedig az európaivá levés fontos eszközeinek nevezte. Rát Göttingában tette magáévá Herder nagyhatású eszméit is, melyekhez híven a *Magyar Hírmondó* olvasói körében az első országos népköltészeti gyűjtés megszervezésére is kísérletet tett.

A nagy nyelvtudós, Révai Miklós Rát nyomdokain haladt. Révai csak néhány hónapig lehetett a *Hírmondó* szerkesztője, mert egyházi felettesei az újságírástól eltiltották őt. Ezt az erőszakos intézkedést Révai egy Orczy Lőrinchez írt levelében ke-

serűen, de meg nem törten panaszolja fel: "*A papság örege is mintegy szent hivatalt tsinált belőle engem ezért nyomorgatni, mert a gyáva nem tudta megegyeztetni azt a két dolgot, hogy bár szerzetes az ember, írhat mégis áhitatoskodó dolgokon kívül egyebet is, a mikkel jobb izlést önthessen nemzetébe. Kivált azért háborodtak fel, hogy én újságot is kezdettem írni. E dologbann az én szándékom jó volt; mert itt lehetett volna avval a szép tudós társasággal öszve dolgozni arra a végtcélra, melylyért buzgódtam, úgy mint nemzetünk és nyelvünk finomabb kimívelésére. Annyira szorongattak, hogy felforgatták szép igyekezetimet, de mégis el nem nyomhatták telylyességgel. Mert, én, míg élek, szándékomtól el nem állok, noha ugyan má olyly hevesen nem folytathatom.*"

Az idézett levélrész jól demonstrálja azt a tényt, hogy Révai (és előtte Rát) a *Hírmondót* a magyar nyelvművelésnek és az irodalomnak is fórumává akarta tenni — és ez a törekvésük sikerrel is járt. *A magyar nyelvű önálló folyóiratok elődjei az őket tudatosan pótolni kívánó hírlapjaink. Amikor Batsányi a Magyar Museum elődeiről írt, a Magyar Hírmondót is emlegette. Ebben Rát, Révai rendszeresen közölt olyan cikkeket és közleményeket, amelyek megállták volna helyüket folyóiratokban is.*

A *Magyar Hírmondó* harmadik jelentős szerkesztője Szacsvay Sándor. Ennek a székely származású, lelkes újságírónak megközelítően sem volt olyan irodalmi és nyelvi műveltsége és ízlése, mint Rátnak és Révainak. Ugyanakkor viszont a felvilágosodás eszméitől megtermékenyített publicisztikának magyar viszonylatban egyik legmarkánsabb képviselője volt. Szacsvay az általa 1786 decemberében alapított bécsi *Magyar Kurirt* is szerkesztette. A nagy népszerűségnek és kelendőségnek örvendő lapban tág teret biztosított a magyar nyelv és irodalom ügyének, s maga szólította fel most már a magyar szerzőket, hogy adjanak hírt megjelent munkáikról.

A kibontakozott magyar nyelvű újságírás érdekes alakjai között van Décsy Sámuel is. A rimaszombati születésű Décsy a pozsonyi evangélikus líceumban és a sárospataki kollégiumban folytatott tanulmányai után német és holland egyetemeket látogatott. A bölcseleti és orvosdoktori képesítés megszerzése után Bécsben telepedett le, ahol bátor nyelvvédő röpiratával, a "*Pannoniai Féniksz*"-szel országosan ismertté és tiszteltté tette a nevét. Abban az időben, amikor főúri pártfogók segítségével az elmozdított Szacsvay helyett a *Magyar Kurir* élére került,

Décsy egyik levelében, melyet 1793 decemberében Széchényi Ferenchez írt, ezt mondja: "*Míg élek, mindenkor bánom, hogy nemzeti nyelvünknek előmeneteléért csak pennát is fogtam kezembe, mert amint keservesen tapasztalom, valamint másoknak, úgy nekem is mártyromságot kell érette szenvednem.*"

A magyar nyelvű folyóirat-irodalom megindulását a kassai *Magyar Museum* és *Orpheus* mellett Péczeli József komáromi *Mindenes Gyűjteménye* és az annak létrehozásában buzgón közreműködő *Komáromi Tudós Társaság*, s úgyszintén a losonci Kármán József nagyszerű kezdeményezése, az *Uránia* jelenti.

Ma már tudjuk, hogy II. József hírlapcenzúrája a valóságban és különösen a magyarországi gyakorlatban nem volt olyan liberális, mint azt a "kiterjesztett sajtószabadságként" is emlegetett cenzúrarendelete alapján általában vélik. A három pozsonyi újságnak *(Magyar Hírmondó, Pressburger Zeitung, Presspurské Noviny)* az ellenőrzése 1784-től (mikor a Helytartótanácsot Pozsonyból Budára helyezték) a városi Magisztrátus hatáskörébe tartozott. "*A pozsonyi Magisztrátus kijelölt revizorainak előzetes cenzúráján túl a budai, majd a bécsi és nyitrai államigazgatási szervek, és rajtuk keresztül gyakran maga az uralkodó is beleszólt az újságok ellenőrzésébe és tartalmukkal kapcsolatban számos kifogással éltek. Sőt: az az uralkodótól származó átirat, amely a kancellárián keresztül jutott el a pozsonyi Magisztrátushoz, és amely a pozsonyi újságok túl enyhe cenzúráját — különös tekintettel az erdélyi jobbágyok felkeléséről beszámoló és általában az államot érintő cikkekre — szigorú bírálat tárgyává teszi, nemcsak megismétli az eddigi előírásokat, hanem szigorú büntetéseket is helyez kilátásba az újságszerkeztőknek.*"

CSABA JOBBAN TUDJA

Csaba hazajön az iskolából és angol-gondolkozású-magyarsággal panaszkodik:

— Anyuka, nagyon fáj a cipőm!

— Kicsi fiam, — oktatja anyuka — ezt így mondod helyesen: nagyon fáj a lábam.

Csaba hallgat, megforgatja eszében, amit hallott, aztán határozottan így szól:

— It is not right, anyuka. Én már megpróbáltam, a cipőm fáj, nem a lábam! Mert ha leveszem a lábamról, a lábam nem fáj . . . (E.)

TÖMÖRY PÉTER:

Hegyeim

Hegyeimen még él a hó,
hegyeimen még minden tiszta,
hegyeimen az álmodó
vágya kristályvizét issza...

Hegyeimen más a világ,
más vagyok e világban én...
— szerelmem úgy rejt magába,
hogy maga olvadjon belém...

Hegyeimen csak bátrak élnek,
elszánt és konok emberek...
— kérges testükkel betakarnak,
s mint pajzs védenek engemet...

Hegyeimen, ha a völgyből
kacér tavasz izen a széllel,
jéggé demedt mámorok
takaroznak be kék éggel...

Hegyeimen még él a hó,
hegyeimen még minden tiszta,
hegyeimen az álmodó
vágya kristályvizét issza,

hegyeimen, hegyeimen...
— Lapos parton álldogálok,
pocsolyában himbálózik,
alattam fertőtlen álmom...

Római katolikus magyar papok címtára az Egyesült Államokban

FIGYELEM!

Cím- és telefonszám-változását, vagy helyesbítését kérjük azonnal beküldeni, de legkésőbb szeptember 15-ig a Vasárnap Kiadóhivatalának: Catholic Hungarians' Sunday 517 South Belle Vista Avenue, Youngstown, Ohio 44509

SZENT ISTVÁN ZARÁNDOKHÁZ RÓMÁBAN:
Casa di S. Stefano
Via del Casaletto 481 — 00149 Roma, Italy
Telefonok: 53-73-319 és 53-77-361
Igazgató:
MSGR. ZÁGON JÓZSEF

AMERIKAI MAGYAR KATOLIKUS LIGA
Hungarian Catholic League of America
30 East 30th Street, New York, N. Y. 10016
Telefon: (212) 684-3623

Elnök:
MSGR. SZABÓ JÁNOS
South Bend

Alelnök:
MSGR. LENGEN G. IMRE
South Norwalk

Titkár:
FT. THUN ALBIN O.F.M.
Flint

Pénztárnok
FT. POGÁNY GYÖRGY DR.
Irvington

Akron, Ohio

Jézus Szent Szíve templom
Ft. Bartkó J. Alajos
Ft. Kótai Zoltán dr.
734 Grant Street
Akron, Ohio 44311
Telefon: (216) 434-3842

Ft. Denka Ferenc
St. Edward's Home for the Aged
Akron, Ohio 44313

Allentown, Pennsylvania 18101

Szent István templom
Ft. Jani F. György
510 Union Street, West
Telefon: (215) 432-5788

Alleyton, Texas 78934

Ft. Stram Gedeon
Mentz, R. R.

Auriesville, N. Y. 12016

Ft. Havas János S. J.
Sacr. Heart Retreat House
Telefon: (518) 363-7381

Baltimore, Maryland 21217

Ft. Palmer Lajos S. J.
110 W. Lafayette Avenue
Telefon: (301) 523-4161

Barberton, Ohio 44203

Szenháromság templom
Ft. Vitéz Baán, O.F.M.
368 Wooster Road, North
Telefon: (216) 745-4735

Beaver Falls, Pa., 15010

Szent László templom
612—9th Street
Telefon: (412) 846-1215

Bellflower, California 90706

Ft. Kiss Imre, S.D.B.
13640 Bellflower Boulevard

Bethlehem, Pa., 18015

Kapisztrán Szent János templom
Ft. Molnár Antal
910 East 4th Street
Telefon: (215) 866-2714

Big Pine Key, Florida 33043

Ft. Schenley Wendel
P. O. Box 47
Telefon: 872-2537

Bridgeport, Connecticut 06605

Szent Anna templom
Ft. Bodnár Vince
481 Brewster Street

Bristol, Indiana 46507

Ft. Vrabély János
St. Mary's Church
P. O. Box 245

Brockton, Pennsylvania 17925

Ft. Lawrence Ferenc
124 East Green Street

Brooklyn, New York 11227

Ft. Dallos Ferenc
St. Matthias Church
58-15 Catalpa Avenue.

Buffalo, New York

Szent Erzsébet templom
Ft. Skrapits János
986 Grant Street
Buffalo, N.Y., 14207
Telefon: (716) 875-6586

MAGYAR PIARISTA ATYÁK:

Piarist Fathers
Calasanctius Preparatory School
175 Windsor Avenue
Buffalo, N. Y. 14209
Telefon: (716) 885-8508
Ft. Palotai Mihály Sch. P.
házfőnök

MAGYAR PIARISTA ATYÁK:
(folytatás)

Ft. Gerencsér István dr. Sch. P.
igazgató
Ft. Pintér Mihály dr. Sch. P.
Ft. Krigler Béla Sch. P.
prov. tanácsnok
Ft. Kővári Lajos Sch. P.
Ft. Pattantyús János dr. Sch. P.

Canisius High School
Ft. Moltesz József S.J.
1180 Delaware Avenue
Buffalo, N. Y. 14209
Telefon: (716) 882-0466

Canisius College
Ft. Juhász László S.J.
Ft. Derecskey János S. J.
2001 Main Street
Buffalo, N.Y. 14208
Telefon: (716) 883-7000

Ft. Miskolczy Kálmán
Chaplain of Sisters Hospital
2157 Main Street
Buffalo, N. Y. 14214

Buffalo, South Dakota 57720

Szent Antal templom
Ft. Morvay András

Carteret, New Jersey 07008

Szent Erzsébet templom
Ft. Chonkó János
119 Washington Avenue
Telefon: (201) 541-5202

Cincinnati, Ohio 45207

Xavier University
Ft. Virágh Andor S.J.
Victoria Parkway
Telefon: (513) 731-2344

Chicago, Illinois

Magyarok Nagyasszonya templom
Ft. Klug Elemér, plebános
Ft. Swade Robert, Assist.
Ft. Horváth Ernő, nyug. pleb.
9237 Avalon Avenue
Chicago ,Illinois 60619
Telefon: (312) 734-5057

Szent István templom
Ft. Magyar József dr.
2015 West Augusta Boulevard
Chicago, Illinois 60622
Telefon: (312) 486-1896

Chesterton, Indiana 46304

Ft. Vrabély J. István
P. O. Box 3

Cleveland, Ohio

Szent Erzsébet templom
Ft. Záhorszky Gyula dr.
Msgr. Tanos I. Árpád
Ft. Szeder Mihály S. J.
9016 Buckeye Road
Cleveland, Ohio 44104
Telefon: (216) 231-0325

Szent Margit templom
Ft. Roskó Lajos
Ft. Kelemen Konrád O.F.M.
11607 Honeydale
Cleveland, Ohio 44120
Telefon: (216) 231-0531

Szent Imre templom
Ft. Kárpi Ferenc
1860 West 22nd Street
Cleveland, Ohio 44113
Telefon: (216) 861-1937

Ft. Tóth József, O.F.M.
St. Joseph's Church
2543 East 23rd Street
Cleveland, Ohio 44115
Telefon: (216) 791-8260

Cleveland, Ohio (folytatás)

Ft. Nyiri István dr.
14442 Orchard Park Avenue
Cleveland, Ohio 44111
Telefon: (216) 941-8175

Ft. Kővári Károly, S.J.
6765 State Road
Cleveland, Ohio 44134
Telefon: (216) 843-6165

Ft. Horváth Miklós dr.
professzor
John Carroll University
University Heights
Cleveland, Ohio 44118
Telefon: (216) 932-3800

Ft. Varga József
3547 East 80th Street
Cleveland, Ohio 44105

Clinton, Ohio 44216

Ft. Magyar S. József
St. George Church
7615 2nd Avenue, North

Crown Point, Indiana 46307

Ft. Kish Máté
Route 2, Box 87A

Danbury, Connecticut 06810

Ft. Vigh János
104 Main Street
Telefon: (216) 743-2707

Darby, Pennsylvania 19023

Little Flowers Institute
Ft. Sütő Ákos
Springfield Road

Dayton, Ohio 45407

Szent Név templom
416 North Conover Street

Derby, New York 14047

Piarista Atyák, Piarist Fathers
Old Lake Shore Road

Detroit, Michigan

Szent Kereszt templom
Ft. Jakab András
Detroit, Michigan 48217
8423 South Street
Telefon: (313) 841-4566

Ft. Bali István
Carmel Hall
2560 Woodward Avenue
Detroit, Michigan 48201

Devon, Pennsylvania 19333

Piarista Atyák, Piarist Fathers
Preparatory School
Valley Forge Road
Telefon: (215) 688-7337

Ft. Bendik István Sch. P.
házfőnök

Ft. Mustos István Sch. P.
igazgató

Ft. Magyar László dr. Sch. P.

Ft. Meskó Lajos Sch. P.

Ft. Pázmány Géza Sch. P.

DeWitt, Michigan 48820

Ferences Atyák,
Franciscan Fathers
703 East Main Street
P. O. Box 250
Telefon: (517) 669-9252
Angyalos Boldogasszony
lelkigyakorlatos ház
Very Rev. Mandl Maximus,
O.F.M.
Delegátus Provinciális
és zárdafőnök
Ft. Polgár Kapisztrán O.F.M.
Ft. Király Kelemen O.F.M.
Ft. Németh Lucius O.F.M.
Ft. Simor János O.F.M.
Ft. Krupa Sándor O.F.M.
Ft. Vianney János O.F.M.

Doylestown, Pa. 18901
Pálos Atyák, Pauline Fathers
Our Lady of Czenstochowa
P. O. Box 151
Telefon: (215) 345-0600 és
(215) 345-0607
Very Rev. Zembrzuski Mihály
O.S.P. Vicar General
Ft. Rauch László O.S.P.

East Chicago, Indiana 46312
Szenháromság templom
Ft. Skerl Alfonz
4759 McCook Avenue

Elyria, Ohio 44035
Jézus Szent Szíve templom
162 Irondale Street
Telefon: (216) 323-2413

Encino, California 91316
Ft. Domán Imre
Soc. Serv. Noviciate
4316 Lanai Road
Telefon: (213) 784-7122

Erie, Pennsylvania 16501
Ft. Domokos S. Sziárd dr.
Gannon College
109 West Sixth Street

Etiwanda, California 91739
Ft. Horváth Ferenc
1274 Foothill

Fairfield, Connecticut 06430
Szent Imre templom
Ft. Szőcs Dénes O.F.M.
Ft. Németh Ferenc O.F.M.
838 Kings Highway
Telefon: (203) 334-0312

Fairport Harbor, Ohio 44077
Szent Antal templom
Ft. Olejnyik György
503 Plum Street

Farrell, Pennsylvania 16121
Szenháromság templom
Ft. Mészáros György dr. OFM
1132 Fruit Avenue
Telefon: (412) 342-0794

Ferdinand, Indiana 47532
Ft. Fekete Jenő
St. Benedict College

Flemington, New Jersey 08822
Ft. Pier G. Pius O.F.M.
Carmelite Monastery
Telefon: (201) 782-4802

Flint, Michigan
Szent József templom
Ft. Thun Albin O.F.M.
1321 Hickory Street
Flint, Mich. 48505
Telefon: (313) 787-2173
Ft. Füzes József O.F.M.
St. John Vianney Church
2415 Bagley St.
Flint, Mich. 48504

Fultonville, New York 12072
Ft. Németh Imre O.F.M.Cap.
St. Joseph Friary

Gary, Indiana 46407
Szent Imre templom
720 West 15th Street

Grand Blanc, Mich. 48439
Ft. Kertész Tamás dr. O.F.M.
Holy Family Church
11824 S. Saginaw St.

Green Bay, Wisconsin 54301
Very Rev. Veszelovszky Albin dr. péposti vikárius (Jászóvárról)
St. Willebrord's Church
209 South Adams Street
Telefon: (414) 435-6075

Greensburg, Pa. 15601
Ft. Loya János
622 East Pittsburgh Street

Hammond, Indiana
Ft. Molnár Antal
St. Margaret Hospital
25 Douglas Street
Hammond, Indiana 46323

Ft. Vrabély György
1519 Hoffman Street
Hammond, Indiana 46322

Harbor Beach, Michigan 48441
Ft. Török E. Béla
413 South First Street
Telefon: (517) 479-4285

Hazelton, Pennsylvania 18201
Szent László templom
Msgr. Gavenda József

Highland, Indiana 46322
Ft. Vámos E. József
2933 Jewett

Ft. Sipos D. József
9035 Idlewild Street

Honolulu, Hawaii 96800
Ft. Türk József
2747 Pali Highway

Irving, Texas 75062
Ciszterci Atyák
Cistercian Abbey
Our Lady of Dallas
Route 2, Box 1.
Telefon: (214) 254-8176

Right Rev. Nagy Anzelm dr. S. O. Cist. Apát.

Very Rev. Lékai Lajos dr. O. Cist., Prior

Ft. Csizmazia Placid dr., O. Cist., Subprior

Ft. Barta Lénárd, O. Cist.

Ft. Falubíró Győző, O. Cist.

Ft. Szödényi Demjén dr., O. Cist.

Ft. Fehér Tamás, O. Cist.

Ft. Simon Lambert, O. Cist.

Ft. Monostori Bánk dr., O. Cist.

Ft. Ferenczy Csaba dr., O. Cist.

Ft. Egres Odó dr., O. Cist.
Ft. Rábay Kristóf, O. Cist
Ft. March Ralph dr., O. Cist.
Ft. Zimányi Rudolf dr., O. Cist.
Ft. Hárdy Gilbert dr., O. Cist.
Ft. Szarka Boldizsár, O. Cist.
Ft. Marton Henrik, O. Cist.
Ft. Major Márk, O. Cist.
Ft. Kis Horváth Paszkál, O. Cist.
Ft. Lackner Béda dr., O. Cist.
Ft. Kimecz Alajos, O. Cist.
Ft. Nagy Mózes dr., O. Cist.
Ft. Balas Dávid dr., O. Cist.
Ft. Novák Emilián, O. Cist.
Ft. Kovács Máté, O. Cist.
Ft. Csányi Dániel dr., O. Cist.
Ft. Chladek Menyhért, O.Cist.

Irving, Texas 75062
(folytatás)
Ft. Kereszty Rókus dr.
O. Cist.
Ft. Mensáros Aurél, dr.,
O. Cist.
Ft. Lelóczky Gyula dr., O. Cist.
Ft. Farkasfalvy Dénes dr.,
O. Cist.
Ft. Marton Bernát dr., O. Cist.

Irvington, N. J. 07111
Nagyboldogasszony templom
Ft. Pogány György dr.
112 Maple Avenue
Telefon: (201) 374-8880

Jackson, Michigan 49203
Ft. Nagy Ágoston, C.M.
Mercy Hospital,
Lakás: 1013 Carlton Blvd.

Jackson, Mississippi 39209
Ft. Pintér E. Sándor
professzor
St. Mary's Rectory
653 Clairborne Avenue

Jim Thorpe, Pa. 18229
Ft. Vidóczy István
526 North Street

Johnstown, Pa., 15906
Szent Imre templom
Ft. Talabér György
416 — 6th Avenue

Joliet, Illinois 60432
Szent István templom
Ft. Ádám József
456 Youngs Avenue

Kearny, Arizona 85237
Ft. Keller Illés, O.C.D.
Box 457

Kerman, California 93630
Ft. Tasy Ferenc
Box 486

Kulpmont, Pennsylvania 17834
Mária mennybemenetele
templom
855 Scott Street

Lackawanna, New York 14218
Mária mennybemenetele
templom
Ft. Oláh-Tóth Antal
80 Steelawanna Avenue
Telefon: 882-9883

North Tonawanda, N. Y.
Msgr. Szabó J. Gyula
168 Robinson Street

Lacona, Iowa 50139
Ft. Kovács János
Assumption Church
P. O. Box 662

Latrobe, Pennsylvania 15650
Ft. Samay Sebestyén dr. O.S.B.
Szent Vince Bencés Főapátság

Leechburg, Pa., 15656
Nagyboldogasszony templom
Ft. Joseph A. Tamilowsky
222 Third Street

Lorain, Ohio 44055
Szent László templom
Ft. Demetzky Sándor plebános
Ft. Demkó Zoltán dr.
1412 East 29th Street
Lorain, Ohio 44055
Telefon: (216) 277-8187

Szent József templom
Ft. Kóczán Boldizsár
317 — 15th Street
Lorain, Ohio 44052
Telefon: (216) 244-2179

Los Angeles, California 90011
Szent István templom
Ft. Horváth A. Benedek dr.
premontrei kanonok
Ft. Wilhelm Kranewitter SVD.
3705 Woodlawn Avenue
Telefon: (213) 234-9246

Lynbrook, New York 11563
Ft. Babis Dániel
Fowler Avenue

McKeesport, Pa., 15132
Szent István templom
Ft. Kató István
2125 Beacon Avenue
Telefon: (412) 672-0693

Marana, Arizona 85238
Ft. Perjés Patrik, O.C.D.
P. O. Box 308

Medford, New York 11763
Msgr. Köller Endre
Bridgeport Avenue R. D. 2.

Menlo Park, California 94025
St. Patrick's Seminary
Ft. Jaszovszky József dr.
Middlefield Road
Telefon: (415) 323-0819

Middlesboro, Kentucky 40965
St. Julians Church
Ft. Fölföldy Béla dr.
118 East Chester Avenue

Miller Heights. (Bethlehem) Pennsylvania 18015
Ft. Gilly X. Ferenc
Sacred Heart Church

Milwaukee, Wisconsin 53233
Szent Imre templom
Ft. Borsy György O.F.M.
1017 North 17th Street
Telefon: (414) 933-1240

Monterey, California 93940
Ft. Laczkovits József
P. O. Box 586

Mt. Vernon, N. J. 10552
Ft. Kilián Csaba dr. O.F.M.
214 E. Lincoln Ave.

Munhall, Pennsylvania 15120
Szent Margit templom
Ft. Molnár Rikárd
435 Tenth Avenue

Neligh, Nebraska 68756
Ft. Diczky Pál
Antelope Memorial Hospital

New Brunswick, N. J. 08901
Szent László templom
Ft. Füzér Julián dr. O.F.M.
plebános
Ft. Végváry Vazul O.F.M.
215 Somerset Street
Telefon: (201) 545-1427

New York, New York
Szent István templom
Ft. Szlezák Imre, O.F.M.
plebános-helyettes
Ft. Kiss Máté O.F.M.
414 East 82nd Street
New York, N. Y. 10028
Telefon: (212) 861-8500

Jezsuita Tartományfőnökség
Hungarian Jesuit Fathers
Very Rev. Ádám János, S. J.
Viceprovinciális
Ft. Serei Károly, S. J.
Ft. Babos István, S. J.
Ft. Hegyi Márton S. J.
Ft. Héjja Gyula, S. J.
Ft. Őrsy László, S.J.
Fordham University
New York N. Y. 10458
Telefon: (212) 933-2233

Ft. Varga Andor, S. J.
America House
106 West 56 Street
New York, N. Y. 10019
Telefon: (212) 581-4396

Msgr. Varga Béla
125 East 72nd Street
New York, N. Y. 10021
Telefon: (212) 249-6850

Niles, Ohio 44446
Ft. Türk P. János
129 West Park Avenue

North Dayton, Ohio 45404
Szent István templom
Ft. Rieger Clétus
1114 Triy Street

Northampton, Pa., 18067
Magyarok Nagyasszonya templom
1293 Newport Avenue
Telefon: 262-2227

Notre Dame, Indiana 46556
Ft. Gabriel Asztrik László dr., egyetemi ny. r. professzor, a Középkori Intézet igazgatója
Tel.: Hivatal: (219) 283-6604
Tel.: Lakás: (219) 232-0241
P. O. Box 578

Orange, California 92667
Very Rev.
Parker Keresztesy László dr., a csornai premontreiek perjele
Ft. Szántó Hubert dr. premontrei kanonok
St. Michael Junior Seminary and Novitiate
1042 Star Route
Telefon: (714) 633-2041

Ottawa, Ohio 45875
Ft. Hegedüs M. István
Holy Family Rectory
New Cleveland — Route Two

Paoli, Pennsylvania 19301
Ft. Holbay R. Kasszián premontrei kanonok
Daylesford Abbey
220 South Valley Road
Telefon: (215) 647-2530

Passaic, New Jersey 07055
Szent István templom
Ft. Dunay S. Antal dr.
223 Third Street
Telefon: (201) 779-0332

Perth Amboy ,N. J. 08861
Magyarok Nagyasszonya templom
Ft. Horváth István
697 Cortland Street
Telefon: (201) 442-0512

Philadelphia, Pennsylvania
Jézus Szent Szíve templom
Ft. Spaits S. György
1403 North Mascher Street
Philadelphia, Pa., 19122
Telefon: (215) 739-8392

Ft. Molnár János, O.S.F.S.
North East Cath. High School
1840 East Torresdale Avenue
Philadelphia, Pa., 19124

Ft. Kovács D. Lajos
St. Martin Rectory
5450 Roosevelt Boulevard
Philadelphia, Pa., 10124

Phillipsburg, New Jersey
Szent Péter és Pál templom
Ft. Kázmér Tamás dr.
Sayre Ave. and Anna Street
Telefon: (201) 454-2722

Pittsburgh, Pennsylvania
Szent Anna templom
Ft. Dizmacsek Ferenc
4735 Chatsworth Street
Pittsburgh, Pa., 15207
Telefon: (412) 421-3063

Ft. Varga L. József C.S.Sp. professzor
Duquesne University
915 Dorseyville Road
Pittsburgh, Pa., 15238

Point Marion, Pa., 15474
Ft. Nyeste János
9 Sadler Street

Portage, Pennsylvania 15946
Keresztelő Szent János templom
Ft. Tornay Péter O.F.M
900 Johnson Avenue
Telefon: (814) 736-9747

Portola Valley, Calif., 94025
Bencés Atyák
Benedictine Fathers
Woodside Priory School
302 Portola Road
Tel.: iskola: (415) 851-8221
Tel.: kolostor: (415) 851-8220
Very Rev. Hoffer Lipót dr. O.S.B. prior
Telefon: (415) 851-8222
Ft. Horváth Pius, O.S.B. subprior
Ft. Hites Kristóf, O.S.B.
Ft. Barát Benignusz, O.S.B.
Ft. Jávor Egon dr., O.S.B.
Telefon: (415) 851-8223
Ft. Schilly Károly, O.S.B. igazgató
Telefon: (415) 851-8221
Ft. Jáki Szaniszló dr. O.S.B.
Ft. Horváth Achilles dr., O.S.B.
Ft. Brunner Emöd dr., O.S.B.

Poynette, Wis. 53955
Ft. Szépe W. László dr.
Route 1.

Providence, R. I. 02903
Msgr. Varsányi I. Vilmos
Chancery Office
34 Fenner Street

Racine, Wisconsin 53403
Ft. Vajda Ferenc dr.
St. Lucy's Congregation
2205 Howe Street
Telefon: (414) 634-2832

Roebling, New Jersey 08554
(Budai Kapisztránus Ferencesek)
Nagyboldogasszony templom
1290 Knickerbocker Avenue
Ft. Lenner A. Jenő O.F.M. plebános
Ft. Juhász Ágoston, O.F.M.
Ft. Csorba Domonkos, O.F.M.
Telefon: (609) 499-0161

Saint Bonaventure, N. Y., 14778
Ft. Gaál Gedeon dr., O.F.M.
Franciscan Institute

Saint James, N. Y., L. I. 11780
St. Philip and James Church
Telefon: (516) 584-5454

Saint Louis, Missouri 63102
St. Mary of Victories Church
Ft. Mihályi E. Gilbert premontrei kanonok
744 South 3rd Street
Telefon: (314) 231-9062

Saint Paul, Minnesota 55101
Ft. Turmezei Ferenc dr.
St. Thomas College
2115 Summit Avenue
Telefon: (612) 647-5386

San Bernardino, Calif. 92410
Szent Teréz templom
Ft. Varga József
923 Congress Street
Telefon: (714) 885-3038

San Francisco, Calif. 94110
Ft. Nimród Ferenc professzor
3435 Mission Street

Santa Ana, California 92703
Premontrei Atyák
Norbertine Fathers of Csorna
1248 West Bishop Street
Telefon: (714) 547-4823
Ft. Gelencsér Pál,
premontrei kanonok
Ft. Haigli Sziárd,
premontrei kanonok
Ft. Horváth Ellák,
premontrei kanonok
Ft. Rudnay Kelemen,
premontrei kanonok

Santa Clara, California 95053
Ft. Endrődy J. László dr.
University of Santa Clara
Department of Theology
Telefon: (408) 269-3360

Schenectady, N. Y. 12307
Ft. Vida Elemér
1 Grove Place

Scranton, Pa. 18508
Szent István templom
Ft. Ostrowski József
(See Throop, Pa.)

Sebewaing, Michigan 48759
Nativity of the B.V.M. Church
Ft. Kalmár Otto adminisztrátor
111 South Center Street

South Bend, Indiana
Magyarok Nagyasszonya
templom
Msgr. Szabó I. János
pápai prelátus, püspöki helynök
829 West Calvert Street
South Bend, Ind. 46613
Telefon: (219) 289-6704

Szent István templom
Msgr. Peterson G. Elmer
1022 West Thomas Street
South Bend, Ind. 46628

Corpus Christi Church
Ft. Horváth P. József
2822 Corpus Christi dr.
South Bend, Ind. 46625
Telefon: (219) 234-5763

Ft. Molnár D. Antal
Jézus Szent Szíve templom
63568 US. 31. South
South Bend, Ind. 46614

South Norwalk, Conn., 06854
Szent László templom
Msgr. Lengen G. Imre
25 Cliff Street
Telefon: (203) 866-1867

South River, N. J. 08882
Szent István vértanu templom
Ft. Poór P. Albert
20 William Street
Telefon: (201) 257-0100

Spring Valley, Illnois 61362
Ft. Kassovic Kálmán
Szent Antal templom
327 East St. Paul Street

Staten Island, N. Y. 10305
Ft. Reisz H. Elemér, S.J.
850 Hylan Boulevard
Telefon: (212) 447-5639

Steubenville, Ohio 43952
Ft. Mészáros István
411 South Fifth St.

Syracuse, N. Y. 13214
Ft. Szebenyi András, S.J.
Le Moyne Heights College
Telefon: (315) 446-2882

Throop, Pa., 18512
Ft. Ostrowski József
St. Mary's Church
524 Dunmore Street
Telefon: (717) 489-2491

Toledo, Ohio 43605
Szent István templom
Ft. Hernády Márton
1880 Genesee Street
Telefon: (419) 691-1673

Tolleson, Arizona 85353
Blessed Sacrament Parish
Ft. Kiss Vilmos
P. O. Box 248

Trenton, N. J. 08610
Szent István templom
Ft. Huber Antal dr.
210 Genesee Street
Telefon: (609) 394-5965

Troy, Michigan 48084
Ft. Rékasi S. József
dr. premontrei kanonok
751 Coachman Drive, 4
Telefon: (313) 689-1807

Vero Beach, Florida 32960
St. Helen Church
Ft. Gullay Domonkos
2085 Tallahassee Avenue

Walnut, Kansas, 66780
St. Patrick's Church
Ft. Bartos G. József

Walston, Pennsylvania 15781
Szent Antal templom
Ft. Varga György

Warsaw, Indiana 46580
Jézus Szent Szíve templom
Ft. Horváth Márton
2000 East Center Street
Telefon: (219) 267-5842

Waterbury, Conn. 06702
Immac. Conception Church
Ft. Kish S. Zoltán
74 West Main Street

Washington, D. C. 20017
A piarista atyák tanulmányi háza
Very Rev. Irányi László dr.
Sch. P. Viceprovinciális
Ft. Báthori József dr. Sch. P.
házfőnök
1339 Monroe Street N. E.
Telefon: (202) 529-7734

Georgetown University
Ft. Sebes József, S.J.
Ft. Zrinyi József, S.J.
Telefon: (202) 625-4989

Ft. Zalotay József dr.
The Catholic University
of America
Telefon: (202) 529-3909

Ft. Barta Károly
Ft. Zsoldos Imre S.V.D.
Divine Word College
1025 Michigan Ave. N.E.
Telefon: (202) 832-2353
Telefon: (202) 526-5047

Windber, Pennsylvania 15963
Szűz Mária templom
Ft. Vadas József .F.M.
705 Somerset Avenue
Telefon: (814) 467-7642

Woodbridge, N. J. 07095
Kármelhegyi Boldogasszony templom
Ft. Vincze Mihály
267 Smith Street
Telefon: (201) 634-1438

Xavier, Kansas 66098
Ft. Kékessy Imre
Saint Mary College

Yonkers, New York 10701
Szent Margit templom
„A Szív" szerkesztősége
Ft. Bieleck József, S.J.
Ft. Radányi Rókus S.J.
76 Locust Hill Avenue
Telefon: (914) 963-5378

Youngstown, Ohio

Szent István templom
Ft. Török Dezső
854 Wilson Avenue
Youngstown, Ohio 44506
Telefon: (216) 743-1905

Magyarok Nagyasszonya templom
Ft. Kecskés A. József O.F.M.
545 North Belle Vista Avenue
Youngstown, Ohio 44509
Telefon: (216) 799-6829

Ft. Bakos István
923 Shehy Street
Youngstown, Ohio 44506
Telefon: (216) 747-4283

Alverna Ferences Zárda
Erdélyi Ferences Atyák
517 South Belle Vista Avenue
Youngstown, Ohio 44509
Telefon: (216) 799-2600

Very Rev. Dengl Miklós OFM
Delegátus Provinciális
Ft. László Sylvan O.F.M.
zárdafőnök
Ft. Kafka Szergiusz, O.F.M.
Ft. Takács Gábor, O.F.M.
Ft. Kugler Gottfried, O.F.M.

„VASÁRNAP" Szerkesztősége és Kiadóhivatala:

Very Rev. Dengl Miklós OFM
felelős szerkesztő
517. South Belle Vista Avenue
Youngstown, Ohio 44509
Telefon: (216) 799-2600
Zárda: (216) 799-1888

Ferences Nyomda
Könyv- és Kegytárgy üzlet:

1739 Mahoning Avenue
Youngstown, Ohio 44509
Telefon: (216) 199-2600

HALOTTAINK

Rt. Rev. Molnár Rajmond dr.
O. Cist. apát
1971
Oconomovoc, Wis.

Rt. Rev. Msgr. Köller Endre
1972. január 8.
Bedford, N. Y.

Ft. Szabó János
1972 február 1
Orlando, Fla.

R. I. P.!

Görög katolikus magyar papok címtára az Egyesült Államokban

Munhalli (Pa.) érsekség
Most Rev.
Stephen J. Kocisko D. D.
érsek
50 Riverview Avenue
Pittsburgh, Pa. 15214
Tel.: (412) 322-7300 és 7301

Parmai (Ohio) püspökség
Most Rev.
Emil J. Mihalik D. D.
püspök
1900 Carlton Road
Parma, Ohio 44134
Tel.: (216) 741-8773

Passaici (N. J.) püspökség
Most Rev.
Michael J. Dudick, D. D.
püspök
101 Market Street
Passaic, N. J. 07055
Tel.: (201) 778-9595

Bridgeport, Conn., 06605
Szentháromság templom
Ft. Orosz László
558 Bostwick Avenue
Telefon: (203) 334-7089

Brownsville, Pa. 15417
Szent Miklós templom
Ft. Bobák János dr.
302 Third Avenue
Telefon: (412) 785-7573

Brooklyn, N. Y. 11222
Ft. Szlivka János
143 Kent Street

Carteret, New Jersey 07008
Szent Illés templom
Ft. Medvigy Gusztáv
42 Cooke Avenue
Telefon: (201) 541-5213

Chicago, Illinois 60619
Szentháromság templom
Ft. Nyika Béla dr.
639 East 91 Place
Telefon: (312) 783-2626

Cleveland, Ohio
Keresztelő Szent János templom
Ft. Bobák Sándor dr.
2779 Ambler Avenue
Cleveland, Ohio 44104
Telefon: (216) 231-2444

Ft. Fecák József
Holy Ghost Church
2420 West 14th Street
Cleveland, Ohio 44113

Detroit, Michigan, 48217
Szent János templom
Ft. Skinta J. István OSBM
441 South Harbaugh Street
Telefon: (313) 842-1689

Duquesne, Pa., 15110
Ft. Yarnovitz Róbert
St. Mary's Church
1209 Kennedy Avenue
Telefon: (412) 466-1914

Gary, Indiana 46407
Szent Mihály templom
Ft. Leskó William
410 West 13th Avenue
Telefon: (219) 882-1677

Granville, N. Y. 12832
Szent Péter és Pál templom
Ft. Kerényi Péter
2 Park Street

Munhall, Pennsylvania 15120
Szent Illés templom
Ft. Vida György
4200 Homestead-Duquesne Rd.

Lorain, Ohio 44502
Szent Mihály templom
Ft. Pajtás Bertalan S. A.
3056 Reeves
Telefon: (216) 277-8178

McKeesport, Pa., 15132
Urunk Színeváltozása templom
Ft. Sereghy László dr.
121 Sixth Avenue
Telefon: (412) 672-0728

Matawan, N. J. 07747
Máriapócsi Bazilita atyák
Ft. Erdei J. József O.S.B.M.
helyi elöljáró
Ft. Rakaczky M. Bazil OSBM
Fuhrmann Road, R. D. 1
P. O. Box 334
Telefon: (201) 566-8445

Minneapolis, Minn. 55418
Szent János templom
Ft. Fediszak József
2215 N. E. Third Street
Telefon: (612) 789-6252

New Brunswick, N. Y. 10028
Szent József templom
Ft. Homa József
30 High Street
Telefon: (201) 545-1680

New York, N. Y. 10028
Szent Kereszt templom
Ft. Éles Ferenc
312 East 82nd Street
Telefon: (212) 737-1159

Perryopolis, Pa. 15473
Very Rev. Marina Gyula dr.
R. D. 1 — Box 106
Telefon :(416) 736-4344

Perth Amboy, N. J. 08860
Szent Mihály templom
Very Rev. Msgr. Gajdos Albert
40 Hall Avenue

Philadelphia, Pa., 19111
Ft. Roskovics Konstantin
1434 Englewood Street
Telefon: (215) 745-3279

Pittsburgh, Pa. 15203
Msgr. Dunda Ernő dr.
1720 Jane Street
Telefon: (412) 431-1090

S. Louis, Obispo, Calif. 93401
Ft. Kubek Antal
1925 Corralitos Avenue

Toledo, Ohio 43605
Szent Mihály templom
2008 Valentine Street
Telefon: (419) 691-5656

Saint Paul, Minn. 55104
Ft. Fenczik Sándor
1651 Laurel Street

Trenton, N. J. 08629
Szent Miklós templom
Ft. Maczkó József
1016 Revere
Telefon: (609) 393-3081

Youngstown, Ohio 44511
Szent György templom
Ft. Yackanich P. Jenő
1726 Canfield Road
Telefon: (216) 782-2865

Római katolikus magyar papok cimtára Kanadában

Acadia Valley, Alberta
Szűz Mária templom
Ft. Tarnóczy W. Ferenc
Box 59

Abbotsford, British Columbia
Ft. Csáki Benjámin dr.
2633 Cyril Street

Bow Island, Alberta
Szent Mihály templom
Ft. Gyorkos István
Box 56

Calgary, Alberta
Szent Erzsébet templom
Ft. Molnár István
819-13th Avenue S. W.
Calgary 3, Alberta
Telefon: 262-4203
Telefon: 244-2741

Jézus Szent Szíve templom
Ft. Horváth Miklós
1307 — 14th Street S. W.
Calgary 4, Alberta

Courtland, Ontario
Szent László templom
Ft. Chilla Raymond, S.J.
Ft. Beöthy Tamás, S.J.
P. O. Box 190
Talbot Road
Telefon: (519) 842-8698

Cupar, Sask.
Ft. Firkola E. József
St. Patrick's Rectory
P. O. Box 57

Edmonton, Alberta
Szent Imre templom
Ft. Gombos Mihály S.D.B.
10665 — 98th Street

Esterhazy, Saskatchewan
Győzedelmes B. A. templom
P. O. Box 161

Grandby, Quebec
Ft. Pfemeter János S.V.D.
Seminaire du Verbe Divin
C. P. 518

Hamilton, Ontario
Szent István templom
Ft. Kiss Gábor S.J.
Ft. Bóday Jenő, S. J.
Ft. Orbán Miklós, S.J.
130 Barton Street East
Telefon: (416) 529-1213

Ft. Molnár Miklós
307 John Street S.
Telefon: (416) 529-3589

Ituna, Saskatchewan
Ft. Slezák István
P. O. Box 220

Langrut, Manitoba
Szent Imre templom

London, Ontario
Szent István templom
Ft. Furák M. Tibor, O.S.M.
525 Queens Avenue
Telefon: (519) 433-4169 és
(519) 434-9963

Ft. Záchfalvy István dr.
211 Broughdale Av.e
London 11, Ontario

Montreal, Quebec
Szervita atyák
Servite Fathers
Magyarok Nagyasszonya templom
Ft. Dely M. Brunó, O.S.M. házfőnök
90 Guizot Street West
Montreal 351., Quebec
Telefon: (514) 387-9503

Ft. Máhig János dr.
1560 Sherbrooke est.
Notre Dame Hospital
Montreal 5, Quebec
Tel.: 876-6421 (Kórház)
876-6800 (Lakás)
876-6976 (Magán)

Ft. Henkey H. Károly dr.
Loyola College
7141 Sherbrooke Street W.
Telefon: (514) 488-7217
Motnreal 262, Quebec

Szent Név templom
Ft. Kocsis József
7498 Outremont Avenue
Montreal 303, Quebec
Telefon: (514) 270-5541
Montreal, 10. Quebec

St. Augustine of Canterbury Parish
Ft. Szigeti Endre
5565 Cote St. Antoine Road.
Montreal 260, Quebec
Telefon: (514) 486-4795

Oshawa, Ontario
Ft. Takács Sándor
St. Gertrudis Church
690 King Street E.
Telefon: (416) 225-2988

Oyen, Alberta
Jézus Szent Szíve templom
Ft. Molnár István
Box 76

Ottawa 8, Ontario
Ft. Töreki Ödön S.J.
1758 Alta Vista Blvd.

Pickering, Ontario
St. Francis of Sales Church
Ft. Forgách W. László
Telefon: (416) 942-1403

Port Colborne, Ontario
St. Patrick's Church
Ft. Dénes Gergely
123 King Street
Telefon: (416) 834-6426

Regina, Saskatchewan
Szent István templom
Ft. Vezér Mihály
2241 Reynold Street

St. Catharines, Ontario
Hotel Dieu Hospital
Ft. Dénes Gergely
155 Ontario Street
Telefon: (416) 682-6411 ext. 233
(vagy: Father Gregory)

Stockholm, Saskatchewan
Szent Erzsébet templom
Ft. Kulcsár András
P. O. Box 88

Strathroy, Ontario
All Saints Church
Ft. Czup M. Elek
Box 368

Toronto, Ontario
Szent Erzsébet templom
Jaschkó Balázs, S.J.
házfőnök
Ft. Király István, S.J.
plebános
Eördögh András, S.J.
Ft. Horányi Lajos, S.J.
Ft. Máté József, S.J.
282 Spadina Avenue
Toronto 133, Ontario
Telefon: (416) 368-7692

Tuxedo 29, Manitoba
Ft. Marosfalvy László, S.J.
St. Paul College School
2200 Grant Avenue
Telefon: (204) 888-1605

Vancouver 12, British Columbia
Magyarok Nagyasszonya
templom
Ft. Ugrin Béla S.J.
1810 East Seventh Avenue
Telefon: (604) 253-2577

Welland, Ontario
Magyarok Nagyasszonya
templom
Msgr. Horváth István
337 Hellems Avenue
Telefon: (416) 734-3772

Wikwemikong, Ontario
Ft. Bourdeaux Ott, S.J.
Holy Cross Mission

Willowdale, Ontario
Regis College
Ft. Borbély István, S.J.
Ft. Horváth Tibor, S.J.
Ft. Miklósházy Attila, S.J.
Ft. Somfai Béla, S.J.
3425 Bayview Avenue
Telefon: (416) 225-8823

Windsor 14, Ontario
Szent Antal templom
Ft. Gáspár Márton
1504 Elsmere Avenue
N8X 4H3
Telefon: (519) 253-6403
vagy: (202) 832-2353

Winnipeg, Manitoba
Szent Antal templom
Ft. Szabó Szerén dr. O.F.M.
365 Burnell Street
Winnipeg 10, Manitoba
Telefon: (204) 772-8140

Ft. Töreki Ödön, S.J.
St. John Brebeuf templom
570 Renfrew Street
Winnipeg 9, Manitoba
Telefon: (204) 452-6322

Venezuelában:

Ft. Dömötör Ede O.F.M.
Ave. Lincoln 180 Piso 1. No. 105 S. G.
Caracas

Görög katolikus magyar papok címtára Kanadában

Courtland, Ontario

Szent György templom
Ft. Bodnár István
R. R. No. 2
Telefon: (519) 842-5601

Hamilton, Ontario

Szent Mihály templom
Msgr. Papp György dr.
213 James Street N.
Telefon: (416) 527-6095

Windsor, Ontario

Szűz Mária oltalma templom
Ft. Mosonyi László
631 Giles Boulevard, East
Telefon: (519) 256-5880

Welland, Ontario

Keresztelő Szent János templom
Plymouth Road
P. O. Box 3
Telefon: (416) 732-1794

Római katolikus magyar női szerzetes rendek az Egyesült Államokban

DAUGHTERS OF DIVINE REDEEMER
(Isteni Megváltó Leányai)

Anyaház:

999 Rock Run Road
Elizabeth, Pa. 15037

Katolikus Magyar Aggmenház

Little Flower Manor
Springfield Road
Darby, Pa., 19023

Katolikus Magyar Aggmenház

Divine Redeemer Home
4680 Lander Road
Chagrin Falls, Ohio 44022
Telefon: (216) 248-5348

DAUGHTERS OF DIVINE CHARITY
(Isteni Szeretet Leányai)

Anyaház:

St. Joseph Hill, 205 Major Ave.
Arrochar, N. Y. 10305
Telefon: (212) 747-1904

St. Mary's Home

227 East 72nd Street
New York, N. Y., 10022
Telefon: (212) 744-7315

St. Mary's Residence

3664 Trumbull Avenue
Detroit, Michigan 48208

Katolikus Magyar Aggmenház

St. Elizabeth Briarbank
1315 North Woodward Ave.
P. O. Box 224
Bloomfield Hills, Michigan
Telefon: (313) 644-1011

SISTERS OF SOCIAL SERVICE
(Szociális Testvérek Társasága)

440 Linwood Avenue
Buffalo, N. Y. 14209
Telefon: (716) 883-0112

House of Providence

1654 W. Onondaga Street
Syracuse, N. Y., 13204
Telefon: (315) 475-5133

SOCIAL MISSION SISTERS
(Magyar Missziós Nővérek)

P. O. Box 399
Lenox Hill Sta.
New York, N. Y. 10021

SISTERS OF SOCIAL SERVICE

(Szociális Testvérek Társasága, Canada és California)

Anyaház:

1120 Westchester Place
Los Angeles, Calif. 90019

Noviciátus:

4316 Lanai Road
Encino, California 91316

SISTERS OF MERCY

(Szatmári Irgalmas Nővérek)

St. Joseph's Home

Rt. 1 — Box 353-A

Hewitt, N. J. 07421

Telefon: (201) 853-7212

Római katolikus magyar női szerzetes rendek Kanadában

SISTERS OF SOCIAL SERVICE

(Szociális Testvérek Társasága, Canada és California)

P. O. Box 88, Stockholm, Sask.

500 Huron Street, Toronto, Ontario

3100 Albert Street, Regina, Saskatchewan

3589 St. Famille Street, Montreal, Quebec

Courtland, Ontario

Lelkigyakorlatos ház és Noviciátus

Mount Cenacle,
88 Fennel Avenue, W.
Hamilton, Ontario
Telefon: (416) 385-1222

SOCIETY OF THE SACRED HEART SISTERS

(Jézus Szíve Népleányai Társasága)

Sacred Heart Day Nursery

56 Spadina Road
Toronto 4, Ontario
Telefon: (416) 921-1864

Jézus Szíve Otthon

Courtland, Ontario

SISTERS OF OUR LADY

(Kalocsai Szegény Iskolanővérek)

546 Euclid Ave., Toronto, Ont.

ST. ELIZABETH NURSING HOME (For Aged People)

307 John Street, South
Hamilton, Ontario
Telefon: (416) 529-3589

Az Egyesült Államokban és Kanadában müködő római és görög katolikus magyar papok betürendes névjegyzéke

Ádám János, Very Rev. N. Y.
Ádám József, Joliet

Babis G. Dánel, Lynbrook
Babos István, New York
Bakos István, Youngstown
Balas Dávid dr., Irving
Bali István, Detroit
Barát Benignusz, Portola Valley
Barta Károly, Washington
Barta Lénárd, Irving
Bartkó J. Alajos, Akron
Bartos G. József, Walnut
Bátori József dr., Washington
Bendik István, Devon
Beöthy Tamás, Courtland, Can.
Bieleck József, Yonkers, N. Y.
Bobák János dr., g.k. Brownsville
Bóday Jenő, Hamilton, Ont.
Bodnár István, g.k., Courtland
Bobák Sándor dr., g.k., Cleveland
Bodnár Vince, Bridgeport
Borbély István, Willowdale, Can.
Bourdeaux Ottó,
Wikwemikong, Ont.
Borsy György, Milwaukee
Brunner Emőd, Portolay Valley

Csáki Benjamin dr., Abbotsford
Chilla Raymond, Courtland, Ont.
Chladek Menyhért, Irving
Chonkó János, Carteret
Csáky Antal dr., Grand Ledge
Csányi Dániel dr., Irving
Cser László, St. James, N. Y.
Csizmazia Placid dr., Irving
Csorba Domonkos, Roebling
Czup Elek, Strathroy, Canada

Dallos Ferenc, Brooklyn
Dely M. Bruno, Montreal, Can.
Demetzky Sándor, Lorain
Demkó Zoltán dr., Lorain
Dénes Gergely, St. Catharines,
Ontario, Canada
Dengl Miklós, Very Rev.
Denka Ferenc, Akron, Ohio
Derecskei János, Buffalo
Diczky Pál, Neligh
Dizmacsek Ferenc, Pittsburgh
Domán Imre, Encino
Domokos S. Sziárd dr., Erie
Dömötör Ede, Caracas,
Venezuela
Dudick Mihály, g.k. püspök
Dunay S. Antal dr., Passaic
Dunda Ernő dr., g.k. Msgr.
Pittsburgh, Pa.

Egres Odó dr., Irving
Éles Ferenc, g.k. New York
Endrődy J. László, dr.,
Santa Clara, Calif.
Eördögh András, Toronto, Ont.
Erdei J. József, g.k., Matawan

Falubiró Győző, Irving
Farkasfalvy Dénes dr., Irving
Fecák József g.k., Cleveland
Fediszak József, g.k., Minneapolis
Fehér Tamás, Irving
Fekete Jenő, Ferdinand
Fenczik Sándor, g.k., Saint Paul
Ferenczy Csaba dr., Irving
Firkola E. József, Cupar, Canada
Forgách W. László, Pickering
Fölföldy Béla dr., Middlesboro
Furák M. Tibor, London, Ont.
Füzes József, Lubbock, Texas
Füzér Julián dr., New Brunswick

Gaál Gedeon dr.,
Saint Bonaventure
Gabriel Aasztrik dr., Notre Dame
Gajdos Albert, g.k., Msgr.
Perth Amboy
Gáspár Márton, Windsor, Ont.
Gavenda József, Msgr., Hazelton
Gelencsér Pál, Santa Ana, Cal.
Gerencsér István dr., Buffalo
Gilly X. Ferenc, Miller Hgts.
Gombos Mihály, Edmonton, Can.
Gullay Domonkos, Vero Beach
Gyorkos István, Bow Island, Can.

Haigli Sziárd, Santa Ana, Calif.
Hárdy Gilbert dr., Irving
Havas János, Auriesville
Hegedűs M. István, Ottawa
Hegyi Márton, New York
Héjja Gyula, New York
Henkey Károly, Montreal, Que.
Hernády Márton, Toledo
Hites Kristóf, Portola Valley
Hoffer Lipót dr., Very Rev.
Portola Valley
Hoffmann Dezső, Miami, Fla.
Holbay R. Kasszián, Paoli Pa.
Homa József g.k., New Brunswick
Horányi J. Lajos, Toronto, Ont.
Horváth Achilles dr.,
Portola Valley
Horváth A. Benedek,
Los Angeles, Calif.
Horváth Ellák, Santa Ana, Calif.
Horváth Ernő, Chicago
Horváth Ferenc, Etiwanda
Horváth István, Youngstown, Oh.
Horváth István, Perth Amboy
Horváth István, Msgr.
Welland, Ont., Canada
Horváth P. József, South Bend
Horváth Márton, Warsaw
Horváth Miklós dr., Cleveland
Horváth Miklós, Calgary, Alta
Horváth Pius, Portola Valley
Horváth Tibor, Willowdale, Can.
Huber Antal dr., Trenton

Irányi László dr., Very Rev.
Washington, D. C.

Jakab András, Detroit
Jáki Szaniszló dr., Portola Valley
Jani György, Allentown
Jaschkó Balázs, Toronto, Ont.
Jaszovszky József dr., Menlo Park
Jávor Egon dr., Portola Valley
Juhász Ágoston, Roebling
Juhász László, Buffalo, N. Y.

Kafka Szergiusz Youngstown
Kalmár Ottó, Sebewaing, Mich.
Kárpi Ferenc, Cleveland, Ohio
Kassovic Kálmán, Spring Valley
Kató István MsKeesport
Kázmér Tamás dr., Phillipsburg
Kékessy Imre, Xavier
Kecskés A. József, Youngstown
Kelemen, Konrád, Cleveland
Kertész Tamás, Grand Blanc,
Mich.
Keller Illés, Kearny
Kerényi Péter g.k., Granville
Kereszty Rókus dr., Irving
Kilián Csaba dr., Mt. Vernon,
N. Y.

Kimecz Alajos, Irving
Király Kelemen, DeWitt, Mich.
Király István, Toronto, Ont.
Kish Gábor, Hamilton, Ont.
Kis-Horváth Paszkál, Irving
Kish Máté, Crown Point
Ft. Kiss Máté O.F.M., New York
Kish S. Zoltán, Waterbury
Kiss Imre, Bell Flower
Kiss Máté, Roebling, N. J.
Kiss Vilmos, Tolleson, Ariz.
Klug Elemér, Chicago
Kocsis József, Montreal, Que.
Kociskó István, g.k. püspök
Pittsburgh, Pa.
Kóczán Boldizsár, Lorain
Kótai Zoltán dr., Akron
Kovách D. Lajos, Philadelphia
Kovács János, Lacona
Kovács Máté, Irving
Köller Endre Msgr. Medford
Kővári Károly, Cleveland
Kővári Lajos, Buffalo
Kranewitter Wilhelm, Los Ang.
Kriegler Béla, Buffalo
Krupa Sándor, DeWitt, Mich.
Kubek Antal, g.k., San Louis
Obispo
Kugler Gottfried, Youngstown
Kulcsár András, Stockholm, Can.

László Sylvan, Youngstown, Oh.
Lackner Béda, Irving
Laczkovits József, Monterey
Lawrence Ferenc, Brockton
Lékai Lajos dr., Very Rev. Irving
Lelóczky Gyula dr., Irving
Lengen G. Imre, Msgr.
South Norwalk
Lenner A. Jenő, Roebling
Lesko William, g.k., Gary
Loya János, g.k. Greensburg

Maczkó József, g.k., Trenton
Magyar József dr., Chicago
Magyar S. József, Clinton
Magyar László, dr., Devon
Máhig János dr., Montreal, Que.
Major Márk, Irving
Makó Lajos, Buffalo
Mandl Maximus, Very Rev.
DeWitt, Mich.
March Ralph dr., Irving
Marina Gyula dr. g.k., Msgr.
Perryopolis, Pa.
Marosfalvy László, Tuxedo, Can.
Marton Bernát, Irving
Marton Henrik, Irving
Máté I. József, Toronto, Ont.
Medvigy Gusztáv, g.k., Carteret
Mensáros Aurél dr., Irving
Meskó Lajos, Devon
Mészáros György, dr., Farrell
Mészáros István, Steubenville
Mihalik Emil, g.k. püspök
Passaic, N. J.
Mihályi E. Gilbert dr.,
Saint Louis, Miss.
Miklósházy Attila, Willowdale
Canada
Miskolczy Kálmán dr., Buffalo
Molnár Antal, Bethlehem, Pa.
Molnár D. Antal, South Bend
Molnár István, Calgary, Alta.
Molnár János, Philadelphia
Molnár Miklós, Hamilton, Ont.
Molnár Rajmund, dr., Rt. Rev.
Oconomovoc
Molnár Rikárd, Munhall
Moltesz József, Buffalo
Monostori Bánk dr. Irving
Morvay András, Buffalo, S. Dak.
Mosonyi László, g.k., Windsor
Mustos István, Devon

Nagy Ágoston, Jackson
Nagy Anzelm dr., Rt. Rev., Irving
Nagy T. József,
San Fernando Valley, Calif.
Nagy Mózes dr., Irving

Németh Ferenc, Fairfield
Német Lucius, DeWitt
Németh Imre, Fultonville, N. Y.
Németh Imre, g.k., Lorain
Nimród Ferenc, S. San Francisco
Novák Emilián, Irving
Nyeste János, Point Marion, Pa.
Nyika Béla dr., g.k., Chicago
Nyíri István dr., Cleveland

Olejnyik György, Fairport
Oláh-Tóth Antal,
Lackawanna, N. Y.
Orbán Miklós, Hamilton, Ont.
Orosz László, g.k., Bridgeport
Ostrowski József, Throop és
Őrsy László, New York
Scranton, Pa.

Pajtás Bertalan, g.k., Lorain, Oh.
Palmer Lajos, Baltimore, Md.
Palotai Mihály, Buffalo
Papp György dr., Msgr., g.k.
Hamilton, Ont.
Parker-Keresztesy László dr.,
Orange
Pattantyús János dr., Buffalo
Pázmány Géza, Devon
Perjés Pátrik, Marana
Peterson G. Elmer, South Bend
Pfemeter János, Grandby, Can.
Pier G. Pius, Flemington
Pintér Mihály dr., Buffalo
Pintér Sándor, Jackson, Miss.
Pogány György, dr., Irvington
Polgár Kapisztrán, DeWitt
Poór P. Albert, South River

Rábay Kristóf, Irving
Radányi Rókus, Yonkers
Rakaczky Bazil, g.k., Matawan
Rauch László, Doylestown
Reisz H. Elemér, Staten Island
Rékási S. József, Troy, Mich.
Rieger Clétus, North Dayton
Roskó Lajos, Cleveland
Roskovics Konstantin, g.k.,
Philadelphia
Rudnay Kelemen, Santa Ana

Samai Sebestyén dr., Latrobe
Schilly Károly, Portola Valley
Sebes József, Washington
Senye István, Washington
Schenley Wendel, Big Pine Key
Serei Károly, New York
Sereghy László dr., g.k.
McKeesport
Simon Lambert, Irving
Simor János, Dewitt
Sipos D. József, Highland, Ind.
Skerl Alfonz, East Chicago
Skinta István, g.k., Detroit, Mich.
Skrapits János, Buffalo
Slezák István, Ituna, Can.
Somfay Béla, Willowdale, Can.
Spaits S. György, Philadelphia
Stram Gedeon, Alleyton
Sütő Ákos, Darby
Swade Robert, Chicago

Szabó Gyula, Msgr.
North Tonawanda, N. Y.
Szabó János, Orlando, Fla.
Szabó I. János, Msgr. South Bend
Szabó Szerén dr, Winnipeg, Man.
Szántó Hubert dr., Orange
Szarka Boldizsár, Irving
Szebenyi András, Syracuse
Szeder Mihály, Cleveland
Szépe W. László dr., Poynette
Szigeti Endre, Montreal Que.
Szlezák Imre, New York
Szlivka János,, g.k., Brooklyn
Szőcs Dénes, Fairfield
Szödényi Demjén dr., Irving

Takács Gábor, Youngstown
Takács Sándor, Oshawa, Canada
Talabér György, Johnstown
Tamilovszky A. József,
Leechburg

Tanos I. Árpád, Msgr., Cleveland
Tarnóczi W. Ferenc, Acadia Valley, Canada
Tasy Ferenc, Kerman
Thun Albin, Flint
Tornay Péter, Portage
Tóth József, Cleveland
Töreki Ödön, Ottawa, Ont.
Török Béla, Harbor Beach
Török Dezső, Youngstown
Turmezei Ferenc dr., St. Paul
Türk János, Niles, Ohio
Türk József, Honolulu

Ugrin Béla, Vancouver, B.C.

Vadas József, Windber
Vajda Ferenc dr., Racine
Vámos E. József, Highland
Varga Andor, New York
Varga Béla, Msgr., New York
Varga György, Walston
Varga J. István, East Chicago
Varga József, Cleveland
Varga József, San Bernardino
Varga L. József, Pittsburgh
Varsányi I. Vilmos Msgr. Providence
Végváry Vazul, New Brunswick
Veszelovszy Albin dr., Very Rev. Green Bay
Vezér Mihály, Regina, Sask.
Vianney János, DeWitt
Vida Elemér, Schenectady
Vida György, g.k., Munhall
Vidóczy István, Jim Thorpe
Vigh János, Danbury
Vincze Mihály, Woodbridge
Virágh Andor, Cincinnati
Vitéz Baán, Barberton
Vrabély György, Hammond
Vrabely J. István, Chesterton
Vrabély János, Bristol

Yarnovitz Róbert, g.k. Duquesne
Yackanich P. Jenő, g.k., Youngstown, Ohio

Záchfalvy István, London, Ont.
Záhorszky Gyula dr., Cleveland
Zalotay József dr., Washington
Zembrzuski Mihály, Doylestown
Zimányi Rudolf dr., Irving
Zrinyi József, Washington
Zsoldos Imre, Washington



Ára: $2.00